

**T.C.
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

**ANONİM ORTAKLIKLARDA
PAYIN SENEDE BAĞLANMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Büşra Görkem ÇAY NAİBOĞLU

Tez Danışmanı: Dr. Halil Ali DURAL

OCAK 2022

ÖNSÖZ

Anonim şirketlerde payın senede bağlanması konulu yüksek lisans tez çalışmamda danışmanım olmayı kabul eden, süreç boyunca destek ve yardımlarını bir an olsun esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam Dr. Halil Ali Dural'a en içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Kendisi çalışmanın içeriğine ilişkin engin hukuk bilgisi ve değerli fikirleri ile yolumu aydınlatmış, teze farklı açılardan yaklaşmamı sağlamıştır.

Tez jürimde yer almayı kabul ederek beni onurlandıran, şirketler hukukuna duyduğum merakın doğmasında kendisinden aldığım lisans derslerinin büyük etkisi olan hocam Prof. Dr. Veliye Yanlı'ya ve yüksek lisans sırasında kendisinden ders alma fırsatını yakaladığım için kendimi şanslı hissettiğim, tez jürimde olmasından büyük onur duyduğum hocam Prof. Dr. S. Anlam Altay'a teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Tez yazım aşamasında ihtiyacım olan kaynakların temin edilmesi konusunda yardımcı olan başta Huriye Çelebi ve İsmail Kemal Esiner olmak üzere Galatasaray Üniversitesi Kütüphanesi çalışanlarına ayrıca teşekkür etmek isterim.

Son olarak, bu akademik çalışmanın var olabilmesinde şüphesiz en önemli rolü oynayan, eğitim hayatım boyunca hiçbir fedakarlığı esirgemeyen, evlatları olmaktan gurur duyduğum sevgili annem Aysel Çay'a, babam Ersin Çay'a ve desteğini her zaman gösteren canım kardeşim Metehan Çay'a, ilgilerini ve sevgilerini her zaman hissettiren Mediha Naiboğlu ve Hasan Naiboğlu'na, hayatımdaki varlığından çok büyük mutluluk duyduğum, hoşgörüsü ve neşesiyle her şeyi olduğu gibi tez yazım sürecini de kolaylaştıran, her zaman yanımda olduğunu hissettiğim sevgili eşim Av. Erkin Naiboğlu'na sonsuz teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunarım.

B. Görkem ÇAY NAİBOĞLU
Acıbadem, Ocak 2022

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	vii
RÉSUMÉ.....	ix
ABSTRACT	xiv
ÖZET.....	xix
GİRİŞ	1
I. PAY VE PAY SENEDİ KAVRAMI.....	4
A. Pay Kavramı.....	4
1. Genel Olarak.....	4
2. Çeşitli Anlamları.....	8
a. Sermayenin Bir Parçası Olarak Pay	8
b. Pay Sahipliği Mevkii Olarak Pay	11
c. Hakların ve Borçların Kaynağı Olarak Pay.....	12
d. Pay Senedi ile Eş Anlamlı Pay	15
3. Paya Bağlı İlkeler	18
a. Payın Anonim Ortaklığın Kuruluşu ve Sermaye Artırımının Tescili ile Oluştugu İlkesi.....	18
b. Payın Senede Bağlanması Payda Değişiklik Yapmadığı İlkesi	19
c. Payın Bölünmezliği İlkesi.....	19
d. Payın Serbestçe Devredilebilirliği İlkesi	20
B. Pay Senedi Kavramı.....	21
1. Genel Olarak.....	21
2. Pay Senedinin Özellikleri.....	22
a. Menkul Kıymet Niteliği	22
b. Kıymetli Evrak Niteliği	25
i. Kıymetli Evrakın Tanımı ve Unsurları	26
ii. Pay Senedinin Kıymetli Evrak Olarak Özellikleri.....	27
3. Türleri.....	30
a. Nama Yazılı Pay Senetleri.....	30

i.	Hukuki Niteliği	31
ii.	Bağlı Nama Yazılı Pay Senetleri	36
iii.	Gerçek Nama Yazılı Pay Senetleri.....	37
b.	Hamiline Yazılı Pay Senetleri	38
c.	İlmühaberler.....	40
d.	Senede Bağlanmamış Pay: Çıplak Pay	42
i.	Senede Bağlanmamış Payın Türü Sorunu	43
4.	Payın Senede Bağlanabilir Olmasının Önemi.....	46
II.	SENEDİN TÜRLERİNE GÖRE BAĞLANMANIN ESASLARI	49
A.	PAYIN HAMİLİNE YAZILI SENEDE BAĞLANMASI	49
1.	Ön Açıklamalar	49
a.	Hamiline Yazılı Pay Senedinin İşlevi	49
b.	Hamiline Yazılı Pay Senedinin Pay Sahibi ve Şirket Açısından Olumlu ve Olumsuz Yönleri.....	50
2.	Payın Senede Bağlanması Zorunluluğu	52
a.	Yasal Düzenleme ve Amacı	52
b.	Senede Bağlanma Zorunluluğun Emredici Hükümler İlkesi Kapsamında Değerlendirilmesi.....	54
i.	Emredici Hükümler İlkesi.....	54
ii.	Hükme Aykırılığın Yaptırımı.....	58
3.	Payın Senede Bağlanması İçin Gerekli Şartlar	62
a.	Esas Sözleşmede Düzenleme Bulunması.....	62
i.	Yasal Düzenleme	62
ii.	Hükme Aykırılığın Yaptırımı.....	63
b.	Esas Sözleşmenin veya Sermaye Artırımının Tescil Edilmiş Olması	64
i.	Yasal Düzenleme	64
ii.	Hükme Aykırılığın Yaptırımı.....	65
c.	Pay Bedelinin Ödenmesi.....	68
i.	Yasal Düzenleme ve Amacı	68
ii.	Sermaye Borcunun Önemli Kısımının Ödenmesi Karşısında TTK m. 484'ün Değerlendirilmesi.....	69
iii.	Agiolu (Primli) Paylar Açısından Düzenlemenin Değerlendirilmesi.....	70
iv.	Hükme Aykırılığın Sonuçları	72
4.	Payın Senede Bağlanması Usulü	74
a.	Payın Senede Bağlanması İçin Yönetim Kurulu Kararı Alınması....	74

i.	Yasal Düzenleme ve Yönetim Kurulu Kararının İçeriği.....	74
ii.	Payın Senede Bağlanması Kararının Tescil ve İlan Edilerek Şirketin İnternet Sitesinde Yayınlanması	75
iii.	Yönetim Kurulunun Payın Senede Bağlanması Kararını Almaması Halinde Pay Sahibinin Hakları.....	77
b.	Merkezi Kayıt Kuruluşuna Bildirim Yapılması	83
i.	Yasal Düzenlemeye İlişkin Açıklamalar	83
a)	Ön Açıklamalar.....	83
b)	Yasal Düzenlemenin Amacı ve Kapsamı	84
c)	Düzenlemeye İlişkin Öğretide Getirilen Eleştiriler	87
d)	Düzenlemeye İlişkin Görüşümüz.....	89
ii.	Bildirimin İçeriği ve Usulü	92
iii.	Hükme Aykırılığın Sonuçları	94
a)	Kaydın Etkisi.....	94
b)	Pay Sahibi Açısından Sonuçları	96
aa)	Pay Sahibinin Şirkete Başvurmamasının Sonuçları.....	96
bb)	Pay Sahibinin Başvurusuna Rağmen Şirketin MKK'ye Bildirimde Bulunmamasının Sonuçları.....	99
c)	Şirket Açısından Sonuçları	102
c.	Pay Senetlerinin Şekli.....	104
i.	İçerik Yönünden.....	104
ii.	Pay Senedinin Şekline İlişkin Düzenlemeye Aykırılığın Sonucu .	108
d.	Pay Senedinin Pay Sahibine Teslimi	109
i.	Ön Açıklamalar	109
ii.	7262 Sayılı Kanun Öncesindeki Durum.....	110
iii.	7262 Sayılı Kanunla Birlikte Mevcut Durum	112
B.	PAYIN NAMA YAZILI SENEDE BAĞLANMASI.....	115
1.	Ön Açıklamalar	115
a.	Nama Yazılı Pay Senedinin İşlevi.....	115
b.	Nama Yazılı Pay Senedinin Pay Sahibi ve Şirket Açısından Olumlu ve Olumsuz Yönleri	116
2.	Payın Senede Bağlanmasının İhtiyari Olması	118
a.	Ön Açıklamalar.....	118
b.	Azlık Talebi Halinde Payın Senede Bağlanması Zorunluluğu	119
i.	Yasal Düzenleme ve Amacı	119
ii.	Azlık Kavramı ve Azlığın Şirkete Başvurması.....	121

iii. Hükme Aykırılığın Yaptırımı.....	125
3. Payın Senede Bağlanması İçin Gerekli Şartlar	125
a. Ön Açıklamalar.....	125
b. Esas Sözleşmede Düzenleme Bulunması.....	126
c. Esas Sözleşmenin veya Sermaye Artırımının Tescil Edilmiş Olması	128
4. Payın Senede Bağlanması Usulü	128
a. Yetkili Organ.....	128
b. Payın Nama Yazılı Senede Bağlanması Kararının Tescil ve İlan Edilebilirliği	130
c. Pay Senetlerinin Şekli.....	133
d. Pay Sahibine Teslimi	137
e. Nama Yazılı Pay Senetlerinin Pay Defterine Kaydedilmesi	138
i. Yasal Düzenleme ve Amacı	138
ii. Hükme Aykırılığın Yaptırımı.....	140
C. PAYIN İLMÜHABERE BAĞLANMASI.....	141
1. Genel Olarak.....	141
2. Payın İlmühabere Bağlanması İçin Gereken Şartlar	142
3. Payın İlmühabere Bağlanması Usulü	143
D. SENEDE BAĞLANDIKTAN SONRA PAY SENEDİNİN TÜRÜNÜN DÖNÜŞTÜRÜLMESİ.....	146
1. Ön Açıklamalar	146
2. Pay Senedi Türü Üzerindeki Hakkın Müktesep Hak Olup Olmadığı	148
a. Müktesep Hak Kavramı.....	148
b. Pay Senetlerinin Türü Üzerindeki Hakkın Müktesep Hak Niteliği	150
3. Pay Senedinin Dönüştürülmesine İlişkin Esas Sözleşme Değişikliği İçin Gerekli Toplantı ve Karar Nisabı.....	152
4. Basılmış Pay Senetlerinin Geri Çağrılması.....	155
SONUÇ.....	157
KAYNAKÇA	164
ÖZGEÇMİŞ.....	174

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AktG	: Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
bkz.	: Bakınız
c.	: Cümle
C.	: Cilt
dn.	: Dipnot
FATF	: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Mali Eylem Görev Gücü
FTK	: Fransız Ticaret Kanunu
E.	: Esas numarası
eSPK	: 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
eTTK	: 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
EÜHFD	: Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Gerekçe	: 09.11.2005 tarihli 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısı
HD.	: Hukuk Dairesi
HPKS	: Hamiline Pay Kayıt Sistemi
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBK	: İsviçre Borçlar Kanunu
İİK	: 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar numarası
Karş.	: Karşılaştırınız
Koop. K.	: 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu
m.	: Madde
MKK	: Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş.
MERSİS	: Merkezi Sicil Kayıt Sistemi
N.	: Numara
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
para.	: paragraf
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SPK	: 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
T.	: Tarihli
Tebliğ	: 06.04.2021 tarihli ve 31446 sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanan Hamiline Yazılı Pay Senetlerinin Merkezi Kayıt Kuruluşuna Bildirilmesi ve Kayıt Altına Alınması Hakkında Tebliğ
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi

T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TTSG	: Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
vd.	: Ve devamı

RÉSUMÉ

L'objet de notre étude est l'émission de certificats d'actions dans les sociétés anonymes en droit turc. Les sociétés anonymes sont parmi les types de sociétés les plus préférés dans la pratique en Turquie. L'une des principales raisons pour lesquelles les épargnants investissent dans des sociétés anonymes est que les actions de la société peuvent être librement transférées en règle générale. Pour ce type de société, la possibilité pour les actionnaires de sortir du partenariat et de transformer à tout moment leurs investissements en argent a été renforcée par le fait que les actions peuvent être représentées par un certificat qui sont des instruments négociables. Dans ce contexte, notre étude se limite aux sociétés anonymes qui peuvent émettre des certificats d'actions physiques, et exclut donc les sociétés par actions publiques. Elle se concentre principalement sur les conditions de la législation actuelle en matière d'émission de certificats d'actions et sur les procédures à suivre par ces sociétés pour l'émission de ces certificats qui ont la nature juridique d'instrument négociable.

Notre étude se compose de deux parties. Dans la première partie, les concepts d'action et de certificat d'actions sont expliqués, étant donné que dans le cas des sociétés anonymes émettant des certificats d'actions conformément à l'article 486 du Code de commerce turc (« CTC »), ces certificats représentent l'action. Ainsi, dans le premier chapitre de la première partie, les caractéristiques de la notion d'action en termes de sociétés anonymes sont expliquées et diverses significations de l'action sont évoquées. Par la suite, certains principes liés à l'action, qui sont importants en termes de représentation de l'action par un certificat, sont expliqués. Dans ce chapitre, où les actions des sociétés anonymes sont expliquées, des réglementations similaires dans d'autres sociétés commerciales sont indiquées autant que possible et les différences entre les actions des sociétés anonymes et des concepts similaires dans d'autres sociétés commerciales sont révélées. Dans le deuxième chapitre de la première partie, les caractéristiques et les types de certificats d'actions représentatifs des actions sont indiqués et leurs caractéristiques juridiques sont expliquées. Lorsque les certificats d'actions sont expliqués, les certificats provisoires, qui sont exprimés en obligations temporaires pouvant être émises à la place des certificats d'actions, et, la nature de actions qui ne sont pas encore représentées par un certificat qui doit être expliquée afin d'interpréter certaines réglementations, dans la deuxième partie, concernant la liaison de l'action dans le certificat et le type d'actions qui ne sont pas encore représentées par un certificat (qu'elles puissent être au porteur ou nominatives) dont les différentes opinions sont présentées dans la doctrine sont mentionnées. Enfin, dans la première partie, l'importance de la part qui peut être représentées par un certificat pour les sociétés anonymes est expliquée et la partie a été ainsi complétée.

Dans la deuxième partie de notre étude, sous quatre chapitres principaux, les réglementations actuelles et les questions controversées de la doctrine concernant la représentation des actions des sociétés anonymes par des certificats au porteur et nominatifs, et aux certificats provisoires pouvant être émis à leur place avant l'émission

des certificats d'action, et enfin, les certificats d'actions qui doivent être réimprimés en raison de la conversion du type du certificat d'actions après l'impression de ces derniers ont été examinées. Dans les deux premiers chapitres, les fonctions de chaque type de titre et ses aspects positifs et négatifs vis-à-vis des actionnaires et de l'entreprise sont expliquées. Après ces explications, nous avons fait également des explications sur l'obligation ou non pour les sociétés anonymes d'émettre leurs certificats d'actions, sur les conditions dans lesquelles ces notes peuvent être émises ainsi que sur la procédure à appliquer pour que l'action soit attachée au certificat. Concernant la délivrance du certificat, les raisons pour lesquelles ces documents peuvent être nécessaires, dans quels cas ils peuvent être délivrés et la procédure à appliquer sont expliqués. Cette partie a été complétée en expliquant enfin, dans les cas où la société a déjà émis des certificats d'actions, si le droit de convertir le type de ces certificats d'actions est un droit acquis pour les actionnaires, le quorum de réunion et de décision requis pour la décision de l'assemblée générale à prendre sur la conversion du type de certificat d'actions, et le processus de rappel des certificats d'actions existants et d'émission des nouveaux certificats d'actions.

L'étude a été préparée par la méthode de la revue de la littérature. À cet égard, tout d'abord, des recherches sur la littérature sur la doctrine juridique turque a été menées, des ouvrages de référence généraux et des monographies ont été étudiés, des articles académiques et des thèses publiées sur les sujets liés à l'objet de notre étude ont été examinés. En outre, la jurisprudence de la Cour de cassation a été étudiée et les conflits dans la pratique ont été reflétés dans l'étude.

La notion d'action a une signification particulière pour les sociétés anonymes. Selon l'article 329 du CTC, relatif à la définition de société anonyme, une société anonyme est une société dont le capital est déterminé et divisé en actions, et qui n'est responsable de ses dettes qu'avec ses actifs. En ce sens, l'action se définit comme la partie du capital de la société anonyme divisée en un certain nombre de valeurs unitaires. À cet égard, l'action est un concept central en termes de droit des sociétés anonymes, et de nombreux concepts et principes liés à ce type de société sont expliqués à partir de l'action. Dans le droit des sociétés anonymes, la notion d'action est utilisée dans divers sens comme une partie du capital, le statut de l'actionnariat, la source des droits et dettes, et le certificat d'actions.

Il existe quatre principes liés à l'action, qui sont importants en termes de représentation des actions par un certificat. Il s'agit du principe de la formation de l'action avec la constitution d'une société anonyme et l'inscription de l'augmentation de capital, du non-changement du dénominateur par sa représentation par un certificat, de l'indivisibilité et de la libre transférabilité de l'action. Conformément au dernier principe notamment, il est essentiel de ne pas solliciter l'agrément de la société anonyme, d'un tiers ou d'une institution pour le transfert d'actions en règle générale dans les sociétés anonymes. Si la part est représentée par un certificat, par exception à cette règle en matière de certificats d'actions nominatives, conformément à l'article 490 et suivants du CTC, si les dispositions contextuelles pouvant limiter le transfert d'actions peuvent être appliquées, il ne sera pas possible de limiter le transfert en termes de certificats d'actions au porteur.

La question de savoir si les actions qui ne sont pas encore représentées par un certificat, qui est une question très controversée en droit des sociétés anonymes, peut

faire l'objet d'une distinction entre actions au porteur et actions nominatives, a été examinée dans le cadre de l'étude, et il a été admis dans l'étude que les actions qui ne sont pas encore représentées par un certificat ne feront pas l'objet d'une distinction comme des actions au porteur et actions nominatives. Cette conclusion a été tirée du fait que dans le cadre de l'article 339 du CTC, le type de certificat d'action doit être inscrit dans les statuts, et non l'action, et la procédure requise pour l'émission du certificat d'action peut être connu en précisant le type de certificat d'action.

Dans les sociétés anonymes, les certificats d'actions peuvent être émis en deux types : nominatif et au porteur. Les deux types de certificat d'actions ont la nature juridique de titres et d'instruments négociables. Les certificats d'actions sont un type d'instrument négociable qui confère des droits aux actionnaires ; ils ont une nature explicative ; ils ont une nature causale en termes de relation juridique qui a entraîné leur émission ; et parce que la société anonyme peut faire un plaidoyer qui ne peut pas être compris à partir des informations écrites sur un certificat d'actions, la confiance des tiers dans le certificat d'actions peut ne pas être protégée. En outre, un accord constitutif dans lequel les parties sont des sociétés anonymes et des actionnaires est requis pour la création des certificats d'actions, et ce contrat est conclu par la société anonymes avec la remise du certificat d'actions à l'actionnaire.

Des changements fondamentaux ont été apportés avec la loi n° 7262 sur la possibilité de représentation des actions par des certificats d'actions au porteur dans les sociétés anonymes. Conformément à l'amendement pertinent, la première obligation de notification est que les détenteurs actuels de certificat d'actions au porteur s'adressent à la société jusqu'au 31.12.2021 et que la société enregistre les informations sur l'action et l'actionnaire auprès de l'Agence centrale d'enregistrement turque-Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. ("MKK"). La deuxième obligation de notification est liée à l'enregistrement des informations sur l'action et l'actionnaire auprès de MKK par la société, si l'action est représentée pour la première fois par le certificat. La troisième obligation de notification est qu'en cas de circulation de certificats d'actions au porteur, le cessionnaire doit enregistrer ses propres informations auprès de MKK. Avec cette réglementation prise dans le cadre du respect des recommandations du Groupe d'action financière (GAFI), il est devenu possible de suivre les détenteurs de certificat d'actions au porteur en les enregistrant auprès de MKK afin de prévenir le financement du terrorisme et le blanchiment d'argent. Dans le cadre de l'article 339/2. D du CTC, les sociétés dont les titres sont au porteur doivent émettre le certificat d'actions au porteur dans un délai de trois mois et le remettre aux actionnaires après le paiement intégral du prix de l'action (art. 486/2 du CTC). Dans le cadre de l'étude, l'expression « actions au porteur » dans le texte de l'article est interprétée comme les actions à lier dans le billet au porteur si les titres de la société sont au porteur, et il a été conclu qu'il est nécessaire d'émettre des certificats d'actions au porteur. Dans le cas où le type de certificat d'actions de la société est au porteur, dans le cadre du principe des dispositions impératives inscrit dans la loi avec l'article 340 du CTC, il a été admis dans le cadre de l'étude que les statuts ou le pacte d'actionnaires et le règlement précisant que l'action peut être liée par acte au porteur uniquement sur demande sera invalide.

Afin d'émettre un certificat d'actions au porteur, les statuts de la société doivent inclure un article dans ce sens, les statuts de la société et de l'augmentation du capital doivent être enregistrés auprès du registre du commerce. Si les certificats d'actions sont

émis avant que ces conditions ne soient remplies, les certificats d'actions seront invalides et si les conditions sont remplies plus tard, cette invalidité ne pourra pas être corrigée. Dans un tel cas, une fois les conditions remplies, la société anonyme devra émettre à nouveau des certificats d'action en suivant la procédure du CTC et du Communiqué entré en vigueur après la loi n°7262 relative à l'émission de certificats d'actions au porteur.

Pour qu'une société anonyme puisse émettre des certificats d'actions au porteur, elle est tenue de prendre une décision du conseil d'administration à ce sujet après que le prix des actions a été payé, et de demander à MKK avec cette décision et d'enregistrer les informations concernant l'action à être représentée par le certificat et l'actionnaire. Une fois ces enregistrements effectués, la décision du conseil d'administration sera enregistrée et annoncée, et devrait être téléchargée sur le site Web que l'entreprise doit ouvrir si elle est soumise à un audit indépendant. Au cours du processus d'enregistrement, le gestionnaire de registre doit vérifier si les notifications de MKK ont été complétées. Le certificat d'actions contenant le numéro unique généré par MKK et les informations dans l'article 487 du CTC doit être imprimé et remis à l'actionnaire. Le règlement stipulant que le numéro individuel doit également figurer sur le certificat d'actions est inclus dans le Communiqué, et pour que les éléments devant figurer sur le certificat d'actions soient vus ensemble, cet élément devrait également être ajouté à l'article 487 du CTC en termes de certificats d'actions au porteur. En outre, bien qu'il existe des idées différentes dans la doctrine, il a été admis dans le cadre de notre étude que si le conseil d'administration ne prend pas les mesures nécessaires pour représenter des actions par un certificat au porteur, l'actionnaire peut demander au tribunal d'émettre un certificat d'actions au porteur avec une action en justice.

Un autre type de certificat par lequel des actions peuvent être représentées dans des sociétés anonymes sont les certificats d'actions nominatives. Les certificats d'actions nominatives diffèrent des actions au porteur en ce sens que des règles sur la limitation du transfert d'actions peuvent être appliquées et enregistrées dans le registre des actions. Une disposition est prévue par l'article 486/3 du CTC concernant l'émission de certificats d'actions nominatives et il est précisé que ces certificats doivent être imprimés et distribués à tous les actionnaires en cas de demande minoritaire. Par conséquent, s'il n'y a pas de demande minoritaire, la société anonyme n'a aucune obligation d'émettre des certificats d'actions nominatifs. La disposition concernant l'émission de certificats d'actions nominatives avec une demande minoritaire crée des incertitudes dans sa forme actuelle. A savoir, dans les articles prévus comme droit de minorité dans le CTC, il est indiqué que la minorité sera constituée des actionnaires représentant un dixième du capital en termes de sociétés anonymes. Cependant, l'article 486/3 du CTC n'indique aucun ratio en termes de minorité. Dans le cadre de l'étude, il a été indiqué que la disposition est inexacte à cet égard, il serait plus approprié d'émettre des certificats d'actions nominatifs en tant que droit individuel au lieu d'un droit minoritaire, et partant du fait qu'il est clairement disposé comme un droit minoritaire en application de la disposition en vigueur, il est admis que le taux des autres droits minoritaires sera appliqué par analogie et que les actionnaires représentant un dixième du capital de base pourront demander l'émission des certificats d'actions nominatifs.

En cas de demande minoritaire ou s'il est décidé d'émettre des certificats d'actions nominatifs à la discrétion du conseil d'administration, l'une des conditions applicables à l'émission des titres au porteur, la condition que le prix de l'action soit payé en totalité ne sera pas sollicitée pour les certificats d'actions nominatives. Car, puisque les propriétaires des certificats d'actions nominatifs sont inscrits dans le livre des actions, la société anonyme est en mesure de savoir qui doit s'acquitter de sa dette d'investissement en capital. La procédure à appliquer en cas d'émission des certificats d'actions nominatifs n'est pas précisée dans le CTC. En raison d'un vide juridique à cet égard, la bonne approche de la doctrine d'application de la procédure relative aux titres au porteur a été retenue dans le cadre de cette étude. En ce sens, le conseil d'administration doit prendre une décision concernant l'émission des certificats d'actions nominatifs. Cependant, considérant que l'enregistrabilité de cette décision dans le cadre de la réglementation actuelle crée des hésitations, la lacune du CTC sur cette question devrait être comblée par une disposition.

Dans le CTC, il a été stipulé que des certificats provisoires, qui sont considérés comme des certificats temporaires, peuvent être émis à la place des certificats d'actions, et dans ce cas, les dispositions concernant les certificats d'actions nominatives peuvent être appliquées aux certificats par analogie. Les certificats provisoires offrent un avantage en ce sens que le prix n'a pas à être payé en totalité, surtout lorsque les certificats d'actions au porteur sont émis à la place. Par ailleurs, lorsque les certificats d'actions nominatives sont émis avant que le prix de l'action n'ait encore été payé, les certificats provisoires présentent un avantage en ce que la partie payée n'a pas besoin d'être mise à jour sur le certificat, comme c'est le cas pour les certificats d'actions nominatives. Les réglementations concernant les certificats d'actions nominatives seront appliquées dans la mesure appropriée aux qualifications des certificats, et dans ce cadre, ils doivent être inscrits au registre des actions.

La société anonyme peut vouloir changer le type de certificats d'actions après l'impression et la distribution des certificats d'actions aux actionnaires conformément au type de certificat d'actions inclus dans les statuts. La disposition à cet égard est stipulée dans l'article 485 du CTC. Par conséquent, pour que le type de certificat d'actions soit converti, d'une part, il ne doit pas y avoir de disposition contraire dans les statuts, et d'autre part, en cas de conversion des certificats d'actions nominatifs en certificats d'actions au porteur, le prix de l'action doit être payé en entier. En l'absence de toute disposition statutaire, la nature des certificats d'actions peut être convertie par une décision de l'assemblée générale conformément à l'article 421/1 du CTC sur la modification des statuts. Toutefois, s'il existe un règlement dans les statuts de la société stipulant que la nature des certificats d'actions ne peut être modifiée, ce droit constituera un droit acquis contractuel pour les actionnaires. Dans ce cas, en modifiant les statuts, le vote affirmatif des actionnaires propriétaires du certificat d'actions à changer sera requis afin de changer le type de certificat d'actions.

ABSTRACT

The subject of our study is issuance of share certificates in joint-stock companies under Turkish law. Joint-stock companies are amongst the most preferred company types in practice in Turkey. One of the most compelling reasons for savers to invest in joint-stock companies is that as a rule, joint stock company's shares can be transferred without any constraints. Printing share certificates, which have legal nature of negotiable instruments reinforces opportunity of shareholders to be able to exit partnership by converting their investments into cash whenever they wish. In this context, our study is limited with joint-stock companies which can issue physical share certificates, and therefore excludes publicly held joint-stock companies and mainly focuses conditions under current legislation on issuing share certificates and procedures to be followed by such companies.

Our study consists of two sections. In the first section, concepts of shares and share certificates are studied since a share certificate represents company's shares in case of a joint-stock company issues share certificate in accordance with Article 486 of the Turkish Commercial Code ("TCC"). In this regard, characteristics of the share in a joint-stock company are explained and its various meanings are defined under the first sub-section in the first section. Afterward, we discussed a number of principles which bear importance in terms of issuance of share certificates and which are related to share. In this section, which shares in joint stock companies are explained, differences of similar concepts of joint-stock company's shares and other commercial company types are presented by including similar regulations of other commercial company types. Regarding second sub-section of the first section, characteristics and types of share certificates representing shares are studied and their legal nature is explained. While share certificates are explained, also certificates, which are defined as temporary certificates that can be issued instead of share certificates, and following to that to interpret some regulations relating to issuance of share certificates that are under the second section, legal nature and discussion of possibility of creating different types of shares (either bearer or registered) which are not yet represented by a certificate where different opinions are presented in the doctrine are explained. Finally, in the first section, importance of issuing share certificates in joint-stock companies is explained by concluding the section.

In the second section of our study, which is divided into four sub-sections as, current regulations and the controversial topics under doctrine are explained with regards to printing bearer share certificates; registered share certificates; issuance of temporary certificates before printing share certificates; and re-issuance of share certificates after printing share certificates due to a change in type of share certificate respectively. Functions of each type of share certificate and as well as their advantages and disadvantages in terms of shareholders and company, are explained in the first two sub-sections. Afterward, topics of whether joint-stock companies have to issue share certificates, under which conditions share certificates can be issued, and procedure to

be applied to issue share certificates are studied. In relation to the issuance of the temporary certificates, the situations that are when these documents may be needed, in which cases they can be issued, and procedure to be applied are discussed. Finally, the study is completed by explaining topics related to cases where a company has already issued share certificates, whether right to convert type of these share certificates is an acquired right for shareholders, meeting and decision quorum required for general assembly resolution to be adopted on conversion of the share certificate types, and in such cases recall of the existing share certificates and printing of new share certificates.

The literature review approach was used to construct the study. First and foremost, the literature on Turkish legal doctrine was searched, general reference books and monographs were read, and academic papers and published thesis on issues related to our study were reviewed. Furthermore, the study reflects the disputes in practice as much as possible by referring to the Court of Cassation's case-law.

The concept of share has a special meaning for joint-stock companies. According to Article 329 of TCC, which defines joint-stock company, a joint-stock company is a company that its capital is certain and divided into shares, and that is solely responsible for its debts only with its assets. In this context, a share is defined as a portion of the joint-stock company's capital divided into a specified number of unit values. In this respect, share is a central concept in terms of joint-stock company law, and also many concepts and principles related to this type of company are explained by share. In the joint-stock company law, the concept of share refers to various meanings as a portion of capital, position of shareholding, source of rights and debts, and share certificate.

There are four principles which are related to the concept of share and essential in terms of issuing share certificates. These are a share arises out of registration of the establishment of a joint-stock company the capital increase, issuing a share certificate does not affect or make any change on share, a share is indivisible, and transferable without any constraints. Particularly in accordance with the last principle, it is essential not to seek approval of the joint-stock company or a third party or institution for transfer of shares as a rule in joint-stock companies. As an exception to this rule, if a registered share certificate is issued, some constraints on share transfer may be imposed pursuant to Article 490 and subsequent articles; while transfer of bearer share certificates cannot be restricted.

As a very controversial topic in joint-stock company law, it is researched that whether shares can be segregated into different types as bearer shares and registered shares similar with the distinction in share certificates and it is accepted under this study that a share is not subject to a distinction as registered or bearer. This conclusion was reached based on the fact that it is mandatory to define types of share certificates in articles of association, not share itself as per Article 339 of TCC, and that once the type of share certificate is determined, the relevant procedure for issuing a share certificate can be determined.

In joint-stock companies, share certificates can be issued as two types, which are registered and bearer. Both types of share certificates have legal nature of securities and negotiable instruments. Share certificates are type of negotiable instrument that grant shareholder rights; they have an explanatory nature; they have a causal nature in

terms of legal relation that caused their issuance; and because joint-stock company may make a plea that cannot be understood from information written on a share certificate, third parties' trust in the share certificate may not be protected. In addition, for issuance of a share certificate, a formation agreement between joint-stock company and shareholder is required, and this contract is concluded with delivery of share certificate from a joint-stock company to a shareholder.

Fundamental changes have been made with the Law numbered 7262 on the issuance of bearer share certificates in joint-stock companies. Pursuant to the relevant amendment, the first notification obligation is that shareholders whose bearer share certificates have already been issued and delivered shall apply to companies until 31.12.2021 and the company in question has to register the information of the share and the shareholder to the Central Registry Agency in Turkey - Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. ("MKK"). The second notification obligation is registering information of share and shareholder to MKK with company in case of a share certificate is issued for the first time. The third notification obligation is defined in case of circulation of a bearer share certificate, transferee has to register its own information to MKK. As part of these regulations which are made to comply with the FATF recommendations, it has become possible to track bearer shareholders by registering to the MKK in order to fight against the financing of terrorism and money laundering.

Within the scope of Article 339/2.d of TCC, companies whose share certificates are bearer has to issue bearer share certificates within three months following full payment of share price and deliver it to shareholders (TCC Art. 486/2). Within the scope of this study, the expression "bearer shares" in the text of the article is interpreted as shares to be represented in bearer instrument and therefore it has been concluded that it is mandatory to issue bearer share certificates in case of company's share certificates are bearer. In case the share certificate type of the company is bearer type, it is accepted within the scope of the study that any condition outlined in articles of association or shareholders' agreement stating that share certificate can be issued only upon request shall be deemed as invalid according to principle of mandatory provisions entered into the TCC with Article 340.

In order to issue a bearer share certificate, the company's articles of association has to include an article in this sense, company's articles of association in company establishment or capital increase has to be registered with the trade registry, and share price has to be paid in full. Share certificates will be invalid if they are issued before these prerequisites are met, and this invalidity will not be remedied if the conditions are met afterwards. In this situation, after the prerequisites are met, joint-stock company has to reissue share certificates according to the procedure outlined in the TCC and the Communiqué that was issued in accordance with Law 7262 on the issuance of bearer share certificates.

To issue a bearer share certificate, a joint-stock company must adopt a board of directors' resolution on the subject after share prices have been fully paid, then apply to MKK and register the information about the share to be represented in the certificate and shareholder. Following these registrations, the board of directors' resolution has to be registered, announced, and published in the company's website, which is required in the event if company is subject to independent audit. During the registration process, trade registry officer must check whether the MKK notifications have been completed.

Following the registration and the announcement, a bearer share certificate with the information required by Article 487 of the TCC, as well as the unique number generated by MKK, must be printed and handed to the shareholder. The regulation stipulating that the unique number must also be on the share certificate is set forth in the Communiqué, and in terms of seeing the information required to be on the share certificate together, this information should also be added to Article 487 of the TCC. Furthermore, while different interpretations of the doctrine exist, it has been accepted within the scope of our study that if board of directors fails to take necessary actions to issue a bearer share certificate, a shareholder is entitled to request from the court to the issuance of a bearer share certificate with a lawsuit of action for performance.

Joint-stock companies may also issue registered share certificates. These share certificates differ from bearer share certificates in the sense that it is possible to restrict transfer of share if it is represented by a registered share certificate and also, the registered share certificate needs to be recorded in shareholders' book of company. A rule was stipulated with Article 486/3 of the TCC, which specifies that on demand by a minority, registered share certificates must be issued and handed over to all shareholders. Therefore, if there is not a minority demand, joint-stock company has no liability to issue registered share certificates. The provision regarding the issuance of registered share certificates on demand by a minority causes some uncertainties in its current form. That is to say, articles regulating minority rights in the TCC state that minority consists of shareholders representing one-tenth of capital in terms of joint-stock companies not being publicly held. However, the Article 486/3 of the TCC does not indicate any ratio to define the minority. Within the scope of the study, it has been reached to a conclusion that the provision is inaccurate in this aspect, although it would be more appropriate to issue registered share certificates as part of an individual shareholder right rather than a minority right, since it is regulated as a minority right under the current regulation, the ratio stated for other minority rights should be applied by analogy and upon request of shareholders holding one-tenth of capital, registered share certificates must be issued.

The condition that the share price must be paid in full, which is one of the conditions for issuing bearer share certificates, will not be sought for registered share certificates if a minority request is made or if the board of directors decides to issue registered share certificates at its discretion. The reason is that joint-stock companies can track the person who must fulfill its capital investment debt obligation since owner of registered share certificate is recorded in company's shareholder's book. Procedure to be applied in case of issuing registered share certificates is not specified in the TCC. Due to this legal gap, appropriate approach in the doctrine in terms of implementing the procedure of issuing bearer share certificates for issuance of registered share certificates has been adopted within the scope of this study. In this sense, board of directors must adopt a resolution to issue registered share certificates. However, since registrability of this resolution within the scope of the current regulation causes concerns, the legal gap in the TCC on this issue should be filled with a regulation.

The TCC regulates that interim certificates can be issued instead of share certificates, which are considered as temporary certificates, and in this case, the provisions regarding registered share certificates must be applied to these certificates by analogy. Temporary certificates provide an advantage when they are issued instead of bearer share certificates since full payment of share price is not required for their

issuance and when they are issued instead of registered share certificates since payments of share prices on temporary certificates do not need to be updated once an amount of share price is paid. To the extent that it complies with legal nature of temporary certificates, provisions regarding registered share certificates shall be applied, and in this regard, they shall be registered in shareholders' book of company.

A joint-stock company may wish to change the type of share certificates after printing and delivering share certificates to the shareholders which are issued as per the type of share certificate defined in its articles of association. The provision in this regard is set forth under Article 485 of the TCC. To convert type of a share certificate, firstly, there must be no contradictory provision in articles of association, and secondly, the share price must be paid in full if registered share certificates will be converted into bearer share certificates. If there is no provision in articles of association, it is possible to convert type of share certificates by adopting a general assembly resolution for amendment of articles of association as per Article 421/1 of the TCC. However, if a provision in company's articles of association prohibits shareholders from converting type of share certificates, this right becomes a contractually acquired right for shareholders. In this case, affirmative votes of all shareholders who own the type of share certificates subject to conversion are required by amending articles of association.

ÖZET

Türk Hukuku'nda anonim şirketlerin paylarının senede bağlanması çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır. Anonim şirketler, Türkiye'de uygulamada en çok tercih edilen şirket tiplerindendir. Tasarruf sahiplerinin anonim şirketlere yatırım yapmalarındaki en önemli sebeplerden biri ise kural olarak şirketin paylarının serbestçe devredilebilmesidir. Bu şirket tipi bakımından pay sahiplerinin diledikleri ortaklıktan çıkarak yatırımlarını paraya çevirebilmeleri imkanı, payların kıymetli evrak niteliğinde senetlere bağlanabilmesiyle pekiştirilmiştir. Bu kapsamda, çalışmamız paylarını fiziki olarak senetlere bağlayabilecek olan kapalı anonim şirketler ile sınırlanmış olup esas olarak bu şirketlerin mevcut mevzuat uyarınca hangi koşullarda paylarını senetlere bağlayabileceğini ve kıymetli evrak niteliğini haiz bu senetlerin bastırılması için şirketin uygulaması gereken usulü konu edinmektedir.

Söz konusu çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Anonim şirketlerin TTK m. 486 uyarınca pay senedi bastırmaları halinde bu senetlerin payı temsil etmelerinden hareketle ilk bölümde pay ve pay senedi kavramları açıklanmıştır. Buna göre, birinci bölümün içerisindeki ilk ana başlık altında pay kavramının anonim şirketler açısından özellikleri açıklanarak payın çeşitli anlamlarına değinilmiştir. Sonrasında ise payın senede bağlanması açısından önem arz eden paya bağlı birtakım ilkelere yer verilmiştir. Anonim şirketlerde payın açıklandığı bu bölümde mümkün olduğunca diğer ticaret şirketlerindeki benzer düzenlemelere yer verilerek anonim şirket payları ile diğer ticaret şirketlerindeki benzer kavramların aralarındaki farklılıklar ortaya konulmuştur. Birinci bölümün ikinci ana başlığı altında ise payı temsil eden pay senetlerinin özellikleri ile türlerine yer verilmiş ve bunların hukuki nitelikleri açıklanmıştır. Pay senetleri izah edilirken pay senedi yerine çıkarılabilen geçici senet olarak ifade edilen ilmühaberler ile ikinci bölümde payın senede bağlanmasına ilişkin birtakım düzenlemelerin yorumlanması için açıklanması gereken senede bağlanmamış payın niteliğine ve öğretide farklı görüşlerin sunulduğu senede bağlanmamış payın türü (hamiline veya nama yazılı olup olamayacakları) sorununa değinilmiştir. Birinci bölümde son olarak payın senede bağlanabilir olmasının anonim şirketler bakımından önemi açıklanmış ve bölüm tamamlanmıştır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ise dört ana başlık altında sırasıyla anonim şirketlerin paylarının hamiline yazılı ve nama yazılı pay senetlerine bağlanması, pay senetleri çıkarılmadan önce onların yerine çıkarılabilen ilmühaberlere bağlanması ve son olarak pay senedi bastırıldıktan sonra pay senedinin türünün dönüştürülmesi sebebiyle yeniden basılması gereken pay senetlerine ilişkin mevcut düzenlemeler ve öğretideki tartışmalı konular incelenmiştir. İlk iki ana başlıkta öncelikle her bir senet türünün işlevleri ile pay sahipleri ve şirket bakımından olumlu ve olumsuz yönleri açıklanmıştır. Bu açıklamalar sonrasında ise anonim şirketlerin pay senetlerini çıkarmalarının zorunlu olup olmadığı, hangi şartların gerçekleşmesi halinde bu senetlerin çıkarılabileceği ve payın senede bağlanabilmesi için uygulanacak usule

ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. İlmühaberinin çıkarılmasına ilişkin ise bu belgelere neden ihtiyaç duyulabileceği, hangi hallerde çıkarılabilecekleri ve yine uygulanacak usul açıklanmıştır. Son olarak, şirketin halihazırda pay senedi çıkardığı hallerde, bu pay senetlerinin türünün dönüştürülmesine ilişkin hakkın pay sahipleri için müktesep hak olup olmadığı, pay senedi türünün dönüştürülmesi hakkında alınacak genel kurul kararı için gereken toplantı ve karar nisabı ile bu halde mevcut pay senetlerinin geri çağırılması ve yeni pay senetlerinin bastırılması süreci açıklanarak çalışma tamamlanmıştır.

Çalışma, kaynak taraması yöntemi ile hazırlanmıştır. Bu itibarla, öncelikle Türk hukuk öğretisine ilişkin literatür taraması yapılmış, genel başvuru kitapları ile monografiler okunmuş ve çalışmamızın konusu ile ilgili düzenlemelerin temas ettiği konulardaki akademik makaleler ve yayınlanmış tezler incelenmiştir. Ayrıca, Yargıtay içtihatları araştırılarak uygulamada çıkan uyuşmazlıklar çalışmaya yansıtılmıştır.

Anonim şirketler açısından pay kavramı özel bir anlam ifade eder. Anonim şirketin tanımına ilişkin TTK m. 329 uyarınca anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirkettir. Bu anlamda pay ise anonim şirketin sermayesinin belirli sayıda birim değere bölünmüş parçası olarak tanımlanır. Bu yönüyle pay, anonim şirketler hukuku bakımından merkez bir kavram olup bu şirket tipine ilişkin birçok kavram ve ilke paydan hareketle açıklanır. Anonim şirketler hukukunda pay kavramı, sermayenin bir parçası, pay sahipliği mevki, hakların ve borçların kaynağı ve pay senedi anlamına gelecek şekilde çeşitli anlamlarda kullanılır.

Payın senede bağlanabilmesi açısından önem arz eden paya bağlı dört ilke bulunmaktadır. Bunlar; payın anonim ortaklığın kuruluşu ve sermaye artırımının tescili ile oluştuğu, senede bağlanmasının payda değişiklik yapmadığı, payın bölünmezliği ve serbestçe devredilebilirliği ilkesidir. Özellikle son ilke uyarınca anonim şirketlerde kural olarak payın devri hususunda anonim şirketin veya üçüncü bir kişi ile kurumun onayının aranmaması esastır. Payın senede bağlanması halinde ise nama yazılı pay senetleri bakımından bu kuralın istisnası olarak TTK m. 490 vd. uyarınca pay devrini sınırlayabilen bağlam hükümleri uygulanabilecekken hamiline yazılı pay senetleri açısından devrin sınırlandırılması mümkün olmayacaktır.

Anonim şirketler hukukunda oldukça tartışmalı bir konu olan senede bağlanmamış payın pay senetleri gibi hamiline ve nama yazılı şeklinde bir ayrıma tabi tutulup tutulamayacağı çalışma kapsamında incelenmiş ve çalışmada senede bağlanmamış payın nama veya hamiline yazılı olarak bir ayrıma tabi tutulmayacağı kabul edilmiştir. Bu sonuca, TTK m. 339 kapsamında esas sözleşmede payın değil pay senetlerinin türünün yazılmasının gerekmesi ve pay senedinin türünün belirtilmesiyle birlikte senedin çıkarılması için gereken usulün bilinebileceğinden hareketle varılmıştır.

Anonim şirketlerde pay senetleri nama ve hamiline yazılı olarak iki türde çıkartılabilirler. Her iki pay senedi türü de menkul kıymet ve kıymetli evrak niteliğini haizdir. Pay senetleri kıymetli evrak türleri bakımından ortaklık hakkı veren, açıklayıcı nitelikte, düzenlenmesine sebep olan hukuki ilişki bakımından illi nitelikte olan, senet üzerinden anlaşılamayacak anonim şirketler hukukundan kaynaklanan birtakım def'ilerin üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilecek olmasından hareketle kamu güvenliğini

haiz olmayan kıymetli evraktır. Ayrıca, pay senetlerinin oluşturulması için taraflarının anonim şirket ve pay sahibi olduğu bir oluşum sözleşmesine ihtiyaç bulunmakta olup bu sözleşme anonim şirket tarafından pay senedinin pay sahibine teslimi ile birlikte akdedilir.

Anonim şirketlerde payın hamiline yazılı pay senedine bağlanabilmesi konusunda 7262 sayılı Kanun ile birlikte köklü değişiklikler yapılmıştır. İlgili değişiklik uyarınca, getirilen ilk bildirim yükümlülüğü, halihazırda hamiline yazılı pay senedi sahiplerinin şirkete 31.12.2021 tarihine kadar başvurmaları ve şirketin pay ile pay sahibine ilişkin bilgileri MKK'ye kaydetmesidir. İkinci bildirim yükümlülüğü, payın ilk kez senede bağlanması halinde paya ve pay sahibine ilişkin bilgilerin şirket tarafından MKK'ye kaydedilmesine ilişkindir. Üçüncü bildirim yükümlülüğü ise hamiline yazılı pay senedinin tedavülü halinde devralanın kendi bilgilerini MKK'ye kaydetmesi gerektiği hususunda getirilmiştir. FATF tavsiyelerine uyum kapsamında yapılmış bu düzenlemeler ile terörün finansmanının ve kara para aklanmasının engellenmesi amacıyla hamiline yazılı pay senedi sahiplerinin MKK'ye kaydedilerek takip edilebilmesi mümkün hale getirilmiştir.

TTK m. 339/2.d kapsamında pay senetlerinin türünün hamiline yazılı olduğu şirketler payın bedeli tamamen ödendikten sonra hamiline yazılı pay senedini üç ay içerisinde çıkartarak pay sahiplerine teslim etmelidir (TTK m. 486/2). Çalışma kapsamında madde metnindeki “hamiline yazılı paylar” ifadesi şirketin pay senetlerinin hamiline yazılı olması halinde hamiline yazılı senede bağlanacak paylar şeklinde yorumlanarak hamiline yazılı pay senetlerinin çıkarılmasının bir zorunluluk olduğu sonucuna varılmıştır. Şirketin pay senedi türünün hamiline yazılı olması halinde TTK m. 340 ile kanuna girmiş olan emredici hükümler ilkesi kapsamında esas sözleşme veya pay sahipleri sözleşmesi ile payın hamiline yazılı senede ancak talep ile bağlanabileceği yönündeki düzenlemelerin geçersiz olacağı çalışma kapsamında kabul edilmiştir.

Payın hamiline yazılı senede bağlanabilmesi için esas sözleşmede bu yönde bir düzenleme bulunması, kuruluştaki esas sözleşmenin veya sermaye artırımının tescil edilmiş olması ve pay bedelinin tamamen ödenmiş olması gerekmektedir. Bu şartlar gerçekleşmeden pay senetlerinin çıkarılması halinde pay senetleri geçersiz olacak ve şartların daha sonra gerçekleşmesi halinde ise bu geçersizlik düzeltilemeyecektir. Böyle bir halde, şartlar gerçekleştikten sonra anonim şirketin TTK'de ve hamiline yazılı pay senetlerinin çıkarılmasına ilişkin 7262 sayılı Kanun sonrasında yürürlüğe giren Tebliğ'de yer alan usulü takip ederek yeniden pay senedi çıkarması gerekecektir.

Anonim şirketin hamiline yazılı pay senedi çıkarabilmesi için pay bedelleri ödendikten sonra bu konuda bir yönetim kurulu kararı alması, bu karar ile MKK'ye başvurarak senede bağlanacak paya ve pay sahibine ilişkin bilgileri kaydetmesi gerekmektedir. Bu kayıtlar yapıldıktan sonra yönetim kurulu kararı, tescil ve ilan edilmeli, ayrıca şirketin bağımsız denetime tabi olması halinde açmak zorunda olduğu internet sitesine yüklenmelidir. Tescil işlemi sırasında sicil müdürü MKK bildirimlerinin tamamlanıp tamamlanmadığını kontrol etmelidir. Tescil ve ilan işlemleri sonrası kayıt sırasında MKK tarafından üretilen tekil numara ile TTK m. 487'deki bilgileri içeren pay senedi bastırılarak pay sahibine teslim edilmelidir. Tekil numaranın da pay senedi üzerinde bulunmasını öngören düzenleme Tebliğ'de yer almakta olup pay senedi üzerinde yer alması gereken unsurların bir arada

görülebilmesi bakımından TTK m. 487'ye hamiline yazılı pay senetleri bakımından bu unsurun da eklenmesi gerekmektedir. Ayrıca, öğretide farklı fikirler bulunmakla birlikte çalışmamız kapsamında yönetim kurulunun payın hamiline yazılı senede bağlanması için gereken işlemleri yapmaması halinde pay sahibinin eda davası ile hamiline yazılı pay senedi bastırılmasını mahkemeden talep edebileceği kabul edilmiştir.

Anonim şirketlerde payın bağlanabileceği bir diğer senet türü ise nama yazılı senetlerdir. Nama yazılı pay senetlerine bağlam kurallarının uygulanabilmesi ve pay defterine kaydedilmeleri yönüyle bu pay senetlerini hamiline yazılı pay senetlerinden ayrılmaktadır. Nama yazılı pay senetlerinin çıkarılmasına ilişkin TTK m. 486/3 ile bir düzenleme öngörülmüş ve bu senetlerin azlık talebi olması halinde bastırılarak tüm pay sahiplerine dağıtılması gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla azlık talebi olmaması halinde anonim şirketin nama yazılı pay senedini çıkarmak yönünde bir yükümlülüğü yoktur. Nama yazılı pay senetlerinin azlık talebi ile çıkarılacağına ilişkin düzenleme ise mevcut haliyle birtakım belirsizlikler yaratmaktadır. Şöyle ki TTK'de azlık hakkı olarak düzenlenmiş maddelerde azlığın kapalı anonim şirketler bakımından sermayenin onda birini temsil eden pay sahiplerinden oluşacağı belirtilmiştir. Ne var ki TTK m. 486/3 azlık bakımından herhangi bir oran belirtmemektedir. Çalışma kapsamında hükmün bu yönüyle isabetsiz olduğu, nama yazılı pay senedi çıkarılmasının azlık hakkı yerine bireysel hak olarak düzenlenmiş olmasının daha isabetli olacağı belirtilerek mevcut düzenleme uyarınca açıkça bir azlık hakkı olarak düzenlenmiş olmasından hareketle diğer azlık haklarına ilişkin oranın kıyasen uygulanacağı ve esas sermayenin onda birini temsil eden pay sahiplerinin nama yazılı pay senedi düzenlenmesini talep edebilecekleri kabul edilmiştir.

Azlık talebinin mevcut olması halinde veya yönetim kurulunun takdiriyle nama yazılı pay senedi düzenlenmesine karar verilmesi halinde hamiline yazılı pay senetlerinin çıkarılması bakımından geçerli olan şartlardan pay bedelinin tamamen ödenmiş olması şartı nama yazılı pay senetleri için aranmayacaktır. Zira, nama yazılı pay senedi sahipleri pay defterine kayıtlı oldukları için anonim şirket sermaye koyma borcunu kimin ifa etmesi gerektiğini bilecek durumdadır. Nama yazılı pay senedi basılması halinde uygulanacak usul TTK'de belirtilmemiştir. Bu konuda bir kanun boşluğu olduğu için hamiline yazılı pay senetlerine ilişkin usulün kıyasen uygulanması yönündeki öğretideki isabetli yaklaşım bu çalışma kapsamında benimsenmiştir. Bu anlamda yönetim kurulunun nama yazılı pay senedi çıkarılmasına ilişkin karar alması gerekmektedir. Ancak mevcut düzenleme kapsamında bu kararın tescil edilebilirliğinin tereddüt yaratmasından hareketle bu konuda TTK'deki boşluğun bir düzenleme ile giderilmesi gerekmektedir.

TTK uyarınca pay senetlerinin yerine geçici senet olarak nitelendirilen ilmühaberlerin çıkarılabileceği ve bu halde ilmühabere nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümler kıyasen uygulanabileceği düzenlenmiştir. İlmühaberler, özellikle hamiline yazılı pay senetleri yerine çıkarıldığında bedelin tamamen ödenmesinin gerekmemesi ve henüz pay bedeli ödenmemişken nama yazılı pay senetleri yerine çıkarıldıklarında ise nama yazılı pay senetlerinde olduğu gibi bedeli ödenmiş kısmın senet üzerinde güncellenmesinin gerekmemesi yönünden avantaj sağlamaktadır. İlmühabere niteliğine uygun düştüğü ölçüde nama yazılı pay senetlerine ilişkin düzenlemeler uygulanacak olup bu kapsamda pay defterine kaydedilmeleri gerekmektedir.

Anonim ŗirket, esas sözleşmesinde yer alan pay senedi türü uyarınca pay senetlerini basıp pay sahiplerine dağıttıktan sonra pay senetlerinin türünü değiştirmek isteyebilir. Bu konuda hüküm TTK m. 485'te düzenlenmiştir. Buna göre pay senedi türünün dönüştürülmesi için ilk olarak esas sözleşmede aksi yönde bir düzenleme olmaması, ikinci olarak ise nama yazılı pay senetlerinin hamiline yazılı pay senetlerine dönüştürülmesi halinde pay bedelinin tamamen denmiş olması şarttır. Esas sözleşmede herhangi bir düzenleme yer almaması halinde pay senetlerinin türü genel kurulun esas sözleşme değişikliğine ilişkin TTK m. 421/1 uyarınca alacağı bir kararla dönüştürülebilir. Ancak şirketin esas sözleşmesinde pay senetlerinin türünün değiştirilemeyeceğine ilişkin bir düzenleme bulunması halinde bu hak pay sahipleri için bir esas sözleşmesel müktesep hak teşkil edecektir. Bu durumda, esas sözleşme değişikliği yapılarak pay senedinin türünün değiştirilmesi için türü değiştirilecek pay senedine sahip olan pay sahiplerinin olumlu oyu gerekecektir.

GİRİŞ

Anonim şirketler, Türkiye’de limited şirketlerle birlikte en çok tercih edilen şirket tiplerindendir. Anonim şirketlerin uygulamada sıklıkla tercih edilmesi, bu şirket tipinin hukuken yasaklanmamış her türlü alanda iktisadi faaliyet gösterebilmesinden hareketle küçük tasarruf sahiplerinin büyük iş ve yatırımların bir parçası olabilmelerini ve bundan kar alabilmesini sağlamasıyla ilgilidir. Anonim şirketin karakteristik özellikleri sermayesinin belirli ve paylara bölünmüş olması ile bu payların kıymetli evrak niteliğindeki senetlerine bağlanabilmesidir. Bu anlamda, anonim şirketlerde payların kıymetli evrak niteliğindeki senetlere bağlanabilmesi, payın diğer ticaret şirketlerine göre daha kolay tedavül edebilmesini ve küçük yatırımcının istediği zaman ortaklıktan ayrılarak yatırımını paraya çevirebilmesini sağlar. Dolayısıyla, anonim şirketlerin paylarının kural olarak serbestçe devredilebilir olması ve senede bağlanarak tedavül kabiliyetinin pekiştirilmesi tasarruf sahiplerinin yatırım amacıyla bu şirket tipini tercih etmesinde önemli bir etkidir. Bu itibarla, çalışmamızın konusunu anonim şirketlerin paylarının kıymetli evrak niteliğindeki senetlere bağlanması oluşturmaktadır.

Çalışmamız halka açık olmayan, başka bir deyişle kapalı anonim şirketlerle sınırlıdır. Bu anlamda, Sermaye Piyasası mevzuatı kapsamında payları kayden izlenen borsaya kote halka açık anonim şirketler ile payları borsaya kote olmayan halka açık anonim şirketler çalışmamızın kapsamı dışında tutularak TTK uyarınca payın fiziki olarak senede bağlandığı kapalı anonim şirketler çalışma kapsamında incelenecektir. Ayrıca, pay senede bağlandıktan sonra meydana gelebilecek pay senedinin devredilmesi, rehnedilmesi, haczedilmesi, pay senedinin zayii olması ve iptali gibi konular, payın senede bağlanması esaslarının detaylı incelenebilmesi maksadıyla çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. Bununla birlikte, çalışmanın kapsamının kapalı anonim şirketlerle sınırlanması ile amaçlanan ise özellikle FATF tavsiyeleri kapsamında 7262 sayılı Kanun ile birlikte hamiline yazılı pay senetlerinin bastırılması

konusunda TTK’de yapılan değişikliklerin ve payın nama yazılı senetlere bağlanabilmesi bakımından TTK’de yer alan düzenlemelerin kapsamlı bir şekilde incelenmesidir. Bu anlamda, çalışma içerisindeki anonim şirket ifadeleri kapalı anonim şirketleri işaret etmektedir.

Anonim şirketlerin pay senetlerinin payı temsil eden kıymetli evrak olmasından hareketle, çalışmamızın “Pay ve Pay Senedi Kavramı” başlıklı birinci bölümünde öncelikle pay kavramı tanımlanarak anonim şirketler hukuku bakımından ifade ettiği çeşitli anlamları incelenecektir. Bu kısımda, payın sermayenin bir parçası, pay sahipliği mevkii, hakların ve borçların kaynağı ve pay senedi şeklindeki anlamlarına değinilerek mümkün olduğu ölçüde bu anlamlar diğer ticaret şirketlerindeki benzer ifadeler ile karşılaştırılacak ve anonim şirketlerin paylarının diğer ticaret şirketlerindeki pay benzeri ifadelerden hangi yönleriyle farklılaştığı üzerinde durulacaktır. Payın çeşitli anlamları açıklandıktan sonra ise anonim şirketlerde paya bağlı olan ilkeler payın senede bağlanması bakımından önem arz ettiği ölçüde açıklanacaktır. Bu anlamda, paya bağlı bir ilke olarak kabul edilebilecek her ilkeye yer verilmeyecek, yalnızca payın anonim şirketin kuruluşu ve sermaye artırımının tescili ile olduğu, senede bağlanmasının payda değişiklik yapmadığı, payın bölünmezliği ile serbestçe devredilebilirliği ilkeleri açıklanacaktır. Çalışmanın birinci bölümünün ikinci alt başlığını oluşturan pay senetleri konusunda ise öncelikle bu senetlerin menkul kıymet ve kıymetli evrak nitelikleri ile bunlardan doğan kendilerine özgü özellikleri açıklanacaktır. Pay senetlerinin bu nitelikleri ortaya konulduktan sonra anonim şirket pay senetlerinin TTK m. 484 kapsamında nama veya hamiline yazılı olabileceklerinden bahsedilecek ve bu senetlerin hukuki nitelikleri öğretilerdeki çeşitli görüşlerle birlikte açıklanacaktır. Ardından aynı alt başlık içerisinde pay senetleri yerine çıkarılabileceği kabul edilen, dayanağını TTK m. 486/2’den alan, geçici senetler olan ilmühaberlerin hukuki niteliğine değinilecektir. Pay senetlerine ilişkin bu özellikler ortaya konulduktan sonra ise payın senede bağlanmasına ilişkin hükümler yorumlanması bakımından önem arz eden çıplak pay (senede bağlanmamış pay) ve bunun türü ile ilgili öğretilerdeki farklı fikirlere yer verilerek görüşümüz açıklanacaktır. Çalışmanın birinci bölümü payın senede bağlanabilir olmasının anonim şirketler bakımından önemi izah edilerek tamamlanacaktır.

Çalışmamızın “Çıplak Payın Senede Bağlanması” başlıklı ikinci bölümünde ise sırasıyla payın hamiline ve nama yazılı pay senetlerine bağlanması ele alınacaktır. Bu itibarla, öncelikle her bir pay senedi türü bakımından işlevlerine ve pay sahipleri ile şirket açısından olumlu ve olumsuz yönlerine değinilecek sonrasında bu pay senedinin bastırılmasının mevcut kanun hükümleri uyarınca zorunlu olup olmadığı incelenecektir. Bu inceleme sonrasında, şirketin esas sözleşmesinde yer alan pay senedi tipi uyarınca (TTK m. 339/2.d) payın senede bağlanması için gereken şartlar belirtilerek anonim şirketin pay senedini bastırıp sahiplerine dağıtması sürecinde tamamlaması gereken işlemler ve bunlara aykırılık hallerinin şirket ve pay sahipleri açısından yaratabileceği sonuçlar açıklanacaktır. Bu noktada, pay senedi türlerinden nama yazılı pay senetleri incelenirken hamiline yazılı pay senetleri ile ortak uygulanan hükümlerde hamiline yazılı pay senetlerine ilişkin yapılan açıklamalara atıfta bulunulacak; ancak her iki pay senedi tipi için farklı olan hususlar ilgili bölümlerde ayrıca değerlendirilecektir. Payın hamiline ve nama yazılı senetlere bağlanmasına ilişkin gereken şartlar ve usul açıklandıktan sonra ise pay senetlerinin yerine çıkarılabilecek geçici senet olan ilmühaberler açısından benzer bir inceleme yapılacaktır. Çalışmanın ikinci bölümü, pay senedi basıldıktan sonra anonim şirketin pay senedinin türünün dönüştürülmesine ilişkin karar alması ve karar verilen yeni tür pay senetlerinin bastırılmasına özgü hususların açıklanmasıyla birlikte tamamlanacaktır.

I. PAY VE PAY SENEDİ KAVRAMI

A. Pay Kavramı

1. Genel Olarak

Pay, konuşma dilinde birden fazla kişi arasında bölüşülmüş bir bütünden, bu kişilerin her birine düşen bölümü ifade ederken hukuk sözlüklerinde hisse, bir bütünden yararlanana düşen kısım olarak tanımlanır¹. Hukuk terminolojisi açısından ise kavramın anlamını oluşturduğu bütün ve bu bütüne kattığı özelliklerden hareketle açıklamak gerekir.

Çalışmamızın odağını oluşturan anonim şirketler hukuku açısından pay, merkez bir kavram olup hem kanuni hem de teknik bir anlam taşımaktadır². Her ne kadar TTK’de pay tanımına ayrıca yer verilmemiş olsa da pay, merkez kavram niteliğini ve kanuni anlamını anonim şirketin tanımından bulur. TTK m. 329 uyarınca anonim şirket, sermayesi *belirli* ve *paylara bölünmüş* olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirkettir. Bu tanımdan hareketle payın tanımını “*anonim şirketin sermayesinin belirli sayıda birim değere bölünmüş olan parçası*” şeklinde ifade etmek mümkündür³. Ayrıca, kanun koyucu TTK’de bir ayrımı (m. 476-

¹ Türk Dil Kurumu Sözlüğü, <https://sozluk.gov.tr/>. (Erişim tarihi: 10.10.2021); Ejder Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, 8. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021, s. 608.

² Ünal Tekinalp (Reha Poroy/Ersin Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, 15. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2021, s. 615.; yalnızca teknik bir kavram olarak açıklayan yazarlar için bkz. Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, Cilt II, 3. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018, s. 1697.; Ali Murat Sevi, **Anonim Ortaklıkta Payın Devri**, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 29.; kanuni bir kavram olduğu yönünde bkz. Gerekçe TTK m. 484.

³ Ernst Hirsch, **Ticaret Hukuku Dersleri**, 3. Baskı, İstanbul, Hak Kitabevi, 1948, s. 275.; Tuğrul Ansay, **Anonim Şirketler Hukuku**, 6. Baskı, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1982, s. 225.; Hayri Domaniç, **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK Şerhi II**, İstanbul, Temel Yayıncılık, 1988, s. 1054.; Oğuz İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, 4. Baskı, İstanbul, Yasa Yayıncılık,

479) anonim şirketler hukukunun merkezinde olan payı ve özelliklerini açıklamaya tahsis etmiştir. Bu kapsamda, payın kanuni bir kavram olduğu belirtilmelidir. Teknik olarak ise pay, anonim şirketin merkezinde yer alan bir kavram olduğu için anonim şirkete dair birçok özellik ve ilke pay ile açıklanmaktadır⁴.

Öncelikle belirtmek gerekir ki özellikle eTTK döneminde, pay ile çoğu zaman eş anlamlı olarak, kimi zaman ise birbiri yerine “hisse senedi” kavramı kullanılmıştır⁵. Örnekleme adına, kanun koyucu, anonim şirketi tanımlarken eTTK m. 269 hükmünde, TTK m. 329’da olduğu gibi “pay” kavramını kullanmış olsa da bu çalışmanın konusunu oluşturan payın bağlandığı senetler için “hisse senedi” ifadesini seçmiştir. Dolayısıyla ‘pay’ ve payın bağlandığı senetler olarak ‘hisse senedi’ şeklinde iki ayrı kavram kullanılmıştır. Ortaya çıkan bu terminolojik karışıklık öğretide haklı olarak eleştirilmiş⁶, bu durum öğretide ve uygulamada pay ile hisse kavramlarının da birlikte kullanılmasına sebebiyet vermiştir. Yukarıda değinildiği üzere kanuni olan kavram “hisse” değil “pay”dır. TTK’de yapılan değişikliklerle birlikte ise kanun koyucu payın kıymetli evrak niteliğinde bir senede bağlanınca⁷ adının “hisse” olarak değişmesinin makul bir sebebi olmadığından hareketle isabetli bir şekilde hisse senedi

1989, s. 273.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, s. 615.; Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1697.; Şafak Narbay, **Anonim Ortaklıkta Pay Defteri**, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2003, s. 23.; Orhan Nuri Çevik, **Anonim Şirketler**, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2002, s. 661.; Feyzan Hayal Şehirali Çelik (İsmail Kırca/Çağlar Manavgat), **Anonim Şirketler Hukuku Cilt 1 Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu**, 1. Baskı, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2013, s.97.; Tuğrul Ansay/Eric C. Schneider, **Introduction to Turkish Business Law**, Wolters Kluwes, 2014, s. 97.; Sevi, s. 29.

⁴ TTK’de pay kavramı üzerinden açıklanan ilke ve özelliklere, bu çalışmanın konusunu oluşturan payın senede bağlanabilmesi ile serbestçe devredilebilirlik ilkesinin pekiştirilmesi ve pay sahipliği haklarının kullanımı açısından kural olarak uygulanan oransallık ilkesi örnek verilebilir.

⁵ eTTK döneminde pay ile hisse senedi ifadesinin eşdeğer şekilde veya birbiri yerine kullanılmasına ilişkin açıklamalar için bkz. Ansay, s. 258.; Ömer Teoman, “**Anonim Ortaklıklar Hukukunda Payın Birim (İtibari-Nominal) Değerinin Oy Hakkının Saptanılmasındaki İşlevi ve Türk Sistemi**”, İktisat ve Maliye Dergisi, C.19, S.12, 1973, s. 498-506, s. 498, dn. 3.; Zühtü Aytaç, **Sermaye Piyasası Hukuku ve Hisse Senetleri**, 1. Baskı, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1988, s. 69 vd.; Hasan Pulaşlı, **Bağlı Nama Yazılı Pay Senetleri**, 1. Baskı, Ankara, Dayınlarlı Hukuk Yayınları, 1992, s. 3.; bkz. ve karşı. Çevik, s. 662, 763-764. Yazara göre eTTK’de bazı hükümlerde pay kavramı pay senedi yerine kullanılmış olmakla birlikte eTTK m. 313/2, 356/3, 367, 391 gibi hükümlerde “hisse senedi” şeklinde ifade edilen düzenlemelerle kanun koyucu gerçekten pay senedini kastetmekte ve bu ifadelerin anonim şirketlerde payın senede bağlanmasını zorunlu kıldığını belirtmektedir. Bu konuda öğretideki tartışmalar için bkz. Bölüm II, A, 2.

⁶ Abuzer Kendigelen, **Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (Tıpkı) Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016, s. 392.; Aytaç, s. 69.; Pulaşlı, **Bağlı**, s. 3.

⁷ Pay senedinin kıymetli evrak niteliğini haiz olduğu yönünde açıklamalarımız için bkz. Bölüm I, B, 2, b, ii.

ifadesi yerine pay senedi ifadesini kullanarak bu çelişkiyi ortadan kaldırılmıştır⁸. Bu değişiklikle birlikte TTK'den “hisse” ifadesi tamamen çıkmıştır.

İkinci olarak, anonim şirkette kullanılan pay kavramı ile TTK'de yer alan diğer ticaret şirketlerindeki pay kavramının farklılaştığı belirtilmelidir⁹. Terminolojik olarak bakıldığında, kanun koyucunun TTK'de pay kavramını diğer ticaret şirketleri için de kullandığı görülür. Örneğin, kanun koyucu, anonim şirkette sermayenin birim değere bölünmüş her parçası için “pay” kavramını kullanırken kollektif şirketlerde ortakların sermayeye katılımı için “sermaye payı” (TTK m. 262/2), limited şirketlerde “esas sermaye payı” (TTK m. 573/1), komandit ve kooperatif şirketlerde ise “ortaklık payı” (sırasıyla TTK m. 135/1 ve Koop. K. m. 19) terimlerini kullanmıştır. Ayrıca, kanun koyucu anonim şirketlerde sermayeye katılan kişiyi “pay sahibi” olarak nitelendirirken diğer ticaret şirketlerinde “ortak” terimini kullanarak bir farklılık yaratmıştır¹⁰. Dolayısıyla bu terminolojinin teknik anlamda meydana getirdiği farklılıkların tespit edilmesi de anonim şirketler hukukunda payın özelliklerini açıklamak açısından oldukça önemlidir.

Teknik anlamda, anonim şirket payları ile diğer ticaret şirketlerindeki pay olarak ifade edilen parçaların birbirinden farklılaşmasının temel sebebi anonim şirketin sermayesinin paylara bölünmüş olmasıdır^{11,12}. Öyle ki Alman ve İsviçre hukuk sistemlerinde anonim şirket tipinin paylı şirket (Aktiengesellschaft) olarak adlandırılması payın, bu şirket tipinin işleyişi ve yapısı için önemini göstermektedir¹³. Bu anlamda, anonim şirketlerde TTK m. 329 uyarınca tek pay sahipli anonim şirketin dahi sermayesi paylara bölünmek zorundayken kollektif ve adi komandit şirketlerde

⁸ Bkz. Gerekçe TTK m. 484; Kendigelen, s. 392.

⁹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, s. 615.; Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1697.; Sevi, s. 29.; ayrıca diğer ticaret şirketlerindeki pay kavramları arasındaki farklılıklara ilişkin bkz. Aynur Yongalık, **Adi Şirkette Sermaye Payı**, 1. Baskı, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1991, s. 31-35.

¹⁰ Bkz. TTK m. 135, 227 vd., 308 vd., 564 vd., Koop. K. m. 5 vd.

¹¹ Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 97.; Sevi, s.29.

¹² TTK m. 124/1 uyarınca ticaret şirketleri; kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerdir. Anonim şirketler ile birlikte sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin de sermayesinin anonim şirketlerdeki gibi paylara bölünmüş olduğu TTK'de ifade edilmiştir (TTK m. 564). Ancak ilgili madde uyarınca sermaye, paylara bölünmeksizin sadece birden çok komanditerin katılma oranlarını göstermek amacıyla kısımlara ayrılmış bulunuyorsa bu şirket tipine komandit şirket hükümleri uygulanmalıdır.

¹³ Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 97 vd.

sermaye paylara bölünmemiştir¹⁴. Diğer yandan kooperatif şirketlerde, sermaye pay tutarlarına bölünmüş olup bu durum, anonim şirketlerde sermayenin belirli ve paylara bölünmüş olmasından farklıdır¹⁵. Kooperatif şirketlerde, değişir sermaye esası geçerli olup anonim şirketlerde olduğu gibi belirli bir sermaye ve pay sayısı yoktur¹⁶. Ayrıca, her ortak sahip olduğu pay sayısından bağımsız olarak yalnızca bir oy hakkına sahiptir (Koop. K. m. 48). Son olarak, limited şirketlerin sermayesinin paylara bölünmüş olup olmadığı konusunda öğretide farklı fikirler bulunmakla birlikte kanaatimizce, TTK'de limited şirketler için payın itibari değerinin öngörülmüş olması ve bir pay sahibinin birden fazla paya sahip olabilmesi sebebiyle anonim şirket payı ile limited şirket payı benzer hale gelmiştir¹⁷.

Anonim şirket sermayesinin paylara bölünmüş olması sebebiyle diğer ticaret şirketlerden ayrılmasına sebep olan kendine has özelliklerini, anonim şirket payının itibari değerinin olması, kıymetli evrak niteliğini haiz senetlere bağlanabilmesi, pay sahipliği haklarının kullanılmasında oransallık ilkesinin uygulanması ve payın serbestçe devredilebilirliği olarak sıralamak mümkündür¹⁸. Payın, anonim şirketler açısından yarattığı bu kendine özgü nitelikler, payın çeşitli anlamları ve paya bağlı ilkeler üzerinden açıklanacaktır. Bu açıklamalarda, konu kıyasa izin verdiği ölçüde anonim şirketler ile TTK'de yer alan diğer ticaret şirketleri karşılaştırılacaktır.

¹⁴ Aytaç, s. 72, dn. 10.

¹⁵ Ünal Tekinalp (Reha Poroy/Ersin Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, 14. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019, s. 615.

¹⁶ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 615.; Fatih Bilgili, Ertan Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, 7. Baskı, Bursa, Dora Basım, 2020, s. 507.; Tamer Bozkurt, **Şirketler Hukuku**, 13. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021, s. 666.

¹⁷ Öğretide limited şirketlerin esas sermayelerinin paylara bölünmüş olduğu yönünde Mehmet Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, 15. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 2021, s. 404.; Erdoğan Moroğlu, **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler**, 8. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016, s. 367.; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 103-104. Ayrıca, limited şirket esas sermayesinin paylara bölünmemiş olduğu yönünde bkz. ve karşı. Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, Cilt III, 3. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018, s. 2726.; bkz. Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 403.; Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Arslan Kaya, N. Füsün Nomer Ertan, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 13. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2021, s. 26. Bu konudaki kapsamlı değerlendirmemiz için bkz. Bölüm I, A, 2, a.

¹⁸ Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1697.; Sevi, s. 30.

2. Çeşitli Anlamları

Payın, kanunda açıkça yer verilmemiş olması sebebiyle TTK m. 329’da yer alan anonim şirketin tanım maddesinden hareketle açıklandığını belirtmiştik. Anonim şirketler hukukunun merkezinde yer alan bir kavram olarak pay, hukuk terminolojisinde çeşitli anlamlarda kullanılmaktadır¹⁹. Çalışmamızda payın çeşitli anlamlarını dört başlık altında inceleyeceğiz.

a. Sermayenin Bir Parçası Olarak Pay

Pay kavramını, anonim şirketin sermayesinin belirli sayıda birim değere bölünmüş olan parçası olarak tanımlamıştık. Bu tanımından hareketle payın ilk anlamı sermayenin bir parçası olmasıdır²⁰.

TTK uyarınca sermayenin bölündüğü her payın rakamsal bir değer ile ifade edilmesi gerekir ve bunun için tercih edilen itibari değer yöntemidir²¹ (TTK m. 476). Örneğin, 100.000-TL toplam sermayesi olan bir anonim şirketin her biri 1-TL karşılığında 100.000 adet payı varsa bu 1-TL, bir payın itibari (nominal) değerini göstermektedir. Bir başka anlatımla, toplam pay sayısı ile itibari değerın çarpılması sonucunda toplam şirket sermayesine ulaşılır.

¹⁹ Öğretide bazı yazarlar payı sermayenin bir parçasını, pay sahipliği mevkiini ve pay senedini ifade ettiği anlamıyla birlikte üç başlık altında incelemektedir. bkz. Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1699 vd.; Abuzer Kendigelen, **Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı**, 1. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 1994, s. 6.; Bahtiyar, s. 109 vd.; Y. Can Göksoy, **Anonim Ortaklıkta Payın Rehni**, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2001, s. 34 vd.; Bilgili/Demirkapı, s. 320.; Rıza Ayhan, Hayrettin Çağlar, Mehmet Özdamar, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, 3. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021, s. 335 vd.; Bozkurt, s.402 vd.; diğer yandan *Tekinalp* ve *Sevi* bu anlamlara ek olarak hak ve borçların kaynağı olması anlamını da içerir şekilde dört başlıkta incelemektedir bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 615 vd.; Sevi, s. 31 vd. Biz de çalışmamızda pay sahipliği mevkiini anlamını, hak ve borçların kaynağını ifade ettiği anlamından ayırarak payın çeşitli anlamlarını dört farklı başlık altında incelemeyi tercih ediyoruz.

²⁰ Hirsch, s. 275.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 615.; Pulaşlı, **Bağlı**, s. 4.; Reha Tanör, **Türk Sermaye Piyasası**, Cilt II Halka Arz, İstanbul, Beta Yayınevi, 2001, s. 84.; Çevik, s. 661.; Bahtiyar, s. 109.; Sevi, s. 31.

²¹ Halil Arslanlı, “**Anonim Şirkette Pay ve Pay Sahipliği**”, İÜHFM, 1958, C. 23, S. 3-4, s. 248-290, s. 251.; İmregün, s. 274.; Çevik, s. 661.; Bilgili/Demirkapı, s. 321.; ayrıca sermayeye katılım oranını gösteren *itibari değersiz pay* ve *pay sahipliği oranının kesirli gösterilmesi* yöntemlerine ilişkin açıklamalar için bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 632-633.; Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), s. 98 vd.; Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1717.

Anonim şirket esas sözleşmesinde şirketin sermayesi ile her bir payın itibari değerini ve bunların ödemesinin şeklini ve şartlarını göstermek zorunludur (TTK m. 339/2.c). Bu değer, payın gerçek veya piyasa değeri değil sermaye parçası olarak değeridir²². TTK m. 476 uyarınca payın itibarî değeri en az bir kuruş olabilir ve bu değer ancak birer kuruş ve katları olarak yükseltilebilir. Dolayısıyla itibari değeri olmayan pay yoktur^{23, 24}. Ayrıca, kanunda gösterilen asgari itibari değerin altında pay çıkarılamaz^{25, 26}. Buna aykırı olarak çıkarılan paylar geçersizdir. İtibari değerin altında payları ihraç edenler, zarar verdikleri kişilere karşı müteselsilen sorumludur (TTK m. 476/2).

İtibari değer her payda eşit olmak zorunda değildir²⁷. Örnekleme adına sermayenin farklı pay gruplarına bölünmesi halinde çıkarılan payların itibari değeri farklı olabilir. Ancak burada aynı grup içerisindeki payların eşit itibari değere sahip olması esastır²⁸.

Belirtmek gerekir ki itibari değere sahip olma, anonim şirketin *belirli* bir sermayeye sahip olmasından ve bu *sermayenin paylara bölünmüş* olmasından kaynaklanmaktadır²⁹. Bu yönüyle itibari değer, anonim şirketlerde sermayeye katılma borcunun miktarını, hakların kapsamalarını ve içeriklerini ve payda prim varsa miktarın hesaplanmasını sağlar³⁰. Anonim şirketler, payının itibari değeri olması yönünden diğer ticaret şirketlerinden ayrılırlar. Kollektif, komandit ve kooperatif şirketlerde payın itibari değeri bulunmamaktadır. Ancak, TTK ile birlikte Türk hukukunda limited şirket esas sermaye payının da itibari değeri olduğu kabul edilmiştir ve bu değer en az 25 TL olması gerekir (TTK m. 583/1). Limited şirket payının itibari değerinin

²² Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 615.; Çevik, S. 662.; Bahtiyar, s. 109.

²³ Arslanlı, **Pay**, s. 251.; Teoman, **İtibari**, s. 501.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 630.; Domaniç, s. 1054.; İmregün, s. 273.; Çevik, s. 661.; Bilgili/Demirkapı, s. 320.; Sevi, s. 32.

²⁴ Türk hukukunda istisnai olarak SPK m. 12/2 uyarınca sermayeli yatırım ortaklıklarının paylarının itibari değeri bulunmaz. Bkz. SPK m. 50.2.

²⁵ Ansay, s. 259.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 631.; Aytaç, s. 71.

²⁶ Türk hukukunda istisnai olarak SPK m. 12/2 uyarınca Sermaye Piyasası Kurulu'nun izni ile payın itibari değerinin altında bir bedelle ihraç edilmesi mümkündür.

²⁷ Arslanlı, **Pay**, s. 251.; Çevik, s. 662.; İmregün, s. 273.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 615.; Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1699.; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 100.; Bahtiyar, s. 110.

²⁸ Arslanlı, **Pay**, s. 251.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 615.; Çevik, s. 662.; Sevi, 33.

²⁹ Aytaç, s. 71.

³⁰ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 632.

olduğu kabulüyle birlikte öğretide limited şirket esas sermayesinin anonim şirkette olduğu gibi paylara bölünmüş olup olmadığı ve iki şirket tipindeki pay kavramlarının benzer olup olmadığı hususunda farklı fikirler paylaşılmıştır.

Öğretide bir grup yazar TTK m. 583/2’de yer alan “*esas sermaye payının vereceği oyun, itibarî değere göre hesaplanması, esas sermaye payının bölünmesi değildir*” hükmünden ve madde gerekçesinden³¹ hareketle limited şirketin sermayesinin paylara bölünmemiş olduğu ve itibari değerın bazı hakların hesaplanabilmesi işlevi gördüğü görüşündedir³².

Limited şirketin sermayesinin paylara bölünmüş olması hususundaki diğer görüş ise sermayenin paylara bölünmesi ile sermaye payının bölünmesinin ayrı olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtir. Bu görüşteki yazarlara göre limited şirketlerde esas sermaye payına itibari değer tanınmış olması ve bir ortağın birden fazla esas sermaye payına sahip olabilmesi (TTK m. 583/3) sebebiyle limited şirkette esas sermayenin paylara bölünmüş olduğu ve limited şirket esas sermaye payının anonim şirket payına benzediği kabul edilmelidir³³.

Bu kapsamda kanaatimizce limited şirketlerde esas sermayenin paylara bölünmüş olup olmadığı konusunda tereddüt yaratan husus TTK m. 576 ve 583’ün gerekçelerinde kanun koyucunun anonim şirket payı ile limited şirket payını birbirinden ayırma arzusu ile limited şirket payına itibari değer tanınması ve TTK m.

³¹ Gerekçe TTK m. 583 uyarınca “*limited şirkette itibari değer, anonim şirketteki itibari değerden hem teorik hem de dogmatik düzen yönünden farklıdır. Anonim şirkette itibari değer, gerçek anlamda paylara bölünmüşlüğü gereği olarak sermayenin serbestçe devredilebilen, hak kaynağı işlevini haiz, bağımsız bir birimini oluştururken limited şirkette pay bir taraftan konulan sermayeyi gösteren ve bazı hesabi işlemlere temel oluşturan diğer paylara eşit olması zorunlu bulunmayan esas sermayenin bir parçasını oluşturur. Anonim şirkette sermaye paylara bölünmüştür, limited şirkette ise esas sermaye payı, bazı hakların belirlenebilmesi ve kullanılabilmesi amacıyla hesabi olarak bölünür.*”

³² Ünal Tekinalp, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, 5. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2020, s. 524, N. 18-20.; Ülgen/Helvacı (Kaya/Nomer Ertan), s.26.; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 420.; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2726.; ancak Pulaşlı’nın sermayenin paylara bölünmüşlüğüne, sadece anonim şirketlerde değil, limited şirketlerde de geçerli olduğu yönünde görüşü ile karşı. Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, Cilt I, 3. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018, s. 675, dn. 250.

³³ Bahtiyar, s. 404.; Moroğlu, s. 367.; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 103-104.; esas sermayenin paylara bölünmüş olduğuna değinmeden itibari değerle birlikte anonim şirket payı ile limited şirket payının birbirine yaklaştığı yönünde bkz. Kendigelen, s. 487.

585/3'teki “*bir ortak birden fazla esas sermaye payına sahip olabilir*” ifadelerinin örtüşmemesidir. Şöyle ki kanun koyucu ilgili maddelerin gerekçelerinde esas sermaye payının itibari değeri olmasının limited şirket payını, anonim şirket payına yakınlıktırmadığını, halen anonim ve limited şirket payları arasında payın serbestçe devredilebilirliği yönünden benzerlik olmadığını ifade etmektedir³⁴. Kanun koyucunun gerekçede limited şirketlerde esas sermaye payının, esas sermayenin bölünmüş bir parçası olmadığının açık kanıtı olarak gösterdiği düzenlemelerden biri ise TTK m. 583/2'dir. Ne var ki bu hükümde “bir esas sermaye payının vereceği oyun, 618 inci madde uyarınca itibari değere göre hesaplanması, *esas sermaye payının bölünmesi* değildir” denilerek esas sermayenin paya bölünmüş olup olmadığı değil payın kendisinin bölünemeyeceği ifade edilmektedir. Bu anlamda, anonim şirket payı açısından sermayenin paylara bölünmüşlüğü ile ortaya çıkan her bir sonucun limited şirket açısından doğrudan geçerli olmayacağının kabulü ile birlikte³⁵ biz de esas sermaye payının itibari değeri olması ve bir ortağın birden fazla esas sermaye payına sahip olabileceği hükümleri sebebiyle anonim şirket payı ile limited şirket payının birbirine yaklaştığı görüşüne iştirak etmekteyiz.

b. Pay Sahipliği Mevkii Olarak Pay

Anonim ortaklıkta payın bir diğer anlamı ise pay sahipliği mevkiini işaret etmesidir. Her pay, bir pay sahipliği mevki yarattığından şirkette pay adedi kadar pay sahipliği mevki bulunur³⁶. Anonim ortaklıkta pay sayısı sabittir ancak pay sahipliği değişiklik gösterir. Bir diğer deyişle, paylar ancak sermayenin artırılması veya azaltılması ile değişebilir³⁷. Oysa pay sahipleri, anonim ortaklıktaki payın kural olarak serbestçe devredilebilir olmasından hareketle değişkendir. Dolayısıyla pay sahipliği, sahibine değil, paya bağlıdır³⁸.

³⁴ Bkz. Gerekçe TTK m. 576.

³⁵ Örneğin payın serbestçe devredilebilirliği ilkesi anonim şirketlerde kurarken limited şirketler bakımından ancak esas sözleşmede bu yönde bir düzenleme yapılması halinde mümkün olabilecektir.

³⁶ Hirsch, s. 275.; İmregün, s. 273.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 616.; Çevik, s. 662.; Ercüment Erdem, **Anonim Şirketlerin Çıkardığı Senetler ve Sermaye Piyasası Hukukuna Giriş**, 1. Baskı, Ankara, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1995, s. 6.; Sevi, s. 33.

³⁷ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 616.; Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1701.; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 100.; Sevi, s. 33.

³⁸ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 616.; Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1701.; İmregün, s. 273.; Çevik, s. 662.; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 100.; Bahtiyar, s. 110.

Uygulamada kimi zaman pay sahipliği için ortak veya paydaş ifadelerinin kullanıldığı görülmektedir. Belirtilmelidir ki ortak ifadesi kanun koyucunun diğer ticaret şirketleri için kullandığı bir terimken (TTK m. 135), paydaş terimi medeni hukuktaki paylı mülkiyete sahip kişi için kullanılmaktadır (TMK m. 688 vd.). Buradan hareketle anonim ortaklıkta kanuni olan terimin pay sahibi olduğu ifade edilmelidir³⁹.

Ayrıca, bir pay sahibinin birden fazla payı olması halinde her pay bağımsızlığını koruyacak olup kollektif ve komandit ortaklıklardan farklı olarak birleşik ve tek olarak kabul edilmeyeceklerdir⁴⁰. Birden fazla paya sahip olan kişi sahip olduğu pay sayısı kadar pay sahipliği mevkiine sahip olacaktır⁴¹.

c. Hakların ve Borçların Kaynağı Olarak Pay

Anonim şirketlerde pay sahipleri, yaptıkları yatırımın bir karşılığı olarak tüzel kişiliğe karşı birtakım haklar elde edip borçlar yüklenirler⁴². Bu haklar ve borçlar ise paya bağlıdır ve her pay bir diğerinden bağımsız olarak haklar bahşeder, borçlar yükler. Bu itibarla payın bir diğer anlamı, kendisine bağlı hakların ve borçların tümünü ifade etmesidir⁴³. Paya sahip olan kişi paya bağlı olan hakları kullanmaya yetkili ve borçları yerine getirmekten ise sorumludur. Haklar ve borçlar bir bütün teşkil ettiği için paya bağlı hakların ve borçların ayrı ayrı kişilere ait olması mümkün değildir. Ancak hakların kullanılışı devredilebilir⁴⁴.

Öncelikle payın borçların kaynağı olarak anlamı haklara göre daha dar bir alanı işaret etmektedir. Anonim şirketler hukukunda kural olarak pay sahibinin tek borcu sermaye taahhüdünü yerine getirmektir⁴⁵. Tek borç ilkesi olarak ifade edilen bu ilke

³⁹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 616.

⁴⁰ Ansay, s. 226.; Arslanlı, **Pay**, s. 253.; Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1701.

⁴¹ Arslanlı, **Pay**, s. 250.; İmregün, s. 281.; Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1702.

⁴² Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1702.

⁴³ Hirsch, s. 275.; Ansay, s. 225.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 681 vd.; Domaniç, s. 1054.; Çevik, s. 662.; Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1702.; Bilgili/Demirkapı, s. 321.; Sevi, s. 34.

⁴⁴ Ansay, s. 226.

⁴⁵ Hirsch, s. 227.; Aytaç, s. 70.; Ansay, s. 228.; Mahmut T., Birsal “**Anonim Şirketlerde Tali Yüküm**”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 1976, C. 8, S.3, s. 41-50, s. 41.; Çevik, s. 730 vd.; İmregün, s. 281 vd.; Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1969.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 75.; Domaniç, s.

kanuni karşılığını TTK m. 480/1'den alır. Buna göre, kanunda öngörülen istisnalar dışında, esas sözleşmeyle pay sahiplerine pay bedelini veya payın itibari değerini aşan primi ifa dışında borç yükletilemez⁴⁶. Pay sahiplerine ilkeye aykırı bir yükümlülüğün getirilmesinin ise anonim şirketin sermaye ortaklığı olmasından kaynaklanan temel nitelikleriyle bağdaşmayacağı söylenmelidir⁴⁷. Bu anlamda pay sahibinin sermaye taahhüdünü yerine getirme borcunun paya bağlı olması sebebiyle her pay sahibi, payı nispetinde bu borcu ödemekten sorumludur.

Diğer yandan pay, sahibinin anonim şirkete karşı bütün haklarını içeren bir anlama gelmektedir. Bu hakları çeşitli açılardan sınıflandırmak mümkündür⁴⁸. Paya bağlanan hakların sınıflandırılması hususunda en çok kullanılan yöntem ise hakların konusuna göre sınıflandırılmasıdır. Buna göre paya bağlanan haklar, *malvarlığı hakları* ve *malvarlığı niteliğinde olmayan haklar* olarak sınıflandırılabilir⁴⁹.

1115.; Bilgili/Demirkapı, s. 330 vd.; Bahtiyar, s. 278.; Sevi, s. 36.; Mustafa Yasan, **Ortaklıklar Hukuku**, 1. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021, s. 168 vd.; YHGK, 7.10.2020 T., 2017/11-2345 E. ve 2020/739 K, <https://legalbank.net/belge/y-hgk-e-2017-2345-k-2020-739-t-07-10-2020/4003308/> (Erişim tarihi: 12.11.2021). Ayrıca pay sahibinin sermaye koyma borcunun sınırlı sorumluluk ilkesiyle ilişkisinin değerlendirilmesi yönünden bkz. Halil Ali Dural, **Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulunun Kilitlenmesi ve Hukuki Sonuçları**, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Bölümü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2005, s. 130, dn. 319.

⁴⁶ Öğretide kuralın istisnaları olduğu kabul edilmektedir. TTK m. 480/4 uyarınca pay devrinin şirketin onayına bağlı olması halinde pay sahiplerine getirilebilecek ikincil yükümlülükler, pay sahibinin sadakat borcu ve tek borç ilkesinin istisnası olabilecek diğer bazı hususlar öğretide değerlendirilmiştir. Buna göre, sadakat borcu bakımından bkz. N. Füsün Nomer Ertan, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü**, 1. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 1999, s. 31 vd.; Murat Yusuf Akın, **Şirketler Hukukunda ve Özellikle Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sadakat Borcu**, 1. Baskı, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, 2002, s. 93 vd.; tek borç ilkesinin istisnası olabilecek diğer hususlar bakımından bkz. Esra, Hamamcıoğlu, “**Anonim Ortaklıklarda Tek Borç İlkesine İlişkin Gelişmeler**”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2018, C. 6, S.1, s. 125-145.; s. 134 vd.; Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1973 vd.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 77.; Birsnel, s. 41 vd.; Kendigelen, **İntifa**, s. 8.; Bozkurt, s. 429 vd.

⁴⁷ Gül Okutan Nilsson, **Anonim Ortaklıklarda Payscaleleri Sözleşmeleri**, 1. Baskı, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, 2004, s. 21 vd.; Hamamcıoğlu, s. 126.

⁴⁸ Öğretide pay sahibinin hakları *pay sahibinin rızası olmadan değiştirilememe (müktesep haklar)*, *vazgeçilememe*, *imtiyazlı paylardan doğma*, *tanındıkları yere göre ve konularına göre olmak* üzere beş ayrı açıdan sınıflandırılmaktadır. Bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 686.; Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1831.

⁴⁹ Payın konularına göre sınıflandırılması en çok kullanılan yöntem olmakla birlikte öğretide hakların türleri açısından kavramsal bir uzlaşma bulunmamaktadır. Konularına göre hakları *Arslanlı* ve *Domaniç* mali ve şahsi (Arslanlı, **Pay**, s. 250.; Domaniç, s. 1021.), *İmregün*, akçesel (mali) ve kişisel (İmregün, s. 290.); *Ansay* ve *Bilgili/Demirkapı* mali ve idari (Ansay, s. 231.; Bilgili/Demirkapı, s. 334 vd.), *Tekinalp* ve *Tanör* malvarlıksal haklar, katılma hakları, aydınlatıcı haklar ve koruyucu haklar (Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 686 vd.; Tanör, s. 94 vd.), *Pulaşlı* ve *Çevik* ise malvarlıksal ve malvarlıksal olmayan şeklinde ayırmaktadır (Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1832.; Çevik, s. 678; ayrıca *Pulaşlı*'nın malvarlığı hakları ve yönetim hakları şeklinde sınıflandırması için karş. Pulaşlı, **Bağlı**, s. 7. ve benzer yönde ayırım için bkz. Kendigelen, **İntifa**, s. 8.). Hakların farklı isimlerle sınıflandırılmasının hakkın içeriği veya kullanılışı açısından herhangi bir farklılık doğurmayacağı ve hak kaybına neden

Malvarlığı hakları para ile ölçülebilen bir değere sahip haklardır⁵⁰. Kâr payı ve tasfiye payı (TTK m. 507, 508), rüçhan hakkı (TTK m. 461), bedelsiz payları edinme hakkı (TTK m. 462/3), hazırlık dönemi faizi hakkı (TTK m. 510) malvarlığı haklarına örnek gösterilebilir. Bu malvarlığı haklarının pay sahiplerine anonim şirketin malvarlığı üzerinde bir tasarruf hakkı vermediğini, katılma, yararlanma, edinme hakkı sağladığını belirtmek gerekir⁵¹. Anonim şirketin malvarlığı şirket tüzel kişiliğine aitken⁵² *malvarlığı niteliğinde olmayan haklar* ise malvarlıksal hakları teminat altına almak için kullanılan, para ile ölçülebilen bir değere sahip olmayan haklardır⁵³. Bu haklar, bilgi alma ve inceleme hakkı (TTK m. 437), genel kurula katılma hakkı (TTK m. 407), oy kullanma hakkı (TTK m. 434) ve genel kurul kararları aleyhine iptal davası açma hakkı (TTK m. 445) olarak örneklenebilir.

Son olarak, payın bu anlamıyla ilgili olarak pay sahipliği haklarından yararlanmada bir ölçü olan anonim şirketlere özgü oransallık ilkesinden bahsetmek gerekir. Oransallık ilkesi öğretide, pay sahibinin, pay sahipliği haklarına sermayeye katılma oranında sahip olması şeklinde ifade edilir⁵⁴ ve anonim şirketler hukukunda kural olarak pay sahipliği haklarına ilişkin oransallık ilkesi uygulanır⁵⁵. Örneğin malvarlığı hakları olarak nitelendirilen hakların kullanımı açısından anonim şirketin sermayesine katılım oranı dikkate alınır. Ancak hakkın niteliğine göre oransallık ilkesinden esas sözleşmede yapılacak değişikliklerle sapmak mümkündür⁵⁶. TTK m. 478/2 uyarınca esas sözleşmede kar payı, tasfiye payı, rüçhan hakkı ve oy hakkında imtiyaz tanınması halinde, imtiyaz sahibine sermayeye katılım oranından bağımsız

olmayacağını belirterek biz bu çalışmada konusuna göre hakları malvarlığı hakları ve malvarlığı niteliğinde olmayan haklar şeklinde tasnif edeceğiz.

⁵⁰ Pulaşlı, **Bağlı**, s. 7.; Sevi. s. 34.

⁵¹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 686.

⁵² Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 686.; Pulaşlı, **Bağlı**, s. 7.; Çevik, s. 711.

⁵³ Pulaşlı, **Bağlı**, s. 7.; Sevi. s. 34.

⁵⁴ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 687.; Fahiman Tekil, **Anonim Şirketler Hukuku**, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1993, s.19.; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 118.; Pulaşlı, **Şerh I**, s. 717.

⁵⁵ Bu ilke anonim şirketleri, diğer ticaret şirketlerinden ayıran yönlerdendir. Örneğin, kollektif ve komandit ortaklıklarda ortaklar, ortaklığın kar ve zararına katılma oranını ortaklık sözleşmesi veya sonradan alacakları bir karar ile diledikleri gibi saptayabilir ve hatta kar ve zarara katılım için ayrı ayrı oranlar belirleyebilirler. Bkz. Oğuz İmregün, **Kollektif, Komandit ve Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Ortaklıklar**, İstanbul, Yasa Yayıncılık, 1989, s. 61 vd.; Fahiman Tekil, **Adi, Kollektif ve Komandit Şirketler Hukuku**, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1996, s. 116 vd.; Abuzer Kendigelen/İsmail Kırca, **Şirketler Hukuku Cilt:1**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 259.; Komandit ortaklıklarda komanditer ortağın zarara katılma borcunun sermayeye katılım oranıyla sınırlı olduğuna ilişkin ise bkz. İmregün, **Ortaklıklar**, s. 160 vd.

⁵⁶ Pulaşlı, **Şerh I**, s. 717.; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 121.

olarak pay sahipliği hakkı tanınmış olur. Ayrıca, bazı hakların kullanımında oransallık ilkesi uygulama imkanı bulmaz⁵⁷. Örneğin genel kurul kararlarına karşı iptal davası açılması hakkı bakımından bir paya sahip olan pay sahibiyle birden fazla paya sahip olan pay sahibi eşittir. İkisi de bu konuda bir dava ikame edebilir. Bu kapsamda, malvarlığı niteliğinde olmayan hakların kullanım ölçütü açısından oransallık ilkesinin uygulanmayacağı söylenebilir⁵⁸.

d. Pay Senedi ile Eş Anlamlı Pay

Yukarıda kısaca değinildiği üzere eTTK’de pay ile çoğu zaman eş anlamlı olarak, kimi zaman ise birbiri yerine “hisse senedi” kavramı kullanılmış olduğu için eTTK döneminde bu kavramların kullanılışı açısından bir karışıklık söz konusuydu. Bu durumun sebebi ise öğretide, mehz İsviçre ve Alman hukuklarında pay ve pay senedi yerine aynı kelimenin (“Aktie”) kullanılması olarak görülmüştür⁵⁹. TTK ile birlikte ise payın senede bağlanmış olduğu durumlar için hisse senedi yerine pay senedi kavramı kullanılarak payın bağlandığı senet kavramı terminolojik olarak yeniden düzenlenmiştir.

TTK ile yapılan bu düzenlemede ise pay ve pay senedi kavramlarının halen birbirinin yerine geçerek kullanıldığı görülmektedir⁶⁰. Bu durum, aşağıda paya bağlı ilkeler kısmında açıklanacağı üzere payın senede bağlanmış olmasının payda bir

⁵⁷ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 687.; Pulaşlı, **Şerh I**, s. 717.; Oransallık ilkesinin uygulanmadığı haklar açısından TTK m. 357 uyarınca “eşit işlem ilkesi”nin geçerli olduğu yönünde bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 691.; Çevik, s. 678.

⁵⁸ Malvarlığı niteliğinde olmayan haklardan biri olarak tanımlanan oy hakkı açısından kural olarak TTK m. 434/1 uyarınca oransallık ilkesi uygulanır. Ancak yine aynı maddenin ikinci fıkrası uyarınca kanun koyucunun açıkça oy hakkında imtiyaz tanınabileceğini düzenlemesi sebebiyle bu hak açısından oransallık ilkesinden sapmak mümkündür. Bu yönde ayrıca bkz. Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 120.

⁵⁹ Pulaşlı, **Bağlı**, s. 3. *Aytaç*’a göre pay ve hisse senedi kavramlarının birbiri yerine kullanılmasının bununla birlikte bir diğer sebebi ise eTTK döneminde senede bağlanmamış paya ilişkin düzenlemelere kanunda yer verilmemiş olmasıdır. Bkz. *Aytaç*, s. 69.

⁶⁰ Savaş Bozbel, “**Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Ortaklıkta Payın Devri**”, Anonim Şirketler ve Sermaye Piyasası Hukukunda Güncel Gelişmeler Türk-Alman Uluslararası Sempozyumu, (25-26 Haziran 2010), İstanbul, 2011, s. 196-210, s. 199. Ayrıca, TTK m. 484 vd. hükümlerinde yalnızca pay olarak ifade edilen bazı düzenlemelerde kanun koyucunun pay senedini işaret ettiği yönünde bkz. Kendigelen, s. 394.; Moroğlu, s. 305 vd. Bununla birlikte, kanun koyucu pay sözcüğünün hem senede bağlanmamış payı hem de pay senedini ifade edecek şekilde birbirlerinin yerine kullanıldığını TTK’nın gerekçesinde ifade etmiştir. Bu yönde bkz. Gerekçe TTK m. 385 ve m. 493.

değişiklik yapmadığı ilkesi ile ilgilidir. Bu anlamda payın, pay senedine bağlandığı hallerde pay ile pay senedinin birbiri ile eş anlamlı olduğunu belirtmek gerekir⁶¹. Dolayısıyla pay, pay senedi anlamını da ihtiva eder⁶².

Çalışmamızın ikinci bölümünde detaylarıyla izah edileceği üzere anonim şirketlerde payın senede bağlanması mümkündür. Bununla birlikte bazı haller hariç olmak üzere kural olarak payın senede bağlanması ihtiyaridir⁶³. Bu durum ise senede bağlanmış ve bağlanmamış pay ayrımını beraberinde getirir⁶⁴. Bu başlık altında pay türlerine ilişkin bu ayrıma değinilmekle yetinilecek olup iki kavrama ilişkin özellikler pay senetlerinin izah edildiği bölümde açıklanacaktır.

Payın senede bağlanabilmesi yoluyla anonim şirket payının tedavülünün kolaylaştığı ve bu durumun anonim şirketin iktisadi ve sosyal fonksiyonlarını yerine getirebilmesi için önemli bir nitelik olduğu belirtilmelidir⁶⁵. Ayrıca, payın bağlandığı bu senedin kıymetli evrak niteliğini haiz olduğu ve tedavül gücünün bu şekilde pekiştirildiği de öğretilde kabul edilmektedir⁶⁶. Bu özellik, anonim şirketi diğer ticaret şirketlerinden ayıran önemli bir özelliktir⁶⁷. Burada belirtmek gerekir ki TTK ile birlikte limited şirketlerin paylarının nama yazılı pay senedine bağlanabileceğinin öngörülmüş olması öğretilde çıkarılacak bu senedin kıymetli evrak niteliğine sahip

⁶¹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 616.

⁶² Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 616.; Pulaşlı, **Bağlam**, s. 4.; Bilgili/Demirkapı, s. 321.; Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), s.97.; Bahtiyar, s. 110.; Sevi, s. 36.

⁶³ Payın senede bağlanmasının zorunlu olduğu hallerle ilişkin bkz. Bölüm II, A, 2 ve Bölüm II, B, 2, b.

⁶⁴ Bununla birlikte, payın senede bağlanmış olmasından bağımsız olarak öğretilde nakit karşılığı pay ve ayın karşılığı pay, oy hakkı bulunan pay ve oy hakkı bulunmayan pay, itibari değerli pay ve itibari değerden yoksun pay, aslen kazanılan pay ve devren kazanılan pay, imtiyazlı paylar ve imtiyazsız (adi) paylar, özvarlıktan kaynaklanan bedelsiz pay gibi çeşitli pay türlerinden de bahsedilmektedir. Bkz. Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1703 vd.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 629 vd.; Çevik, s. 663. Çalışmanın özüne sadık kalmak amacıyla farklı pay türlerine konuyla ilgili olduğu ölçüde değinilecektir.

⁶⁵ Kemal Şükrü Onsun, **Ticaret Şirketleri**, 1. Baskı, Ankara, Yeni Matbaa, 1949, s. 128.; Aytaç, s. 67; Pulaşlı, **Bağlı**, s. 3.

⁶⁶ Aytaç, s. 67.; Çevik, s. 758.; Sevi, 56 vd.

⁶⁷ TTK m. 565/2 uyarınca kanunda aksine bir hüküm bulunmadığı sürece sermayesi paylara bölünmüş komandit ortaklıklara anonim şirket hükümleri uygulandığı için bu şirketin paylarının da kıymetli evrak niteliğini haiz senetlere bağlanmasının mümkün olduğu kabul edilir. Bkz. Aytaç, s. 72.; Pulaşlı, **Şerh I**, s. 475.; Fırat Öztan, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 24. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2020, s. 33. Ancak 31.12.2020 itibariyle Türkiye’de yalnızca iki adet sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket bulunmaktadır. bkz. Gelir İdaresi Başkanlığı 2020 Yılı Faaliyet Raporu – Tablo 2. Faal Mükellef Sayıları (Erişim: www.gib.gov.tr) Bu itibarla, uygulamada bu şirket tipine çok az rastlandığı ve kaynağını anonim şirketlerden aldığı için payın kıymetli evrak niteliğini haiz senetlere bağlanması özelliği anonim şirketler açısından incelenecektir.

olup olmadığı hususunda tereddüt yaratmıştır⁶⁸. Kanaatimizce, kanun koyucunun TTK m. 593/2 uyarınca limited şirket esas sermaye pay senetlerinin “ispat aracı niteliğinde” veya “nama yazılı” olarak düzenlenebileceği ifadesinden hareketle nama yazılı pay senetlerinin kıymetli evrak niteliğinde olmayıp yalnızca ispat aracı niteliğinde olacağının kabulü madde metninde ispat aracı niteliğinde iki senede yer verildiği anlamına gelir. Ancak, kanun koyucunun her iki halde de ispat niteliğinde olacak bir senedin “nama yazılı” olabileceğini belirtmesi gerekmemekte olup madde metninde yalnızca ispat aracı niteliğinde tek bir senede yer vermesi yeterli olacaktır⁶⁹. Buradan hareketle, öğretideki yalnızca limited şirketlerde nama yazılı olan bir pay senedinin devrinin esas sözleşmede aksi bir düzenleme olmadıkça genel kurulun onayına tabi olması ve devir sözleşmesine noter onayı aranmasının (TTK m. 595) bu senedin kıymetli evrak niteliğini değiştirmeyeceği görüşüne iştirak etmekteyiz. Bu sebeple, limited şirketlerin çıkaracağı nama yazılı pay senetlerinin de kıymetli evrak niteliğine sahip olacağını ancak diğer ticaret ortaklıklarında payın senede bağlandığı hallerde bu senetlerin kıymetli evrak niteliği taşımayarak yalnızca ispat aracı niteliğinde olacağını belirtmek gerekir⁷⁰.

⁶⁸ Basit kıymetli evrak kaydının bulunmasının bir senedin kıymetli evrak niteliğini haiz olması açısından yeterli olduğu ve esas sözleşmede aksi öngörülmemişse limited şirkette pay devrinin geçerli olması için genel kurul kararı gerekmesinin ve noter onayı aranmasının senedin niteliğini değiştirmediğinden hareketle öğretide limited şirketlerde nama yazılı pay senetlerinin kıymetli evrak olduğunu savunan yazarlar için bkz. Tekinalp, s. 555, N. 21-11.; Reha Poroy/Ünal Tekinalp, **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, 24. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2021, s. 6.; Kendigelen, s. 498-499.; Bahtiyar, s. 405.; Ayşegül Sezgin Huysal, “**Limited Şirketlerde Nama Yazılı Pay Senedinin Hukuki Niteliği**”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, C. 22, S. 1, s. 318-346.; s. 345 vd.; İsmail Kırca (Abuzer Kendigelen), **Kıymetli Evrak Hukuku**, 5. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 23. Diğer yandan TTK m. 595 uyarınca devir borcunu doğuran işlemlerin yazılı şekilde yapılması ve tarafların imzalarının noterce onanmasının öngörülmesinden hareketle bu senetlerin kıymetli evrak niteliğini haiz olmadığı yönünde bkz. Öztan, 33 (ancak yazar ilgili sayfada herhangi bir gerekçe belirtmemiştir).; Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, 7. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2021, 747.; Ülgen/Helvaci (Kaya/Nomer Ertan), s. 26.; Ali Bozer, Celal Göle, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 10. Baskı, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2021, s. 10.; Bilgili/Demirkapı, s. 469.; Bozkurt, s. 552.; Yasan, s. 169.; Ayrıca, limited şirketler açısından öngörülen bu düzenlemenin, limited şirketin şahıs şirketlerine özgü özellikleri de dikkate alınarak limited şirket esas sermaye payının; devir ve şekil şartları farklı bir nama yazılı kıymetli evrak yerine ispat aracı niteliğinde adi senede bağlanmasının daha isabetli olacağı yönünde bkz. Moroğlu, s. 377.

⁶⁹ Moroğlu, s. 377.

⁷⁰ Aytaç, s. 72.; Domaniç, s. 1057.

3. Paya Bağlı İlkeler

Anonim şirketler hukuku açısından merkez bir kavram niteliğinde olan pay ile ilgili TTK’de yer alan birtakım düzenlemelerden hareketle öğretide paya bağlı çeşitli ilkeler olduğu kabul edilmiştir. Bu doğrultuda çalışmamızda pay senetlerine bağlanabilme özelliği açısından önemli olan paya bağlı ilkeler dört başlık altında incelenecektir⁷¹.

a. Payın Anonim Ortaklığın Kuruluşu ve Sermaye Artırımının Tescili ile Oluştugu İlkesi

Pay, anonim şirketin kurulması veya sermaye artırımının tescili ile birlikte oluşur⁷². Tescil burada kurucu nitelikte bir hukuki işlevi haizdir⁷³. Bunun bir sonucu olarak pay senedi şirketin kuruluşundan veya sermaye artırımının tescilinden önce düzenlenemez (TTK m. 486/1)⁷⁴. Bu ilkenin bir başka sonucu ise payın senede bağlanmasının pay ve pay sahipliği hakları üzerinde hak doğurucu bir etkisi olmamasıdır. Bu itibarla, payın senede bağlanmış olduğu hallerde pay senedi bir hakkı açıklayıcı nitelikte bir kıymetli evraktır⁷⁵.

Bununla birlikte payı, payın senede bağlanıp bağlanmadığından bağımsız olarak itfası ortadan kaldırır (TTK m. 475/2)⁷⁶. Bir başka anlatımla, pay bir kere oluştuktan sonra itfa edilmesi belirli şartlara bağlı olarak yapılacak esas sözleşme değişikliğiyle, örneğin sermaye azaltılması ile olabilir⁷⁷.

⁷¹ Öğretide *Tekinalp*, bu ilkelerin yanı sıra senede bağlanmamış payın da her çeşit işleme konu olabileceği ilkesiyle birlikte paya bağlı ilkeleri beş başlık altında incelemektedir. Bkz. *Tekinalp* (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 617 vd.

⁷² Arslanlı, **Pay**, s. 249.; *Tekinalp* (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 617.; Aytaç, s. 68.; Çevik, s. 662.; Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1698.; Bilgili/Demirkapı, s. 321.; Bahtiyar, s. 263.; Narbay, s. 59.; Sevi, s. 31.

⁷³ Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1698.; Mehmet Bahtiyar, “**Anonim Ortaklıkta Sermaye Artırımının Tescili ve Tescilin İşlevi**”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 1996, C.18, S.4, s. 11-31, s. 14.

⁷⁴ TTK m. 486/1’de yer alan pay ifadesinin pay senedi olması gerektiği yönünde bkz. Kendigelen, s. 394. Zira, hukuken pay senedinin çıkarılması söz konusu olup pay şirketin kuruluşu veya sermaye artırımının tescili ile doğacaktır.

⁷⁵ Arslanlı, **Pay**, s. 272.; İmregün, s. 274.; Aytaç, s. 67.; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 334. Ayrıca, pay senedinin kıymetli evrak olarak özellikleri konusundaki açıklamalarımız için bkz. Bölüm II, B, 2, b, ii.

⁷⁶ *Tekinalp* (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 617.; Çevik, s. 662.; Sevi, s. 31.

⁷⁷ Ansay, s. 227.; Bilgili/Demirkapı, s. 322.

b. Payın Senede Bağlanması Payda Değişiklik Yapmadığı İlkesi

Bir önceki ilke belirtildiği üzere pay, şirketin veya sermaye artırımının tescili ile oluşur. Bu anlamda pay senedi payı oluşturmayıp payı temsil etmek üzere düzenlenir⁷⁸. Payın senede bağlanması ise paya bağlı haklarda, borçlarda veya imtiyazlarda herhangi bir değişiklik yapmaz⁷⁹. Payın senede bağlanması halinde pay ile pay senedi arasında kıymetli evrak kurallarına göre hukuki bir ilişki doğacağı için senede bağlanmamış pay ile senede bağlanmış pay arasında devredilmesi, rehnedilmesi gibi hukuki işlemlerde uygulanacak usul bakımından farklılıklar olabilir⁸⁰.

c. Payın Bölünmezliği İlkesi

Payın bölünmezliği anlamı, bir payın sağladığı hakların birden fazla kişi tarafından anonim şirkete karşı ayrı ayrı ileri sürülemeyeceği anlamına gelir⁸¹. Bu ilke uyarınca pay anonim şirkete karşı bölünmez⁸². Hemen belirtmek gerekir ki ilke payın birden çok sahibi olmasını engellemez. Bir payın birden fazla sahibi bulunduğu takdirde⁸³ bunlar şirkete karşı haklarını ancak ortak bir temsilci aracılığıyla kullanabilirler. Paya birlikte sahip olanların temsilci tayin etmemeleri halinde ise anonim şirketin paya sahip olan maliklerden herhangi birine yapacağı bildirim diğeri için de geçerlidir (TTK m. 477).

İlkenin bir diğer anlamı ise esas sözleşmede belirtilmiş olan itibari değer payın bölünmesi yöntemiyle değiştirilemeyeceğidir⁸⁴. Payın itibari değerinin değiştirilmesi

⁷⁸ Aytaç, s. 67.; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s.376.; Ercüment Erdem, “**Pay Senetleri İle Değiştirilebilir Tahviller**”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1987, C. 3, S. 1-4, s. 701-739.; s. 704.; Oruç Hami Şener, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku**, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 612.

⁷⁹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 617.; İmregün, s. 274.; Aytaç s. 68.; Bahtiyar, s. 308.; Bilgili/Demirkapı, s. 321.

⁸⁰ Domaniç, s. 1291.; Çevik, s. 663; Tamer Bozkurt, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, 2021, s. 61.

⁸¹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 625.; Çevik, s. 663.; Bilgili/Demirkapı, s. 322.; Bahtiyar, s. 263.

⁸² Arslanlı, **Pay**, s. 250.; Ansay, s. 226.; Çevik, s. 663.

⁸³ TMK m. 688 vd. uyarınca pay üzerinde paylı veya elbirliğiyle mülkiyet söz konusu olabilir.

⁸⁴ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 625.; Bahtiyar, s. 264.

yöntemiyle payların bölünmesi veya birleştirilmesi ancak esas sözleşme değişikliği ile mümkündür (TTK m. 477/2).

d. Payın Serbestçe Devredilebilirliği İlkesi

Anonim şirketlerde kural olarak payın ve paya bağlı hakların serbestçe devredilebilirliği ilkesi kabul edilmiştir⁸⁵. İlke uyarınca payın; şirketin, herhangi bir pay sahibinin veya üçüncü bir kişi ya da kurumun onayına tabi olmaksızın el değiştirmesi esastır⁸⁶. Pay devrinin sınırlandırılması ise istisnai olarak kanuni veya esas sözleşmeyle getirilen iradi sınırlama hallerinde mümkün olabilecektir (TTK m. 491-498).

TTK’de anonim şirketler için ortaklıktan çıkma ve çıkarılma kurumlarının düzenlenmemiş olması karşısında pay sahibinin şirketten ayrılabilmesine imkan vermesi açısından ilke önem arz etmektedir⁸⁷. Diğer ticaret şirketlerinden kollektif ve komandit⁸⁸ ortaklıklarda ortaklıktan çıkma ve çıkarılma düzenlenmiş olup ortaklık payı ancak ortakların onayıyla devredilebilir⁸⁹. Kooperatif şirketlerde ise devrin kooperatif şirket yönetim kurulu tarafından kabulü gerekir (KoopK. m. 8). Benzer şekilde limited şirket ortakları açısından da TTK m. 638 ile çıkma imkanı tanınmış olup istisnai olarak payın serbestçe devredilebilirliği ilkesi de kabul edilmiştir. Bir diğer deyişle, kural olarak limited şirket esas sözleşmesinde serbestçe

⁸⁵ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 626.; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2057.; Bahtiyar, s. 270; Ali Paşlı, “**Yargıtay Kararları Işığında Anonim Şirket Pay (Hisse) Devri**”, Yürürlüğünün 6. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu Tebliğler ve Tartışmalar 12 Ekim 2018, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 71-158, s. 72.; Tamer Bozkurt, **Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam)**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016, s. 4.; ayrıca bkz. Gerekçe TTK m. 491/1.

⁸⁶ Bazı hallerde, anonim şirketlerde pay devrinin bir kurumun onayı ile geçerli olması durumu söz konusu olabilir. Pay devir işleminin, Rekabet Kurulu veya regüle alanlarda faaliyet gösteren şirketler bakımından Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu veya Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu’nun iznine tabi olması halleri buna örnek gösterilebilir.

⁸⁷ Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2057. Bozkurt, s. 665; Rauf Karasu, “**TTK Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması**”, GÜHFD, 2008, C. 12, S. 1-2, s. 127-147, s. 129.

⁸⁸ Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde komanditer ortak açısından da payın serbestçe devredilebilirliği mümkündür. Bkz. Bahtiyar, s. 395.

⁸⁹ TTK m. 328 hükmü sebebiyle komandit şirketler açısından da kollektif şirketlerdeki çıkma ve çıkarılma rejimi uygulanacaktır. Bu anlamda, bu şirketler açısından pay devri, devreden ortak yönünden çıkmayı şirkete yeni katılacak ortak bakımından ise ortaklığa girmeyi ifade eder. Bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 258.

devredilebilirliğe ilişkin bir düzenleme olmaması halinde payın devri ortaklar genel kurulunun onayına tabidir (TTK m. 595).

Anonim şirketlerde payın serbestçe devredilebilir olması, sermayenin paylara bölünmüş olmasının bir sonucu olup anonim şirketi diğer ticaret şirketlerinden ayıran temel özelliiktir⁹⁰. Şahıs şirketlerinde az sayıda kişiden oluşan ve ortakların değişimlerine açık olmayan bir yapı söz konusudur. Oysa bir sermaye şirketi olan anonim şirketler açısından pay sahibinin kişiliği değil şirkete getireceği sermaye taahhüdü ön plandadır. Pay sahibi ise anonim şirketteki yatırımını istediği zaman likiditeye dönüştürmek, güvenli bir şekilde bu yatırımdan ayrılmak ister. Payın serbestçe devredilebilir olması bu imkanı sağlar. Bununla birlikte, sermayenin paya bölünmüş olması ve serbestçe devredilebilirlik ilkesinin varlığı payın tedavül edebilmesi için tek başına yeterli değildir. Bunların varlığıyla birlikte yasal düzenlemelerle de payın tedavülünün kolaylaştırması gerekir⁹¹. İşte payın kıymetli evrak niteliğini haiz senede bağlanabilmesi imkanı da güvenli bir şekilde tedavül edilmesi kolaylığı kazandırır⁹².

B. Pay Senedi Kavramı

1. Genel Olarak

Anonim şirketler hukukunun merkezinde bulunan bir kavram olan payın kıymetli evrak niteliğine sahip senetlere bağlanabilmesi mümkündür⁹³. TTK’de pay senetlerine ilişkin düzenlemeler 484 vd. maddelerinde yapılmıştır. Kanunda, bir tanımı

⁹⁰ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 626.; Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), s.89.

⁹¹ Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), s.102.

⁹² Payın tedavül gücü yüksek senetlere bağlanabilir olmasının anonim şirketlerdeki serbestçe devredilebilirlik ilkesinin en önemli yansıması olan hamiline yazılı pay senetlerinin devri açısından 2020 yılı sonunda TTK’de bir değişiklik yapılmıştır. 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun’un 32. maddesiyle birlikte TTK m. 489’a yapılan bir eklemeye artık hamiline yazılı pay senetlerinin devri halinde, devralanın paya bağlı haklarını kullanabilmesi için MKK’ye bildirimde bulunması gerekmektedir. 7262 sayılı Kanun ile birlikte yapılan değişiklikler ve öğretideki değerlendirmelere ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm II, A, 4, b.

⁹³ Domaniç, s. 1057.; İmregün, s. 359.; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2031.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 114.; Çevik, s. 758.

bulunmamakla birlikte öğretide pay senetleri, anonim ortalıkta payı temsil etmek üzere çıkarılan ve kıymetli evrak niteliği taşıyan senetler olarak tanımlanmaktadır⁹⁴. TTK m. 484 uyarınca anonim şirketler nama ve hamiline yazılı pay senedi çıkarabilmektedir.

Pay senetlerinin kıymetli evrak niteliğini haiz olması sebebiyle, anonim şirketlerde senetlerin kıymetli evrak hukukundan doğan birtakım özellikleri bulunmaktadır. Belirtmek gerekir ki payın nama ve hamiline yazılı senede bağlanması ile ilmühaber çıkarılmasına ilişkin şartlara çalışmamızın ikinci bölümünde kapsamlı şekilde yer verileceği için bu kısımda yalnızca pay senetlerinin özellikleri, türleri ve hukuki niteliklerinden bahsedilerek anonim şirketlerde payın senede bağlanabilir olmasının önemi açıklanacaktır.

2. Pay Senedinin Özellikleri

a. Menkul Kıymet Niteliği

TTK’de pay senetlerini düzenleyen ayırım menkul kıymetler bölümü altındadır. Bu anlamda, menkul kıymet, pay senedini içeren üst bir kavramdır⁹⁵. Pay senedinin özellikle sermaye piyasaları açısından en önemli özelliği ise menkul kıymet niteliğine sahip olmasıdır. Anonim şirketler bu yönüyle önemli bir sermaye piyasası ihraççısı kabul edilirler⁹⁶.

Esasen sermaye piyasası mevzuatı ile ilişkili olan ve bir sermaye piyasası aracı olarak kabul edilen menkul kıymet kavramının tanımı TTK’de yer almamaktadır. Bu kavram Türk hukukuna eSPK ile girerek hukuki bir terim niteliği kazanmıştır. Mülga eSPK m. 3/b’de menkul kıymet “*Ortaklık veya alacaklılık sağlayan, belli bir meblağı temsil eden, yatırım aracı olarak kullanılan, dönemsel gelir getiren, misli nitelikte, seri*

⁹⁴ Hasan Birkaş, **Ticaret Şirketleri ve Tatbikat**, 5. Baskı, İstanbul, Yeni Üniversite Kitabevi, 1977, s. 131.; Aytaç, s. 66.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 114.; Erdem, E., **Senetler**, s. 7.; Bahtiyar, s. 306.; Bilgili/Demirkapı, s. 360.

⁹⁵ Aytaç, s. 40.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 107.; Bozkurt, s. 435.

⁹⁶ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 108.

halinde çıkarılan, ibareleri aynı olan ve şartları Sermaye Piyasası Kurulunca belirlenen kıymetli evraktır.” şeklinde tanımlanmaktaydı. Mevcut SPK m. 3/1.o’da ise bu tanım terk edilerek, *para, çek, poliçe ve bono hariç olmak üzere; paylar, pay benzeri diğer kıymetleri* ihtiva edecek şekilde nitelendirilmiş olup menkul kıymetin unsurları ise mevzuattan çıkarılmıştır⁹⁷. Bu şekilde örnekleme yoluyla yapılan ve esasen menkul kıymetin unsurlarının yer almadığı bir tanım maddesiyle birlikte öğretide menkul kıymet halen eSPK’de yer alan unsurlardan hareketle tanımlanmaktadır.

Sermaye piyasasına ilişkin mevzuat temel olarak menkul kıymetlerin de dahil olduğu sermaye piyasası araçlarının halka arzını, bu yolla satışının düzenlenip denetlenmesini ve menkul kıymet ihraççıları ile halka arz ve satışta yardımcı olan kuruluşların denetlenmesini düzenlemektedir⁹⁸. Bu anlamda, anonim şirketlerin düzenlediği pay senetleri sermaye piyasası açısından önemli menkul kıymetler olup halka açık olmayan anonim ortaklıkların halka arz edilmeyen pay ihraçları, SPK kapsamı dışında bırakılmıştır⁹⁹. Çalışmamızın konusu kapalı anonim şirketlerin pay senetleri ile sınırlandırılmış olduğu için bu kısımda yalnızca pay senedinin menkul kıymet niteliğini açıklayabilmek maksadıyla menkul kıymetin unsurlarından bahsedilecektir.

Menkul kıymetin unsurlarına¹⁰⁰ ilişkin eSPK dikkate alındığında, öncelikle menkul kıymetin bir *ortaklık hakkı veya alacak hakkı* sağlaması gerektiği görülür. Çalışmamızın ilkeler kısmında, anonim şirket payının pay senedine bağlanması halinde payın sağladığı haklar bakımından herhangi bir değişiklik olmadığına değinmiştik. Bu anlamda, anonim şirket pay senetleri, tıpkı payın sağladığı gibi pay sahipliği haklarını içeren bir senet olarak sahibine ortaklık hakkı verir.

⁹⁷ SPK m. 3/1.o uyarınca menkul kıymet, para, çek, poliçe ve bono hariç olmak üzere; 1) Paylar, pay benzeri diğer kıymetler ile söz konusu paylara ilişkin depo sertifikalarını, 2) Borçlanma araçları veya menkul kıymetleştirilmiş varlık ve gelirlere dayalı borçlanma araçları ile söz konusu kıymetlere ilişkin depo sertifikalarını ifade eder.

⁹⁸ Erdem, E., **Senetler**, s. 44.

⁹⁹ Bkz. SPK m. 2.

¹⁰⁰ Menkul kıymetin unsurlarına ilişkin genel olarak bkz. Aytaç, s. 45 vd.; Erdem, E., **Senetler**, s. 4 vd.; Çevik, s. 755. Bu yazarlardan farklı olarak *Tekinalp* menkul kıymetin ana işleve sahip üç ögesini misli eşya niteliğine sahip olma, yatırım aracı olarak kullanılma ve dönemsel ürün verme şeklinde açıklamaktadır. Bkz. *Tekinalp* (Poroy), s.38 vd.

İkinci olarak, menkul kıymetin *belli bir meblağı temsil etmesi*, başka bir deyişle üzerinde yer alan bir nominal değer olması gerekir. Pay senetlerinin şeklini düzenleyen TTK m. 487 hükmü ile payın itibari değerinin ve toplam sermaye miktarının anonim şirket pay senedi üzerinde gösterilmesi zorunlu kılınmıştır. Dolayısıyla, pay senedinin temsil ettiği bir itibari değer bulunur¹⁰¹ ve menkul kıymetin belli bir meblağı temsil etmesi unsurunu karşılar.

Üçüncü olarak, menkul kıymetlerin *yatırım aracı olarak kullanılabilir olması* gerekmektedir. Paya bağlı ilkeler kısmında değindiğimiz üzere, anonim şirketlerde payların kolay tedavülü amacıyla kural olarak serbestçe devredilebilirlik ilkesi söz konusudur. Bu anlamda pay senetleri, bu tedavül gücünü pekiştirerek payın, diğer ticaret şirketlerine göre daha kolay el değiştirebilmesini ve bir yatırım aracı olarak kullanılmasını sağlar¹⁰².

Dördüncü olarak, menkul kıymetlerin faiz, kar payı gibi *dönemsel gelir* getirdiği kabul edilir. Anonim şirket pay senetleri de içerdiği pay sahipliği haklarıyla birlikte sahibinin şirketin karından pay almasına imkan tanır.

Beşinci olarak, menkul kıymetlerin birbiri yerine konulabilmesi, bir diğer deyişle *misli nitelikte* olması gerekir. Bu kıymetler *seri halinde* çıkarılır, *ibareleri aynı* olur ve aynı seri içerisinde eşit haklar sağlarlar¹⁰³. Pay senetlerinin şekline ilişkin düzenlenmiş TTK m. 487 uyarınca pay senetlerinin üzerinde tertip numarasının gösterilmesi zorunludur. Buradan hareketle, pay senetlerinin menkul kıymetlerin misli nitelikte olması unsurunu karşıladığını söylemek mümkündür.

Son olarak, eSPK’de yer alan menkul kıymet tanımında bu tip kıymetlerin, kıymetli evrak olduğu yönünde açık düzenleme varken mevcut SPK’de bu düzenlemeye yer verilmemiştir. Kanunun gerekçesinde ise yalnızca menkul

¹⁰¹ Aytaç, s. 71.; Erdem, E., **Senetler**, s. 5.; Bilgili/Demirkapı, s. 359.

¹⁰² Kırca (Kendigelen), s. 17.

¹⁰³ Bilgili/Demirkapı, s. 359.

kıymetlerin AB mevzuatı ve piyasa ihtiyaçlarına uyumunu temin etmek için değişiklikler yapıldığı belirtilmiş olup menkul kıymetlerin unsurlarının kanundan çıkarılmasına ilişkin gerekçe belirtilmemiştir¹⁰⁴. Bu anlamda menkul kıymetlerin, kıymetli evrak niteliğini haiz olup olmadığına ilişkin bir tereddüt doğmuş olsa da devredilebilir nitelikte ortaklık hakkı içeren ve tedavül yeteneği olan (TTK m. 645) menkul kıymetlerin kıymetli evrak olarak kabul edilmesi görüşü öğretide hakimdir¹⁰⁵.

Tüm bu unsurlardan hareketle, anonim şirket pay senetlerinin, menkul kıymetlerin taşımaları gereken niteliklere sahip bulunduğu söylenebilir¹⁰⁶. Özellikle payların halka ihraç edildiği anonim şirketler açısından pay senetleri sermaye piyasası için önemli menkul kıymetlerden kabul edilirler. Menkul kıymetin, kıymetli evrak niteliğine sahip olmasından hareketle pay senetlerinin kıymetli evrak niteliği ise bir sonraki başlıkta incelenecektir.

b. Kıymetli Evrak Niteliği

Anonim şirket pay senetlerinin kıymetli evrak niteliğine sahip olduğu TTK m. 661’de kıymetli evrakın iptali ile ilgili düzenlemede pay senetlerinin açıkça sayılmasıyla kanunda belirtilmiş olup bu konuda öğretide de fikir birliği vardır¹⁰⁷. Pay senetlerinin kıymetli evrak niteliğini ve özelliklerini açıklamak için kısaca kıymetli evrakın tanımı ve unsurlarına değinmek gerekir.

¹⁰⁴ Bkz. Gerekçe SPK m. 3.

¹⁰⁵ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 107.; Öztan, s. 8.; Bahtiyar, s. 305, dn. 547.; Ülgen/Helvacı (Kaya/Nomer Ertan), s. 36.; Hasan Pulaşlı, **Kıymetli Evrak Hukukunun Genel Esasları**, 9. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2021, s. 10.; Bozer/Göle, s.12.

¹⁰⁶ Erdem, E., **Senetler**, s. 6.

¹⁰⁷ Ansay, s. 258.; Selahattin Sulhi Tekinay, “**Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Devri**”, Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, Ankara, 1960, s. 134-144, s. 135.; Domaniç, s. 1057.; İmregün, s. 359.; Aytaç, s. 66-69.; Öztan, s. 33.; Naci Kınacıoğlu, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 5. Baskı, Ankara, Nobel Yayınevi, 1999, s. 13.; Tekinalp (Poroy), s.6.; Ülgen/Helvacı (Kaya/Nomer Ertan), s. 38.; Pulaşlı, **Kıymetli**, s. 48.; Çevik, s. 758.; Erdem, E., **Senetler**, s. 2.; Oruç Hami Şener, **Anonim ve Limited Ortaklıklara İlişkin Verilen Yargıtay Emsal Kararlarının Değerlendirilmesi**, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2020, s. 347.; Bozer/Göle, s.9.; Nihat Taşdelen, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sifatının Kazanılması**, 1. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2005, s. 18.; Şener, **Ortaklıklar**, s. 613.; Bozkurt, **Kıymetli**, s.29.; Bahtiyar, s. 306.; Bilgili/Demirkapı, s. 360.; Sevi, s. 203.; Pashı, s. 76.

i. Kıymetli Evrakın Tanımı ve Unsurları

TTK’de kıymetli evrak, “*kıymetli evrak öyle senetlerdir ki, bunların içerdikleri hak, senetten ayrı olarak ileri sürülemediği gibi başkalarına da devredilemez.*” (TTK m. 645) şeklinde tanımlanmıştır. Hükümden hareketle kıymetli evrakın unsurlarının bir senedin¹⁰⁸ ve devredilebilir bir hakkın varlığı ile senetle hakkın iç içe geçmesi olduğu söylenebilir¹⁰⁹.

Öncelikle senedin varlığı unsuru açısından, senet¹¹⁰, *bir düşüncenin bir cisim üzerine yazılarak aleyhine delil teşkil edecek kişinin imzasını veya el yazısı ile yazılmış bir işareti içeren belgedir*¹¹¹. Dolayısıyla senet, kağıt ile birlikte üzerine metin yazılmaya ve imza atılmaya uygun metal, tahta, elektronik veri taşıyıcıları gibi her türlü cismi ihtiva eder. İkinci olarak, kıymetli evrakta söz edebilmek için özel hukuk alanına tabi devredilebilir nitelikte bir hakkın varlığı gerekir. Örneğin, vatandaşlıkla ilgili haklar, şahsa bağlı tanınmış intifa hakları kıymetli evrakın konusu olamaz¹¹². Son olarak, kıymetli evrakta hak ve senet birbirine bağlıdır, bir diğer deyişle hak senetten bağımsız olarak ileri sürülemez ve devredilemez¹¹³.

Anonim şirketlerde pay senetleri ise pay sahipliği haklarını temsil ederler. Payın ve pay senetlerinin anonim şirketlerde, diğer ticaret şirketlerine göre daha kolay

¹⁰⁸ Kıymetli evrak hukuku açısından senedin varlığı kural olmakla birlikte SPK kapsamında çıkarılan kayden izlenen paylar bu kuralın istisnasını oluşturur. SPK mevzuatı ile sermaye piyasası kapsamındaki menkul kıymetlerin senede bağlanmadan MKK tarafından elektronik ortamda kaydedilmesi düzenlenmiştir.

¹⁰⁹ Tekinalp (Poroy), s.6.; Kırca (Kendigelen), s. 4 vd.; Öğretide yazarlar tanımdan hareketle benzer unsurları dikkate alırken bunları unsur veya özellik olarak farklı şekillerde sınıflandırmışlardır. Bu anlamda, *senet* ve *devredilebilir hakkın varlığını* unsur olarak kabul ederken senetle hakkın iç içe geçmesini bir özellik olarak belirten görüş için bkz. Ülgen/Helvacı (Kaya/Nomer Ertan), s. 20.; Bozer/Göle, s. 13 vd.; unsurların *senedin varlığı* ve *hak ve senedin birbirine bağlandığı* şeklinde incelendiği görüş için bkz. Öztan, s. 9 vd.; unsurların *hakkın senede bağlı olduğu ve senetsiz ileri sürülemeyeceği* ile *hakkın senetten ayrı devredilemeyeceği* şeklinde incelendiği görüş için bkz. Pulaşlı, **Kıymetli**, s. 33.; unsurların *senedin varlığı*, *senetle hakkın bu senetle iç içe geçmesi* ve *hakkın senetten ayrı devredilememesi ileri sürülememesi* şeklinde incelendiği görüş için bkz. Bozkurt, **Kıymetli**, s. 46 vd.

¹¹⁰ Öğretide bu maddede belirtilen senedin HMK m. 199 uyarınca belge olarak anlaşılması gerektiği görüşü için bkz. Ülgen/Helvacı (Kaya/Nomer Ertan), s. 16.

¹¹¹ Pulaşlı, **Kıymetli**, s. 34.

¹¹² Öztan, s. 13.; Ülgen/Helvacı (Kaya/Nomer Ertan), s. 19.; Pulaşlı, **Kıymetli**, s. 37.

¹¹³ Erdem, E., **Senetler**, s. 2.; Öztan, s. 20.; Tekinalp (Poroy), s. 20.; Ülgen/Helvacı (Kaya/Nomer Ertan), s. 19.

devredilebilir olduğunu belirtmiştik. Bu anlamda pay senetleri, kıymetli evrakın senedin ve devredilebilir hakkın varlığı ile senetle hakkın iç içe geçmesi unsurlarını karşılayabilen senetlerdir.

ii. Pay Senedinin Kıymetli Evrak Olarak Özellikleri

Kıymetli evrak öğretide, özelliklerine göre çeşitli şekillerde sınıflandırılmaktadır¹¹⁴. Pay senetlerinin kıymetli evrak niteliğini tam olarak açıklayabilmek adına kıymetli evrak türleri arasındaki yerine kısaca değineceğiz.

Pay senetleri, *temsil ettikleri hakkın türü bakımından* ortaklık hakkı veren senetlerdir, anonim şirkette pay sahipliği haklarını temsil ederler¹¹⁵. Ayrıca, payın kuruluşta veya sermaye artırımının tescilinde doğduğu ilkesinden hareketle, *senedin kurucu veya açıklayıcı olması yönünden*¹¹⁶ pay senetleri açıklayıcı kıymetli evraktır¹¹⁷. Bu anlamda pay senedinin hakkın doğumu bakımından değil, açıklanması bakımından bir işlevi vardır.

Kıymetli evrak türleri açısından yapılan bir diğer ayrım ise *düzenlemelerine sebep olan temel hukuki işlemle ilişkisi yönündendir*. Senedin içerdiği hakkın, senedin doğumuna neden olan temel ilişkiye göre biçimlenmesi halinde bu kıymetli evrakın illi olduğu kabul edilir¹¹⁸. Bir diğer deyişle illi kıymetli evrakta, senette yer alan hakkın varlığı temel borç ilişkisinin varlığına ve geçerliliğine bağlıdır. Sebepten soyut (mücerret) kıymetli evrakta ise senede bakarak senedin doğumuna sebep olan hukuki ilişkiyi tespit etme olanağı bulunmamaktadır¹¹⁹. Anonim şirket pay senetlerinin ise

¹¹⁴ Bizim değindiğimiz başlıklara ilaveten öğretide asıl senet ve yan senet ile iskonto esasına tabi olup olmamaları bakımından sınıflandırma için bkz. Ülgen/Helvacı (Kaya/Nomer Ertan), s. 23 vd. Bunlara ek olarak içerdiği alacağın ve diğer hakkın misli eşya niteliğinde olması bakımından sınıflandırma için bkz. Öztan, s. 37.; Tekinalp (Poroy), s. 46.

¹¹⁵ Öztan, s. 33.; Bilgili/Demirkapı, s. 360.

¹¹⁶ Öğretide kurucu kıymetli evrakı reddeden görüş için bkz. Hayri Domaniç, **Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması TTK Şerhi IV**, İstanbul, Temel Yayıncılık, 1990, s. 10 vd.; karş. Ülgen/Helvacı (Kaya/Nomer Ertan), s. 28.

¹¹⁷ Hirsch, s. 534.; Halil Arslanlı, **Ticari Senetler Dersleri**, 3. Baskı, Ankara, Üniversite Kitabevi, 1954, s. 11.; İmregün, s. 360.; Ansay, s. 258.; Erdem, E., **Senetler**, s. 2.; Bilgili/Demirkapı, s. 360.; Göksoy, s. 40.; Paşlı, s. 84.

¹¹⁸ Pulaşlı, **Kıymetli**, s. 41.; Kırca (Kendigelen), s. 28.; Sevi, s. 202.; Bozkurt, s. 436.

¹¹⁹ Pulaşlı, **Kıymetli**, s. 41.

açıklayıcı kıymetli evrak olduğunu belirtmiştik. Bu anlamda, anonim şirkette pay senedi, şirketin kuruluşunun veya sermaye artırımının tesciliyle doğmuş payı temsil eder. Ayrıca payın içerdiği haklar senet üzerindeki ibaret olmayıp anonim şirketin esas sözleşmesi ve yönetim kurulu ile genel kurul kararlarından da etkilenir¹²⁰. Dolayısıyla, anonim şirket pay senetlerinin illi olduğu ve düzenlenmesine sebep olan hukuki işleme ilişkin ileri sürülebilecek def'ilerin senedi devralacak kişilere karşı ileri sürülebileceği kabul edilir¹²¹.

Kıymetli evrak için yapılan diğer bir ayırım ise *kamu güvenine sahip olup olmamaları yönündendir*. Kamu güvenini haiz kıymetli evrak öğretide senedin üzerinde görünen hakkı senet metninin tanımladığı, devralanın metne ve devreden tasarruf yetkisine olan güveninin korunduğu kıymetli evrak olarak açıklanmıştır¹²². Bu itibarla hamiline ve emre yazılı kıymetli evrakta devralanın senedin görünüşüne olan güveninin korunacağı kabul edilir¹²³. Kamu güvenini haiz olmayan kıymetli evrak ise senet metninin hakkı oluşturmadığı kıymetli evraktır¹²⁴. Başka bir deyişle, bu kıymetli evrakta yalnızca senetten doğan haklar değil kendisinden önceki hamillerin sahip olduğu haklar da devralana geçer. Bu anlamda, nama yazılı kıymetli evrakın kamu güvenini haiz olmadığı kabul edilir¹²⁵. Anonim şirketlerin nama ve hamiline yazılı pay senedi çıkarabileceğine yukarıda değinmiştik. Pay senetlerinin kamu güvenini haiz olup olmadığı ise öğretide tartışmalıdır. Bir görüşe göre pay senedinin illi bir kıymetli evrak olması ve temel ilişkideki geçersizliğin senedi geçersiz kılması sebebiyle bu senetler kamu güvenini haiz değildir¹²⁶. Diğer görüşe göre ise hem hamiline yazılı pay senetleri hem de nama yazılı pay senetleri¹²⁷ kamu güvenini haizdir¹²⁸. Bu noktada belirtmek gerekir ki senedin metninden anlaşılamayan örneğin esas sözleşmeden veya anonim şirketin genel kurul ve yönetim kurulu kararlarından doğabilecek ortaklık haklarına ilişkin def'iler ise anonim şirketler açısından öngörülmüş istisna hüküm

¹²⁰ Bozkurt, s. 436.; Paslı, s. 85.

¹²¹ Bozkurt, s. 436.

¹²² Tekinalp (Poroy), s. 46.; Öztan, s. 35.; Ülgen/Helvacı (Kaya/Nomer Ertan), s. 29.

¹²³ İstisnai olarak, TTK m. 686/2 uyarınca devralan, senedi kötü niyetle iktisap etmişse veya iktisabında ağır kusuru varsa senedi geri vermekle yükümlüdür.

¹²⁴ Ülgen/Helvacı (Kaya/Nomer Ertan), s. 31.

¹²⁵ Kırca (Kendigelen), s. 49.; Öztan, s. 36.; Tekinalp (Poroy), s. 48.

¹²⁶ Bilgili/Demirkapı, s. 361.; Bahtiyar, s. 307.

¹²⁷ Bu senetlerin kanunen emre yazılı senet olduğu yönünde bkz. Bölüm I, B, 3, a, i.

¹²⁸ Tekinalp (Poroy), s. 48.; Bozkurt, **Kıymetli**, s. 112. Yazara göre pay senetlerinin kamu güvenini haiz olma özelliği kambiyo senetlerinde olduğu kadar güçlü değildir.

sebebiyle (TTK m. 484/2) senedi devralana karşı ileri sürülebilir¹²⁹. Bu def'ilere örnek olarak sermaye artırımını henüz tescil edilmeden çıkarılmış pay senedini elinde bulunduran kişinin veya pay bedeli ödenmeden çıkarılmış hamiline yazılı pay senedini iktisap eden kişinin iyi niyetinin TMK m. 990 anlamında korunmayacağı gösterilebilir¹³⁰. Ancak bu gibi hallerde TTK m. 486/4 ve 484/2 kapsamında senedi elinde bulunduranın tazminat talebi saklıdır. Bu itibarla, her ne kadar hamiline yazılı ve emre yazılı kıymetli evrakın¹³¹ kamu güvenine sahip olduğu kabul edilmiş olsa da anonim şirket pay senetleri açısından şirketin ileri sürebileceği def'ilerin şirketin esas sözleşmesi ve genel kurul kararları gibi senet dışındaki diğer unsurlara da bağlı olmasından hareketle kanaatimizce pay senetleri kamu güvenliğini haiz değildir.

Ayrıca, pay senedinin oluşması için fiziken düzenlenmesi yeterli olmayıp *oluşum (kambyo) sözleşmesine* de ihtiyaç vardır¹³². Bu sözleşmenin tarafları pay senetleri açısından senedi ihraç eden anonim şirket ile senedin lehtarları olan pay sahibidir. Pay senedinin anonim şirket tarafından pay sahibine verilmesiyle birlikte oluşum sözleşmesi akdedilmiş olur¹³³.

Son olarak, *devir şekilleri açısından* ise kıymetli evrak türleri nama, emre ve hamiline olmak üzere ayrılmış ve kanun koyucu tarafından özel devir şekillerine tabi tutulmuşlardır. Anonim şirketlerin çıkarabileceği nama ve hamiline yazılı pay senetlerinin özellikleri ve hukuki niteliklerine aşağıda değineceğimiz için burada yalnızca devir şekilleri açısından kıymetli evrakın türlerinden bahsetmekle yetiniyoruz.

¹²⁹ Tekinalp (Poroy), s. 110.; Bahtiyar, s. 307.

¹³⁰ Sevi, s. 219.; Anonim ortaklıklar hukukunda payın varlığıyla ilgili ileri sürülebilecek def'iler hariç olmak üzere hamiline yazılı pay senedini iktisap eden iyi niyetli kişinin iyi niyetinin korunacağına dair bkz. TTK m. 659/3, TMK m. 990, ayrıca Erdem, E., **Senetler**, s. 14.; Çevik, s. 774.; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2050.; Ülgen/Helvacı (Kaya/Nomer Ertan), s. 83.; Bozkurt, **Kıymetli**, s. 108.

¹³¹ Nama yazılı pay senetlerinin kanunen emre yazılı senet olduğu yönünde açıklamalarımız için bkz. Bölüm I, B, 3, a, i.

¹³² Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 108.; Bahtiyar, s. 307.; Göksoy, s. 40.

¹³³ Senedin pay sahiplerine teslimine özgü hususlara ilişkin bkz. Bölüm II, A, 4, d ve Bölüm II, B, 4, d.

3. Türleri

Pay senetlerini düzenleyen TTK m. 484'te pay senedi için herhangi bir tanım yer almamakta olup yalnızca hamiline veya nama yazılı pay senedi olabileceğinden bahsedilmiş, TTK m. 484-501 arasında ise pay senetleri, devir koşulları ve devrin sınırlandırılmasına ilişkin hükümler ihdas edilmiştir¹³⁴. Ayrıca, TTK m. 486/2-c.4 ile pay senedi bastırılincaya kadar ilmühaber çıkartılabileceği belirtilerek geçici nitelikte bir senet türü yaratılmıştır. Bu bağlamda, çalışmamızda pay senedi türlerini nama yazılı pay senetleri, hamiline yazılı pay senetleri ve pay senedi yerine geçici olarak çıkarılabilecek ilmühaberler olarak üç başlık altında açıklayacağız. Ayrıca, bu bölümde son olarak anonim şirketler bakımından payın senede bağlanmasının önemi ve bu kapsamda izlenecek yollara değinmeden önce payın senede bağlanmamış (çıplak pay) haliyle ilgili öğretideki farklı görüşlere ve değerlendirmemize yer vereceğiz.

a. Nama Yazılı Pay Senetleri

Nama yazılı pay senetleri, bir kişinin adına yazılı olan ve anonim şirket payını temsil eden kıymetli evrak niteliğine sahip senetlerdir. eTTK m. 409/2'de esas sözleşmede hüküm bulunmaması halinde pay senedinin nama yazılı olduğu düzenlenmişti. Dolayısıyla kural olarak şirketin pay senedi nama kabul ediliyordu. TTK'de ise bu düzenleme terk edilerek şirketin pay senetlerinin türünün m. 339/2 uyarınca esas sözleşmede yazılması zorunluluğu getirilmiştir. Bununla birlikte, eTTK döneminde payın senede bağlanması zorunluluğu bulunmazken¹³⁵ TTK ile azlığın talebi halinde payın nama yazılı pay senetlerine bağlanması gerektiği kabul edilmiştir (TTK m. 486/3). Bu talebin olmaması halinde ise payın nama yazılı senetlere bağlanması ihtiyaridir.

¹³⁴ Pay senedinin kıymetli evrak niteliğine sahip olmasından hareketle iptali için ise TTK m. 661 vd. hükümleri uygulanacaktır.

¹³⁵ Bu konudaki kapsamlı açıklamalarımız için bkz. Bölüm II, A, 2.

i. Hukuki Niteliği

Payın senede bağlanabilmesinin en önemli işlevi paya tedavül kabiliyeti kazandırmaktır. Bu itibarla, nama yazılı pay senetlerinin devri açısından TTK m. 490/2 ile getirilen yöntem ciro ve pay senedinin zilyetliğinin devralana geçirilmesidir. Hükümde belirtilen ciro ise emre yazılı senetlere özgü bir devir yoludur (TTK m. 647/2). Kıymetli evrakın devrine ilişkin bu hükümde ayrıca, nama yazılı senetlerin devri için yazılı bir devir beyanı ve senedin zilyetliğinin geçirilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Kanunun pay senedini isimlendirirken “nama” ibaresini kullanması ancak devir şekli açısından emre yazılı senetlere özgü devir yolunu kabul etmiş olması sebebiyle Türk hukukunda nama yazılı pay senetlerinin hukuki niteliği oldukça tartışmalıdır. Mehaz İsviçre ve Alman öğretisinde bu pay senetlerinin kanunen emre yazılı kıymetli evrak olduğu konusunda fikir birliği varken¹³⁶ Türk öğretisinde 865 sayılı Ticaret Kanunu’ndan beri süregelen tartışmalar TTK ile birlikte kanuni bir netliğe kavuşturulmamış olup bu tartışma halen güncelliğini korumaktadır¹³⁷.

Nama yazılı pay senedinin hukuki niteliği ile ilgili öğretilerde genel olarak üç farklı görüş bulunmaktadır. *Birinci görüş*, TTK m. 490’da öngörülen ciro kavramının pay senetlerinin nama yazılı olma niteliğini değiştirmediği, buradaki ciro ifadesinin emre yazılı kıymetli evraktaki teknik anlamıyla ciro olmadığı, yalnızca pay senedi üzerine yazılan bir devir beyanı olduğunu savunmaktadır. Bu görüşe göre, madde metninde devir şekli olarak cironun öngörülmüş olması senedin nama yazılı olması niteliğini değiştirmemektedir¹³⁸.

İkinci görüş, TTK m. 490’da yer alan cironun nama yazılı kıymetli evrak niteliğini taşıyan pay senetlerine tanınan istisnai bir devir şekli olduğu yönündedir. Bu görüşe göre, madde metninde ciro kavramının yer alması senedin hukuki niteliğini kanunen emre yazılı kıymetli evrak halinde getirmez. Ancak anonim şirketler

¹³⁶ Sevi, s. 224-225.; Bozkurt, **Kıymetli**, s. 73, dn. 109.

¹³⁷ Tartışmaların Türk hukukundaki tarihsel süreç içerisindeki gelişimi için bkz. Sevi, s. 223 vd.

¹³⁸ Hirsch, s. 470.; Onsun, s. 134.; İmregün, s. 364.; Reha Poroy, “**Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Devri**”, İktisat ve Maliye Dergisi, 1970, C.17, S.7, s.302-306, s. 306.; Aytaç, s. 95.; Çevik, s. 785.; Bozer/Göle, s. 33.

açısından cironun sağladığı tedavül kolaylığı istisnai bir düzenlemedir ve nama yazılı pay senedinin *devrine* emre yazılı kıymetli evraka ait hükümler uygulanır¹³⁹.

Öğretide hakim durumda olan *üçüncü görüş* ise, TTK m. 490’da öngörülen ciro kavramının pay senetlerini kanunen emre yazılı hale getirdiğini savunmaktadır¹⁴⁰. Bu görüşe göre, TTK m. 648’te belirtilen ciro, TTK m. 490’da belirtilen ciro ile aynı niteliktedir ve bu sebeple nama yazılı pay senetleri, kanunen emre yazılı kıymetli evraktır. Ayrıca, *Tekinalp*’e göre pay senedinin adında “nama” ibaresinin bulunması kanun koyucunun bilinçli bir tercihi olup bu senede bağlı ortaklık haklarına ilişkin anonim şirket esas sözleşmesine ve pay defterine (TTK m. 499) senedin muhtemel sahiplerinin dikkatini çekmek istemiştir¹⁴¹. Devir usulü açısından kanunen emre yazılı senetlere özgü usul olan ciro ve zilyetliğin devralana geçirilmesini benimsemesi ise bu senede tedavül gücü kazandırılıp anonim şirketin küçük tasarruf sahiplerini bir araya getirerek büyük sermayeler oluşturma amacı ile bağdaşmaktadır.

Yargıtay’ın ise konuya ilişkin yerleşik bir içtihadı bulunmamaktadır. Yargıtay Ticaret Dairesi 1968 yılında vermiş olduğu kararında öğretideki birinci görüşü destekler nitelikte ciro kelimesinin yanlışlıkla seçilmiş bir kelime olduğu ve bu beyanın senedin arkasına yazılacak bir temlik beyanı olduğuna hükmetmiştir¹⁴². Daha sonraki bazı kararlarında ise bu görüşünden ayrılarak, pay senedinin devrinin ciro ve zilyetliğin geçirilmesi yoluyla yapılacağını belirtmiş ancak senedin kanunen emre yazılı senet olup olmadığı konusunda sessiz kalmıştır¹⁴³. Yargıtay’ın ayrıca ayrı bir temlik beyanıyla veya senedin üzerine yapılacak tam ciro ile nama yazılı pay

¹³⁹ Arslanlı, *Pay*, s. 282 vd.; Ansay, s. 263.; Domaniç, s. 1302.; Tekil, F., *Anonim*, s. 319.; Helvacı (Ülgen/Kaya/Nomer Ertan), s. 65.; Paslı, s. 86.

¹⁴⁰ Tekinay, s. 137.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, s. 128.; Erdoğan Moroğlu, “**Nama Yazılı Pay Senetlerinin Borsada İşlem Görmesi ve Yargıtay Kararları**”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, 1996, s. 39-73, s. 55.; Öztan, s. 43.; Pulaşlı, *Şerh III*, s. 2034.; Ercüment Erdem, “**Nama Yazılı Hisse Senetlerine İlişkin Olarak Uygulamada Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar ve Yeni TTK’nın Çözümleri**”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu 17 Aralık 2011, Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü, S. 25, s. 97-139., s. 97, dn. 2.; Bahtiyar, s. 316.; Narbay, s. 202.; Bilgili/Demirkapı, s. 365.; Bozkurt, 244.; Göksoy, s. 44.

¹⁴¹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, s. 128 vd.

¹⁴² Yargıtay Ticaret Dairesi, T. 27.02.1968, E. 66/2607, K. 68/1191, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. V, S. 1, s. 75-137.; s. 104 vd.

¹⁴³ Yargıtay Ticaret Dairesi, T. 3.2.1969, E. 68/2924, K. 69/537, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. V, S. 1, s. 594-638.; s. 617.

senetlerinin devrini kabul ettiği kararları da bulunmaktadır¹⁴⁴. Dolayısıyla Yargıtay yerleşik bir içtihadı olmamakla birlikte devrin ciro ve zilyetliğin geçirilmesi usulünü kabul ettiği kararlarında da senedin hukuki niteliğini açıkça belirtmemiştir.

Öğretide birçok yazar tarafından ortaya konulmuş olduğu üzere tartışmanın kaynağı TTK’de pay senedinin “nama” veya “hamiline” şeklinde düzenlenebileceği ifade edilmiş olmasına rağmen nama yazılı pay senetlerinin devir şekli açısından emre yazılı kıymetli evraka ilişkin usulün öngörölmüş olmasıdır. Bu açıdan nama yazılı pay senetlerinin hukuki niteliği değerlendirilirken öncelikle nama yazılı kıymetli evrakın anlamına bakmak gerekir. TTK m. 654 uyarınca “*belli bir kişinin adına yazılı olup da onun emrine kaydını içermeyen ve kanunen de emre yazılı senetlerden sayılmayan kıymetli evrak nama yazılı senet*” olarak ifade edilir. Bu tanımdan hareketle, bir senedin nama yazılı olabilmesi için emre yazılı olmaması gerekmektedir. Emre yazılı kıymetli evrak ise TTK m. 824’te “*emre yazılı olan veya kanunen böyle sayılan kıymetli evrak, emre yazılı senetlerdendir*” şeklinde tanımlanmıştır. Dolayısıyla, bir senet üzerinde açıkça emre kaydı varsa bu senet emre yazılı kıymetli evrak olarak kabul edilecektir. Ayrıca böyle bir kayıt olmamasına rağmen kanunen emre yazılı olduğu kabul edilen senetler de kanunen emre yazılı kıymetli evrak olarak anılacaktır. Bu açıdan tespit edilmesi gereken husus ise hangi hallerde bir senedin kanunen emre yazılı olarak kabul edilmesi gerektiğidir.

TTK m. 681 ve TTK m. 778 hükümlerinde sırasıyla poliçe ve çeke ilişkin “açıkça emre yazılı olmasa bile” ifadesinden poliçenin ve çekin emre yazılı kıymetli evrak olarak kanunen nitelendirildiği anlaşılmaktadır. Aynı şekilde, TTK m. 776 vd. hükümlerinde bonoya uygun düştüğu ölçüde poliçeye ilişkin hükümlerin ve devri açısından ciro hükümlerinin uygulanması da bu kıymetli evrakın kanunen emre yazılı kabul edildiğini göstermektedir. Buradan hareketle, bir kıymetli evrakın kanunen emre yazılı olup olmadığının tespitinde öncelikle bunun açıkça kanunda belirtilmiş olup olmadığına bakılır. Ayrıca, emre yazılı kıymetli evrak bakımından devir şeklinin ciro olduğu kanunun çeşitli maddelerinde ifade edilmiştir¹⁴⁵. Bu açıdan, öğretide kanunen emre yazılı kıymetli evrakın tespitinde ikinci olarak devir şekli bakımından ciro ve

¹⁴⁴ YHGK, T. 22.11.1978, E. 1977/11-922, K.1978/978, <https://legalbank.net/belge/y-hgk-e-1977-11-922-k-1978-978-t-22-11-1978-yargitay-hukuk-genel-kurulu-karari/494217/> (Erişim tarihi: 21.11.2021)

¹⁴⁵ Bkz. TTK m. 647/2, 648, 681, 778.

zilyetliğin geçirilmesinin öngörüldüğü haller de dikkate alınmıştır. Açık bir anlatımla, ciro ve zilyetliğin geçirilmesi ile devredilebileceği düzenlenen kıymetli evrakın kanunen emre yazılı olduğu belirtilmektedir¹⁴⁶.

Kanaatimizce, TTK m. 490/2 uyarınca nama yazılı pay senetlerinin devri için öngörülmüş ciro, emre yazılı kıymetli evrakın devrinin tabi olduğu ciro ile aynı anlamda¹⁴⁷ olup bu senetler kanunen emre yazılıdır. Şöyle ki emre yazılı senetler açısından TTK m. 681 vd. hükümleri uyarınca cironun yaratacağı tedavül güvenliğine ilişkin imkanlar, örneğin TTK m. 686 kapsamında iyi niyetli devralanın iyi niyetinin korunması gibi, bu senetler bakımından da kabul edilmelidir¹⁴⁸. Belirtmek gerekir ki nama yazılı kıymetli evrak açısından senedin devri halinde şahsi def'iler de dahil olmak üzere devredenin ileri sürebileceği tüm def'iler devralana karşı ileri sürülebilecektir¹⁴⁹. Bu, temlik beyanı ile nama yazılı kıymetli evrakın devri halinde devredenin sahip olduğu kadar hakkın devralana geçmesi ile ilgilidir¹⁵⁰. Oysa, ciro ile devir halinde nama yazılı pay senedini devralan kişi, iyi niyetli olması halinde devredenden önce senedin hamili bulunmuş kişilerin şahsi def'ileri ile muhatap olmayacak, iyi niyeti korunacaktır. Örneğin, nama yazılı pay senedinin iradesi dışında elinden çıktığını belirten bir kişi varsa, devralan bu senedi bu kişiden değil ancak senedin şekli itibarıyla meşru hamili olarak görünen kişiden iyi niyetli olarak devraldıysa artık devralanın iyi niyeti korunacak ve senedi iktisap etmiş sayılacaktır. Bu durum ise anonim şirketler bakımından pay senedinin güvenli şekilde tedavül edebilmesine imkan tanımakta, payın kıymetli evrak niteliğinde bir senede bağlanabilmesini anlamlı hale getirmektedir. Tüm bunlardan hareketle, TTK'de kullanılmış ciro kavramının kanun koyucunun bilinçli bir tercihi olduğunu belirtmek gerekir. TTK m. 682 uyarınca cironun tam veya beyaz ciro şeklinde yapılabileceğinin kabulü¹⁵¹ ile beyaz ciro ile senedin devredildiği hallerde nama yazılı pay senedi üzerinde meşru hamil olan kişinin ismi yer almayacaktır. Bu anlamda, nama yazılı pay

¹⁴⁶ Tekinalp (Poroy), s. 87.; Pulaşlı, **Kıymetli**, s. 69-70.; Kırca (Kendigelen), s. 35.; Sevi, s. 237.

¹⁴⁷ TTK m. 648/1 sebebiyle pay senedinin cirosuna poliçenin cirosuna ilişkin TTK m. 682 vd. hükümleri uygulanır.

¹⁴⁸ Tekinalp, s. 94, N. 9.10i.

¹⁴⁹ Sevi, s. 238.

¹⁵⁰ Pulaşlı, **Bağlı**, s. 24.

¹⁵¹ Öğretide TTK m. 490/2'de belirtilen ciro ifadesinin bilinçli bir tercih olarak kabulü halinde dahi bu cironun yalnızca tam ciro olabileceği, beyaz ciro olmaması gerektiği yönünde görüşler bulunmaktadır. Bu anlamda, nama yazılı pay senedi üzerinde yalnızca tam ciro yapılabileceğine ilişkin bkz. Aytaç, s. 95-96.; Poroy, s. 306.; tam ciro ile birlikte beyaz ciro da yapılabileceğine ilişkin bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 128.; Pulaşlı, **Bağlı**, s. 21.; Sevi, s. 245.

senedi üzerinde ilk cironun pay defterine kayıtlı pay sahibi açısından yapılmış olması şartıyla şirket cirodaki imzaları kontrol ederek TTK m. 499 uyarınca pay defterine meşru hamili kaydedebilecektir¹⁵².

Bu konuda son olarak belirtmek gerekir ki kanunen emre yazılı kıymetli evrak olmasına rağmen anonim şirketler hukukuna özgü birtakım hususlar sebebiyle nama yazılı pay senetleri emre yazılı senetlere ilişkin tüm işlevleri haiz değildir. Şöyle ki öncelikle emre yazılı kıymetli evrak bakımından cironun temlik¹⁵³, teşhis¹⁵⁴ ve teminat¹⁵⁵ işlevleri olduğu kabul edilmektedir¹⁵⁶. Nama yazılı pay senetleri açısından ise cironun temlik ve teşhis fonksiyonları olduğu öğretide çoğunlukla kabul edilirken teminat işlevi olmadığı belirtilmektedir¹⁵⁷. Bunun gerekçesi olarak, nama yazılı pay senedinin bir alacak hakkı değil, ortaklık hakkı içermesi ve madde metninde belirtilen teminata ilişkin poliçeye özgü kabul, müracaat gibi imkanların anonim şirketler hukuku ile örtüşmediği gösterilmektedir¹⁵⁸. Ayrıca, emre yazılı kıymetli evrakın kural olarak kamu güvenine sahip olduğu, başka bir deyişle hakkın varlığının ve geçerliliğinin senet metninden anlaşılabileceği kabul edilirken yukarıda değindiğimiz üzere bu durum anonim şirket pay senetleri açısından tartışmalıdır¹⁵⁹. Kanaatimizce, pay senetlerinin illi kıymetli evrak olmaları sebebiyle anonim şirketin senet metninden anlaşılamayan örneğin pay doğmadan senedin ihraç edildiği ve geçersiz olduğu yönündeki def'ilerini¹⁶⁰ veya bağlı nama yazılı pay senetleri olması halinde esas sözleşmeden kaynaklanan bağlam ile ilgili düzenlemeleri herkese karşı ileri sürebileceğinden hareketle pay senetlerinin kamu güvenliğini haiz olmadığı kabul edilmelidir. Dolayısıyla, nama yazılı pay senetlerinin kanunen emre yazılı kıymetli evrak olarak anonim şirketler hukukuna özgü özellikleri olduğunun belirtilmesi gerekir.

¹⁵² Sevi, s. 249.

¹⁵³ TTK m. 484 uyarınca ciro ve zilyetliğin geçirilmesi ile senetle iç içe geçmiş haklar devrolur. Buna cironun temlik işlevi denilir.

¹⁵⁴ TTK m. 486/1 uyarınca düzgün bir ciro zincirinin varlığı halinde senedi elinde bulunduran yetkili hamil sayılır. Başka bir deyişle, ciro yetkili hamilin teşhisi işlevi görür.

¹⁵⁵ TTK m. 485 uyarınca ciro edilen bir kayıt düşmedikçe poliçenin kabul edilmemesi veya ödenmemesinden sorumludur.

¹⁵⁶ Pulaşlı, **Bağlı**, s. 21.; Sevi, s. 245.

¹⁵⁷ Temlik ve teşhis işlevi varken teminat işlevi olmadığı yönünde bkz. Moroğlu, **Nama**, s. 56-57.; Narbay, s. 204.; Sevi, s. 246. Temlik fonksiyonunu kabul ederken teşhis ve teminat fonksiyonun bulunmadığı yönünde bkz. Aytaç, s. 96.; İmregün, s. 364.

¹⁵⁸ Pulaşlı, **Bağlı**, s. 21.; Sevi, s. 246.

¹⁵⁹ Bkz. Bölüm I, B, 2, b, ii.

¹⁶⁰ Bu durum hem hamiline yazılı hem de nama yazılı pay senetleri açısından geçerlidir.

ii. Bağlı Nama Yazılı Pay Senetleri

Anonim şirketler hukukunda kural olarak payların serbestçe devredilebilirliği ilkesinin olduğundan bahsetmiştik. Bu kuralın istisnasını ise TTK m. 491-498 hükümlerinde yer alan devri sınırlama halleri oluşturur.

eTTK döneminde, esas sözleşmeye yazılmış olması şartıyla anonim şirket yönetim kuruluna pay devrinden sebep göstermeksizin imtina etmesi imkanı tanınmıştı (eTTK m. 418/2). TTK ile birlikte ise devrin sınırlanabileceği ya da şirketin onayına tabi olabileceği durumların çerçevesi çizilmiş, belirli hale getirilmiştir. Anonim şirkette bu şekilde nama yazılı pay senetlerinin devrinin sınırlandırıldığı veya onaya bağlandığı haller bağlam olarak nitelendirilir ve bu tür paylara bağlanmış senetlerin ise bağlı nama yazılı pay senetleri olduğu kabul edilir¹⁶¹.

Bağlam kurallarıyla hamiline yazılı pay senetlerinin devrinin sınırlandırılması mümkün olmayıp payları senede bağlanmamış veya nama yazılı pay senedi olan şirketler açısından bu devir sınırlandırmalarının uygulanması mümkündür¹⁶². Bu

¹⁶¹ Bahtiyar, s. 318.; Bozkurt, s. 445. Bununla birlikte bağlı nama yazılı pay senedinin esas sözleşmede düzenlenecek hükümlerle oluşturulmasından hareketle nama yazılı payların ayrı bir türünü teşkil etmediğine yönelik bkz. Pulaşlı, s. 526. Ayrıca bağlam kurallarına ilişkin genel olarak bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 141 vd.; Pulaşlı, **Bağlı**, s. 111 vd.; S. Anlam Altay, “**Türk ve İsviçre Anonim Ortaklıklar Hukukunda Esas Sözleşmesel Bağlam**”, İsviçre Borçlar Kanunu’nun İktibasının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku’nun Türk Ticaret Hukuku’na Etkileri, 1. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, s. 563-637, s. 564 vd.; Erdem, E., **Nama**, s. 100 vd.; Sinan H. Yüksel, “**Borsaya Kote Edilmemiş Bağlı Nama Yazılı Payların Devrinde Şirketin Alım Önerisinde Bulunarak Onay İstemini Reddetme Hakkı (Kaçış Klozu)**”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Saygı Sempozyumu, S. 2, s. 159-219, s. 161 vd.; Nihat Taşdelen, “**6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Anonim Ortaklık Pay Devrine Getirdiği Sınırlamalar**”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, 2014, C. 16, s. 3351-3387, 3353 vd.

¹⁶² Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 141.; Aytaç, s. 111.; Şükrü Yıldız, İbrahim Özbay, “**Bağlı Nama Yazılı Payların TTK m. 418 f.4’te Yazılı Sebeplerle Kazanılmasında Yönetim Kurulu Üyeleri ile Diğer Pay Sahiplerine Tanınan Gerçek Değerden Satın Alma Hakkı**”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, 15 Aralık 2006, s. 7-40, s. 8.; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2051.; Bahtiyar, s. 318.; Sevi, s. 221.; Bozkurt, s. 445. Öğretide senede bağlanmamış payın nama ve hamiline şeklinde ayrıldığını savunan bazı yazarlar senede bağlanmamış hamiline yazılı paylar için de bağlam kurallarının uygulanamayacağı görüşündedir. Bu yönde bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 624.; Göksoy, s. 47, dn. 74.; Bozkurt, **Bağlam**, s.47.; Beyza Aka, **Hamiline Yazılı Pay Kavramı ve Hamiline Yazılı Paylar Üzerindeki Hukuki İşlemler**, 1. Baskı, İstanbul, Aristo Yayınevi, 2021, s. 26. Bozkurt ve Aka’ya göre senede bağlanmamış hamiline yazılı paylar için kanuni bağlam (TTK m. 491) uygulanabilir. Ayrıca, senede bağlanmamış paylar için hamiline ve nama pay ayırımını uygun bulmamakla birlikte mevcut düzenleme uyarınca TTK m. 491 hükmünün kıyasen henüz hamiline yazılı senede bağlanmamış paylar için de uygulanacağı yönünde Bkz. Kendigelen, s. 400.

anlamda devir sınırlandırmaları TTK m. 491 uyarınca kanuni veya m. 492 vd. hükümleri uyarınca esas sözleşmesel olabilir.

Kanun koyucu, bağlam kurallarıyla anonim şirketlerde serbest devir ilkesiyle anonim şirketin istemediği kişilerin pay sahibi olmasını engelleyebilmesi menfaatlerini dengelemiştir. Bu itibarla, bağlam ile birlikte anonim şirketlerde kanunun izin verdiği ölçüde yabancılaşmayı engellemek mümkün olabilir ve bu durum anonim şirkete şahıs şirketiği özelliği katar¹⁶³. Payın senede bağlanması usulü açısından ise nama yazılı pay senetlerinin bağlam kurallarına tabi olup olmaması herhangi bir farklılık yaratmamaktadır. Bu sebeple, bu senetlerin de nama yazılı pay senetlerinin bir türü olduğunu belirtmekle yetiniyoruz.

iii. Gerçek Nama Yazılı Pay Senetleri

Nama yazılı senetler TTK ile bir kişinin adına yazılı olup onun emrine kaydını içermeyen ve kanunen emre yazılı senetlerden sayılmayan kıymetli evrak nama yazılı senet olarak tanımlanmıştır (TTK m. 654) Yukarıda, anonim şirketlerde nama yazılı pay senetlerinin devir şekli sebebiyle kanunen emre yazılı senetler olduğunu belirtmiştik. Bu anlamda, nama yazılı pay senedinin üzerine yazılacak senedin emre olmadığını açıkça belirten bir ibare ile (rekta kaydı) bu senetleri gerçek nama yazılı pay senedi haline getirmek mümkündür¹⁶⁴. Senedin kıymetli evrak hukuku açısından türü nama yazılı senet haline geldiği için anonim şirketin kanunen emre yazılı sayılan nama yazılı pay senetleri gibi ciro ve zilyetliğin geçirilmesi ile değil alacağın temliki hükümlerine göre devredilmesi gerekir¹⁶⁵. Öğretide bazı yazarlara göre nama yazılı pay senetlerinin gerçek nama yazılı hale getirilerek alacağın temliki hükümlerine göre devri için bu yöntem şirket esas sözleşmesinde belirtilmiş olmalıdır¹⁶⁶.

¹⁶³ Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2059.; Bozkurt, s. 446.; Sevi, s. 57.

¹⁶⁴ Tekinalp (Poroy/Çamoglu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 116.; Pulaşlı, **Bağlı**, s. 31.; Bahtiyar, s. 326.

¹⁶⁵ Tekinalp (Poroy/Çamoglu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 116.

¹⁶⁶ Bahtiyar, s. 326.; Bozkurt, s. 444.

b. Hamiline Yazılı Pay Senetleri

Anonim şirketlerin çıkarabileceği pay senetlerinden bir diğeri ise hamiline yazılı pay senetleridir (TTK m. 486). eTTK döneminde payların senede bağlanması zorunluluğu getirilmemişken TTK m. 486/2 ile birlikte anonim şirketlerde yönetim kuruluna, hamiline yazılı payların¹⁶⁷ bedelinin tamamen ödenmesinden itibaren üç ay içerisinde hamiline yazılı pay senedi çıkarılması zorunluluğu getirilmiştir.

Kıymetli evrakın devir türleri açısından nama, emre ve hamiline şeklinde ayrıma tabi tutulduğunu belirtmiştik. Bu anlamda, hamiline yazılı senetler “*senedin metninden veya şeklinden, hamili kim ise o kişinin hak sahibi sayılacağı anlaşılan her kıymetli evrak, hamile veya hamiline yazılı senet*” olarak kanunda tanımlanmıştır (TTK m. 658). Dolayısıyla bu tip senetlerde, senedi elinde bulunduran kişinin kural olarak hak sahibi olduğu kabul edilir¹⁶⁸.

Hamiline yazılı pay senetlerinin devri açısından ise senet zilyetliğinin geçirilmesinin yeterli kılınmasından hareketle öğretide bu senedin klasik bir hamiline yazılı senet olduğu görüşü hakimdir¹⁶⁹. Bununla birlikte, 31.12.2020 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanan 7262 sayılı Kanun ile hamiline yazılı pay senedinin devrini düzenleyen TTK m. 489 değiştirilmiş ve *hamiline yazılı pay senetlerinin devrinin, şirket ve üçüncü kişiler hakkında, ancak zilyetliğin geçirilmesi suretiyle payı devralan tarafından Merkezi Kayıt Kuruluşuna yapılacak bildirimle hüküm ifade edeceği* düzenlenmiştir. Ayrıca, hamiline yazılı pay senedine sahip olanların bildirim yapılınca kadar paya bağlı haklarını kullanamayacağı düzenlenmiştir. Bu anlamda, hamiline yazılı kıymetli evrakın devrine ilişkin TTK m. 647/1’de yer alan zilyetliğin geçirilmesine ek olarak pay sahibinin paydan doğan hakları kullanabilmesi için MKK’ye bildirimde bulunması gerekmektedir. Çalışmamızda payın hamiline yazılı senede bağlanması konusu açıklanırken 7262 sayılı Kanun ile yapılan köklü değişiklikler, bildirim yükümlülükleri ve öğretideki değerlendirmelere kapsamlı bir

¹⁶⁷ Senede bağlanmamış payın türüne ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm I, B, 3, d, i.

¹⁶⁸ Kırca (Kendigelen), s. 80.

¹⁶⁹ İmregün, s. 362.; Tekinalp (Poroy), s. 111.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 120.

şekilde yer verildiği için bu kısımda hamiline yazılı pay senedinin devri hususunda TTK m. 489'da yapılan değişiklik ile birlikte devralana ek bir yükümlülük getirilmesinin pay senedinin hukuki niteliği üzerindeki etkilerinden bahsetmekle yetineceğiz¹⁷⁰.

Kıymetli evrakın devrine ilişkin TTK m. 647/3 uyarınca kanunla başkalarının devre katılmalarının öngörülebileceği mümkündür. Bu anlamda, TTK m. 489'da hamiline yazılı pay senedinin devri halinde MKK'ye bildirim yapılmadıkça paya bağlı hakların kullanılamayacağı yönündeki düzenleme ile kanun koyucu, hamiline yazılı pay senedinin tedavülü konusundaki pay sahiplerinin menfaatini kamu menfaati ile dengelemiştir. Nitekim, 7262 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde kanunun amacı, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı suçları ile kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanına karşı mücadele edilmesi olarak belirtilmiştir. Hamiline yazılı pay senetlerinin devri açısından yapılan değişiklik ile ilgili ise bu senetlerin yalnızca zilyetliğin devredilmesi suretiyle aktarılabilmesi durumunun suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama ve terörizmin finansmanı suçları açısından önemli bir risk oluşturduğu vurgulanmış, bu nedenle hamiline yazılı pay senetlerinin sahiplik bilgisinin takip edilebilmesi amacıyla MKK'ye bildirim yükümlülüğü getirildiği ifade edilmiştir¹⁷¹.

Tüm bunlardan hareketle belirtmek gerekir ki bu düzenlemeyle birlikte hamiline yazılı senetler açısından senedin hamilinin şeklen hak sahibi sayılacağına ilişkin kural artık hamiline yazılı pay senetleri bakımından geçerli değildir¹⁷². Başka bir anlatımla, düzenleme öncesinde pay sahibinin, hamiline yazılı pay senedinin zilyedi olması ve bunu anonim şirkete ibraz etmesi pay sahipliği haklarını kullanabilmesi için yeterliyken artık MKK'ye bildirim de gerekmektedir¹⁷³.

¹⁷⁰ Hamiline yazılı pay senetleri için 7262 sayılı Kanun ile getirilen MKK'ye yapılacak bildirimler bakımından açıklamalarımız için bkz. Bölüm II, A, 4, b.

¹⁷¹ 16.12.2020 tarihli ve 129 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun Teklifi, s. 7 vd.

¹⁷² Bozkurt, **Kıymetli**, s. 53. Ayrıca Türk hukukunda artık hamiline yazılı senedin var olmasına rağmen bunun menkul kıymet olarak tanınmadığı ve SPK açısından son derece kısıtlayıcı olduğu ve yapılan düzenlemenin Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkını ihlal ettiği yönündeki eleştiriler için bkz. Tekinalp (Poroy), s. 113.

¹⁷³ Tekinalp (Poroy), s. 113.

c. İlmühaberler

Anonim şirketlerde henüz pay senede bağlanmamışken payın yerini tutmak için düzenlenen senetlere ilmühaber denir¹⁷⁴. Bu geçici senetler, şirket pay senedi düzenleyene kadar payın tedavülünü kolaylaştırma imkanı tanır¹⁷⁵.

İlmühaberlere ilişkin düzenleme payın senede bağlanmasına ilişkin TTK m. 486/2.c.4-5’de yer almaktadır¹⁷⁶. Hükümde, pay senedi bastırılincaya kadar ilmühaber çıkarılabilmesinin mümkün olduğu ve ilmühaberlere kıyas yoluyla nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümler uygulanacağı düzenlenmiştir. Düzenleme, eTTK’ye göre birtakım farklılıklar içermektedir. Öncelikle, eTTK’de ilmühabere özgülenmiş 411. maddede¹⁷⁷ ilmühaberlerin devrine ilişkin açık düzenleme bulunmaktayken kanun koyucu TTK ile birlikte bu düzenlemeden vazgeçmiş, ilmühaber devrini nama yazılı pay senetleri hükümlerine tabi tutmuştur. Diğer yandan eTTK hükümlerinde yer alan *nama yazılı pay senedi yerine çıkarılacak ilmühaberlerin nama yazılı olma zorunluluğu* (eTTK m. 411/1), *hamiline yazılı pay senetleri için çıkarılan nama yazılı ilmühaberlerin alacağın devri hükümlerine göre devrolacağı* (eTTK m. 411/2) ve *bedeli ödenmemiş paylar için hamiline yazılı pay senedi veya ilmühaber çıkarılamayacağı* (eTTK m. 409/3) hükümlerinden hareketle öğretide ilmühaberlerin de nama veya hamiline şeklinde ayrılabilceği görüşü benimsenmekteyken¹⁷⁸ TTK ile birlikte nama veya hamiline yazılı pay senetleri yerine çıkarılmasından bağımsız

¹⁷⁴ Arslanlı, **Pay**, s. 273.; Domaniç, s. 1276.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 169.; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2189.; Çevik, s. 804.; Erdem, E., **Senetler**, s. 21.

¹⁷⁵ Domaniç, s. 1276.

¹⁷⁶ Ayrıca TTK m. 415/2, 417/2, 426, 480/4 ve 488’de ilmühabere ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır.

¹⁷⁷ eTTK m. 411 uyarınca “*Nama yazılı hisse senetleri yerini tutmak üzere çıkarılan ilmühaberlerin nama yazılı olması lazımdır. Bunların devri nama yazılı hisse senetlerinin devrine ait hükümlere tabidir. Hamiline yazılı hisse senetleri yerine tanzim olunan nama yazılı ilmühaberler ancak alacağın devri hakkındaki hükümlere göre devrolunabilir. Şu kadar ki; devir şirkete karşı ancak ihbar tarihinden itibaren hüküm ifade eder.*” Ayrıca bkz. eTTK m. 405, 409 ve 414.

¹⁷⁸ Arslanlı, **Pay**, s. 273.; Ünal Tekinalp (Reha Poroy/Ersin Çamoğlu), **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, 12. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010, s. 611.; Domaniç, s. 1278.; Çevik, s. 805.; Erdem, E., **Senetler**, s. 21.; bu anlamda öğretide ilmühaberlerin, *nama yazılı pay senetlerinin yerine çıkarılan nama yazılı ilmühaberler, hamiline yazılı pay senetlerinin yerine çıkarılan nama yazılı ilmühaberler ve hamiline yazılı hisse senetlerinin yerine çıkarılan hamiline yazılı ilmühaberler* şeklinde üç türü olduğu kabul edilmiştir. Diğer yandan eTTK döneminde ister nama ister hamile yazılı pay senetleri yerine çıkarılsın ilmühaberlerin her halde nama yazılı olmaları gerektiği görüşü için bkz. Hirsch, s. 535.; İmregün, s. 359.

olarak, TTK m. 486/2-c.5 kapsamında ilmühaberlerin yalnızca nama yazılı olabileceği kabul edilmiştir¹⁷⁹.

İlmühaberlerin pay senetleri yerine geçici olarak çıkarılan senetler olduğuna değinmiştik. Bu anlamda, ilmühaberlerin tıpkı pay senetleri gibi kıymetli evrak niteliğini haiz olup olmadığı, yalnızca pay sahipliği hakları açısından bir ispat aracı olarak mı nitelendirilmesi gerektiği konusunda öğretide farklı görüşler benimsenmiştir. Türk öğretisinde çoğunlukla benimsenen ve Yargıtay tarafından da desteklenen görüş, ilmühaberlerin kıymetli evrak olduğu yönündedir¹⁸⁰. Bu görüş, öğretide iki farklı gerekçe ile savunulmaktadır. İlk gerekçe, ilmühaberlere nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması hususundaki açık kanun hükmü gereğince devir için kanunen emre yazılı senetlere uygulanacak ciro ve zilyetliğin geçirilmesi usulünün uygulanmasının ilmühaberi kanunen emre yazılı kıymetli evrak haline getirdiği yönündedir¹⁸¹. İlmühaberin kıymetli evrak niteliğini haiz olduğuna ilişkin bir diğer gerekçe ise kıymetli evrakın sınırlı sayıda olmaması¹⁸², bu anlamda TTK m. 645'teki unsurları yerine getiren her tür senedin kıymetli evrak sayılacağıdır¹⁸³. Kanaatimizce kıymetli evrak niteliğinin tespiti bakımından ikinci görüş isabetlidir. Şöyle ki ilmühaber, pay senedi yerine çıkarıldığı için TTK m. 645'te yer alan unsurları sağlayan bir senettir dolayısıyla bir kıymetli evrak olarak kabul edilmelidir. Kıyasen nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümlerin uygulanması ise hukuki işlemlerde bu kıymetli evraka uygulanacak yöntem bakımından yol gösterici olmuştur.

¹⁷⁹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 170.; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2190.; Bilgili/Demirkapı, s. 360.; Bozkurt, s. 476.

¹⁸⁰ Hirsch, s. 535.; Arslanlı, **Pay**, s. 274.; Domaniç, s. 1277.; Öztan, s. 33.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 169.; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2190.; Erdem, E., **Senetler**, s. 21.; Çevik, s. 805.; Bahtiyar, s. 327.; Bozkurt, **Kıymetli**, s. 62.; ayrıca “İlmühaberler, kıymetli senetlerdendir.” görüşü için bkz. Yargıtay 12. HD., T. 17.02.1994, E. 1994/1325, K. 1994/2211, <https://legalbank.net/belge/y-12-hd-e-1994-1325-k-1994-2211-t-17-02-1994-hisse-senedi-yerine-gecen-ilmuhaber/173288/> (Erişim tarihi: 21.12.2021). Nama yazılı pay senetlerinin devri için getirilmiş olan ciro ve zilyetliğin geçirilmesi usulünün istisnaen ve kanunun açık hükmü ile getirildiği, bu istisna devir şeklinin ilmühaberlere uygulanamayacağından hareketle ilmühaberin kıymetli evrak olmadığı yönünde bkz. İmregün, s. 360.

¹⁸¹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 169.

¹⁸² Kıymetli evrak hukukunda sınırlı sayı ilkesinin kabul edilmesi gerektiği yönündeki görüş için bkz. Oğuz İmregün, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 3. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2003, s. 8; Reha Poroy/Ünal Tekinalp, **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, 14. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 1999, s. 49; sınırlı sayı ilkesini kabul etmeyen görüş için bkz. Öztan, s. 53.; Kınacıoğlu, s. 41-42.; Kırca (Kendigelen), s. 48.; Bozer/Göle, s. 17.; Tekinalp (Poroy), s. 41.; Ülgen/Helvacı (Kaya/Nomer Ertan), s. 62. Ayrıca, Ülgen/Helvacı, sınırlı sayı ilkesinin yalnızca senet türlerinin devri açısından söz konusu olduğu görüşündedir.

¹⁸³ Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2191.

İlmühaberinin çıkarılma usulüne ilişkin izlenecek yöntem ile ilgili açıklamalarımıza aşağıda yer vermemiz sebebiyle bu başlıkta ilmühaberinin tanımı ve hukuki niteliğine değinmekle yetiniyoruz¹⁸⁴.

d. Senede Bağlanmamış Pay: Çıplak Pay

eTTK döneminde payın senede bağlanma zorunluluğu bulunmazken TTK ile birlikte bazı hallerde anonim şirket paylarının senede bağlanması zorunlu kılınmıştır¹⁸⁵. Dolayısıyla bu haller dışında payın senede bağlanması ihtiyari olup senede bağlanmamış anonim şirket payı da olabilecektir.

Senede bağlanmamış payın TTK’de ayrıca bir tanımı yapılmamış olup öğretide ve Yargıtay içtihatlarında kıymetli evrak niteliğinde bir senede veya ilmühabere bağlanmamış paylar çıplak pay olarak ifade edilmiştir¹⁸⁶. Buradan hareketle öncelikle belirtilmesi gereken “çıplak pay” teriminin kanuni olmadığı ancak senede bağlanmamış payların öğretide ve hukuk içtihadında bu şekilde tanımlandığıdır.

Diğer yandan, öğretide kimi zaman halka açık anonim şirketler bakımından geçerli olan kaydi pay için de çıplak pay¹⁸⁷ kavramı kullanılmış olsa da çalışmamız kapsamında çıplak payı yalnızca kapalı anonim şirketlerdeki senede bağlanmamış pay olarak kabul etmekteyiz¹⁸⁸.

¹⁸⁴ Payın ilmühabere bağlanmasına ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm II, C.

¹⁸⁵ Bu zorunlu haller hamiline ve nama yazılı pay senetleri bakımından Bölüm II, A, 2 ve Bölüm II, B, 2, b’de incelenmiştir.

¹⁸⁶ Tekinalp, s. 86, N. 9-08.; Abuzer Kendigelen, “Anonim Şirketlerde Çıplak Payların Haczi”, İÜHFM, 2004, C.62, S. 1-2, s. 381-402.; s.381, dn.1.; Çevik, s. 664.; Aytaç, s. 69; Narbay, s. 59.; Şener, s. 341-342.; Tanör, s. 84.; Kırca (Kendigelen), s. 15.; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 334., dn. 309.; Bahtiyar, s. 263.; Bilgili/Demirkapı, s. 321.; Sevi, s. 343.; ayrıca Yargıtay içtihatlarındaki “Anonim şirkette, payın hisse senedine bağlanması zorunlu değildir. Eğer pay, hisse senedine (veya ilmühabere) bağlanmazsa, çıplak pay olarak kalır.” şeklindeki tanımlama için bkz. Yargıtay 12 HD., T. 23.10.2017, E. 2016/21316, K. 2017/12824, <https://legalbank.net/belge/y-12-hd-e-2016-21316-k-2017-12824-t-23-10-2017/2990634/> (Erişim tarihi: 22.11.2021); Yargıtay 11 HD., T. 13.12.2001, E. 2001/765, K. 2001/1011, <https://legalbank.net/belge/y-11-hd-e-2001-765-k-2001-1011-t-13-12-2001-anonim-sirket-genel-kurul-toplantisinin-iptali-talebi/757867/> (Erişim tarihi: 22.11.2021).

¹⁸⁷ Kendigelen, **Haciz**, s. 382, dn. 1.

¹⁸⁸ Kaydi payın senede bağlanmamış payın bir türü olduğu yönünde bkz. Önder Topal, “Senede Bağlanmamış Anonim Şirket Payının Haczi”, AÜHFD, 2016, C. 65, S. 4, s. 2977-3016, s. 2981.; kaydileştirme sonrasında ortaklık yapısını gösteren payın türünün senede bağlanmamış (çıplak pay) olduğu yönünde Yakup Ergincan, Ümit Yayla, “Hisse Senetlerinin Kaydileştirilmesi Sonrası Halka Açık Anonim Şirket Ortaklıklarda Oy Hakkının Kullanılması”, Prof. Dr. Aydın Aybay’a Armağan,

Çıplak payla ilgili değinilmesi gereken son nokta ise pay senedi yerine çıkarılan ilmühabere¹⁸⁹ bağlanmış payın çıplak pay sayılıp sayılmayacağıdır. Kanaatimizce, ilmühabere bağlanan paylara nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümler uygulanır düzenlemesi (TTK m. 486/2-c.5) ve Yargıtay içtihadında çıplak payı tanımlarken senede bağlanmamanın yanı sıra ilmühabere bağlanmamış pay şeklinde tanımlaması¹⁹⁰ ve yukarıda açıkladığımız üzere ilmühaber in ortaklık hakkını içeren bir kıymetli evrak olması gerekçesiyle ilmühabere bağlanmış pay artık senede bağlanmamış pay olarak kabul edilemeyecektir.

i. Senede Bağlanmamış Payın Türü Sorunu

Senede bağlanmamış payın çıplak pay olarak adlandırıldığına ve senede bağlanmanın payda herhangi bir değişiklik yapmadığına değinmiştik. Bu hususta öğretide oldukça tartışmalı olan bir konu ise henüz senede bağlanmamış payın, pay senetleri gibi nama veya hamiline olarak ikili bir ayrıma tabi tutulup tutulamayacağına ilişkindir.

Çıplak payın nama ve hamiline şeklinde ayrılabilmesine ilişkin öğretide¹⁹¹ Tekinalp tarafından savunulan görüşe göre bu ayırım kanun koyucu tarafından bilinçli bir şekilde yapılmış olup TTK m. 486/2’de yer alan ‘*hamiline yazılı paylar*’ ifadesi TTK m. 339/2.d ile desteklenmiş ve esas sözleşmede senede bağlanacak payın türünün ne olacağının belirtilmesi gerekli kılınmıştır¹⁹². Nitekim, TTK m. 32 kapsamında pay senedinin türünün belirtilmemesi esas sözleşmenin tesciline engeldir. Bu noktada yazara göre çıplak payın türleri, pay senede bağlanmadan önce çıkarılacak ilmühaber in çıplak payın türüne göre belirlenmesi, bağlam kurallarının çıplak hamiline yazılı paya

İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2004, s. 143-158, s. 154.; aksi yönde Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 619. Yazara göre MKK’ye kaydedilen payın çıplak pay olmayıp kaydi pay olarak nitelendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca kaydi payların konu olabileceği hukuki işlemlerde SPK mevzuatının uygulanacağından hareketle kapalı anonim şirketlerde çıplak pay tanımına kaydi payların dahil edilmeyeceği yönünde Kendigelen, **Haciz**, s. 382, dn. 1.

¹⁸⁹ İlmühaber in tanımı ve hukuki niteliğine ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm I, B, 3, c.

¹⁹⁰ Yargıtay 12 HD., T. 12.05.2014, E. 2014/11612, K. 2014/14068, <https://legalbank.net/belge/y-12-hd-e-2014-11612-k-2014-14068-t-12-05-2014/1683431/> (Erişim tarihi: 22.11.2021)

¹⁹¹ Bu yönde Şener, s. 342.; Göksoy, s.47.; Bozkurt, s. 436.; Kırca (Kendigelen), s. 15; Topal, s. 2982 vd.; Aka, s. 24.

¹⁹² Tekinalp, s. 94., N. 9-10b. ve 9-10c. (Tekinalp’in açıklamalarında sehven olduğunu düşündüğümüz TTK m. 339/ 1.c’ye atıf yapılmış olsa da ilgili bölümdeki açıklamalar TTK m. 339/2.d’ye ilişkindir.).

uygulanmaması ve pay senedinin hangi şartlarda senede bağlanacağı gibi hususların belirlenmesi açısından gereklidir¹⁹³. Benzer şekilde, Yargıtay’ın içtihatlarında “hamiline hisse” veya “hamiline pay” gibi nitelendirmelerle vermiş olduğu kararları bulunmaktadır¹⁹⁴.

Diğer yandan öğretide *Teoman* tarafından savunulan görüşe göre ise TTK m. 486/2’deki ‘*hamiline yazılı paylar*’ ifadesi hukuken doğru olmayıp çıplak paylar açısından bu tip bir ayırım söz konusu değildir. Yazar, nama, emre, hamiline gibi kavramların kıymetli evrak hukukuna ait olduğu ve senede bağlanmamış pay için bu ayırımın yapılmasının uygun olmadığından hareketle bu ifadenin payın bedeli ödendiğinde hamiline yazılı pay senedi bastırılması zorunluluğuna işaret ettiği görüşündedir¹⁹⁵. Benzer şekilde *Narbay* da payın hamiline ve nama ayırımına tabi olmayacağını, bunların senede bağlanmamış pay veya nama yazılı pay senetlerine bağlanacak pay ve hamiline yazılı pay senetlerine bağlanacak pay şeklinde nitelendirilmesi gerektiğini belirtir¹⁹⁶.

Ayrıca, öğretide *Kendigelen* ise eTTK m. 409/2’de yer alan “*esas sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde pay senetleri nama yazılıdır*” hükmünün TTK’ya alınmamış olması sebebiyle payların bağlanacağı senetlerin türünün esas sözleşmede açıkça belirlenmemesinin hukuki sonucunun yeni tartışmalara yol açacağı görüşündedir¹⁹⁷.

¹⁹³ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 623-624.

¹⁹⁴ Yargıtay 11 HD., T. 24.01.2014, E. 2012/9626, K. 2014/1529, <https://legalbank.net/belge/y-11-hd-e-2012-9626-k-2014-1529-t-24-01-2014/1752787/> (Erişim tarihi: 12.12.2021); Yargıtay 11 HD., T. 17.06.2016, E. 2016/5428, K. 2016/6806, <https://legalbank.net/belge/y-11-hd-e-2016-5428-k-2016-6806-t-17-06-2016/2487540/> (Erişim tarihi: 12.12.2021)

¹⁹⁵ Ömer Teoman, “**Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun Anonim Ortaklık Hisse Senetlerinin Bastırılmasına İlişkin Düzenlemesi**”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 2013, C. 29, S. 2., s. 5-15., s. 10.; benzer yönde Şafak Narbay, “**6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıkta Pay ve Pay Senetlerinin Devri**”, *EÜHFD*, 2012, C. 16, S. 3-4, s.201-251.; s.202 vd.; Bahtiyar, s. 309.; Taşdelen, s. 17.; TTK m. 486’daki ‘paylar hamiline yazılı ise’ ifadesinin paylar hamiline yazılı pay senetlerine bağlanacak ise şeklinde olması gerektiği yönünde Moroğlu, s. 308.

¹⁹⁶ Narbay’ın TTK m. 489-501 maddedeki hamiline yazılı pay, senede bağlanmamış pay ve nama yazılı pay kavramlarına ilişkin değerlendirmeleri ve madde önerileri için bkz. Narbay, **Pay**, s. 202 vd.

¹⁹⁷ Kendigelen, s. 392 vd; Yazar ayrıca TTK m. 486’da yer alan “hamiline yazılı paylar” ifadesiyle birlikte öğretideki bu tartışmanın kanuna taşındığını ve hamiline ve nama yazılı pay ayırımını kabul eden görüşe yasal bir dayanak oluşturulduğunu belirtmiştir.

Kanaatimizce, TTK, senede bağlanmamış pay açısından nama veya hamiline pay ayırımına açıkça yer vermemekte ancak TTK m. 486/2’de yer alan “hamiline yazılı paylar” ifadesi tereddüte yol açmaktadır. Öncelikle belirtmek gerekir ki her ne kadar öğretide, TTK m. 339/2.d hükmü ile birlikte senede bağlanmamış payın türünün belirtilmesi zorunluluğu getirildiği ifade edilse de kanun koyucunun esas sözleşmede yazılmasının gerekli olduğunu belirttiği husus şirketin *pay senedinin* nama veya hamiline yazılı olduğunun belirtilmesidir. İkinci olarak, ilmühaberinin senede bağlanmamış payın türüne göre çıkarılacağı, bu sebeple çıplak payın türünün belirtilmesinin gerektiği yönündeki görüşe katılmamız mümkün değildir. Şöyle ki ilmühaberler pay senetlerinin yerine geçici olarak çıkarılmaktadır. TTK m. 339/2.d uyarınca şirketin pay senetlerinin nama veya hamiline yazılı olduğunun belirtilmesi ile ilmühaberinin hangi tip pay senedi yerine çıkarılacağı şirketin esas sözleşmesinden anlaşılabilecektir. Bu anlamda, senede bağlanmamış payın nama veya hamiline şeklinde bir ayırma tabi tutulması ilmühaberinin çıkarılması bakımından bir etki yaratmayacaktır. Bununla birlikte, TTK’de “hamiline yazılı paylar” (TTK m. 486/2) ve “nama yazılı paylar¹⁹⁸” şeklindeki düzenlemeler, uygulamada anonim şirket esas sözleşmelerinde bulunması zorunlu içerik olan pay senetlerinin türü yerine, payların nama veya hamiline yazılı olduğunun belirtilmesine sebebiyet vermektedir¹⁹⁹. Yukarıda değindiğimiz üzere nama veya hamiline olmak kıymetli evrakın devir türlerine ilişkindir. Oysa senede bağlanmamış pay açısından bir senet ile iç içe geçmiş ortaklık hakkı, başka bir deyişle bir kıymetli evrak söz konusu değildir. Keza, senede bağlanmamış payın devri kıymetli evrak hukuku bakımından nama veya hamiline

¹⁹⁸ TTK’nin anonim şirketlere ilişkin bazı hükümlerinde nama yazılı pay ifadelerine rastlamak mümkündür. Bkz. “*nama yazılı payların sahipleri*” ifadesi için TTK m. 415/2 ve 421/6, “*nama yazılı olan paylar*” ifadesi için TTK m. 417/2, “*nama yazılı paylar*” ifadesi için TTK m. 421/3.c., 461/5, 465/1.f, 467/1, 490 madde başlığı ve 490/1, 492, 495 madde başlığı ve 495/1, 495/, 496, 497, 499/5 501 madde başlığı ve 501/1. İlgili maddelerin gerekçelerine bakıldığında ise TTK m. 417/2, 421/6 ve 465/1.f hariç olmak üzere madde ifadelerindeki pay ifadesinin pay senedini içerdiği anlaşılmaktadır. Bu anlamda, kanun koyucu gerekçelerde, pay (pay senedi) veya hisse senetlerinin (paylarının) gibi ifadelerle bunları birbiri yerine kullanmaktadır. Ayrıca, TTK’nin bağlama ilişkin 490 vd. hükümleri açısından gerekçe açıkça bu hükümlerin yorum yapılırken pay senedi şeklinde anlaşılması gerektiği belirtilmiştir. Diğerlerinden farklı olarak, TTK m. 417/2’nin gerekçesindeki nama yazılı paylar ifadesi ile ilgili herhangi bir açıklama yapılmamış, TTK m. 421/6 ve 465/1.f için ise nama yazılı pay ifadesi gerekçe de aynen bu şekilde kullanılmıştır.

¹⁹⁹ Uygulamada anonim şirket kuruluşu ve esas sözleşme değişikliği işlemleri, Ticaret Bakanlığı’nın şirketlerin ve ticari işletmelerin kayıt, değişiklik ve terkin işlemlerinin elektronik ortamda yürütülmesini ve ticaret sicili kayıtları ile tescil ve ilan edilmesi gereken içeriklerin düzenli olarak depolanarak elektronik ortamda sunulmasını amaçladığı MERSİS üzerinden yapılmaktadır. MERSİS ile kurulmuşta oluşturulacak esas sözleşmede veya sermaye azaltımı ve artırımına yönelik değişiklik işleminde TTK m. 339/2.d kapsamında şirketin pay senetlerinin nama veya hamiline yazılı olduğunun belirtilmesi yerine toplam *nama yazılı* veya *hamiline yazılı pay* sayısının belirtilmesi gerekmektedir. Kanaatimizce bu uygulamanın TTK m. 339/2.d’ye uygun şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

yazılı senetlere özgü devir koşullarına tabi tutulmadığı gibi çıplak payın devrine ilişkin TTK'de açık bir hüküm de yer almamaktadır. Bu kapsamda öğretide senede bağlanmamış payın bedeli tamamen ödenmişse TBK m. 183 vd. uyarınca alacağın temlikli hükümleri, bedeli ödenmemiş bir payın devri söz konusu ise TBK m. 195 vd. uyarınca borcun üstlenilmesi hükümleri uyarınca yapılacağı kabul edilmektedir²⁰⁰. Dolayısıyla, nama veya hamiline yazılı olmanın senede bağlanmamış paylar açısından geçerli olmadığını, yalnızca pay senetlerine ilişkin bir ayrım olduğunu belirtmek isteriz.

4. Payın Senede Bağlanabilir Olmasının Önemi

Anonim şirketlerde payın senede bağlanabilir olmasının önemini izah edebilmek için öncelikle anonim şirketin iktisadi yönüne ve anonimlik özelliğine değinmek gerekir.

Şahıs şirketlerinde ortakların kişisel özellikleri ve yetenekleri ön plandayken bir sermaye şirketi olarak kabul edilen (TTK m. 124) anonim şirketler açısından ortakların kişisel özelliklerinden öte taahhüt ettikleri sermaye önemlidir. Böylelikle anonim şirket, atıl durumda kalmış küçük tasarruf sahiplerinin kişisel olarak oluşturmayacakları büyük bir sermayeyi bir araya gelerek oluşturmalarına imkan sağlar²⁰¹. Bu şirket tipiyle birlikte küçük tasarruf sahiplerinin faaliyeti hukuken yasaklanmamış her türlü alanda iktisadi faaliyet göstermesi, büyük iş ve yatırımların bir parçası olması ve paydan kar alabilmesi mümkün hale gelir. Özellikle anonim şirketlerde pay sahibinin şirket borçlarından sorumlu olmaması²⁰², payın diğer ticaret şirketlerine göre daha kolay devredilebilir olması ve kıymetli evrak niteliğine sahip

²⁰⁰ Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2052.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 619.; Çevik, 774.; Şener, **Ortaklıklar**, s. 615.; Sevi, s. 344-345.; Bozkurt, 440.

²⁰¹ Anonim şirketin iktisadi açıdan faydalarına ve hukuk düzeninin müdahalelerine ihtiyaç duyabilecek sakıncalarına yönelik bkz. İmregün, s.1 vd.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 309-310.; Çevik, s.90.; Pulaşlı, **Şerh I**, s. 656 vd.; Bahtiyar, s. 105 vd.; Bilgili/Demirkapı, s. 167.; şahıs şirketleriyle karşılaştırmalı olarak bkz. Ansay, s. 1.; Kendigelen (Kırca), s. 25 vd.

²⁰² Anonim şirket, şirket borçlarından alacaklılara karşı yalnızca kendi malvarlığı ile sorumludur (TTK m. 329). Şirketin malvarlığı ile pay sahibinin malvarlığı arasındaki bu ayrım, tüzel kişilik ile yaratılmış olup bazı hallerde tüzel kişilik perdesinin kaldırılması söz konusu olabilir. Bu konudaki açıklamalar için bkz. Veliye Yanlı, **Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Pay Sahiplerinin Ortaklık Alacaklılarına Karşı Sorumlu Kılınması**, 1. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 2000, s. 75 vd.

senetlere bağlanabilmesi imkanıyla tedavül kolaylığının pekiştirilmesiyle birlikte küçük yatırımcının riskini sermaye taahhüdüyle sınırlayabildiği ve istediği zaman ortaklıktan ayrılarak yatırımını paraya çevirebileceği bir şirket tipi meydana gelmiştir.

Bir diğer yandan, konuşma dilinde adı sanı bilinmeyen anlamına gelen anonim kelimesi Türk hukukunda bir şirket tipine ismini vermesiyle birlikte²⁰³, hukuken “anonim” olma özelliğinin kaynağına yönelik öğretide farklı yaklaşımların benimsenmesine sebebiyet vermiştir. Anonimliğin *pay sahibine ilişkin bir özellik* olduğu yönündeki görüşe göre bu şirketler için pay sahibinin kimliği, kişisel yetenekleri değil, sermaye taahhüdü ön plandadır²⁰⁴. Başka bir deyişle bu ortaklık tipinde önemli olan sermayenin kim tarafından sağlandığı değil, sermayenin sağlanıp sağlanmadığıdır²⁰⁵. Anonimliğin *paya bağlı bir özellik* olduğu yönündeki diğer görüş ise anonimliğin, pay sahiplerinin çokluğundan değil, sermayenin paylara bölünmüşlüğünden ve payların ayrı birer bağımsız birim olarak bir araya gelip haklar bütününe oluşturduğundan hareketle hakların her bir paydan kaynaklandığını savunur²⁰⁶. Bu görüş, özellikle pay sahibinin çok sayıda olmadığı, tek pay sahipli anonim şirketlerin açıklanması hususunda gündeme gelmiştir. Kanaatimizce, anonimlik özelliği şirketin pay sahiplerinin kişiliklerinin arka planda olmasıyla ilgilidir. Pay sahiplerinin kimliklerinin geri planda olması ise Türk hukukunda özellikle hamiline yazılı pay senetlerinin yalnızca zilyetliğin geçirilmesi ile devredilebilmesi, şirkete veya üçüncü bir kuruma karşı herhangi bir bildirimde bulunulmasının gerekmemesinden hareketle pekiştirilmiştir. Ne var ki 7262 sayılı Kanun ile hamiline yazılı pay senetleri açısından getirilen pay sahibine ilişkin bilgilerin MKK’ye bildirilmesi yükümlülüğü düzenlemesi öğretide, bu şirket tipinin anonimliği sağlayan özelliğinin ortadan kaldırıldığı yönünde eleştirilmiştir²⁰⁷.

²⁰³ Fransa hukuk sisteminde benzer şekilde şirket tipinin kanuni adı “anonim olma” özelliğinden hareketle belirlenmiştir (“société anonyme” için bkz. FTK L.225-1 vd.). Oysa, İsviçre ve Almanya hukuk sistemlerinde şirketin anonim olması değil “paylı” olması kanuni adının belirlenmesinde etkili olmuştur (“aktiengesellschaft” için bkz. İBK m. 620 vd.; AktG m. 1 vd.).

²⁰⁴ Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s.89. Rona Serozan, **Tüzel Kişiler: Özellikle Dernekler ve Vakıflar**, 2. Baskı, İstanbul, Filiz Yayıncılık, 1994, s. 17.

²⁰⁵ Ansay, s. 12-13.; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s.89.

²⁰⁶ Tekinalp, s. 16, N. 2-12.; bkz. ve karşı. Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s.93. Yazara göre pay çoğunluğu, yalnızca paylar farklı pay sahiplerinin elindeyse çoğunluğu ifade edecektir. Ayrıca bkz. Pulaşlı, **Şerh I**, s. 675. Benzer bir şekilde yazara göre sermayenin paylara bölünmüşlüğü anonimlikle ilgili olmayıp sermayenin yapılanmasıyla ilgilidir. Bu anlamda, anonimlik pay sahiplerinin kişisel özelliklerinin arka planda olmasıyla açıklanır.

²⁰⁷ Bu konuya ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm II, A, 4, b.

Kanaatimizce, bu düzenleme ile anonim şirket yalnızca mevcut hamiline yazılı pay senedi sahiplerinin 31.12.2021 tarihine kadar şirkete başvurmasının gerekmesi ve her genel kurul toplantısından önce MKK tarafından düzenlenecek pay sahipleri çizelgesinin toplantıya katılabilecek pay sahipleri bakımından esas alınması sebebiyle bu hallerde pay sahiplerinin kimliğini bilebilecek; ancak bunun haricinde MKK'deki kayıtlar sürekli olarak anonim şirkete açık olmadığı için pay sahiplerini takip edemeyecektir. Başka bir anlatımla, bu düzenlemenin getirilmesi ile birlikte pay sahibinin anonim şirkete karşı kimliğinin her zaman bilinir olması söz konusu değildir. Bununla birlikte, yapılan değişikliğin amacı uyarınca MKK tarafından pay sahipleri her zaman takip edilebilir olacaktır²⁰⁸.

Tüm bunlardan hareketle, anonim şirketlerin pay senetlerinin tedavül kolaylığına sahip kıymetli evrak niteliğinde olması küçük yatırımcının şirkete güvenle girip çıkmasına ve birikimini paraya çevirebilmesine imkan sağlamaktadır. Bu anlamda, payın senede bağlanarak güvenli şekilde tedavül edebilmesi imkanı ise sermayenin daha geniş halk kitlelerine yayılabilmesine olanak tanımaktadır²⁰⁹.

²⁰⁸ 7262 sayılı Kanun ile birlikte yapılan değişiklikler konusunda kapsamlı açıklamalarımız için bkz. Bölüm II, A, 4, b, i.

²⁰⁹ Erdem, E., **Senetler**, s. 1.

II. SENEDİN TÜRLERİNE GÖRE BAĞLANMANIN ESASLARI

A. PAYIN HAMİLİNE YAZILI SENEDE BAĞLANMASI

1. Ön Açıklamalar

a. Hamiline Yazılı Pay Senedinin İşlevi

Anonim şirketlerde pay senetlerinin paydan hareketle tanımlanması ve kıymetli evrak niteliğine sahip olması sebebiyle çalışmamızın ilk bölümünde payın ve pay senetlerinin özelliklerine değinmiştik. Bu doğrultuda, anonim şirketlerin çıkarabileceği pay senetlerinden olan hamiline yazılı pay senetlerinin ilk bölümde bahsedilen anonim şirket payını temsil etmek üzere çıkarılan ve hamiline yazılı kıymetli evrak niteliği taşıyan senetler olduğunu söylemek mümkündür.

Hamiline yazılı pay senetlerinin anonim şirketler hukukunda, paydan ve senedin kıymetli evrak niteliğinden kaynaklanan bazı işlevleri bulunmaktadır. Öncelikle bu senetler esas sermayenin bir parçasını, başka bir deyişle payı temsil ederler²¹⁰. Bu anlamda, pay usulüne uygun şekilde senede bağlandığı anda paya bağlı haklar senetle iç içe geçer²¹¹. İkinci olarak, payın pay sahipliği anlamına geldiğini ve pay sahipliğine bağlı hak ve borçların paya bağlı olduğunu belirtmiştik. Bu itibarla, payın senede bağlanmasının paya bağlı hak ve borçlarda herhangi bir değişiklik yapmaması sebebiyle pay senedinin pay sahipliği sıfatını ve paya bağlı hak ve borçları temsil

²¹⁰ Onsun, s. 127.; Aytaç, s. 67.

²¹¹ Arslanlı, **Pay**, s. 272.; Tekinalp (Poroy), s. 20.; Öztan, s. 13.; Kendigelen, **İntifa**, s. 11.; Ülgen/Helvaci (Kaya/Nomer Ertan), s.20.; Pulaşlı, **Kıymetli**, s. 38.

etmesi bir diğer işlevidir²¹². Bu noktada belirtmek gerekir ki aşağıda açıklanacağı üzere hamiline yazılı pay senetleri bedeli ödenmeden çıkarılamadığı için geçerli bir hamiline yazılı pay senedine sahip olan kişilerin şirkete karşı sermaye koyma borcu olmayıp yalnızca hakları bulunmaktadır²¹³. Son olarak, hamiline yazılı pay senedi, TTK m. 658 anlamında hamiline yazılı kıymetli evrak olup tedavülü en hızlı olan kıymetli evrak türüdür²¹⁴. Bu itibarla, hamiline yazılı pay senetlerinin tedavülü nama yazılı pay senetlerine göre daha kolay ve hızlı olur²¹⁵.

b. Hamiline Yazılı Pay Senedinin Pay Sahibi ve Şirket Açısından Olumlu ve Olumsuz Yönleri

Anonim şirketlerde payın hamiline ve nama yazılı pay senetlerine bağlanabileceğini belirtmiştik. Hamiline yazılı pay senetlerinin pay sahibi ve şirket açısından olumlu ve olumsuz yönlerinden bahsetmek bu payların senede bağlanmasına ilişkin şartların ve takip edilmesi gereken usulün anlaşılması bakımından yardımcı olacaktır.

Öncelikle hamiline yazılı pay senetlerinin pay sahibi açısından olumlu yönlerinden ilki bu senetlerin devrine ilişkin bağlam kurallarının uygulanmıyor olmasıdır²¹⁶. Bu anlamda, hamiline yazılı pay senedinin devrinin şirketin onayına tabi tutulabilmesi mümkün değildir. Ayrıca, yukarıda değindiğimiz üzere hamiline yazılı kıymetli evrak olan ve zilyetliğin geçirilmesiyle devredilebilen bu senetlerin tedavülü, anonim şirketlerin çıkarabileceği ve ciro ile zilyetliğin geçirilmesi yoluyla devredilebilen nama yazılı pay senetlerine²¹⁷ göre daha kolaydır. Bu anlamda, anonim şirketlerin iktisadi işlevini yerine getirmek, başka bir deyişle küçük tasarruf sahiplerinin yatırımlarının kolay ve hızlı bir şekilde el değiştirmesini sağlamak için bu

²¹² Aytaç, s. 67.

²¹³ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 120.; Bahtiyar, s. 315.; Bilgili/Demirkapı, s. 365.

²¹⁴ Ülgen/Helvacı (Kaya/Nomer Ertan), s. 83.; Bozer/Göle, s. 38.; Bozkurt, **Bağlam**, s. 46.

²¹⁵ Çalışmamızla doğrudan bağlantılı olmamakla birlikte 7262 sayılı Kanun ile hamiline yazılı senetlerin devrine ilişkin bildirim yükümlülüğü hususundaki açıklamalarımız için bkz. Bölüm II, A, 4, b, i.

²¹⁶ Bkz. Bölüm I, B, 3, a, ii.

²¹⁷ Anonim şirketlerde nama yazılı pay senetlerinin ciro ve zilyetliğin geçirilmesi hususundaki açıklamalar için birçoğu yerine bkz. Sevi, s. 240 vd.

senedi tercih etmesi olasıdır²¹⁸. Bunun yanı sıra, 7262 sayılı Kanun öncesinde, pay sahipliğinin ispatı ve pay sahipliği haklarının kullanılması için hamiline yazılı pay senetlerinin ibrazının yeterli olması da bu senetlerin olumlu yönlerinden biri olarak sayılmaktaydı²¹⁹. Ne var ki 7262 sayılı Kanun ile birlikte senedin devri halinde devralan tarafından MKK'ye bildirim yapılmadıkça pay sahipliği haklarının kullanılamayacak olması sebebiyle²²⁰ bu imkan pay sahipleri açısından söz konusu değildir. Dolayısıyla, bu değişiklikle birlikte MKK'ye bildirimle ilişkin getirilmiş ek yükümlülükler ve bunlara ilişkin doğacak masraflar, hamiline yazılı pay senetlerinin pay sahibi açısından olumsuz yönlerinden sayılabilecektir.

Bunlarla birlikte, hamiline yazılı pay senedi çıkarılmasının şirket açısından olumlu ve olumsuz olarak sayılabilecek bazı yönlerinden de bahsetmek gerekir. Öncelikle, yukarıda değindiğimiz üzere bedeli ödenmeksizin hamiline yazılı pay senedi çıkarılamayacağından hareketle hamiline yazılı pay senedi sahiplerinin şirkete karşı sermaye koyma borcu bulunmamaktadır²²¹. Bu anlamda, geçerli bir hamiline yazılı pay senedi oluştuktan sonra pay senedi sahibinin şirkete karşı sermaye koyma borcu bulunmayacak, şirketin senet çıkarıldıktan sonra sermaye koyma borcunun ifa edilip edilmediğini takip etmesi gerekmeyecektir. Diğer yandan, yukarıda değindiğimiz üzere tedavül kolaylığı sebebiyle pay sahiplerinin hamiline yazılı senedi tercih edebilecek olması bu şirketleri, küçük tasarruf sahiplerinin ilgisini çekmeleri ve büyük sermaye miktarları toplamaları açısından avantajlı hale getirebilir²²². Bununla birlikte hamiline yazılı pay senetlerinin devrinde bağlam kurallarının uygulanamaması, özgün ortaklık yapısının korunmasının amaçlandığı şirketler bakımından olumsuz bir yön olarak belirtilebilir. Ayrıca, 7262 sayılı Kanun ile birlikte payın hamiline yazılı senede ilk kez bağlandığı halde ve 01.04.2021 öncesinde çıkarılmış mevcut hamiline yazılı pay senetleri bakımından ise pay sahiplerinin başvuruları akabinde şirketin paya ve pay sahiplerine ilişkin bilgileri MKK'ye kaydetmesi gerekmektedir. Bu ek yükümlülük de şirket bakımından hamiline yazılı pay senetlerinin olumsuz yönleri arasında sayılabilir.

²¹⁸ Onsun, s. 135.

²¹⁹ Ansay, s. 261.; Aytaç, s. 86.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 120.; Bahtiyar, s. 308-309.; Bilgili/Demirkapı, s. 361.; Bozkurt, s. 443.; Sevi, s. 221.

²²⁰ Bu konudaki açıklamalarımız için bkz. Bölüm II, A, 4, 2, b.

²²¹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 120.; Bahtiyar, s. 315.; Bilgili/Demirkapı, s. 365.

²²² Sevi, s. 206.

2. Payın Senede Bağlanması Zorunluluğu

a. Yasal Düzenleme ve Amacı

Anonim şirketler hukukunda pay senetleri hamiline yazılı olan şirketlerin payı senede bağlanması TTK ile birlikte zorunlu kılınmıştır. Bu anlamda, TTK m. 486/2 kapsamında *payların hamiline yazılı olması halinde*²²³ *şirket yönetim kuruluna pay bedelinin tamamının ödenmesi tarihinden itibaren üç ay içerisinde pay senetlerini bastırıp pay sahiplerine dağıtma* yükümlülüğü getirilmiştir. eTTK döneminde payın senede bağlanmasına ilişkin herhangi bir zorunluluk öngörülmemiş olması^{224, 225} sebebiyle TTK ile birlikte getirilen bu düzenleme Türk hukuku açısından yenidir. Hamiline yazılı pay senetlerinin tedavül gücünün yüksek olduğunu belirtmiştik. Bu anlamda, düzenlemenin amacının yönetim kurulunun payların senede bağlanmasını

²²³ Senede bağlanmamış payın türü sorununa ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm I, B, 3, d, i.

²²⁴ eTTK’de bu konuda açık bir düzenleme bulunmaması sebebiyle payın senede bağlanmasının zorunlu olup olmadığı öğretilde tartışılmalıydı. Bu konuda hakim görüş açık bir düzenleme bulunmaması sebebiyle payın senede bağlanmasının bir zorunluluk olmadığı yönündedir. Bu yönde bkz. Ömer Teoman, “**Bağlı Nama Yazılı Pay (Senedi) ve Halka Açık Anonim Ortaklık Kavramları Üstüne Düşünceler**”, Tüm Makalelerim I-II, 2. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 51-64, s. 53.; Domaniç, s. 1291.; Erdem, E., **Senetler**, s. 8.; Kendigelen, **İntifa**, s. 10.; Taşdelen, s. 22.; Mehmet Bahtiyar, **Anonim Ortaklık Anasözleşmesi**, 1. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 2001, s. 208.; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2031. Ayrıca, Yargıtay içtihatlarında da anonim şirketlerde payın senede bağlanma zorunluluğu olmadığı farklı kararlarda belirtilmiştir. Bkz. Yargıtay 12 HD., T. 01.03.2004, E. 2003/27430, K. 2004/4515, <https://legalbank.net/belge/y-12-hd-e-2003-27430-k-2004-4515-t-01-03-2004-hisse-senedi/163069/> (Erişim tarihi: 16.12.2021); YHGK, T. 04.07.2007, E. 2007/12-332., K. 2007/446, <https://legalbank.net/belge/y-hgk-e-2007-12-332-k-2007-446-t-04-07-2007-icra-memurunun-islemini-sikayet-davasi/356202/> (Erişim tarihi: 16.12.2021). Öğretilde azınlık görüşe göre ise eTTK döneminde pay senetlerinin basılması zorunludur. Bu yönde bkz. Turgut S. Erem, **Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku Prensipleri**, C. 2 Ticaret Şirketleri, 3. Baskı, Hilal Matbaacılık, İstanbul, 1969, s. 305, dn. 27.; Çevik, s. 764. Çevik’e göre eTTK ile bazı emredici nitelikte düzenlemelerde hisse senedi çıkarılmasından bahsedilmiş olması kanun koyucunun payların senede bağlanmasının zorunlu olduğu yönünde iradesini göstermektedir.

²²⁵ eTTK döneminde konuya ilişkin öğretilde tartışılan bir diğer husus ise şirket esas sözleşmesinde öngörülmesi veya pay sahiplerinin talebi olması halinde payın senede bağlanmasının zorunlu olup olmadığına ilişkindir. Böyle bir halde senedin çıkarılmasının zorunluluk olduğu yönünde bkz. Arslanlı, **Pay**, s. 276.; Domaniç, s. 1291.; Aytaç, s.70.; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 208.; Müge Tekil, “**Anonim Ortaklık Pay Senetleri**”, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Değerlendirmeleri, İstanbul, 1997, s.181-192, s. 182.; aksi yönde Taşdelen, s. 25. *Taşdelen*’e göre kural olarak pay senedi çıkarılması istisnai olup bu kuralın istisnası olan, bir diğer deyişle senedin çıkarılması zorunlu olan haller ilgili kanunlarda belirtilmiştir. TTK’de bu konuda açık bir düzenleme yer almamasından hareketle pay sahiplerinin talebi halinde pay senedi çıkarılması zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak pay sahiplerine pay sahipliğini tevsik eden bir belge verilebilir.

fiilen engelleyerek payın serbestçe tedavülünü zorlaştırmasını önlemek olduğu söylenebilir^{226, 227}.

Hamiline yazılı pay senedinin basılması için takip edilmesi gereken ve aşağıda detayları açıklanacak olan MKK'ye paya ve pay sahibine ilişkin bilgilendirmelerin yapılması da dahil olmak üzere tüm işlemlerin pay bedellerinin ödenmesi tarihinden itibaren üç ay içerisinde tamamlanması gerekmektedir (TTK m. 486/2 ve Tebliğ m. 4/5). Bu noktada, üç aylık sürenin hangi tarihten itibaren başlayacağını tespit etmek gerekir. Bir başka deyişle, hamiline yazılı senede bağlanacak paylara sahip bütün pay sahipleri tarafından pay bedelleri ödendikten sonra mı payın senede bağlanması gerektiği yoksa bu üç aylık sürenin her bir pay sahibi açısından ayrı ayrı mı hesaplanması gerektiği açıklanmalıdır. Kanunun ifadesine bakıldığında “*paylar hamiline yazılı ise yönetim kurulu, pay bedelinin tamamının ödenmesi tarihinden itibaren üç ay içinde pay senetlerini bastırıp pay sahiplerine dağıtır*” denilerek önce “pay bedelinin tamamının ödenmesi” ile tekil olarak bir paya ilişkin tüm bedelin ödenmesinden bahsedilmiş, hükmün devamında ise “pay senetlerini bastırıp pay sahiplerine dağıtır” diyerek çoğul bir ifade kullanılmıştır. Bu anlamda, mevcut düzenlemenin yönetim kurulunun payı hamiline yazılı senede bağlaması yükümlülüğünün başladığı ana ilişkin açık olmadığını belirtmek gerekir. Her ne kadar anonim şirketin sermayesinin paylara bölünmüş olması ve her bir payın birbirinden bağımsız olması sebebiyle bir payın bedelinin tamamen ödenmesi halinde hamiline yazılı senede bağlanması mümkün olsa da kanaatimizce yönetim kurulunun bu maddede belirtilen senede bağlama yükümlülüğünün başladığı tarihi *de lege ferenda* şirketin hamiline yazılı senede bağlanacak tüm paylarının bedellerinin ödenmesi olarak belirlemek gerekir²²⁸. Aksi takdirde, örneğin şirketin esas sözleşmesinde pay senetlerinin hamiline yazılı olduğunun belirtildiği bir halde, şirket kurulduktan sonra TTK m. 344 uyarınca ödenmiş sermaye bedelinin karşılığı kadar hamiline yazılı pay

²²⁶ Teoman, s. 9.; Sevi, s. 208. Gerekçe TTK m. 486 uyarınca kanun koyucu nama yazılı pay senetlerinin çıkarılması hususunda getirdiği istisnai zorunluluğa ilişkin olarak amacının pay senedinin bastırılmaması ve dağıtılmaması yoluyla pay sahiplerine baskı yapılmasının, pay sahiplerinin bu sıfatlarını ispattan yoksun bırakılmasının ve devir olanaklarının sınırlandırılmasının önüne geçmek olduğunu belirtmiştir. Kanaatimizce bu gerekçeler, yönetim kurulunun pay senedini bastırmaması halinde pay sahibinin haklı menfaatini engelleyebileceği için hamiline yazılı pay senetleri için de geçerlidir. Bu yönde ayrıca bkz. Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2031.

²²⁷ Yönetim kurulunun payı hamiline yazılı senede bağlamaması halinde pay sahibinin hukuki imkanlarına ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm II, A, 4, a, iii.

²²⁸ Aksi yönde Aka, s. 38.

senedi üç ay içerisinde çıkarılmalı, bunun için yönetim kurulu kararı alınmalı, MKK bildirimleri tamamlanmalı, yönetim kurulu kararı tescil ve ilan edilmeli ve varsa şirketin internet sitesinde yayınlanmalıdır²²⁹. Aynı süreç her bir pay sahibi tarafından her bir pay bedeli ödendiğinde tekrar edilmelidir. Dolayısıyla, bu yükümlülüğün başlangıç anının her bir pay sahibi ve pay açısından ayrı ayrı hesaplanması halinde özellikle sermayenin atomize olduğu, çok fazla sayıda pay sahibinin bulunduğu bir şirket bakımından sermaye bedelinin tamamı ödenene kadar farklı zamanlarda birçok kez hamiline yazılı pay senedi bastırılması gerekecek, bu durum şirket bakımından ek tescil ve ilan masrafı yaratacaktır.

b. Senede Bağlanma Zorunluluğun Emredici Hükümler İlkesi Kapsamında Değerlendirilmesi

i. Emredici Hükümler İlkesi

Pay senedinin hamiline yazılı olduğu şirketlerde payın senede bağlanmasının TTK ile getirilen bir zorunluluk olduğunu belirtmiştik. Bu noktada, değerlendirilmesi gereken bir husus; payın, pay sahiplerinin ancak şirkete başvurusu üzerine veya azlık talebi olması halinde hamiline yazılı senede bağlanabileceğine ilişkin düzenlemelere esas sözleşmede veya pay sahiplerinin kendi aralarında yapacakları bir sözleşmede yer verilmesinin mümkün olup olmadığıdır. Başka bir deyişle, TTK m. 486/2’de yer alan payların hamiline yazılı senede bağlanması kuralının pay sahiplerinin iradeleriyle ihtiyari hale getirilmesi imkanı olup olmadığının incelenmesi gerekir.

Kanun hükümlerinden ayrılan bir düzenleme yapıp yapılamayacağı hükmün emredici veya emredici olmayan (yedek veya yorumlayıcı) kanun hükmü niteliğine sahip olmasına göre farklılık gösterir. Bu anlamda, emredici hükümler, ilgililerin iradelerinden bağımsız şekilde, mutlak olarak uygulanan kurallarken emredici olmayan hükümler ilgililerin iradelerine göre serbestçe kararlaştırılabilen

²²⁹ Payın hamiline yazılı senede bağlanması usulüne ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm II, A, 4.

hükümlerdir²³⁰. Herhangi bir kanundaki hükmün emredici veya emredici olmayan, yedek veya yorumlayıcı hüküm olduğunu ise kanundaki amacından, yazılış ve ifade ediliş biçiminden tespit etmek gerekir²³¹. Dolayısıyla, TTK’de yer alan düzenlemelerin emredici ya da yedek veya yorumlayıcı hüküm niteliğinde olup olmadığına hükümlerin düzenleniş biçimleri itibariyle karar vermek gerekir. Bununla birlikte, TTK ile Türk hukukuna yeni bir düzenleme getirilerek anonim şirketler açısından sözleşme serbestisi yerine emredici hükümler ilkesi benimsenmiştir²³². Buna göre, TTK m. 340 uyarınca “*esas sözleşmede anonim şirketlere ilişkin hükümlerden ancak TTK buna açıkça izin verilmişse sapabilir*” şeklindeki bir düzenlemeyle kanun koyucu, ancak kanunda açıkça izin verilen hallerde esas sözleşmede farklı düzenleme yapılabileceğini belirtmiştir²³³. Dolayısıyla, TTK’de yer alan hükümler kural olarak emredici nitelik taşımakta olup bu hükümlerden sapabilmek için kanunda “sapmaya açıkça izin verilmiş olması” gerekmektedir²³⁴.

²³⁰ Mustafa Dural, Suat Sarı, **Türk Özel Hukuku**, C. 1, 16. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2021, s. 132-133.

²³¹ Dural, M./Sarı, S., s. 133.

²³² Rauf Karasu, **Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi**, 2. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2015, s. 45.; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 157.; Cafer Eminoğlu, Berrin Dalgıç Altıntaş, “**Türk Ticaret Kanunu’nun 340. Maddesi: Sermaye Şirketleri Hukukunda Sözleşme Özgürlüğünün Sonu Mu?**”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2014, C. 9, S. 2, s. 1-25, s. 3.; Tayfun Ercan, “**Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi**”, Terazi Hukuk Dergisi, Haziran 2019, C. 14, S. 154, s. 1244-1248, s. 1244.

²³³ eTTK döneminde kanunda açıkça yasaklanmamış hususların esas sözleşmede pay sahipleri tarafından serbestçe belirlenebileceği kabul edilmişti. Ancak TTK ile birlikte Türk hukukuna giren ve Alman hukukundan (AktG m. 23/5) esinlenilerek düzenlenmiş olan emredici hükümler ilkesi, TTK tasarısının yayınlanmasından itibaren öğretilde çokça eleştirilmiş, özellikle kapalı anonim ortaklıklar açısından bu ilke yerine pay sahiplerinin iradelerinin üstün tutulması gerektiğinden hareketle hükmün yerinde olmadığı görüşü öğretilde çoğunlukla savunulmuştur. Hatta hükmün gerekçesinde Alman öğretisinde düzenlemenin eleştirildiği, bu yönde Türk öğretisinde de benzer şekilde eleştirilerin yapılacağı öngörüsüyle hükmün düzenlendiği belirtilmiştir. Eleştiriler özellikle hükmün “*esas sözleşmenin düzenlenmesinde pay sahiplerinin iradelerine pek az yer bıraktığı, bütün esas sözleşmelerin bir örnek hale gelmesine sebep olacağı, emredici olmayan hükümlerin belirlenmesi tartışmasını yaratacağı ve ticaret sicil müdürüne geniş takdir yetkisi verilmiş olduğu*” noktalarında toplanmıştır. Buna karşılık, kanun koyucu gerekçede hükmün faydalarını “*açıkça geçersiz olan, pay sahipleriyle alacaklıların haklarını zedeleyen veya sınırlayan düzenlemelerin esas sözleşmelere girmesine engel olduğu, bazı kurum ve kuruluşların şirketlere istedikleri esas sözleşme hükümlerini dayatmaları yolunu kapattığı, bu yararın da ülkemiz açısından küçümsenmeyecek derecede önem taşıdığı ve hukukun üstünlüğü ilkesinin sağlanmasında etkin bir rol oynayacağı, esas sözleşme hükümlerinin geçerliliğine ilişkin davaların sayısını azaltmak*” olarak sıralamıştır. Bkz. Gerekçe TTK m. 340. Hükmeye ilişkin Türk hukukundaki eleştiriler için bkz. Mehmet Bahtiyar, “**Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın Dili İle Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi**”, TBB Dergisi, 2005, Yıl: 18, S. 61, s. 47-106, s. 70 vd.; Erdoğan Moroğlu, “**Başbakanlık’a Sunulan Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na İlişkin Genel Değerlendirme**”, TBB Dergisi, 2005, Yıl: 18, S. 61, s. 35-46, s. 41 vd.; Kendigelen, s. 227.; Moroğlu, s. 150.; Bahtiyar, s. 126 vd.; Karasu, **Emredici**, s. 127 vd.; Pulaşlı, **Şerh I**, s. 729 vd.; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 176 vd.; Bilgili/Demirkapı, s. 197.; Bozkurt, s.217.

²³⁴ Karasu, **Emredici**, s. 45.; Pulaşlı, **Şerh I**, s. 728. Benzer yönde bir Yargıtay içtihadı için bkz. YHGK, T. 09.12.2020, E. 2017/140, K. 2020/1013, <https://legalbank.net/belge/y-hgk-e-2017-140-k-2020-1013-t-09-12-2020/4001229/> (Erişim tarihi: 17.12.2021)

Öğretide, “esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa/aksi öngörülmemişse” veya “esas sözleşme ile kararlaştırılabilir/öngörülebilir” gibi ifadelerin bir hükümde bulunması halinde bu hükmün emredici nitelikte olmadığı belirtilmektedir²³⁵. Ancak, hükümde bu tip ifadeler bulunmaması halinde bir düzenlemenin emredici olup olmadığının nasıl belirlenmesi gerektiği konusunda öğretide farklı görüşler bulunmaktadır. Başka bir ifadeyle, esas sözleşmede bir hükmün aksine düzenleme yapabilmek için TTK m. 340 hükmündeki “sapma” ve “açıkça” ifadelerinden ne anlaşılması gerektiğinin irdelenmesi gerekir. Bu konuda farklı fikirlerin oluşmasına ise hükmün gerekçesinin sebebiyet verdiği söylenebilir²³⁶.

Öncelikle “sapma” ifadesinin dar yorumlanması halinde yalnızca kanunda düzenleme yapılmış hükümler açısından sapmanın mümkün olmayacağı kabul edilmelidir. Açık bir anlatımla, eğer kanunda herhangi bir düzenleme yoksa mevcut hükümlere aykırı olmayan hükümler esas sözleşmeye konulabilmelidir. Sapma ifadesinin geniş yorumlanması halinde ise mevcut hükümler izin vermedikçe ve kanunda ilgili konuda herhangi bir düzenleme yapılmadıkça esas sözleşmede ihtiyari düzenlemeler yapılamayacaktır²³⁷. Başka bir deyişle, bu yaklaşımda kanunun açıkça izin vermediği veya sessiz kaldığı tüm hallerde sapmanın mümkün olmayacağı kabul edilmelidir. Dolayısıyla, ifadenin geniş yorumlanması halinde anonim şirketlerde pay sahiplerinin esas sözleşmeye yansıtabilecekleri iradeleri çok daha sınırlı bir alanda olabilecektir.

Hükümde yer alan “açıkça” ifadesinin yorumlanmasına ilişkin ise öğretide yazarlar iki farklı görüşü benimsemiştir. Bir grup yazar, açıkça ifadesinin hükmün lafzı

²³⁵ Karasu, **Emredici**, s. 48.; Pulaşlı, **Şerh I**, s. 727.; Ercan, s. 1246. Bu hükümlere örnek olarak TTK m. 366, 480, 485 ve 490 verilebilir.

²³⁶ Benzer görüşte bkz. Eminoğlu/Altıntaş, s. 11. Kanun koyucu, hükmün gerekçesinde “kanunda açıkça izin verilmişse” ibaresi, maddenin lafzından “sapabilme” imkanının açıkça anlaşılmadığı durumlarda, amaca uygun düşen, metodoloji öğretisine aykırı olmayan, tatmin edici gerekçelere dayanan, sonuçları adil olan ve menfaatler dengesini gözetten bir yorumla “sapabilme”nin haklılık kazandığı varsayımları da kapsamaktadır. Kanunun somut olay hakkında sustuğu hallerde kanuni boşluğun doldurulmasına ilişkin metodoloji kuralları uygulanır diyerek hükmün lafzen yorumlanmasının yeterli olamayabileceğini belirtmiş ve amaca göre yorum yapılması gerekebileceğini ifade etmiştir. İlkenin yalnızca lafzen yorumlanması gerektiği görüşünü savunan yazarlar ise gerekçesi ile hükmün çeliştiğini ifade etmektedirler. Bu görüş için bkz. Bahtiyar, **Değerlendirmeler**, 71-72.; Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), s. 160.

²³⁷ Türk öğretisinde sapma ifadesinin yazarlar tarafından dar yorumlandığına ve yorumlanma biçimlerine ilişkin bkz. Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), s. 158.; Eminoğlu/Altıntaş, s. 9-10.

itibariyle yorumlanması gerektiği görüşündedir. Başka bir deyişle, TTK’de yer alan herhangi bir düzenlemede aksine hüküm getirilebileceği lafzen ifade edilmemişse o hükme aykırı düzenleme yapılması söz konusu değildir²³⁸. Diğer bir grup yazar ise hükmün gerekçesi de dikkate alınarak lafzı ve ruhu birlikte değerlendirilmesi ve hükmün amacı dikkate alınarak yorum yapılması gerektiğini savunurlar. Bu görüşteki yazarlara göre amaca yönelik bir değerlendirme yapıldığında sapmaya izin verildiği konusunda tereddüt bulunmuyorsa esas sözleşmede hükmün aksi yönünde düzenleme yapmak mümkündür²³⁹.

Buradan hareketle, TTK m. 486/2’nin emredici bir hüküm olup olmadığı değerlendirilirken öncelikle senede bağlanma zorunluluğunun kanunda açıkça düzenlenmiş olması sebebiyle sapmaya ilişkin dar veya geniş yorumlama yapılması kanaatimizce herhangi bir farklılık yaratmayacaktır. Hamiline yazılı pay senetlerinin senede bağlanma zorunluluğu açıkça kanunda belirtildiği için bu düzenlemeden sapılabilmesi ancak kanunun açıkça izin vermiş olması halinde mümkün olabilecektir. Bu doğrultuda, hükmün lafzına bakıldığında düzenlemeden ayrılmasına izin veren, “esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa/aksi öngörülmemişse” veya “esas sözleşme ile kararlaştırılabilir/öngörülebilir” gibi ifadeler yer almamaktadır. Ayrıca, hüküm içerisinde kuraldan farklı düzenleme yapılabileceğine dair yönlendirici bir ifade de bulunmamaktadır. Hüküm yalnızca lafzı ile değil, amacı bakımından yorumlandığında ise senede bağlanmanın zorunlu tutulmasındaki amacın pay sahibinin menfaatini korumak, payın tedavülünü kolaylaştırma imkanının şirket tarafından zorlaştırılmasını engellemek olmasından hareketle, bu hükmün esas sözleşmede aksi düzenlenemeyecek emredici bir hüküm olduğu sonucuna ulaşmak gerekir. Bu anlamda, mevcut düzenleme uyarınca emredici hükümler ilkesi kapsamında payı

²³⁸ Bahtiyar, **Değerlendirme**, s. 72.; Bahtiyar, s. 128 vd.; Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), s. 160-161.; Ercan, s. 1246. Bu görüşteki yazarlara göre, bir hükmün emredici hükümler ilkesinin kapsamında olup olmadığı konusunda yorum yöntemi izlenirse ilkenin var oluşu anlamını yitirecektir. Zira, TTK m. 340’ta yer alan düzenleme olmasaydı da yorum yoluyla bir hükmün esas sözleşmeye ihtiyari olarak eklenip eklenilemeyeceğine karar vermek gerekecekti. Ayrıca bu görüşü savunan *Eminoğlu* ve *Altıntaş*’a göre ise hükmün yalnızca lafzi yorum incelemesine tabi tutulması şeklen “aksi kararlaştırılmadıkça” gibi ifadeler içermesini gerekli kılmamakta olup kanunun lafzındaki başkaca ifadelerle hükümden sapılabileceğine yönelik anlam içermesi yeterlidir. Bkz. *Eminoğlu/Altıntaş*, s. 12. ²³⁹ Karasu, s. 50.; Pulaşlı, **Şerh I**, s. 727.; Bilgili/Demirkapı, s. 197.; Şener, **Ortaklıklar**, s.307.; ayrıca bkz. Gerekçe TTK m. 340.

hamiline yazılı senede bağlama zorunluluğunu esas sözleşme ile ihtiyari hale getirmek mümkün olmamalıdır²⁴⁰.

ii. Hükme Aykırılığın Yaptırımı

Esas sözleşmede kuruluşta veya sonrasında yapılacak bir değişiklik ile payın hamiline yazılı senede bağlanmasına ilişkin emredici hükme aykırı bir düzenleme yapılması halinde, bu düzenlemeye uygulanacak yaptırım ise TTK'de açıkça düzenlenmemiştir. Öncelikle, esas sözleşme ve üzerinde yapılacak değişiklikler tescile tabi olduğu için TTK m. 32 uyarınca sicil müdürünün buradaki düzenlemeleri emredici hükümler ilkesi bakımından denetlemesi gerekir²⁴¹. Sicil müdürü, ilkeye aykırı esas sözleşme hükümleri yer alması halinde bu tescil işlemi reddetmelidir. Ancak bir şekilde emredici hükümler ilkesine aykırı esas sözleşmenin tescil edilmiş olması halinde ilgililer, öncelikle tescilin tebliğinden itibaren sekiz gün içerisinde TTK m. 34'te yer alan tescil işlemine karşı itiraz yoluna başvurabilirler²⁴². Ayrıca, bu tescilin anonim şirketin kuruluşu sırasında gerçekleşmesi halinde şirketin pay sahipleri kanun hükümlerine aykırı hareket edilmesi sebebiyle menfaatlerinin ihlal edildiğinden hareketle şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine şirketin feshi talebiyle başvuruda bulunabilir (TTK m. 353). Burada dikkat edilmesi gereken husus, anonim şirketin yokluğuna veya butlanına karar verilemeyecek olması ancak ileriye etkili olarak fesih talebinde bulunulabilecek olmasıdır. Ancak kanaatimizce, mahkeme, böyle bir durumda esas sözleşmede emredici hükümler ilkesine aykırı hususların düzeltilebilmesi için süre vermelidir. Pay sahibinin bu davayı açabilmesi için üç aylık süresi olup bu süre hak düşürücü süredir (TTK m. 353/4).

²⁴⁰ Teoman, s. 11.; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2031. Bununla birlikte, öğretide *Karasu*'ya göre payın hamiline yazılı senede bağlanmasına ilişkin hükümler konusunda pay sahiplerinin iradeleri dikkate alınmalı, mevzuatta yapılacak bir değişiklik ile bu hüküm yedek hüküm olacak şekilde yeniden düzenlenmelidir. Bkz. Karasu, **Emredici**, s. 179.

²⁴¹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, s. 339.; Pulaşlı, **Şerh I**, s. 741.; Karasu, **Emredici**, s. 96. Öğretide *Karasu* tarafından sicil müdürünün TTK m. 32'de belirtilen inceleme yükümlülüğünün kapsamının emredici hükümlere aykırılık olup olmadığı ve esas sözleşmenin kanundaki zorunlu içeriği ihtiva edip etmediği ile sınırlı olduğu belirtilmiştir. Bu anlamda yazara göre Ticaret Sicili Yönetmeliği m. 34/1.ç'de yer alan sicil müdürlerinin tescil edilecek olgunun bir şirket organı kararına dayanması halinde bu kararın şirket sözleşmesine uygun olup olmadığına yönelik inceleme yetkisi TTK m. 32 ile bağdaşmamaktadır. Bkz. Karasu, **Emredici**, s. 98.

²⁴² Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, s. 339.

Ayrıca, tescil işlemlerine itiraz ve TTK m. 353'te yer alan kuruluş işlemlerine aykırılık halinde şirketin feshinin talep edilebilmesi imkanlarının²⁴³ yanı sıra, bu düzenlemelerde belirtilen sürelerin geçmiş olması, bu başvuruların yapılmaması veya esas sözleşmenin bir genel kurul kararı ile değiştirilmesi halinde emredici hükümler ilkesine aykırı düzenlemelerin esas sözleşmede bulunmasının yaptırımının ne olacağı konusunda kanunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Öğretide ise bu konuda uygulanabilecek hükümlere ilişkin iki farklı görüş benimsenmiştir. Bu konudaki hakim görüşe göre emredici hükümler ilkesine aykırılık halleri için TTK m. 445, 446 ve 447'de yer alan genel kurul kararlarının iptali ve butlanına ilişkin hükümler birlikte değerlendirilmeli ve ihlal edilen hükmün niteliğine göre bir değerlendirme yapılarak ilgili düzenlemeye butlan veya iptal edilebilirlik yaptırımı uygulanmalıdır²⁴⁴. Bu anlamda, butlan yaptırımının her zaman ileri sürülebilecek olmasından hareketle, hukuki işlem güvenliği açısından butlan daha sınırlı hallerde uygulanmalı, eğer aykırılık TTK m. 447'de yer alan durumlardan birine girmiyorsa butlanın ikincilliği ilkesi gereğince genel kurul kararlarının iptali hükümlerine başvurulması gerekmektedir²⁴⁵. Bunun yanı sıra öğretide *Şehirali Çelik* tarafından savunulan diğer görüşe göre ise emredici hükümler ilkesinin getiriliş amacı, TTK'de yer alan hükümlerin kural olarak emredici niteliğe sahip olması ve bu şekilde pay sahipleri ile alacaklılar gibi farklı grupların menfaatlerinin korunmasıdır. Bu sebeple, hükmün uygulama alanının belirli olması gerekir ve bunu sağlayacak yaptırım butlandır²⁴⁶. Yazara göre, her bir aykırılık halinde iptal edilebilirlik veya butlan konusunda ayrıca değerlendirme yapılması hükmün uygulama alanını esnetecek ve belirsizliğe sebep

²⁴³ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, s. 339.

²⁴⁴ Karasu, **Emredici**, s.69.; Pulaşlı, **Şerh I**, s. 743.; Eminoğlu/Altıntaş, s. 19. Yazarlara göre butlanın hak düşürücü süre olmaksızın ileri sürülebilir olması ve emredici hükümler ilkesine her aykırılığa butlan yaptırımının uygulanacak olması, muhtemel pay sahipleri/yatırımcılar açısından şirkete katılma konusunda tereddüt yaratabilecek olup hukuk güvenliği ile bağdaşmamaktadır. Bununla birlikte *Karasu*'ya göre bir esas sözleşme hükmü veya genel kurul kararı, TTK'de yer alan herhangi bir emredici hükmü değil de bizzat emredici hükümler ilkesini ortadan kaldırmayı amaçlıyorsa, söz konusu bu esas sözleşme hükmü veya genel kurul kararı batıl sayılmalıdır. Buna karşılık, öğretide *Tekinalp*'e göre TTK m. 445'te emredici hükümler ilkesine aykırılığın yaptırımı genel kurul kararının iptali şeklinde düzenlenmiş olup böyle bir aykırılık halinde TTK m. 447'de yer alan genel kurul kararlarının butlanı mekanizması uygulanamaz. Bkz. Ünal Tekinalp, "**Emredici Hükümler Açısından Genel Kurul Kararlarının İptali ve Butlanı Sorunu**", Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013, Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Saygı Sempozyumu, S. 2, s. 13-18, s. 16.

²⁴⁵ Gerekçe TTK m. 447.; Karasu, **Emredici**, s.71.; Pulaşlı, **Şerh I**, s. 743-744.; Tekinalp, **Emredici**, s. 16.

²⁴⁶ Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 174.

olacaktır. Tüm bu sebeplerle, emredici hükümler ilkesine aykırılık halinde butlan yaptırımının uygulanması, kanun koyucunun amacı ile örtüşecektir²⁴⁷.

Tüm bunlardan hareketle, TTK m. 486/2'ye aykırı düzenlemelerin kuruluşta veya esas sözleşme değişikliği ile yapılmış olması hallerinde yaptırımın ne olacağının değerlendirilmesi gerekmektedir. Öncelikle, TTK'de öngörülmüş butlan ve iptal edilebilirlik yaptırımlarının yalnızca esas sözleşme değişikliğine ilişkin genel kurul kararı açısından değil, ilk esas sözleşme açısından da uygulanabilir olması gerekmektedir²⁴⁸. Zira, bu konuda kanunda açık bir düzenleme yapılmamış olup *Karasu* tarafından isabetle belirtildiği üzere ilk esas sözleşmede bulunan hükümler ile genel kurul kararıyla esas sözleşmeye giren hükümler arasında emredici hükümlere aykırılık bakımından ayırım yapmanın haklı bir gerekçesi bulunmamaktadır²⁴⁹. Bu açıdan, TTK m. 486/2'ye aykırı olarak esas sözleşmede düzenlenecek hükmün kuruluş aşamasında veya esas sözleşme değişikliği ile getirilmesi açısından herhangi bir farklılık bulunmamakta olup her iki halde de emredici hükümlere aykırı bu düzenlemenin yaptırımı kesin hükümsüzlük olmalıdır²⁵⁰. Bu hükümsüzlük yalnızca ilgili esas sözleşme hükmü açısından geçerli olup hüküm herhangi bir dava uyarınca hakimin önüne geldiğinde, örneğin TTK m. 353'te yer alan fesih davası kapsamında, hakimin hükümsüzlüğü re'sen tespit etmesi gerekecektir²⁵¹. Ayrıca, genel kurul kararı ile esas sözleşmeye eklenmesi halinde ise TTK m. 447 uyarınca kesin hükümsüzlük (butlan) yaptırımı uygulanmalıdır²⁵². Böylece, aykırılığa tabi esas sözleşme hükümlerinin kabul edildiği zamana ilişkin, örneğin kuruluşta olması veya daha sonra esas sözleşme değişikliği ile yapılıyor olması hallerinde farklı uygulamalara da rastlanmayacaktır²⁵³.

²⁴⁷ Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 174.

²⁴⁸ Karasu, **Emredici**, s. 71.

²⁴⁹ Karasu, **Emredici**, s. 71.

²⁵⁰ Karasu, **Emredici**, s. 72.

²⁵¹ Dural, M./Sarı, S., s. 225.

²⁵² TTK m. 447 uyarınca butlan sebepleri pay sahibinin, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran, pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran, anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan kararlar şeklinde sayılmış olup bunlar sınırlı sayıda değildir. Butlan sebeplerinin sınırlı olarak sayılmamasının gerekçesi butlan yaptırımı uygulanacak her genel kurul kararının kanunda yazılamayacak olması olarak gösterilmiştir. Bkz. Gerekçe TTK m. 447.

²⁵³ Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 176.; Karasu, **Emredici**, s. 72.

Ayrıca, kanun ihtiyari düzenlemelerin ancak esas sözleşmede yapılabileceğini belirttiği için emredici hükümler ilkesine aykırı düzenlemeler genel kurul kararı veya TTK m. 367/1’de yer alan yönetim kurulu iç yönergesi ile de düzenlenemeyecektir²⁵⁴. Bu açıdan değerlendirilmesi gereken son husus ise pay sahipleri arasında yapılacak bir sözleşme ile payın hamiline yazılı senede bağlanmasının pay sahiplerinin iradeleri ile sınırlandırılıp sınırlandırılmayacağıdır. Zira, TTK tasarısının yayınlandığı dönemde, emredici hükümler ilkesinin getirilmesiyle birlikte pay sahipleri arasında sözleşme yapma eğiliminin artacağı öğretilde haklı olarak belirtilmiştir²⁵⁵.

Pay sahipleri sözleşmesi, pay sahiplerinin tamamının veya bir kısmının şirketin kuruluşunda veya kuruluştan sonra birbirleriyle veya şirketle olan hukuki ilişkilerini düzenlemeleri amacıyla yaptıkları bir sözleşmedir²⁵⁶. Anonim şirket, pay sahipleri sözleşmesinin taraflarından biri olmayıp bu sözleşme, sözleşmeye taraf olan pay sahipleri ve mirasçıları borçlar hukuku anlamında bağlar ve onlar arasında hüküm ve sonuç doğurur²⁵⁷. TTK m. 340 uyarınca emredici hükümlerden ayrılacak bir düzenleme ancak kanunda açıkça izin verilmiş olması halinde yapılabileceği için pay sahipleri arasında yapılacak bir sözleşmede de emredici hükümler bir sınır oluşturacaktır²⁵⁸. Bu açıdan, pay sahipleri arasında yapılacak bir sözleşme ile emredici hükümlere aykırı bir düzenleme yapılması şirket açısından bir hüküm doğurmayacaktır²⁵⁹. Dolayısıyla, payın hamiline yazılı senede bağlanmayacağına veya ancak talep halinde bağlanacağına ilişkin pay sahipleri sözleşmesinde yapılan düzenlemeler geçersiz olacaktır²⁶⁰.

²⁵⁴ Pulaşlı, **Şerh I**, s. 727.; Karasu, **Emredici**, s. 208.; Eminoğlu/Altıntaş, s. 10.

²⁵⁵ Moroğlu, s. 151.

²⁵⁶ Okutan Nilsson, s. 4.; Karasu, **Emredici**, s. 196.; Hanife Öztürk Akkartal, Çağla Kandırılıoğlu Cuyulan, “**Şirketler Hukukunda Yan Sözleşmeler**”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, C. 15, S. 2, s. 377-419, s. 380. Bu sözleşmeler, öğretilde aynı zamanda esas sözleşmeyi tamamlamalarından hareketle yan sözleşmeler olarak da anılmaktadır.

²⁵⁷ Dural, H. A., **Yönetim**, s. 131-132.; Karasu, **Emredici**, s. 197. Ayrıca pay sahipleri sözleşmesinin tarafları için bağlayıcı olduğu ve şirket ana sözleşmesi olarak tespit edilmemesi halinde üçüncü kişilere ve şirkete karşı ileri sürülemeyeceği yönünde bkz. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, **Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 273, Yargıtay 11 HD., T. 17.06.2020, E. 2019/4971, K. 2019/2971.

²⁵⁸ Okutan Nilsson, s. 116.

²⁵⁹ Karasu, **Emredici**, s. 199.

²⁶⁰ Okutan Nilsson, s. 118.; Karasu, **Emredici**, s. 201.; Öztürk Akkartal/ Kandırılıoğlu Cuyulan, s. 407 vd.; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2032.

3. Payın Senede Bağlanması İçin Gerekli Şartlar

a. Esas Sözleşmede Düzenleme Bulunması

i. Yasal Düzenleme

Anonim şirketlerin paylarını nama veya hamiline yazılı pay senetlerine bağlayabileceklerine değinmiştik. eTTK döneminde esas sözleşmede aksine bir düzenleme yoksa pay senetlerinin kural olarak nama yazılı olduğu hükmü (eTTK m. 409/2) düzenlenmişken TTK’de bu düzenlemeye yer verilmemiştir²⁶¹. Aksine, mevcut sistemde TTK m. 339/2.d uyarınca esas sözleşmede pay senetlerinin nama veya hamiline olduğunun belirtilmesi zorunlu kılınmıştır. Dolayısıyla, hamiline yazılı pay senedi çıkarılabilmesi için kuruluş veya sermaye artırımında pay senedinin hamiline yazılı olduğunun şirket esas sözleşmesinde belirtilmesi gerekir²⁶².

Öğretide bazı yazarlar esas sözleşmede bir düzenleme bulunmaması halinde çıkarılacak senetlerin türünün nama yazılı olacağını belirtmektedir²⁶³. Kanaatimizce, esas sözleşmede pay senedinin türüne ilişkin düzenlemenin bulunmaması anonim şirketin pay senetlerini doğrudan nama yazılı hale getirmeyeceği gibi bu hükmün esas sözleşmede bulunması gereken zorunlu bir içerik olmasından hareketle esas sözleşmenin geçerliliği açısından ayrıca bir değerlendirme yapılmasını gerektirir.

²⁶¹ eTTK m. 409/2 düzenlemesinin uygulamada bir ihtiyaca cevap verdiği ve TTK’ye alınmamasının payların bağlanacağı senetlerin türü konusunda yeni tartışmalar yaratacağı yönünde Kendigelen, s. 393. Bkz. ve karşı. Tekinalp, s. 94, N. 9-10b.

²⁶² Moroğlu, s. 306.; Bilgili/Demirkapı, s. 361.; Tekinalp, s. 94, N. 9-10c.; Sevi, s. 206.; Bozkurt, s. 437.; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2051.

²⁶³ Sevi, s. 206.; Bozkurt, s. 438, dn. 867. Bkz ve karşı. Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2051, dn. 1173. *Pulaşlı*’ya göre esas sözleşmede pay senetlerinin tipiyle ilgili hiçbir hüküm yoksa, TTK m. 486/2 gereğince yönetim kurulunun pay bedelinin ödenmesi tarihinden itibaren 3 ay içinde pay senetlerini bastırıp pay sahiplerine dağıtması gerekmektedir. Bu ifadeden hareketle yazarın pay senedinin tipinin esas sözleşmede belirtilmemesi halinde kural olarak pay senetlerini hamiline yazılı kabul ettiği dolaylı olarak anlaşılmaktadır. Ayrıca bkz. ve karşı. Tekinalp, s.94, N. 9.10i. Senede bağlanmamış payın nama veya hamiline olarak ayrılabilmesi görüşünde olan *Tekinalp*’e göre esas sözleşmeye yazılmamış olması halinde senede bağlanmamış payın nama kabul edilmesi TTK m. 339/2.d kapsamında mevcut TTK düzenine aykırıdır.

ii. Hükme Aykırılığın Yaptırımı

Anonim şirketlerin esas sözleşmesinde bulunması gereken zorunlu içerik TTK m. 339'da belirlenmiştir. Buna göre pay senetlerinin nama veya hamiline yazılı olacakları esas sözleşmede belirtilmesi gereken hususlardandır (TTK m. 339/2.d). Ayrıca, esas sözleşmenin şirketin pay senetlerinin nama veya hamiline yazılı olduklarına ilişkin düzenlemesinin tescil ve ilan edilmesi zorunlu olup ilanla birlikte üçüncü kişiler açısından hukuki sonuç doğuracaktır (TTK m. 354/1.e ve TTK m. 36/1). Bu itibarla, TTK m. 32 uyarınca esas sözleşmenin emredici hükümlere aykırı olup olmadığı ve söz konusu sözleşmenin kanunun bulunmasını zorunluluk olarak öngördüğü hükümleri içerip içermediği sicil müdürü tarafından incelenmelidir. Zorunlu içeriğin eksik olması, çalışmamızın konusu özelinde örneğin pay senedinin nama veya hamiline yazılı olacağının esas sözleşmede belirtilmemesi halinde sicil müdürünün kanunun bulunmasını zorunluluk olarak öngördüğü hükümleri içermediğinden hareketle esas sözleşmenin tescilini reddetmesi gerekir²⁶⁴. Ancak, esas sözleşmenin bu eksikliğe rağmen kuruluş aşamasında tescil edilmesi halinde, TTK m. 353 uyarınca ilgililerin²⁶⁵ tescilin tebliği tarihinden itibaren üç aylık hak düşürücü süre içerisinde şirketin feshini talep etme imkanı olup mahkeme bu eksikliğin giderilmesi için şirkete süre tanıyabilir²⁶⁶. Anonim şirkete yöneltilecek bu davanın şirketin butlanı veya yokluğu yaptırımı yerine fesih davası şeklinde ileriye etkili şekilde düzenlenmesinin sebebi ise işlem güvenliğini sağlamak olup bu sebeple davanın şirketin tescilinin tebliğinden itibaren üç aylık hak düşürücü süre içerisinde açılması gerekmektedir²⁶⁷. Fesih davasının süresi içerisinde açılmaması halinde ise esas sözleşmedeki zorunlu içeriğin bulunmadığı gerekçesiyle artık şirketin feshi dava yoluyla talep edilemeyecektir. Ancak, böyle bir durumda şirketin pay senedi türünün belirli olmaması örneğin şirketin paylarının senede bağlanmasının zorunlu olup olmadığı konusunda tereddüt yaratabilecektir. Bu şekilde, zorunlu unsurların esas sözleşmede bulunmaması halinde öğretide esas sözleşmenin tamamının geçersiz

²⁶⁴ Tekinalp, s. 94, N. 9-10c.; Karasu, **Emredici**, s. 31.; Serhan Dinç, “**6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketin Kuruluşu**”, Terazi Hukuk Dergisi, 2017, C. 12, S. 135, s. 68-78, s. 74.

²⁶⁵ Davayı açabilecek kişiler maddede sınırlı olarak sayılmıştır. Buna göre, fesih davasını yönetim kurulu, Ticaret Bakanlığı, ilgili alacaklı veya pay sahibi açabilir.

²⁶⁶ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, s. 351.; Manavgat (Kırca/Şehirli Çelik), s. 303.; Bahtiyar, s. 139.; Karasu, **Emredici**, s. 31.; Dinç, s. 74.

²⁶⁷ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, s. 351.; Pulaşlı, **Şerh I**, s. 784-785.

sayılması gerektiği belirtilmektedir²⁶⁸. Kanaatimizce hem sicil müdürünün denetiminden geçmesi hem de bir şekilde tescil olması halinde fesih davası açılabilir olması sebebiyle bir esas sözleşmede pay senedi türünün belirtilmemiş olması uygulamada sıkça karşılaşılabilecek bir durum olmamakla birlikte böyle bir esas sözleşmenin varlığı halinde tüm esas sözleşme geçersiz olmayacaktır. Ayrıca, bu halde pay senetlerinin nama yazılı kabul edilmesi gerektiği konusundaki öğretideki görüşe²⁶⁹, TTK m. 339/2.d’de pay senetlerinin türlerinin açıkça belirtilmesi gerektiği belirtilmiş olduğu ve kanun koyucunun bu konudaki iradeyi pay sahiplerine bırakmasından hareketle katılmamız mümkün değildir. Böyle bir halde pay sahiplerinin bir esas sözleşme değişikliği ile pay senedi türüne karar vermeleri gerekmekte olup bu esas sözleşme değişikliğine kadar şirketin payları çıplak pay olarak varlığını devam ettirecektir. Ayrıca, kuruluş aşamasından sonra genel kurul kararı ile esas sözleşmede yer alan pay senedinin türüne ilişkin düzenlemenin kaldırılması halinde ise öncelikle TTK m. 32 uyarınca sicil müdürünün tescil talebini reddetmesine ilişkin açıklamalarımız burada da geçerli olup işlemin her nasılsa tescil olması halinde ise ilgili genel kurul kararının TTK m. 447 uyarınca butlanına karar verilmelidir.

b. Esas Sözleşmenin veya Sermaye Artırımının Tescil Edilmiş Olması

i. Yasal Düzenleme

Payın hamiline yazılı senede bağlanabilmesi için gereken şartlardan bir diğeri şirketin kuruluş esas sözleşmesinin veya sermaye artırımının tescil edilmiş olmasıdır. Paya bağlı ilkeler kısmında payın, anonim şirketin kurulması veya sermaye artırımının tescili ile birlikte oluştuğunu belirtmiştik²⁷⁰. Tescil burada şirketin tüzel kişilik kazanması bakımından kurucu nitelikte²⁷¹ olduğu için payın senede bağlanması

²⁶⁸ Bilgili/Demirkapı, s. 361.; Karasu, **Emredici**, s. 72.

²⁶⁹ Sevi, s. 206.; Bozkurt, s. 438, dn. 867. Ayrıca esas sözleşmede bir düzenleme bulunmaması halinde pay senetlerinin hamiline yazılı pay senetlerine ilişkin hükümlere göre çıkarılacağı yönünde bkz ve karş. Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2051, dn. 1173.

²⁷⁰ Bkz. Bölüm I, A, 3, a.

²⁷¹ Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1698.; Bahtiyar, **Tescil**, s. 14.; Kendigelen, **İntifa**, s. 11.; Taşdelen, s. 12.; Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 375.

açıklayıcı nitelikte bir işlemdir²⁷². Bunun doğal bir sonucu olarak pay senedinin şirketin kuruluşundan veya sermaye artırımının tescilinden önce düzenlenemeyeceği, düzenlenmesi halinde ise geçersiz olacağı TTK m. 486/1’de belirtilmiştir²⁷³. Öğretide *Kendigelen* tarafından maddedeki pay ifadesinin pay senedi olması gerektiği isabetle belirtilmiştir²⁷⁴. Kanaatimizce, payın zaten şirketin kuruluşundan veya sermaye artırımının tescilinden önce doğmuş olması mümkün olmayacağı ve ilgili maddede payın değil pay senedinin *çıkarılmasından* bahsedildiği için kanun koyucu TTK m. 486/1’de, payın değil bu şarta uymadan bastırılmış pay senedinin geçersizlik yaptırımına tabi olacağını belirtmektedir. Zira, ilgili maddenin başlığı “pay senedi bastırılması” olup TTK m. 1534 uyarınca TTK’nin madde başlıkları metne dahildir.

ii. Hükme Aykırılığın Yaptırımı

Pay henüz oluşmadan pay senedi çıkarılması halinde pay senedi geçersiz olur (TTK m. 486). Bu durumun sebebi ise pay oluşmadan yani şirketin kuruluşundan veya sermaye artırımının tescilinden önce çıkarılan senedin temsil edebileceği bir payın bulunmamasıdır²⁷⁵. Hüküm, hem hamiline hem de nama yazılı pay senetleri için uygulanabilir²⁷⁶. Belirttiğimiz üzere pay senedi kıymetli evrak niteliğine sahiptir ve bu durumun bir sonucu olarak payın senede bağlanması halinde paydan kaynaklı haklar senetle iç içe geçer²⁷⁷. Bu doğrultuda, örneğin, henüz pay oluşmadan çıkarılmış geçersiz pay senedinin bir devir işlemine konu olması halinde, o pay senedine bağlı bir pay sahipliği hakkı bulunmaması sebebiyle devralan kişi iyi niyetli olsa dahi şirkete karşı bu senede dayanarak herhangi bir pay sahipliği hakkı iddiasında bulunamaz²⁷⁸. Bu yönüyle hamiline yazılı kıymetli evrak niteliğine sahip hamiline yazılı pay senedi

²⁷² Arslanlı, s. 11.; İmregün, s. 274.; Birkaş, s. 132.; Aytaç, s. 67.; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 334.; Taşdelen, s. 12.; Bilgili/Demirkapı, s. 360.; Bahtiyar, s. 307.; Bozkurt, s. 436.

²⁷³ Bu düzenleme, Türk hukukunda uzun yıllardır kabul edilmiş olup eTTK m. 412’nin tekrarıdır. Bkz. Gerekçe TTK m. 486.

²⁷⁴ Kendigelen, s. 394.

²⁷⁵ Taşdelen, s. 18.; Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 376.

²⁷⁶ Payın hamiline yazılı senede bağlanması açısından aşağıda Bölüm II, A 3, c. kısmında inceleneceği üzere pay bedelinin ödenmemesi halinde hamiline yazılı pay senedi düzenlenemeyeceğini öngören TTK m. 484/2’nin de bu hükümle birlikte uygulanması söz konusu olabilir. Bu yönde bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, s. 117.; Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 375.

²⁷⁷ Arslanlı, *Pay*, s. 272.; Tekinalp (Poroy), s. 20.; Öztan, s. 13.; Kendigelen, *İntifa*, s. 11.; Ülgen/Helvaci (Kaya/Nomer Ertan), s.20.; Pulaşlı, *Kıymetli*, s. 38.

²⁷⁸ Hirsch, s. 537.; Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 376.; Bozkurt, s. 437.

için TTK m. 486 ile anonim şirketler hukukundan kaynaklanan ek bir def'i sebebi ortaya çıkar²⁷⁹.

Bu noktada, hükme ilişkin değerlendirilmesi gereken bir diğer husus ise TTK m. 486'ya aykırı şekilde şirketin ve sermaye artırımının tescilinden önce çıkarılan senedin geçersizliğinin düzeltilip düzeltilemeyeceğidir. Bu konu, mehz İsviçre hukukunda tartışmalı olmakla birlikte çıkarılma şartlarının sonradan gerçekleşmesi halinde, pay senedinin geçersizliğinin alınacak bir yönetim kurulu kararı ile düzeltilebileceği yönünde bir görüş vardır²⁸⁰. Ancak geçersizliğin düzeltilebilmesi için gereken şart, tescilin gerçekleştiği anda senedin hamilinin halen sermaye koyma borcunun tarafı olan pay sahibi olması, açık bir anlatımla pay senedinin tedavül etmemiş olmasıdır. Aksi bir durumda, pay senedi tedavül etmiş olacağı için senedi devralanlar açısından hukuki işlem güvenliği tehlikeye atılmış olacaktır. Kanaatimizce, işlem güvenliğini tehlikeye atmaması şartıyla, Türk hukukunda da tescilden önce çıkarılmış pay senedinin geçersizliğinin alınacak bir yönetim kurulu kararıyla giderilebilmesi ilk bakışta kabul edilebilecek olsa da pay senedinin çıkarılmasına ilişkin gereken usul işlemlerinin tescilden önce tamamlanmış olması muhtemel değildir²⁸¹. Zira, pay senedinin şeklen üzerinde yer alması gereken hususlardan biri şirketin kuruluş tarihi ile sermaye artırımı ile oluşan payın tescil tarihidir (TTK m. 487/1). Bu anlamda, tescile ilişkin bilgiler tescil işlemi gerçekleşmeden bilinmeyeceği için böyle bir halde şirketin geçersiz olan hamiline yazılı pay senetlerinin yerine yeni hamiline yazılı senetler ihraç etmesi gerekecektir²⁸².

Bununla birlikte, geçersiz bir senet üzerinde hukuki işlem tesis edilmesi halinde ilgililer nezdinde zarar doğabileceği kanunda kabul edilmiştir. Buna göre, tescilden önce payı çıkaran kişi bundan doğan zarardan sorumludur denilerek geçersiz senedi çıkaran kişi için bir sorumluluk öngörülmüştür (TTK m. 486/4). Belirtilen sorumluluk davasının ise kime karşı açılabileceği ve zarara uğrayabilecek kişiler, başka bir deyişle sorumluluk davasını kimin açabileceği madde metninde açık değildir. Bu anlamda,

²⁷⁹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 122.; Sevi, s. 219.; Bozkurt, s. 437. Bkz. ve karş. TTK m. 659.

²⁸⁰ Bu görüş ve geçersizliğin tescil ile giderilemeyeceğine ilişkin görüşler için bkz. Aka, s. 50, dn. 200'de anılan yazarlar.

²⁸¹ Karş. Aka, s. 50.

²⁸² Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 375, dn. 150.

ilgili zarara sebep olacak sorumlular ile hak sahiplerinin kimler olduğunun şirketler hukuku ve borçlar hukukunun sorumluluğa ilişkin genel prensiplerinden hareketle tespit edilmesi gerekmektedir.

Öncelikle, geçersiz pay senedinin basılmasından sorumlu olabilecek kişiler şirketin kuruluşunda kurucular, şirketin yönetim kurulu üyeleri ile pay senedini imzalayan şirketi temsile yetkili kişiler²⁸³ olabilir²⁸⁴. Bu kişilere karşı açılacak sorumluluk davası ise şirkete iştirak taahhüdünde bulunmuş kişilerden²⁸⁵ kendisinden beklenen özeni göstermesine rağmen bilmeden senedi devralanlar veya pay senetleri üzerinde lehlerine aynı hak kurulanlar tarafından sorumlulara yöneltilebilir^{286, 287}. Bu doğrultuda, kuruculara ve yönetim kuruluna TTK m. 553 kapsamında sorumluluk davası açılabilir. Ayrıca şirketi temsile yetkili kişilerin görevlerini yaptıkları sırada işledikleri haksız fiillerden şirketin sorumlu olmasından hareketle bu aykırılık sebebiyle zarara uğrayan kişiler anonim şirketten de zararın tazmini istenebilir (TTK m. 371/5). Böyle bir durumda anonim şirket, TTK m. 553 kapsamında yöneticilere rücu edebilir.

Ayrıca, geçersiz pay senedinin devir işlemine konu olması halinde geçersiz pay senedini devralmak isteyen kişi, aralarındaki sözleşme ilişkisine aykırılık sebebiyle devredene de başvurabilir²⁸⁸ (TBK m. 112 vd.).

²⁸³ TTK m. 487 uyarınca pay senedinin şirket adına imza atmaya yetkili en az iki kişi tarafından imzalanması gerekir.

²⁸⁴ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 123.; Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 376.; Aka, s. 51.

²⁸⁵ Pay henüz doğmadığı için pay sahipliği kazanılmamış olup TTK m. 486 uyarınca bu kişilerin iştirak taahhütleri geçerlidir.

²⁸⁶ TMK m. 3/2 uyarınca durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermeyen kimse iyi niyet iddiasında bulunamaz.

²⁸⁷ Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 376.; Aka, s. 51-52.

²⁸⁸ Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 376.; Aka, s.52.

c. Pay Bedelinin Ödenmesi

i. Yasal Düzenleme ve Amacı

Hamiline yazılı pay senedinin çıkarılabilmesi için öngörülen şartlardan sonuncusu ise pay bedelinin ödenmiş olmasıdır. Bu itibarla, bedelleri tamamen ödenmemiş olan paylar için hamiline yazılı pay senetleri çıkarılamaz (TTK m. 484/2).

Pay sahiplerinin anonim şirkete karşı tek borcunun taahhüt edilen sermayeyi ödemeleri olduğunu belirtmiştik²⁸⁹. Pay sahibinin, nakden taahhüt ettiği sermayenin itibari değerinin en az yüzde yirmi beşini şirketin veya sermaye artırımının tescilinden önce, geri kalan kısmını ise tescilden sonraki yirmi dört ay içerisinde ödemesi gerekir (TTK m. 344). Buna göre, tescil işleminden sonra maddede belirtilen yirmi dört ay içerisinde sermaye borcunun ödenmiş olması ve en geç bundan sonraki üç ay içerisinde de hamiline yazılı pay senetlerinin TTK m. 486 kapsamında basımına ilişkin usul işlemlerinin tamamlanarak pay sahiplerine dağıtılması gerekmektedir. Bu süreç içerisinde ise şirketin payları senede bağlanmamış (çıplak pay) olacaktır.

Pay bedeli ödenmedikçe payın hamiline yazılı senetlere bağlanmasına izin verilmemesi anonim şirketin sermayesinin korunması ile ilgilidir²⁹⁰. Öğretide hamiline yazılı pay senetlerinin anonim şirketçe senet çıkarıldıktan sonra kolayca tedavül edebileceği ve senedin gerçek sahibi bilinemeyeceği için kanun koyucunun bu düzenleme ile anonim şirketin sermaye borcunu yerine getirecek kimseyi bulamama ihtimalini bertaraf etmek istediği görüşü savunulmuş²⁹¹, 7262 sayılı Kanun ile birlikte ise MKK'ye bildirim yükümlülüğü getirildiği için anonim şirkete karşı pay sahibinin

²⁸⁹ Pay kavramının hak ve borçların kaynağı anlamına gelmesi ve pay sahibinin sermaye koyma borcuna ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm I, A, 2, c.

²⁹⁰ Anonim şirketlerde kural olarak alacaklıların yalnızca şirket malvarlığına başvurabilmelerinin bir sonucu olan sermayenin korunması, sermayenin korunması ilkesi veya malvarlığının korunması olarak adlandırılmaktadır. İlkenin anlamına ve adlandırılması sorununa ilişkin birçoğu yerine bkz. Harun Eryiğit, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Ortaklıklarda Sermayenin Korunması İlkesi**, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Doktora Tezi, İstanbul, 2019, s. 5 vd.

²⁹¹ Hirsch, s. 536.; Aytaç, s. 78.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 123.; Teoman, s. 9.; Göksoy, s. 42.; Taşdelen, s. 28, dn. 109.; Karasu, **Emredici**, s. 80.; Bozkurt, s. 436.

gizli kalma imkanının bulunmadığı ve bedeli ödenmeden hamiline yazılı pay senedi çıkarılamayacağı hükmünün gerekçesinin yeni düzenleme ile birlikte ortadan kalktığı belirtilmiştir²⁹². Ne var ki bu fikre katılma olanağımız bulunmamaktadır. Şöyle ki 7262 sayılı Kanun ile birlikte yapılan değişiklikler ve hamiline yazılı pay senedi çıkarılmasına ilişkin Tebliğ uyarınca anonim şirketin güncel pay sahipleri bilgisine her an ulaşabilmesi mümkün değildir. Güncel pay sahipleri bilgisi, ancak bir genel kurul toplantısı yapılacağına MKK'ye bildirilmesi halinde MKK tarafından oluşturulacak pay sahipleri çizelgesi ile görülebilecektir (Tebliğ m. 6). Ayrıca, Tebliğ m. 8/4 kapsamında şirketin pay sahibine ilişkin aldığı verileri edinim amacı dışında kullanamayacakları hükme bağlanmıştır. Bu anlamda, Tebliğ ile anonim şirketin pay sahiplerine ilişkin bilgi edinmesi; mevcut hamiline yazılı pay senedi sahiplerini MKK'ye kaydetmesi ve genel kurul toplantısı yapılacağı zaman pay sahipleri çizelgesini MKK'den almakla sınırlıdır. Dolayısıyla, bir an için TTK m. 484 hükmünün gerekçesinin ortadan kalktığı ve anonim şirketin pay sahibine ilişkin bilgilere her zaman ulaşabileceği düşünülse dahi anonim şirket bu bilgileri Tebliğ'de belirtilen edinim amacı dışında, örneğin doğrudan pay sahibinden pay bedelinin ifa edilmesi amacıyla kullanamayacaktır. Bu itibarla, kanaatimizce TTK m. 484 hükmü uyarınca pay bedeli tamamen ödenmeden hamiline yazılı pay senedi çıkarılamayacağı düzenlemesinin getiriliş amacı halen varlığını sürdürmektedir.

ii. Sermaye Borcunun Önemli Kısımının Ödenmesi Karşısında TTK m. 484'ün Değerlendirilmesi

Pay bedelinin ödenmesine ilişkin tereddüt yaratabilecek bir husus, pay bedelinin önemli bir kısmının ödenmiş olmasının hamiline yazılı pay senedi çıkarılmasına imkan verip vermeyeceğine ilişkindir. Tereddütün kaynağı, TTK m. 456/1-2.c hükmünde belirtilen sermaye artırımlarında nakdi bedellerin tamamen ödenmedikçe sermaye artırımının yapılamayacağı, ancak *sermayeye oranla önemli sayılmayan tutarların ödenmemiş olmasının sermaye artırımına engel olmayacağı* yönündeki düzenlemedir²⁹³. Benzer bir şekilde, TTK m. 491'de yer alan kanuni bağlam hükmüne

²⁹² Aka, s. 42.

²⁹³ Madde içerisinde “sermayeye oranla önemli sayılmayan” ifadesinde belirli bir oranın yer almaması hususunda öğretilerdeki eleştiriler ve bu oranın nasıl yorumlanması gerektiği ile ilgili farklı görüşlere

bu maddenin kıyasen uygulanıp uygulanamayacağı hususunda da öğretide farklı fikirler yer almaktadır²⁹⁴. Tüm bu tartışmaların temelinde ise pay bedelinin önemli kısmının ödenmesi ile anonim şirket açısından sermaye taahhüdünün güvence altına alınabilmesi düşüncesi bulunmaktadır. Bu anlamda, kanaatimizce şirketin kuruluşu veya sermaye artırımı tescil edilmiş olması ve sermaye taahhüdünün büyük oranda yerine getirilmesi ancak önemli sayılmayacak kısmının ödenmemiş olması halinde taahhüt edilen tüm paylar için hamiline yazılı pay senedi çıkarılması mümkün değildir²⁹⁵. Bu noktada yukarıda değindiğimiz üzere pay sahibinin bazı payların bedelini ödemiş olması halinde, bedeli ödenmiş ilgili payı temsil edecek payın senede bağlanmasında teorik olarak herhangi bir engel bulunmamaktadır²⁹⁶. Zira, bu durum anonim şirketlerde her bir payın diğerlerinden ayrı olmasının bir sonucudur. Ancak, TTK m. 486'da belirtilen üç aylık sürenin başlangıcı, açık bir anlatımla yönetim kurulunun hamiline yazılı pay senetlerini çıkarması yükümlülüğü *de lege ferenda* tüm pay bedelleri ödendikten sonra başlamalıdır²⁹⁷.

iii. Agiolu (Primli) Paylar Açısından Düzenlemenin Değerlendirilmesi

Anonim şirketlerin itibari değer üzerinde bir bedelle pay ihraç etmeleri durumunda, itibari değer karşılığı şirketin esas sermayesini oluştururken itibari değeri aşan tutar ise *agio*'yu veya ihraç primini oluşturur²⁹⁸. Bu itibarla, payın hamiline yazılı senede bağlanması şartlarından olan pay bedelinin ödenmesi şartının, prim bedelleri için de geçerli olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

ilişkin bkz. Yasin Barış Özelci, **Anonim Şirketlerde Primli Paylar**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2020, s. 52 vd.

²⁹⁴ TTK m. 456/1-2.c hükmünün TTK m. 491'e kıyasen uygulanıp uygulanamayacağına ilişkin farklı görüşler için bkz. Ferah Türkoğlu Utku, "Borsaya Kote Edilmemiş Nama Yazılı Paylarda Anonim Şirketin Kaçış Kızı Kullanarak Pay Devri Onayı Talebini Reddetmesi", Legal Hukuk Dergisi, 2016, C. 14, S. 160, s. 1931-1969, s. 1938.

²⁹⁵ Aytaç, s. 78.

²⁹⁶ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 123.; Göksoy, s. 43, dn. 57.; Sevi, s. 207.

²⁹⁷ Konuya ilişkin kapsamlı açıklamalarımız için bkz. Bölüm II, 2, a.

²⁹⁸ Şükrü Yıldız, "Anonim Ortaklıkta İhraç Primleri (Agiolu)", Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2000, C. IV, S. 1-2, s. 547-565, s. 547.

Öğretide bu konuda yazarlar iki farklı görüşü benimsemektedir. Farklı fikirlerin oluşmasının sebebi ise primli pay ihraç edilmesi halinde prim borcunun sermaye koyma borcu kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği ile ilgilidir. Çıkarılan ihraç primi, sermaye koyma borcu kapsamında değerlendirilirse prim bedeli ödenmeden payın hamiline yazılı senede bağlanmaması gerekir. Öğretide bu görüşü benimseyen yazarlara göre prim borcu, sermaye koyma borcu kapsamında olduğu için eğer pay, ihraç primli olarak çıkarılmışsa ancak prim bedeli de ödendiği takdirde hamiline yazılı senede bağlanabilecektir²⁹⁹. Bu hususta öğretideki bir başka görüş ise payın ihraç primi ile çıkarılması halinde prim borcunu, sermaye koyma borcu kapsamında değil, kanuni yedek akçeler hesabı kapsamında değerlendirir. Bu anlamda payın itibari değeri ödenmişse prim borcunun ödenip ödenmediğine bakılmaksızın hamiline yazılı pay senedi çıkarılabilir zira bu ödeme sermaye koyma borcu kapsamında değildir³⁰⁰.

Bu konudaki tartışmalara çözüm olabilecek bir düzenleme ise TTK m. 344/1-c.2 ile getirilmiştir. İlgili hükme kadar Türk hukukunda payların ihraç primlerinin ne zaman ödeneceğine dair herhangi bir düzenleme yer almaması öğretide prim bedelinin ne zaman ödenebileceği veya taksitle ödenip ödenemeyeceği konusunda tereddüt yaratmıştır. İlgili hükümle ise kanun koyucu, payların ihraç primlerinin tamamının tescilden önce ödeneceğini düzenleyerek öğretideki tereddütlerin giderilmesini ve şirketin özvarlığını güçlendirmesini amaçlamıştır³⁰¹. Bu itibarla, artık kuruluşa veya sermaye artırımında payın tescille birlikte oluşması için ihraç priminin de ödenmesi gerekmektedir. İlgili işlemin tescili sırasında sicil müdürünün TTK m. 32 uyarınca işlemin kanuni şartları taşıyıp taşımadığını denetlemesi ve aykırılık halinde tescili reddetmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, prim bedelinin ödenip ödenmemesi gereğinden doğan tartışmaların uygulamada önemi azalmıştır³⁰². Kanaatimizce, sicil müdürlüğünün denetimine rağmen prim bedeli ödenmeden şirketin kuruluşunun veya

²⁹⁹ Arslanlı, **Pay**, s. 279.; İmregün, s. 282, dn. 19.; Yıldız, s. 550.; Sevi, s. 207. Sevi, her ne kadar eTTK ve TTK'de prime ilişkin ayrı bir düzenleme bulunmasa da 865 sayılı Ticaret Kanunu m. 402'de nama yazılı pay senedinin ihraç değeri itibari değerinin üzerinde hamiline yazılı pay senedine çevrilebilmesi için aradaki farkın ödenmiş olması kuralını içerdığını belirterek bu kuralın artık uygulanmamasının, başka bir deyişle prim bedelleri tamamen ödenmeden taahhüt edilmiş tüm payların hamiline yazılı senetlere bağlanmasının kanun koyucunun engellemeye çalıştığı sonucu doğuracağı gerekçesiyle prim bedellerinin de ödenmesi gerektiğini savunmaktadır.

³⁰⁰ Tekinalp (Poroy/Çamoglu), **Ortaklıklar II**, s. 124.; Aytaç, s. 78.; Çevik, s. 892.

³⁰¹ Bkz. Gerekçe TTK m. 344.

³⁰² Benzer yönde bkz. Aka, s. 47.; Özenci, s. 45.

sermaye artırımına ilişkin genel kurul kararının tescil edilmesi halinde ise yönetim kurulunun sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesinden hareketle prim bedelleri ödenmedikçe payı hamiline yazılı senede bağlamaması gerekmektedir.

iv. Hükme Aykırılığın Sonuçları

Pay bedelinin tamamının ödenmemesi halinde çıkarılan senetlerin geçersiz olacağı TTK m. 484/2-c.2 ile düzenlenmiştir. Bu halde, iyi niyet sahiplerinin tazminat hakları ise saklı tutulmuştur.

Belirtilmelidir ki pay bedeli ödenmeden senedin çıkarılması halinde senet geçersiz olsa dahi pay sahipliği hakları oluşmuştur³⁰³. Dolayısıyla senedin geçersizliği pay sahipliği haklarını etkilemeyecek, pay üzerindeki haklar senede bağlanmamış paya uygulanan usullerde hukuki işleme konu olabilecektir³⁰⁴. Ancak geçersiz pay senedi eğer devre konu olursa devralan kişinin iyi niyeti korunmayacak, bu kişi pay sahipliğini kazanamayacaktır³⁰⁵. Bedeli ödenmemiş kısma ilişkin sermaye koyma borcu ise geçersiz senedi devretmek isteyen üzerinde kalacaktır³⁰⁶. Zira, bedeli tamamen ödenmemiş ve bu sebeple senede bağlanmamış bir çıplak payın devri ancak alacağın devri ve sermaye koyma borcun üstlenilmesi ile yapılabilecektir³⁰⁷.

Bu noktada, hükme ilişkin değerlendirilmesi gereken bir husus ise pay bedeli ödenmemişken çıkarılmış senedin geçersizliğinin pay bedelinin tamamen ödenerek düzeltilip düzeltilmeyeceğidir. Şirketin kuruluşunun veya sermaye artırımının tescilinden önce çıkarılan pay senedine ilişkin de benzer bir tartışma olduğuna bir üst bölümde değinmiştik³⁰⁸. Bu konuda mehz İsviçre hukukunda pay bedelinin ödendiği anda senedin hamilinin halen sermaye koyma borcunun tarafı olan pay sahibi olması

³⁰³ Diğer yandan, TTK m. 486/1 uyarınca pay oluşmadan payın hamiline yazılı senede bağlanması halinde senet geçersiz olduğu gibi paya bağlı pay sahipliği hakları da doğmayacaktır.

³⁰⁴ Aka, s.48, dn.193 ve 194'te anılan yazarlar.

³⁰⁵ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 124.; Sevi, s. 208.; Bozkurt, s. 437.

³⁰⁶ Aytaç, s. 113.; Sevi, s. 208.

³⁰⁷ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 123.; Sevi, s. 208, dn. 32.; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2299.; Narbay, **Pay**, s. 208.; Aka, s. 48-49.

³⁰⁸ Bu konudaki açıklamalarımız için bkz. Bölüm II, A, 3, b, ii.

şartıyla çıkarılma şartlarının sonradan gerçekleşmesi halinde pay senedinin geçersizliğinin alınacak bir yönetim kurulu kararı ile düzeltilebilir olduğunu belirten bir görüş bulunmaktadır³⁰⁹. Öğretide Aka tarafından Türk hukukunda da pay senedinin hamilinin sermaye koyma borcunun tarafı olduğu müddetçe pay bedelinin ödenmesiyle birlikte senedin geçersizliğinin düzeltilmesinin alınacak bir yönetim kurulu kararı ile mümkün olabileceği belirtilmiştir³¹⁰. Ancak her ne kadar şekil itibarıyla bedeli ödenmeden düzenlenmiş pay senedi üzerinde bedelin ödenmesi ile birlikte herhangi bir değişiklik yapılması gerekmeyecek olsa da kanaatimizce TTK m. 484/2’de yer alan bu düzenlemenin emredici hüküm olması ve sermayenin korunması ilkesi kapsamında getirilmiş olmasından hareketle buradaki geçersizlik yaptırımının pay senedinin bedeli ödenerek geçerli hale getirilmesi mümkün değildir³¹¹. Bu itibarla, pay bedeli ödendikten sonra şirketin paylarının geçerli hamiline yazılı senetlere bağlaması gerekir³¹².

Son olarak, hükme aykırılığın yaptırımı konusunda ise bedeli ödenmemiş paya bağlanmış hamiline yazılı pay senedi sebebiyle zarara uğrayan iyi niyet sahiplerinin tazminat hakları saklı tutulmuştur. Maddede belirtilen tazminat talebinde kimin bulunacağı ve kime karşı bu hakkını kullanacağı kanunda açıkça düzenlenmemiştir. Bu noktada pay oluşmadan senedin çıkarılması halinde hükme aykırılık ve sorumluluğa ilişkin yaptığımız açıklamalara burada kısaca yinelemekle yetineceğiz. Bedeli ödenmeden pay senedi çıkarılması halinde tazminat talebinde bulunabilecek kişiler, hamiline yazılı pay senedi sahipleri ile geçersiz bir şekilde senedi devralan veya lehine aynı hak kurulan kişiler olabilir. Ancak bu kişilerin iyi niyetli olmaları gerekir. Başka bir anlatımla, somut olayın gerektirdiği özeni göstermeyen kişilerin hamiline yazılı pay senedinin geçersizliği gerekçesiyle tazminat taleplerini yöneltmeleri mümkün değildir (TMK m. 3/2). Bu talep ise payın senede bağlanması ve senetlerin pay sahiplerine dağıtılmasında sorumlu organ yönetim kuruluna yöneltilebilir. Ayrıca, senedin şirketi imzaya yetkili en az iki kişi tarafından imzalanabileceği hükmü sebebiyle (TTK m. 487), temsile yetkili olanların görevi

³⁰⁹ Aka, s. 50, dn. 200’de anılan yazarlar.

³¹⁰ Aka, s. 50.

³¹¹ Aytaç, s. 78.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 124. Tekinalp’e göre TTK m. 484’te yer alan geçersizlik, şartların ileride yerine getirilmesi ile sağlığına kavuşmaz.

³¹² Nitekim kesin hükümsüzlük yaptırımı sonrasında aynı hukuki işlemin geçerli olacak şekilde yapılması konusunda herhangi bir engel bulunmamaktadır. Bu yönde bkz. Dural, M./Sarı, S., s. 225.

sebebiyle işledikleri haksız fiillere yönelik bu talep TTK m. 371/5 uyarınca anonim şirkete de yöneltilebilir³¹³. Şirketin, TTK m. 553 kapsamında ilgili yöneticilere veya yönetim kuruluna rücu hakkı saklıdır. Son olarak, yine geçersiz bir şekilde senedi devralan kişi devredene veya lehine aynı hak kurulan kişi bu hakkı verene de tazminat davası yöneltebilir³¹⁴. Bu halde, tazminat talebi TBK m. 112 vd. uyarınca taraflar arasındaki sözleşmeye aykırılık hükümlerince değerlendirilecektir.

4. Payın Senede Bağlanması Usulü

a. Payın Senede Bağlanması İçin Yönetim Kurulu Kararı Alınması

i. Yasal Düzenleme ve Yönetim Kurulu Kararının İçeriği

Payların hamiline yazılı senede bağlanması için gereken şartların gerçekleşmesinden sonra şirketin payları senede bağlayarak pay sahiplerine dağıtması gerekmektedir. Bu kapsamda, yapılması gereken ilk işlem yönetim kurulunun payın senede bağlanması için bir karar almasıdır (TTK m. 486/2-c.2). Sonrasında ise yönetim kurulunun hamiline yazılı pay senetlerinin bastırılmasına ilişkin kararının tescil ve ilan ettirilerek varsa şirketin internet sitesine konulması gerekir.

7262 sayılı Kanun öncesinde TTK’de yönetim kurulunun alacağı kararın içeriği mevzuatta açıkça belirtilmemişti. eTTK döneminde ise payın senede bağlanmasının zorunluluğu ile ilgili kanunda herhangi bir düzenleme olmadığı için pay senedi çıkarılması halinde şirketin yönetim kurulu kararı alması gerektiği öğreti tarafından ifade edilmekteydi³¹⁵. Bu anlamda eTTK döneminde, *Teoman* tarafından kanundaki düzenlemelerdeki eksiklikler sebebiyle pay senetlerinin güvenli şekilde basılabilmesi ve pay sahiplerine dağıtılabilmesi için mutlaka bir yönetim kurulu kararı alınması gerektiği belirtilmiş ve kararın içeriğinde asgari olarak yer alması gereken hususlar

³¹³ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, s. 123.; Aka, s. 51.

³¹⁴ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, s. 123.

³¹⁵ Ömer Teoman, “*Hisse Senetlerinin Güvenilirliği*”, *Tüm Makalelerim I-II*, 2. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 1155-1158, s. 1156.; Erdem, E., *Senetler*, s. 8. *Erdem’e* göre esas sözleşmede pay senetlerinin ihraç zorunluluğu öngörülümüşse pay senetleri genel kurulun alacağı bir karar ile çıkarılır.

sayılmıştır. Yazara göre yönetim kurulu kararının içerisinde pay senetlerinin hangi matbaada bastırılacağı, kupürleri, rengi gibi belirgin özelliklerinin neler olduğunun açıklanması, pay senetlerinin hangi tarihlerde ve nerede dağıtılacağına belirtilmesi, ayrıca eğer pay senetleri eskileri ile değiştirilmek için basılıyorsa eski pay senetlerine ilişkin bilgilere yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir³¹⁶. TTK’de ise bu öneriye paralel olarak m. 486/2’de yönetim kurulu kararı alınması zorunluluğu düzenlenmiştir³¹⁷. 7262 sayılı Kanun sonrasında düzenlenen Tebliğ ile ise TTK’de yer verilmemiş olan kararın içeriği belirlenmiştir. Buna göre payın hamiline yazılı senede bağlanması için alınacak yönetim kurulu kararı içerisinde asgari olarak bastırılacak *pay senetlerinin adedi, tertibi, itibari değeri, temsil ettiği pay adedi ve tutarı, grubu, şirket tarafından verilen sıra numarası ile toplam pay adedi ve bu paylara karşılık gelen toplam pay bedelinin* belirtilmesi gerekir (Tebliğ m. 4). Kanaatimizce, yönetim kurulu kararının asgari olarak içeriğinin belirlenmesi ve paya ve senede ilişkin ayırt edici bilgilerin kararda yer alması isabetlidir. Ne var ki özellikle pay senedinin teslimine ilişkin düzenlemelerdeki eksiklikler sebebiyle yönetim kurulu kararında pay senedinin hangi tarihlerde, nerede dağıtılacağı gibi bilgilerin de eklenmesi zorunlu kılınabilir³¹⁸.

ii. Payın Senede Bağlanması Kararının Tescil ve İlan Edilerek Şirketin İnternet Sitesinde Yayınlanması

TTK m. 486/2 ile getirilen bir diğer düzenleme ise payın hamiline yazılı senede bağlanmasına ilişkin şirket yönetim kurulunun aldığı kararın tescil ve ilan edilerek şirketin internet sitesinde yayınlanmasıdır.

Öncelikle işlem sıralaması açısından belirtmek isteriz ki yönetim kurulu bu kararı aldıktan sonra ve tescil işleminden önce, 7262 sayılı Kanun ile birlikte getirilen düzenlemeler sebebiyle bir sonraki bölümde bahsedilen MKK bildirimlerini tamamlamalıdır. Bu anlamda tescil sırasında sicil müdürünün denetleyeceği

³¹⁶ Teoman, **Hisse**, s. 1156.

³¹⁷ Yazar, getirdiği öneriler içerisinde yalnızca yönetim kurulu kararının alınması gerektiğinin kabul edildiğini daha sonra bir tebliğinde gündeme getirerek mevcut düzenlemedeki eksiklikleri belirtmiştir. Bkz. Teoman, s. 10 vd. Bu anlamda belirtmek gerekir ki TTK; yönetim kurulu kararının asgari içeriği ve senedin basılacağı matbaalar ile dağıtımına ilişkin esaslara ilişkin sessiz kalmıştır.

³¹⁸ Pay senedinin pay sahiplerine teslimine ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm II, A, 4, d.

hususlardan biri MKK bildirimlerinin yapıp yapılmadığıdır (Tebliğ m. 4). Tescil işlemi tamamlandıktan sonra ise kararın ilan edilerek varsa şirketin internet sitesinde yayınlanması gerekmektedir. Bu açıdan konunun bir bütün olarak değerlendirilebilmesi adına yönetim kurulu kararının alınması, tescil ve ilan edilmesi ile internet sitesinde yayınlanmasına ilişkin yükümlülüklerden bu kısımda bahsedilerek MKK ile ilgili bildirim yükümlülükleri bir sonraki bölümde açıklanacaktır.

TTK ile birlikte getirilen payın hamiline yazılı senede bağlanması için şirketin bir yönetim kurulu kararı alması gerekliliği ve bu kararın tescil ve ilan edilerek aleniyetinin sağlanacak olması isabetli olmakla birlikte uygulamada yaşanabilecek birtakım aksaklıklar sebebiyle bu düzenleme öğretide yeterli görülmemiştir³¹⁹. Öncelikle tescil ve ilan yükümlülüğü ile birlikte amaçlanan aleniyetin sağlanması olduğu ve pay sahiplerinin payın senede bağlanmış olduğunu bilmekte menfaatleri olduğu şüphesizdir³²⁰. Ancak ilanın hangi kanallar ile yapılacağının belirsizliği ve her şirket için internet sitesi açma yükümlülüğünün bulunmaması, şirketin pay sahiplerini payın senede bağlandığına ilişkin bilgilendirmesi yöntemi açısından bir tereddüt yaratmaktadır. Şöyle ki TTK m. 486/2’de ilan yükümlülüğü öngörülmüş ancak bu ilanın nerede yapılacağı açıkça belirtilmemiş olmakla birlikte TTK m. 36/1 uyarınca ilan TTSG’de yapılacaktır. Ayrıca, TTK m. 339/2.i uyarınca şirketin esas sözleşmesinde ilanların yapılma şekli açısından öngörülmüş olan yöntemin de izlenmesi gerekmektedir³²¹. Bunlara ek olarak, hamiline yazılı pay senedine bağlanacak paya sahip olan pay sahiplerinin payları henüz senede bağlanmadan önce çıplak pay halinde olduğu ve TTK m. 499 uyarınca pay sahibinin adı, soyadı, unvanı ve adresine ilişkin bilgiler pay defterine kayıtlı olacağı için her bir pay sahibine iadeli taahhütlü mektupla payın senede bağlandığına ilişkin bildirim yapılması da söz konusu olabilir³²².

³¹⁹ Teoman, s. 10.

³²⁰ Teoman, s. 10. Ticaret sicil kayıtlarının olumlu ve olumsuz etkilerine ilişkin bkz. Özge Karaege, “**Ticaret Sicili Kayıtlarının Üçüncü Kişiler Bakımından Etkisi**”, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 2020, C. 00, S. 2, s. 461-493, s. 464 vd.

³²¹ Teoman, s. 11.

³²² Teoman, s. 11.

Yönetim kurulu kararının şirketin internet sitesinde yayınlanması gerekliliğine ilişkin ise internet sitesi açma yükümlülüğü olan şirketlerin incelenmesi gerekir. TTK m. 1524 uyarınca internet sitesi açma yükümlülüğü yalnızca bağımsız denetime tabi olan anonim şirketler için geçerlidir³²³. Dolayısıyla her bir kapalı anonim şirket için internet sitesi açma yükümlülüğü öngörülmemiş olduğundan bu yükümlülüğe tabi olmayan anonim şirketlerin pay sahiplerinin internet sitesinden payın senede bağlandığını ve buna ilişkin yönetim kurulu kararının içeriğini öğrenme imkanı bulunmamaktadır³²⁴. Bu anlamda internet sitesi açma yükümlülüğü bulunmayan şirketler açısından pay sahiplerine payın senede bağlandığına ilişkin bilgi vermeleri hususunda kanun koyucu şirketleri yalnızca yukarıda belirtilen ilan yöntemi ile yükümlü kılmıştır.

iii. Yönetim Kurulunun Payın Senede Bağlanması Kararını Almaması Halinde Pay Sahibinin Hakları

Yönetim kuruluna payın senede bağlanması konusunda bir yükümlülük getirilirken buna aykırılık hali ise TTK’de açıkça düzenlenmemiştir. Bu kapsamda sorumluluk ile ilgili hususlara ve pay sahiplerinin bu halde kullanabilecekleri haklarına şirketler hukuku genel prensipleri ile ulaşmak gerekir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki payın hamiline yazılı senede bağlanması için yönetim kurulu kararı alınması bir geçerlilik şartıdır³²⁵. Aksi takdirde, şirketi temsil etmeye yetkili iki kişinin imzası ile pay senedinin düzenlenip tedavüle konulması ve bundan haberdar olmaksızın şirketin diğer yönetim kurulu üyeleriyle şirketi temsile yetkili kişilerin aynı paylar için başka hamiline yazılı pay senetleri düzenlemeleri söz

³²³ TTK m. 1524 uyarınca bağımsız denetime tabi olan sermaye şirketleri, kuruluşlarının ticaret siciline tescili tarihinden itibaren üç ay içinde bir internet sitesi açmak ve bu sitenin belirli bir bölümünü şirketçe kanunen yapılması gereken ilanların yayımlanmasına özgülemek zorundadır. Bağımsız denetime tabi olan şirketler ise TTK m. 397/4 uyarınca Cumhurbaşkanınca belirlenir. Bankalar, SPK mevzuatına tabi yatırım kuruluşları, portföy yönetim şirketleri, merkezi takas kuruluşları gibi şirketler ile aktif malvarlığı, net satış hasılatı, çalışan sayısı ile Cumhurbaşkanlığı kararında belirtilen eşikleri aşan şirketler bağımsız denetime tabi olacaklardır. 2021 yılı bağımsız denetime tabi olacak şirketlere ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararı için bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/05/20180526-2.pdf> (Erişim tarihi: 09.12.2021)

³²⁴ Teoman, s. 11.; Kendigelen, s. 394.; Narbay, **Pay**, s. 211.

³²⁵ Tekinalp, s. 100, N. 9-13a.

konusu olabilir. Bu ise aynı paylar için birbirinden farklı pay senetlerinin tedavül etmesine olanak tanıyarak hukuk güvenliği ile bağdaşmayacaktır. Bu anlamda, kanaatimizce yönetim kurulu kararı alınmaksızın payın senede bağlanması halinde pay senedi geçersiz olacaktır. İkinci olarak, hamiline yazılı pay senedinin basıldığına üçüncü kişiler bakımından bilinir olması yönetim kurulu kararının tescili sonrasında yapılacak ilan ile birlikte mümkündür. TTK m. 36/3 uyarınca hamiline yazılı pay senedi sahiplerinin ilan sonrasında pay senedinin basıldığını bilmedikleri yönündeki iddiaları dinlenmeyecektir. Son olarak, alınan yönetim kurulu kararının varsa şirketin internet sitesinde yayınlanması konusunda ise kanaatimizce bu yönetim kurulu kararının tescil ve ilan edilmiş ancak yalnızca internet sitesine eklenmemiş olması sebebiyle hamiline yazılı pay senedi geçersiz kılınmamalıdır. Zira, internet sitesi bağımsız denetime tabi şirketler açısından öngörülmüş, pay sahiplerinin şirkete ilişkin birtakım kararları görebileceği ek bir platformdur. Burada hamiline yazılı pay senedine ilişkin karar zaten TTSG’de yayınlanarak pay sahibinin bilgisine sunulmuştur. Dolayısıyla, bu kararın internet sitesine eklenmemiş olması halinde hamiline yazılı pay senedi geçerli olacak; ancak TTK m. 562/12 uyarınca internet sitesinde bulunması gereken zorunlu içeriğin eklenmemiş olmasından sorumlu kişilere yüz güne kadar adli para cezası yaptırımını uygulanacaktır.

Bununla birlikte, pay sahiplerinin payın senede bağlanmasında tedavül kolaylığı sağlamasından hareketle bir menfaatleri olduğunu belirtmiştik. Benzer şekilde, TTK m. 486’nın gerekçesinde nama yazılı payın senede bağlanması için getirilen istisnai zorunluluk hali için kanun koyucu, kapalı anonim şirketlerde özellikle aile şirketlerinde pay senedinin bastırılmaması ve dağıtılmaması yoluyla baskı yapılması, pay sahiplerinin bu sıfatlarını ispattan yoksun bırakılmaları, devir olanaklarının sınırlandırılması gibi hukuka aykırı yöntemlerin önüne geçildiğini, bu durumun özellikle pay defteri bulunmayan veya kayıtları düzensiz tutulan, güncel durumu yansıtmayan şirketlerde sakıncalar doğurduğunu ifade etmiştir³²⁶. Ayrıca, düzenlemenin sonunda hükme aykırılık halinde pay sahiplerinin mahkemeye başvurabilecekleri de belirtilmiştir. Bu anlamda, her ne kadar gerekçe nama yazılı pay senetlerinin istisnai düzenleme haline ilişkin olsa da mahkemeye başvuru imkanı

³²⁶ Bkz. Gerekçe TTK m. 486.

payları hamiline yazılı senede bağlanmayan pay sahipleri açısından da geçerli olmalıdır³²⁷.

Pay sahibinin mahkemeye başvuru imkanı kabul edilmekle birlikte bu davanın kimlere karşı yöneltilebileceğinin de belirlenmesi gerekmektedir. Payın senede bağlanmaması sebebiyle oluşacak zarar, anonim şirkette değil doğrudan pay sahibinin malvarlığında oluşacaktır³²⁸. Bu doğrultuda, pay sahibinin zararın doğması halinde TTK m. 553 kapsamında payın senede bağlanması için gerekli işlemleri yapmayan örneğin karar almayan veya tescil ile ilan ettirmeyen yönetim kurulu üyelerinden bu sebeple uğradığı tazminini talep etme imkanı vardır³²⁹.

Ayrıca, yönetim kurulunun payın senede bağlanmasına ilişkin yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde pay sahibinin senedin çıkarılması talebiyle eda davası açıp açamayacağı konusunda öğretide farklı görüşler bulunmaktadır. Öncelikle, eda davası³³⁰, davacının, davalının verme, yapma veya yapmama borcunun ifasına mahkum edilmesini mahkemeden talep ettiği dava türüdür (HMK m. 105). Payın senede bağlanması ise anonim şirket açısından bir yapma borcu niteliğindedir³³¹. Buna göre, öğretide çoğunluk görüş, pay sahibinin senedin çıkarılmasına ilişkin anonim şirkete eda davası yöneltebileceğini kabul eder³³². *Teoman*'a göre ise mahkemenin şirket organı yerine geçerek karar vermemesi gerekir ve bu halde pay sahibinin eda davası açması mümkün değildir³³³. Yazara göre yönetim kurulunun payın senede bağlanmasına ilişkin yükümlülüğüne aykırı davranması haklı sebeple yönetim kurulu görevinden alınmasına sebep olabilir³³⁴. Kanaatimizce, öğretide *Aka* tarafından

³²⁷ Teoman, s. 14.; Aka, s. 39.

³²⁸ Anonim şirketlerde yönetim kurulunun aykırı eylemleri sebebiyle pay sahipleri ve alacaklıların doğrudan zarar gördüğü hallerde sorumluluğunun doğrudan ve anonim şirket nezdinde oluşan zararlar için dolaylı olduğuna ilişkin açıklamalara ilişkin bkz. Ersin Çamoğlu, **Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, 3. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010, s. 151.

³²⁹ Teoman, s. 14.; Tekinalp, s. 100, N. 9-13a.; Şener, **Ortaklıklar**, s. 613.; Sevi, s. 208.; Aka, s. 39.

³³⁰ Bu konudaki açıklamalar için bkz. Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Muhammet Özkes, **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**, 9. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 215.

³³¹ Aka, s. 40. Yapma borcunun konusunu oluşturan edimin, borçlunun yerine getirmek zorunda olduğu ve alacaklının ondan yerine getirmesini isteyebileceği hareket tarzı olduğu yönünde bkz. Ersin Erdoğan, “**Yapma Borçlarının İcrası ve Bazı Temel Sorunlar**”, Ankara Barosu Dergisi, 2017/2, s. 147-175.; s. 148, dn. 1’de anılan yazarlar.

³³² Tekinalp, s. 100, N. 9-13a.; Şener, **Ortaklıklar**, s. 613.; Sevi, s. 208.; Aka, s.40.

³³³ Teoman, s. 14.

³³⁴ Teoman, s. 14. TTK m. 364 uyarınca yönetim kurulu üyeleri, esas sözleşmeyle atanmış olsalar dahi, gündemde ilgili bir maddenin bulunması veya gündemde madde bulunmasa bile haklı bir sebebin varlığı hâlinde, genel kurul kararıyla her zaman görevden alınabilirler. TTK’de haklı sebebin ne olduğu

isabetle belirtildiği üzere eda davası açılabilceğinin kabul edilmemesi ve pay sahibinin payın senede bağlanmaması sebebiyle herhangi bir zarara uğramaması halinde, yönetim kurulunun bu yükümlülüğe aykırılığı yaptırımsız kalacaktır³³⁵. Bu itibarla kanaatimizce, şirketin payı senede bağlaması yükümlülüğü, pay sahibine karşı bir yapma borcu niteliğinde olduğu için borcun ifa edilmemesi halinde, pay sahibinin borcun ifasını eda davası ile mahkemeden talep edebilmesi gerekir.

Bununla birlikte, pay sahibinin şirkete karşı yönelttiği bu eda davasında, mahkemenin şirketi pay senedi çıkarma borcunu ifaya mahkum etmesine rağmen şirketin, yükümlülüğünü yerine getirmemesi ihtimali ise ayrıca incelenmelidir.

Türk hukukunda borcun ifa edilmemesi halinde, alacaklının cebri icra hukukundan faydalanması mümkündür³³⁶. Yapma borcunun ifa edilmemesi halinde alınacak mahkeme kararlarının icrasına ilişkin ise İİK’de özel bir düzenleme öngörülmiştir. Buna göre, İİK m. 30 uyarınca bir işin yapılmasına ilişkin ilamın varlığı halinde, borçluya icra emri gönderilerek ilamda belirtilen süre içerisinde veya ilamda bir süre öngörülmemişse icra müdürünün belirlediği başlangıç ve bitiş tarihleri içerisinde işin yapılması emredilir³³⁷. Bu düzenleme, bir işin borçludan başka kimse tarafından yapılamayacağı veya işin borçlu yerine bir başkası tarafından yapılması mümkünse başkasına yaptırılabilmesi şeklinde iki hal içermektedir³³⁸. Kanaatimizce, pay senedinin çıkarılmasına ilişkin verilen ilamın ifası yalnızca anonim şirket

açıklanmamış ancak Gerekçe TTK m. 364 ile yolsuzluk, yetersizlik, bağlılık yükümünün ihlali ile birçok şirkette üyelik sebebiyle görevin ifasında güçlük, geçimsizlik, nüfuzun kötüye kullanılması haklı sebeplere örnek olarak gösterilmiştir. Haklı sebebe ilişkin açıklamalar için bkz. Özge Karaege, “Anonim Şirketlerde Genel Kurulun Yönetim Kurulu Üyelerini Görevden Alma (Azil) Yetkisi (TTK m. 364)”, Ankara Barosu Dergisi, 2014, S. 1, s. 71-110, s. 85 vd. Bu anlamda, kanaatimizce payın senede bağlanmaması yönetim kurulunun görevden alınması için haklı bir gerekçe olabilir. Ancak, bu kararın genel kurul toplantısında alınması için yeterli nisabı sağlayamayan pay sahipleri açısından bu imkan söz konusu olamayacaktır. Bu yönde ayrıca bkz. Aka, s. 40.

³³⁵ Aka, s. 40.

³³⁶ Rona Serozan, **Borçlar Hukuku Genel Bölüm İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme**, C.3, 6. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2016, s. 221.; M. Kemal Oğuzman, M. Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-1**, 19. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2021, s. 398, para. 1212.; O. Gökhan Antalya, Murat Topuz, **Medeni Hukuk Cilt I**, 4. Baskı, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 581.

³³⁷ Bir işin yapılmasına ilişkin ilamların icrasının aynı bir icra olduğu, başka bir deyişle ilamın konusunu teşkil eden işin aynen yapılması gerektiği yönünde bkz. Baki Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, 27. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi, 2013, s. 414.

³³⁸ İİK m. 30 ile borcun ifasına ilişkin iki hale yönelik bkz. Çiğdem Yazıcı Tıktık, “Bir İşin Yapılmasına veya Yapılmamasına İlişkin İlamların İcrası”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2015, C. 16, S.14, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, s. 2735-2776., s. 2740 vd.; Erdoğan, s. 149 vd.

tarafından gerçekleştirilebileceği için icra müdürlüğü tarafından şirkete bu konuda bir icra emri gönderilmesi gerekir^{339, 340}. İcra emrinin yerine getirilmemesi halinde ise İİK m. 343 uyarınca lehine hüküm verilenin şikayeti üzerine, yapma borcunu yerine getirmeyenlere üç aya kadar tazyik hapsine karar verilebilecektir³⁴¹. Kanaatimizce, bu yaptırım anonim şirketler açısından pay sahibinin talebiyle, payın senede bağlanmasına ilişkin yükümlülük yönetim kurulu için öngörüldüğünden yönetim kurulu üyelerine karşı uygulanabilecektir. Ancak, bu halde payın senede bağlanması sonucuna ulaşamayacaktır³⁴². Bununla birlikte, hiç şüphesiz pay sahibinin kararın icra edilmemesi sebebiyle zarara uğraması halinde TTK m. 553 uyarınca yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna başvurması da söz konusu olacaktır.

Çalışmamızın konusunda olduğu gibi yapma borcunun mutlaka borçlu tarafından ifa edilmesinin gerektiği bir halde ve alacaklı (konumuz açısından pay sahibi) nezdinde bir zarar da meydana gelmemişse aynen ifanın sağlanması için İİK’de düzenlenen cebri icra dışında bir imkan olarak anonim şirketler hukuku bakımından şirkete kayyım atanmasının söz konusu olup olamayacağı değerlendirilebilir. Açık bir anlatımla, pay sahibinin payın senede bağlanması için eda davası açması, mahkemenin bu talebi haklı görmesi; ancak yapma borcunun ifasına ilişkin ilamın icrası hususundaki icra emrine rağmen şirketin bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde, örneğin yalnızca payın senede bağlanmasının sağlanması için kayyım atanması yoluna başvurulması imkanı olup olamayacağı düşünülebilir.

Kayyım, temsil ya da yönetim organından geçici veya devamlı olarak yoksul kalan gerçek ya da tüzel kişilere veya mallara, bu eksikliği gidermek üzere yargı tarafından atanan kamu görevlisidir³⁴³. TTK’de kayyım atanmasına ilişkin özel

³³⁹ Bu konuda, 11.04.2005 tarihli ve 25783 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği m. 19/1.d uyarınca Örnek 4-5 no’lu icra emri gönderilir.

³⁴⁰ Şirketler hukuku bakımından şirket pay sahiplerinin icra kabiliyetini haiz bir mahkeme ilamını, bir işin yapılmasına ilişkin ilamların icrası usulüne göre icra ettirebileceği yönünde bkz. Yazıcı Tıktık, s. 2762.

³⁴¹ Bir başkası tarafından ifa edilemez nitelikteki yapma borçları açısından öngörülmüş bu hapis cezasının anayasaya aykırı olup olmadığına ilişkin bkz. Serozan, **İfa**, s. 222.; Erdoğan, s. 160 vd.

³⁴² Yapma borcunun ifasının başka kimse tarafından yaptırılamaması halinde böyle bir ilamın zorla icrasının mümkün olmadığı yönünde bkz. Selahattin Sulhi Tekinay, Sermet Akman, Halûk Burcuoğlu, Atilla Altop, **Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 7. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1993, s. 921.; Oğuzman/Öz, s. 404, para. 1237.; Antalya/Topuz, s. 581-582.

³⁴³ Ersin Çamoğlu, “**Anonim Ortaklığa Yönetim Kayyımı Atanması**”, İstanbul Barosu Dergisi, 2017, C. 91, S. 5, s. 15-28.; s. 16.

düzenlemeler bulunmamakla birlikte TTK m. 1'den hareketle TMK'de yer alan kayyım ile ilişkin düzenlemelerin anonim şirketler bakımından da uygulanması söz konusu olabilecektir. TMK düzenlemeleri uyarınca geçici süreyle ve kanunda belirtilen hallerde kayyım atanabilmesi, kayyımlığı gerektiren halin temsil kayyımlığı ve yönetim kayyımlığı olarak iki tür olabileceği, anonim şirket bakımından *temsil kayyımının*³⁴⁴ tüzel kişinin temsil organının varlığına rağmen temsilde yasal veya fiili bir engel söz konusu olması halinde, *yönetim kayyımının*³⁴⁵ ise tüzel kişinin yasal organının oluşmasında veya çalışmasında bir fiili veya hukuki engelin olması halinde görevlendirilebileceği söylenebilir³⁴⁶. Bu anlamda, kanaatimizce, TMK'de bir tüzel kişiliğe kayyım atanmasına ilişkin düzenlemeler, payın senede bağlanmasına yönelik bir ilamın yerine getirilmemesi sebebiyle, yalnızca bu işle sınırlı olsa dahi kayyım atanmasına imkan vermemektedir. Zira, kayyım atanmasına ilişkin düzenlemeler istisnai haller için getirilmiş olup şirketin yönetiminin özensizliği şirkete kayyım atanması için geçerli bir sebep değildir³⁴⁷.

Tüm bunlardan hareketle belirtmek gerekir ki payın senede bağlanmasına ilişkin aykırılık halinde pay sahibinin eda davası açması halinde dahi mevcut düzenlemeler uyarınca pay senedinin bastırılmasını sağlayamama ihtimali bulunmaktadır. Pay sahibi, esas sözleşmeyle farklı bir nisap getirilmemiş olduğu bir halde şirket sermayesinin çoğunluğunu temsil etmiyorsa pay senedinin basılmaması konusunda ısrar eden yönetim kurulu üyelerini genel kurul kararı ile görevden alamayacaktır. Böyle bir durum için çoğunluk pay sahipleri açısından bir caydırıcılık yaratılması amacıyla TTK m. 486 hükmüne aykırılık halinde anonim şirkete karşı idari para cezası yaptırımını uygulanmasının *de lege ferenda* uygun olacağı görüşündeyiz.

³⁴⁴ TMK m. 426 uyarınca temsil kayyımlığı kanunda ayrıca gösterilen hallerde ve şu hallerde söz konusu olabilir: 1. Ergin bir kişi, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri bir sebeple ivedi bir işini kendisi görebilecek veya bir temsilci atayabilecek durumda değilse, 2. Bir işte yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün veya kısıtlının menfaati çatışyorsa, 3. Yasal temsilcinin görevini yerine getirmesine bir engel varsa.

³⁴⁵ TMK m. 427 uyarınca yönetim kayyımlığı; yönetimi kimseye ait olmayan mallar için şu hallerde söz konusu olabilir: 1. Bir kimse uzun süreden beri bulunamaz ve oturduğu yer de bilinemezse, 2. Vesayet altına alınması için yeterli bir sebep bulunmamakla beraber, bir kişi malvarlığını kendi başına yönetmek veya bunun için temsilci atamak gücünden yoksunsa, 3. Bir terekede mirasçılık hakları henüz belli değilse veya ceninin menfaatleri gerekli kılarsa, 4. Bir tüzel kişi gerekli organlardan yoksun kalmış ve yönetimi başka yoldan sağlanamamışsa, 5. Bir hayır işi veya genel yarar amacı güden başka bir iş için halktan toplanan para ve sair yardımı yönetme veya harcama yolu sağlanamamışsa.

³⁴⁶ Çamoğlu, **Kayyım**, s. 17 vd.

³⁴⁷ Çamoğlu, **Kayyım**, s. 24.

b. Merkezi Kayıt Kuruluşuna Bildirim Yapılması

i. Yasal Düzenlemeye İlişkin Açıklamalar

a) Ön Açıklamalar

31.12.2020 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 7262 sayılı Kanun’un 27 ila 34. maddeleri ile TTK’nin hamiline yazılı pay senetlerine ilişkin düzenlemelerinde birtakım değişiklikler yapılmıştır³⁴⁸. İlgili Kanun ile getirilen değişiklikleri üç ayrı başlıkta toplamak mümkündür³⁴⁹.

Öncelikle TTK’nin 486. maddesinde yapılan değişiklikle birlikte anonim şirkete, yeni çıkaracağı hamiline yazılı pay senedini pay sahiplerine dağıtmadan önce paya ve pay sahiplerine ilişkin bazı bilgileri MKK’ye bildirme yükümlülüğü getirilmiştir. 7262 sayılı Kanun’un yürürlüğünü düzenleyen 43. maddesi uyarınca şirket açısından bu bildirim yükümlülüğü 01.04.2021 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

İkinci olarak, TTK m. 489’da yapılan değişiklik ile hamiline yazılı pay senedini devralan kişinin bu devri MKK’ye bildirmesi yükümlülüğü getirilmiştir. Devralan, ancak bu bildirim yapması halinde TTK’den doğan paya bağlı haklarını kullanabilecektir. İlk bildirim yükümlülüğünde olduğu gibi bu yükümlülük de 01.04.2021 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

Üçüncü olarak ise TTK’ye eklenen Geçici m. 14 ile birlikte mevcut hamiline yazılı pay senedi sahiplerine senedin sahibi olduklarına ilişkin anonim şirkete

³⁴⁸ İlgili mevzuat Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun ismiyle Resmi Gazete’de yayımlanmış olup Kanun ile birlikte hem Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Mali Eylem Görev Gücü’nün kitle imha silahlarının yayılmasının ve finansmanının önlenmesine ilişkin tavsiyeleri kapsamında yeni hükümler ihdas edilmiş hem de TTK ile birlikte 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu, 5253 sayılı Dernekler Kanunu, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun’da değişiklikler yapılması öngörülmüştür.

³⁴⁹ 7262 sayılı Kanun ile TTK’de değiştirilen maddeler sırasıyla TTK m. 64, 415, 417, 426, 486, 489 ve 562’dir. Ayrıca 7262 sayılı Kanun’un 34. maddesi ile TTK’ye Geçici m. 14 eklenmiştir.

31.12.2021 tarihine kadar bir başvuruda bulunma yükümlülüğü getirilmiştir. Pay senedi sahibinin başvurusundan sonraki beş iş günü içerisinde ise anonim şirketin pay senedinin sahibine ilişkin bilgileri MKK'ye kaydetmesi gerekmektedir.

Böylelikle, 7262 sayılı Kanun ile birlikte mevcut ve yeni çıkarılacak hamiline yazılı pay senetleri ve bunların devri açısından anonim şirkete ve pay sahiplerine birtakım yükümlülükler getirilmiştir. Ayrıca, ilgili Kanun ile hamiline yazılı pay senetlerine ilişkin MKK'ye yapılacak bildirimler ve kayıtlar konusundaki usul ve esasların düzenlenmesi konusunda Ticaret Bakanlığı'na yetki verilmiş olup Bakanlık tarafından 06.04.2021 tarihli ve 31446 sayılı Resmi Gazete'de Hamiline Yazılı Pay Senetlerinin Merkezi Kayıt Kuruluşuna Bildirilmesi ve Kayıt Altına Alınması Hakkında Tebliğ yayımlanmıştır.

b) Yasal Düzenlemenin Amacı ve Kapsamı

Hamiline yazılı pay senetleri açısından yapılan değişikliklerin gerekçesi Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı suçları ile kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanına karşı uluslararası düzeyde mücadele etmeyi amaçlayan organı FATF³⁵⁰'nin tavsiye kararlarına uyumun sağlanmasıdır³⁵¹.

Türkiye'nin üye ülkelerden olduğu FATF, suç gelirlerinin aklanmasına yönelik mücadelede uluslararası standartlar oluşturmak amacıyla 2012 yılında kırk maddeden oluşan ve yorumlayıcı notlar da içeren bir tavsiye kararı yayımlamış ve Ekim 2021 tarihinde bu tavsiyelerini güncellemiştir³⁵². İlgili karar içerisindeki yirmi dördüncü başlık altında ise tüzel kişilerde şeffaflığın sağlanmamasının kara paranın aklanması ve terörün finansmanı açısından risk teşkil ettiği, ülkelerin bu risk ile mücadele

³⁵⁰ FATF'nin kuruluş ve amaçlarına ilişkin olarak bkz. <https://www.fatf-gafi.org/about/whatwedo/> (Erişim tarihi: 28.11.2021).

³⁵¹ Bkz. 7262 sayılı Kanun Genel Gerekçe.

³⁵² FATF Tavsiyeleri için bkz. <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html> (Erişim tarihi: 28.11.2021). FATF Tavsiyeleri uluslararası bir hukuk normu olmamakla birlikte üye ülkelerin tavsiyelere uyum sağlayıp sağlamadığı FATF tarafından denetlenmekte ve periyodik olarak üye ülkelerin uyum süreçlerine ilişkin raporlar yayınlanmaktadır.

amacıyla tüzel kişilerin sahibi olanların kimliklerini açıklamalarını sağlayacak etkin tedbirler almaları gerektiği belirtilmiştir³⁵³. Tavsiyede özellikle hukuk sistemlerinde hamiline yazılı senetlere veya bunların temsil edilmesi yoluyla pay sahiplerinin gizli kalabilmesine imkan tanıyan ülkelerin tüzel kişiler açısından şeffaflığı sağlayabilecek etkin tedbirler alması önerilmiştir³⁵⁴. Türkiye’de de bu amaçla 7262 sayılı Kanun ile TTK’de hamiline yazılı pay senetlerine ilişkin değişiklikler öngörülmüş ve pay sahiplerine ilişkin bilgilerin MKK’ye kaydedilmesi yükümlülüğü getirilerek hamiline yazılı pay senetlerine sahip olan kişilerin takip edilebilmesi imkanı düzenlenmiştir. Başka bir anlatımla, gölge ortak olarak nitelendirilen, şirketin belgelerinden kim olduğu bilinmeyen ancak fiilen şirket yönetimine etki edebilen kişilerin bilinir olması amaçlanmıştır³⁵⁵.

Bu noktada belirtmek gerekir ki Türkiye’deki uyum çalışmalarına benzer şekilde mehzaz İsviçre hukukunda ve Alman hukukunda da hamiline yazılı pay senetlerine ilişkin benzer yönde değişiklikler yapılmıştır.

FATF Tavsiyeleri kapsamında İsviçre Borçlar Kanunu’nda öncelikle 2015 yılında yapılan değişiklikle birlikte hamiline yazılı pay senedi sahiplerine bildirim yükümlülüğü getirilmiş (İBK m. 697/i, 698j, 697k, 697l, 697m)³⁵⁶ ancak tavsiyeler kapsamında belirtilen riski bertaraf etmek açısından 2019 yılında yapılan bir başka

³⁵³ Hamiline yazılı pay senetlerinin kötüye kullanılmasının uygulamada nasıl olabileceğine ilişkin öğretide, şirket karının dağıtılmasından sonra bu karın bilinmedik maliklere aktarılması veya şirketin anonim kontrolünün kötüye kullanılması halleri örnek olarak verilmiştir. Bkz. Hans Caspar Von der Crone, *Aktienrecht*, 2014, N. 36-38, s. 127, naklen Zühtü Aytaç, “İsviçre Hukukunda Anonim Şirket Pay Sahiplerinin Pay Edinimlerinde Bildirim Yükümlülüğüne İlişkin Yeni Düzenlemeler ve Konunun Türk Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, Prof. Dr. Seza Reisoğlu Armağanı, Ankara, 1. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2016, s. 57-103, s. 60, dn. 10.

³⁵⁴ Hamiline yazılı pay senetlerinin kötüye kullanılmasına karşı etkin önlemler alınabilmesi ve tüzel kişiler açısından şeffaflığın sağlanabilmesi için alınabilecek tedbirler konusunda FATF tarafından (a) hamiline yazılı pay senetlerinin yasaklanması, (b) hamiline yazılı pay senetlerinin nama yazılı pay senetlerine dönüştürülmesi, (c) bu senetlerin finans kurumları veya profesyonel aracı kurumlar nezdinde saklanması sağlayarak hareketsizleştirilmesi veya (d) senedi elinde bulunduran pay sahiplerinin şirkete bildirimde bulunması ve bu kişilerin kimliklerinin kaydedilmesinin zorunlu tutulması önerilmiştir. Bu öneriler için bkz. FATF Tavsiyeleri, 24. madde ile ilgili Yorumlayıcı Notlar, m. 14, s. 95. <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html> (Erişim tarihi: 28.11.2021)

³⁵⁵ Mücahit Ünal, “7262 Sayılı Kanun ile Türk Ticaret Kanunu’nda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi – Gölge Ortak Uygulamasının Sonu veya Anonim Şirketin “Anonim”liğinin Sonu”, <https://blog.lexpera.com.tr/7262-sayili-kanun-ile-turk-ticaret-kanununda-yapilan-degisikliklerin-degerlendirilmesi/> (Erişim Tarihi: 28.11.2021)

³⁵⁶ Bu bildirim yükümlülükleri konusunda kapsamlı değerlendirmeye ilişkin bkz. Aytaç, *Bildirim*, s. 57 vd.

değişiklikle 01.01.2020 tarihinden itibaren şirketlerin hamiline yazılı pay senedi ihracı istisnai hallerle sınırlandırmıştır. Mevcut hamiline yazılı senetlerin ise 30.04.2021 tarihine kadar nama yazılı senetlere dönüştürülmesi yükümlülüğü getirilerek hamiline yazılı senetler için önerilen FATF tedbirleri uygulanmıştır³⁵⁷. Benzer bir şekilde, Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nda yapılan değişiklikle hamiline yazılı pay senedi ihracı yalnızca borsaya kote olan şirketlerde veya bu senetleri temsilen toplu senet çıkarılması halinde mümkün olabilecektir (AktG m. 10)³⁵⁸. Dolayısıyla, TTK'de yapılan bu değişikliklerin uluslararası alanda kara paranın aklanmasının önlenmesi ve terörün finansmanı açısından diğer ülkelerde alınan tedbirlerle paralel olduğu söylenebilir.

Yeni düzenlemenin kapsamını ise SPK m. 13 uyarınca payları kayden izlenen şirketler dışında kalan ve hamiline yazılı pay senedi ihraç eden anonim şirketler oluşturmaktadır. Başka bir deyişle, bu düzenleme kapalı anonim şirketlerdeki hamiline yazılı pay senetleri için geçerli olacaktır. Belirtmek gerekir ki henüz senede bağlanmamış paylar ve hamiline yazılı pay senedi yerine çıkarılacak il mühaberlerin sahiplerinin şirket pay defterine kaydedilmesi gerektiği için (TTK m. 499) bunlar düzenlemenin kapsamı dışındadır.

Pay senetleri için öngörülen düzenlemenin sermaye piyasası açısından kayden izlenen paylarda olduğu gibi MKK'ye bildirilmesi noktasında ise bir hususu belirtmek gerekir. Getirilen düzenleme ile birlikte kapalı anonim şirketlerin hamiline yazılı pay senetlerinin kaydileştirilmesi öngörülmemiş olup paylar halen fiziki senetlere bağlanacaktır³⁵⁹. Açık bir anlatımla, hamiline yazılı pay senetlerine ve bunların sahiplerine ilişkin bilgiler MKK nezdinde HPKS'ye kaydedilecek ancak fiziken

³⁵⁷ OECD Global Forum On Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes, Peer Review Report on the Exchange of Information on Request Switzerland 2020 (Second Round), https://www.sif.admin.ch/sif/en/home/multilateral/gremien/global_forum.html (Erişim Tarihi: 28.11.2021); ayrıca bkz. Manuel Vogler, Mark Meili, “**Switzerland Restricts Bearer Shares Capital Market**”, **International Finance Law Review**, <https://www.iflr.com/article/b1mb1x3cgkdq80/switzerland-restricts-bearer-shares> (Erişim Tarihi: 28.11.2021)

³⁵⁸ OECD Global Forum On Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes, Peer Review Report on the Exchange of Information on Request Germany 2017 (Second Round), https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/global-forum-on-transparency-and-exchange-of-information-for-tax-purposes-germany-2017-second-round_9789264280205-en#page1 (Erişim Tarihi: 28.11.2021)

³⁵⁹ Pulaşlı, s. 528.; Aka, s. 55.

senetler pay sahiplerinde bulunacak ve senedin devri yine zilyetliğin geçirilmesi yoluyla yapılacaktır³⁶⁰.

c) Düzenlemeye İlişkin Öğretide Getirilen Eleştiriler

Yeni bir düzenleme olması sebebiyle henüz öğretide yoğun şekilde değerlendirilmeye tabi tutulmamış olmakla birlikte, TTK’de yapılan değişiklikler özellikle anonim şirketlerin karakteristik yönlerinden biri olan pay sahiplerinin “anonim” kalabilmeleri ve hamiline yazılı pay senetlerinin tedavülünün zorlaştırılmış olması çerçevesinde eleştirilmiştir.

Öncelikle henüz TTK’deki değişiklikten önce genel olarak FATF tavsiyelerini ve bu kapsamda İsviçre mevzuatında yapılan bildirim yükümlülüklerine ilişkin değişiklikleri değerlendiren *Aytaç* tarafından, kara paranın aklanması ve kaydi ekonomiye geçiş bağlamında Türk hukukunda benzer bir değişikliğin önerilebileceğini ancak, hamiline yazılı pay senetlerinin kıymetli evrak özelliği ve niteliği ile yatırım gücü dikkate alındığında bildirim yükümlülüğü düzenlemelerinin caydırıcı veya engelleyici olumsuz bir etkisinin olabileceği belirtilmiştir³⁶¹. Benzer şekilde, TTK değişikliği öncesi FATF tavsiyeleri kapsamında hükümler ihdas eden Avrupa hukuk sistemlerindeki düzenlemeleri değerlendiren *Tütüncü*, yapılan düzenlemelerin amacının kamu yararını sağlamak olduğunu belirtirken hukuki açıdan problemi terörün finansmanının önlenmesi düşüncesiyle pay sahiplerinin girişim özgürlüğüne yapılan müdahalenin ölçülülüğü ve yerindeliği olarak tespit etmiştir³⁶².

TTK’de yapılan değişiklik sonrası düzenlemeye ilişkin öğretide eleştiride bulunan yazarlardan *Ünal*’a göre hamiline yazılı pay senetlerine ilişkin getirilen bu

³⁶⁰ Her ne kadar anonim şirketlerde payın devrine ilişkin düzenlemeler çalışmamızın kapsamı dışında yer alsa da öğretide devir açısından eski düzenlemeden farklı olarak MKK’ye bildirim yükümlülüğü getirilmesinin devir için kurucu şart olmadığı, yalnızca pay sahipliği haklarının kullanılmasına engel olacağı yönündeki görüş için bkz. Deniz Baytemur, “**7262 Sayılı Kanunla Hamiline Yazılı Pay Senetlerine İlişkin Yapılan Değişiklikler**”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 2021, C. 16, S. 176, s. 711-720, s. 718.; Bahtiyar, s. 315.; karş. Bozkurt, s. 442.

³⁶¹ *Aytaç*, **Bildirim**, s. 102.

³⁶² Muharrem Tütüncü, “**Anonim Şirketin Sonu: Hamiline Yazılı Pay Senetleri İçin Öngörülen Yeni Düzenlemeler**”, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2017, C. 16, S. 2, s. 749-782, s. 777.

bildirim yükümlülüğü şirketin anonimlik özelliğini sona erdirmekte ve bu yönüyle anonim şirketlerdeki hamiline yazılı pay senetleri müessesesine aykırılık teşkil etmektedir. Yazara göre hamiline yazılı pay senetlerinin takip edilmesiyle kara paranın aklanmasının önlenmesine yönelik alınacak tedbirler buna mani olmayacağı gibi, kaynağa ihtiyaç duyan sermaye piyasasının genele yayılmasını da engelleyecektir³⁶³.

Benzer şekilde payın serbestçe devredilebilirliği ilkesi ve pay sahibinin anonimliği açısından düzenlemeyi değerlendiren *Tarhan*'a göre ise TTK'de payların devri için getirilebilecek bağlam kuralları dahi sınırlandırılmışken hamiline yazılı pay senetlerinin devri açısından getirilmiş olan MKK'ye bildirim yükümlülüğü oldukça tartışmalıdır. Ayrıca, pay sahipliğine ilişkin bilgilerin MKK ile paylaşılması ve bu kayıtların ilgili kanunlar uyarınca yetkili kılınmış merciler ile paylaşılabilir olmasının oldukça sınırlı olarak uygulanması gerektiği yazar tarafından vurgulanmıştır (TTK m. 489/3). Bu anlamda FATF tavsiye kararı ile uyumlu hale gelebilmek adına hamiline yazılı senetler açısından bu tip değişiklikler öngörmek kanun koyucunun terörün finansmanı ve kara para aklanmasının önlenmesi gibi kamu menfaatlerini ön plana koymasının bir yansımasıyken anonim şirketler hukukundaki kurallar bütünü açısından yarattığı etkinin bilincinde olunması gerektiği yazar tarafından hatırlatılmıştır³⁶⁴.

Ayrıca, *Baytemur*'e göre hamiline yazılı pay senedinin devrinde, devralanın bildirim yapması için belirli bir süre öngörülmemiş olmasına rağmen hükme aykırılık halinde idari para cezası yaptırımının uygulanması (TTK m. 562/13), cezanın uygulanması gereken tarih bakımından bir belirsizlik yaratmakta ve bu durum suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile bağdaşmamaktadır³⁶⁵.

³⁶³ Ünal, <https://blog.lexpera.com.tr/7262-sayili-kanun-ile-turk-ticaret-kanununda-yapilan-degisikliklerin-degerlendirilmesi/> (Erişim Tarihi: 28.11.2021)

³⁶⁴ Damla Gül Tarhan, “Türk Ticaret Kanunu’nda Öngörülen Hamiline Yazılı Pay Senedi Devirlerinin Bildirilmesi Zorunluluğu – Anonim Şirketlere İlişkin Temel Dinamikler Bağlamında Bir Değerlendirme”, <https://blog.lexpera.com.tr/turk-ticaret-kanununda-ongorulen-hamiline-yazili-pay-senedi-devirlerinin-bildirilmesi-zorunlulugu/> (Erişim Tarihi: 28.11.2021)

³⁶⁵ Baytemur, s. 715 vd.

Bahtiyar ise hamiline yazılı pay senedinin pay sahibi açısından sağladığı anonimlik imkanının kaldırılmış ve senedin hızlı tedavül edebilmesi olanağının önemli ölçüde kısıtlanmış olduğunu belirtmiştir³⁶⁶.

Son olarak, *Tekinalp* tarafından özellikle TTK m. 489 kapsamında yapılan değişiklikler ile Türk sermaye piyasasının uygulama alanının kısıtlandığı, devrin MKK'ye bildirilmesi gerekliliğiyle birlikte hamiline senedin “hamiline” olması özelliğinden vazgeçildiği, düzenlemenin Türkiye’de yerleşik kişiler bakımından Türkiye dışında yerleşik anonim şirket hamiline yazılı pay senetlerine sahip olunması halinde uygulanıp uygulanmayacağının belirsizliği ve TTK m. 489/3 ile pay sahipliği bilgilerini yetkili merciler ile paylaşmasının eğer vergi menfaati açısından getirilmişse yanlış bir uygulama olduğu, bu menfaatin piyasaların herkesçe tanınan aletlerinin yok edilmesi suretiyle korunmaması gerektiği hususunda eleştirilmiştir³⁶⁷.

d) Düzenlemeye İlişkin Görüşümüz

Hamiline yazılı pay senetleri açısından 7262 sayılı Kanun ile TTK’de yapılan değişikliklerin oldukça köklü olduğu belirtilmelidir. Hem payın senede bağlanması açısından anonim şirkete getirilmiş hem de pay senedinin devri halinde devralana getirilmiş olan bildirim yükümlülükleri anonim şirketler hukuku açısından yeni ve kendine özgü niteliktedir³⁶⁸.

Öğretide birçok yazar tarafından yapılan değişiklikler, anonim şirketlerin karakteristik özellikleri ile ilgili iki temel nokta üzerinde yoğunlaşmaktadır. *İlk* olarak, anonim şirkette pay sahiplerinin “anonim” kalabilmesi olanağı ile anonim şirketin karakteristik bir özelliğinin ortadan kaldırıldığı yoğunlukla belirtilmiştir. Kanaatimizce, burada anonimlikten ne anlaşılması gerektiğini açıklamak gerekir. Düzenlemenin amacının hamiline yazılı pay senedi sahiplerinin takip edilmesi

³⁶⁶ Bahtiyar, s. 309.

³⁶⁷ Tekinalp (Poroy), s. 112 vd.

³⁶⁸ MKK’ye bildirim yükümlülüğünün anonim şirketler hukukunda payın devrine ilişkin öngörölmüş diğer bildirim ve izin yükümlülükleri ile karşılaştırma için bkz. Tarhan, <https://blog.lexpera.com.tr/turk-ticaret-kanununda-ongorulen-hamiline-yazili-pay-senedi-devirlerinin-bildirilmesi-zorunlulugu/> (Erişim Tarihi: 28.11.2021)

olduğunu belirtmiştik. Dolayısıyla, MKK'ye kaydedilmiş pay sahipleri MKK üzerinden takip edilebilecek ve TTK m. 489/3 uyarınca bu bilgiler, MKK tarafından ilgili kanunlarla yetkili kılınmış mercilerle paylaşılabilecektir. Bu anlamda, pay sahipliği suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanının engellenmesi amacıyla yetkili kılınmış merciler tarafından bilinecektir. Ancak, hem 7262 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler hem de bu hususta çıkarılan Tebliğ incelendiğinde anonim şirketin pay sahibinin kimliğine her an ulaşabileceğine ilişkin bir düzenlemeye rastlanmamaktadır. Yasal düzenleme ile üç bildirim yükümlülüğünün öngörüldüğünü belirtmiştik. Bu anlamda, anonim şirket yalnızca mevcut hamiline yazılı pay senedi sahipleri kendisine başvurduğunda ve genel kurul toplantısı öncesinde MKK'den alacağı pay sahipleri çizelgesi ile güncel pay sahiplerinin kimliğini bilebilecektir³⁶⁹. Bunun dışında, ilk kez payın senede bağlanması halinde pay sahiplerinin bilgileri zaten 7262 sayılı Kanun öncesinde olduğu gibi pay defterinde yer alacak, TTK m. 489 uyarınca pay senedinin devri halinde ise devralan bu bildirimi doğrudan MKK'ye yapacaktır. Her ne kadar Tebliğ m. 5/1-c.2 ile devralanın şirkete başvurması halinde şirketin bu başvuruyu yapabileceği belirtilse de devralanın bu bildirimi şirkete başvurmaksızın gerçekleştirmesi mümkündür. Dolayısıyla, yeni düzenlemelerle birlikte pay sahibinin anonim şirket tarafından her zaman bilinebileceği yönündeki görüşe iştirak edemiyoruz.

Ayrıca, anonim şirketlerde “anonim” olma özelliğinin öğretide paya ve pay sahipliğine bağlı olarak iki farklı görüşle tanımlandığını ve anonimliği pay sahibinin kimliği ve kişisel yeteneklerinden ziyade sermaye taahhüdünün ön planda olması ile tanımladığımızı belirtmiştik³⁷⁰. Öğretide de isabetle belirtildiği üzere kanun koyucu kamu menfaatini ön planda tutarak bu değişiklikleri öngörmüş olup kanaatimizce 7262 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik pay sahibinin kimliğinin ve kişisel yeteneklerinin ön planda olması, başka bir deyişle pay sahibinin kimliğinin anonim şirketçe bilinmesi amacı gütmemektedir.

İkinci olarak, öğretide hamiline yazılı pay senedinin, hamiline yazılı kıymetli evrak niteliğini haiz olması sebebiyle zilyetliğin geçirilmesi ile tedavül edebilmesi

³⁶⁹ 7262 sayılı Kanun değişikliği öncesinde anonim şirketin yalnızca genel kurul toplantısı için giriş kartı almak amacıyla kendisine başvuran pay sahiplerini bilmesi mümkündür.

³⁷⁰ Anonim şirketlerde anonim olma kavramının tanımlarına ilişkin olarak bkz. Bölüm I, B, 4.

imkanının yeni düzenlemeyle birlikte zayıflatıldığı isabetle belirtilmiştir. Esasen, TTK m. 647/3 uyarınca kıymetli evrakın devrinde kanun ile başka kişilerin devre katılmalarının öngörülebileceği belirtilmiştir. Bu anlamda, pay senedini devralan kişiye MKK'ye bildirim yükümlülüğü öngörülmüş olması ve bildirimde bulunmadıkça paya bağlı haklarını kullanamaması yeni pay sahibi açısından ek bir külfete sebep olmakla birlikte bu durum kanun koyucunun pay sahibinin girişim özgürlüğüne karşı kamu menfaatinin üstün tutulmasının bir sonucudur. Burada, hem pay sahibi MKK'ye bildirim için Tebliğ'in 11. maddesinde belirtilen usulü takip ederek devir işlemlerine ilişkin bilgi sağlamalı hem de bunun için ek bir ücret ödemelidir³⁷¹. Ayrıca, bildirim yükümlülüğü hususunda herhangi bir oran öngörülmemiş, sermayede çok küçük bir oranla pay sahibi olan örneğin tek bir paya sahip olan pay sahibinin dahi bildirimde bulunması gerekliliği getirilmiştir³⁷². Düzenlemeye uyulmaması halinde aykırılığın yaptırımının paya bağlı hakların kullanılmayacağı şeklinde düzenlenmesi ise pay sahibini şirkette görünürde ortak haline getirebilecek ve bu anlamda hamiline yazılı pay senetlerinin tercih edilebilirliğini azaltabilecektir.

Yapılan düzenlemelerde, 7262 sayılı Kanun'un gerekçesinde belirtilmiş olduğu üzere suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının engellenmesine yönelik FATF tavsiyelerine uyumun sağlanması amaçlanmıştır. Tavsiyeler sonrasında mehz İsviçre hukukunda ve Alman hukukunda da hamiline yazılı pay senetleri açısından oldukça sınırlı uygulama alanı düzenlendiği görülmüştür. Bu anlamda, TTK'de yapılmış olan değişikliklerin uluslararası standartları sağlamayı amaçladığı görülmektedir. Ancak öğretilde isabetle belirtilmiş olduğu üzere bu düzenlemelerde dikkat çeken husus kara paranın aklanması ile terörün finansmanının engellenmesi açısından kamu menfaati karşısında anonim şirketlerdeki pay senedi sahiplerinin girişim özgürlüğüne müdahale edilmesidir³⁷³. Bu anlamda hamiline yazılı pay senetleri için getirilmiş düzenlemelere aykırılık hallerinde pay sahipliği haklarının kullanılamaması sebebiyle anonim şirkette görünürde ortak yaratacak olması bu pay senetlerinin tercih edilebilirliği üzerinde olumsuz bir etki yaratabilecektir³⁷⁴.

³⁷¹ Tebliğ ile birlikte yayımlanan Ek-1 ile MKK tarafından pay sahibinden aynı yıl içerisinde yapılacak devirlere ilişkin bir defaya mahsus olarak vergiler hariç olmak üzere 50 TL alınacağı belirtilmiştir. Bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/04/20210406-9-1.pdf> (Erişim Tarihi: 28.11.2021)

³⁷² Mehaz İsviçre hukukunda bu konuda yapılan eleştiriler için bkz. Aytaç, **Bildirim**, s. 67.

³⁷³ Tütüncü, s. 777.

³⁷⁴ Aytaç, **Bildirim**, s. 100-101.

Düzenleme henüz çok yeni olduğu için yapılan değişikliklerin amacıyla ölçülü olup olmadığı ve uygulamada sermaye piyasası araçlarını ve limited şirketlerle birlikte en çok tercih edilen şirket türü olan anonim şirketleri iktisadi açıdan nasıl etkileyeceği zaman içerisinde görülecektir.

ii. Bildirimin İçeriği ve Usulü

Payın senede bağlanmasına ilişkin karar alınması sonrasında şirket, eğer pay sahibi gerçek kişi ise ad-soyad, vatandaşlık bilgisi, yerleşim yeri, T.C. kimlik numarası, eğer T.C. vatandaşı değilse yabancı kimlik numarası, mavi kart numarası veya pasaport numarası ile iletişim bilgilerini MKK'ye bildirilmelidir (Tebliğ m. 4/2. a). Pay sahibinin tüzel kişi olması halinde ise yine pay sahibinin iletişim bilgileri ile birlikte tüzel kişinin unvanı, MERSİS numarası, vergi kimlik numarası veya kayıtlı bulunduğu ülkede verilen sicil numarası ile merkez adresi MKK'ye kaydedilmelidir (Tebliğ m. 4/2. b)³⁷⁵.

Kaydın tamamlanması için bu bilgilerin yanı sıra, şirketin pay senedi basılmasına ilişkin almış olduğu yönetim kurulu kararı ve şirketin iletişim bilgileri de MKK'ye kaydedilmelidir. Ayrıca, iletişim bilgilerinin değişmesi halinde şirket ve pay sahiplerinin güncel bilgileri MKK ile paylaşımları gerekmektedir (Tebliğ m. 12/3)³⁷⁶.

Tebliğe göre bu bildirim şirketi temsile yetkili olan kişiler yapacaktır (Tebliğ m. 4/2). MKK'ye bildirim sırasında mücbir sebepler nedeniyle bilgi akışı sorunu olduğunda bildirimlerin iletilmesi, kayıtların tutulması ve değiştirilmesi konusunda takip edilecek yöntemler konusunda ise Ticaret Bakanlığı MKK'yi yetkilendirmiştir. Bu doğrultuda, 06.04.2021 tarihinde MKK tarafından Hamiline Pay Kayıt Sistemi İş ve Bilişim Uygulama İlke Kuralları Yönergesi yayınlanarak HPKS'ye şirketler ve pay

³⁷⁵ Pay senedinin devri halinde yapılacak bildirimde aynı bilgilerin devralan tarafından MKK'ye bildirilmesi gerekmektedir bkz. Tebliğ m. 5/2.

³⁷⁶ Şirketin ve pay sahibinin iletişim bilgilerinde değişiklik olması halinde bunun bildirilmesi gerektiği aksi takdirde şirketin ve pay sahibinin bundan sorumlu olacağı Tebliğ'de belirtilmiş ancak değişiklik olduktan sonra ne kadar süre içerisinde bildirilmesi gerektiği açıkça düzenlenmemiştir. Bu konuda bir düzenleme boşluğu mevcuttur. Bu sebeple, herhangi bir zarara uğramamak adına şirket veya pay sahibi bu bilgilerde herhangi bir değişiklik olması halinde ivedilikle iletişim bilgilerini MKK'de güncellemelidir.

sahipleri tarafından yapılacak bildirimler ve tutulacak kayıtların elektronik işlem yöntemleri belirlenmiştir.

Belirtmek gerekir ki bildirimin içeriği aynı olmakla birlikte payın ilk kez hamiline yazılı senede bağlanması ile mevcut pay senedi sahiplerinin MKK'ye bildirilmesi konusunda iki farklı usul söz konusudur³⁷⁷.

Öncelikle şirket, ilk kez pay senedi çıkaracak olması halinde henüz pay senetlerini fiziken oluşturmadan, paya ve pay sahibine ilişkin bilgiler ile yukarıda içeriği açıklanan yönetim kurulu kararını MKK'ye bildirmelidir. Bu bilgilendirme yapıldıktan sonra MKK tarafından şirketle ilişkilendirilmiş ve özel bir algoritma ile üretilen bir tekil numara senet sahibi adına kaydedilecektir. Bu tekil numaranın ise pay senedinin üzerinde yer alması gerekmektedir (Tebliğ m. 4/3). Bu şekilde senedin bastırılmasından sonra bir üst bölümde bahsettiğimiz üzere yönetim kurulu kararının tescil ve ilan edilmesi ve şirketin bağımsız denetime tabi olması halinde ise internet sitesinde bu kararın yayınlanması gerekmektedir. Bu işlemler sonrasında pay senetleri şirket adına imzaya yetkili olan en az iki kişi tarafından imzalanarak pay sahibine teslim edilecektir³⁷⁸.

Mevcut pay senedi sahiplerinin MKK'ye bildirilmesine ilişkin ise öncelikle pay sahibi tarafından 31.12.2021 tarihine kadar şirkete başvuru yapılmalıdır. Pay sahibi bu başvuruyu, Tebliğ Ek-2'de yer alan formu iki suret halinde doldurup pay senedi ile birlikte şirkete yapmalıdır (Tebliğ Geçici m. 1). Şirket ise pay sahibinin bildirimini müteakip beş iş günü içerisinde paya ve pay sahibine ilişkin bilgileri MKK'ye kaydederek senet için oluşturulacak tekil numarayı almalıdır. Burada sürenin beş iş günü ile sınırlandırılmasının sebebi, bu sürede şirketin senedin zilyedi olması ve dolayısıyla pay sahibinin senet üzerinde hukuki işlem tahsis edemeyecek olmasıdır. Kanaatimizce öngörülen bu süre amaca uygun olup HPKS'nin mücbir sebepler dolayısıyla kullanılamayacak olması halinde geçici bir süre için elektronik yöntem

³⁷⁷ Çalışmamızın konusu itibarıyla MKK'ye yapılacak bildirimlerde uygulanacak usul yalnızca payın senede bağlanmasıyla sınırlandırılmış olup pay senedinin devri halinde devralanın yapacağı bildirimler çalışmamızın dışında bırakılmıştır.

³⁷⁸ Yönetim kurulunun tek bir üyeden oluşması ve şirket adına imza atmaya yetkili yalnızca bir kişi olması halinde tek bir imza yeterli olmalıdır. Bu konudaki açıklamalarımız için bkz. Bölüm II, A, 4, c, i.

dışında da MKK'ye kayıt yapılabileceği alternatif olarak düzenlenmiştir³⁷⁹. Şirket, tekil numarayı aldıktan sonra mevcut senet üzerine bu numarayı yazmalı ve imzaya yetkili olanlardan en az ikisi tarafından numaranın eklendiği senet yeniden imza edilmelidir. Bir diğer deyişle, Tebliğ'de tercih edilen yöntem eski senetlerin iptal edilerek tekil numara ile yenilerinin basılması değil mevcut senetlerin üzerine MKK'nin oluşturduğu tekil numaranın yazılmasıdır. Açıkça belirtilmemiş olmakla birlikte burada “*MKK tarafından senet için üretilen tekil numara senet üzerinde görülebilecek bir yere şirket tarafından yazılır*” ifadesinden bu numaranın el yazısı ile kaydedileceği anlaşılmaktadır. Kanaatimizce bu şekilde yeni bir senet çıkarılmaksızın mevcut senet üzerinde tekil numara ile güncelleme yapılması yöntemin benimsenmesindeki amaç senedin iptali ve yeni senet basılması konusunda şirkete ek bir yükümlülük ve masraf getirilmemesi ile açıklanabilir. Ancak bu noktada, pay senedi üzerinde tahrifatın oluşmasının engellenmesi ve sahtekârlığı engelleyici diğer güvenlik önlemlerinin alınması konusunda şirketin özenli davranması gerekecektir.

iii. Hükme Aykırılığın Sonuçları

a) Kaydın Etkisi

Payların hamiline yazılı senede bağlanmasına ilişkin olarak 7262 sayılı Kanun ile birlikte TTK'de yapılan değişikliklerde yukarıda değindiğimiz üzere üç farklı bildirim yükümlülüğü getirilmiştir.

Bu bildirim yükümlülüklerinden ilki mevcut pay senedi sahiplerinin 31.12.2021 tarihine kadar MKK'ye kayıtları için anonim şirkete başvurmalarıdır. Buna ilişkin yükümlülüğe aykırı davranan, bir başka deyişle bu tarihe kadar başvurmayan pay sahiplerinin ise paya bağlı haklarını başvuru yapıncaya kadar kullanamayacakları TTK'ye eklenen Geçici m. 14 ile hüküm altına alınmıştır. Ayrıca, ilgili madde uyarınca bu yükümlülüğe aykırı davrananlara TTK m. 562/13'e göre idari para cezası yaptırımını uygulanacağı belirtilmiştir.

³⁷⁹ Hamiline Pay Kayıt Sistemi İş ve Bilişim Uygulama İlke Kuralları Yönergesi m. 4/10.

İkinci olarak, hamiline yazılı pay senedini devralan kişilerin MKK'ye bildirimde bulunması gerekmektedir. Bu bildirim yükümlülüğüne aykırı davranılması, bir başka anlatımla devre ilişkin MKK'ye bildirimde bulunulmaması halinde de devralanın paya bağlı hakları gerekli bildirimde bulunana kadar kullanamayacağı düzenlenmiştir (TTK m. 489/1-c.2). Aynı şekilde bu bildirim yükümlülüğüne aykırı davranışlar açısından da TTK m. 562/13 uyarınca idari para cezası uygulanacaktır.

Üçüncü bildirim yükümlülüğü ise anonim şirketlerde ilk kez pay senetlerinin çıkarılacak olması halinde şirket tarafından paya ve pay sahibine ilişkin MKK'ye bildirim yapılmasına ilişkindir. Mevcut düzenlemede, yukarıda belirtilen diğer bildirim yükümlülüklerinden farklı olarak, bu yükümlülüğe aykırılık halinde pay sahibi açısından paya bağlı hakların kullanılamayacağına ilişkin bir hükme yer verilmemiştir. Şirket açısından ise yalnızca bildirim yükümlülüğüne aykırılık halinde idari para cezası (TTK m. 562/13) uygulanacaktır. Kanaatimizce, payın ilk kez senede bağlanması halinde, bildirim yükümlülüğüne uyulmamışsa senet üzerinde bulunması gereken tekil numara senette yer almayacak, bu ise senedin geçersizliğine sebep olacaktır³⁸⁰. Bu doğrultuda, pay sahibi, henüz pay senede bağlanmamış olduğu için paya bağlı haklarını pay defterindeki kayıt uyarınca şirkete karşı ileri sürebilecek (TTK m. 499/4) ve paya bağlı haklarını kullanabilecektir. Bu anlamda, bu bildirim yükümlülüğüne aykırılık halinde pay sahibinin paya bağlı haklarını kullanamayacağı yönünde bir hükme yer verilmemiş olması isabetlidir.

Tüm bunlardan hareketle, çalışmamızla bağlantılı olarak, birinci bildirim yükümlülüğü olan mevcut pay senedi sahiplerinin 31.12.2021 tarihine kadar şirkete başvurmaması halinde pay sahibinin paya bağlı haklarının kullanılamayacağına ilişkin kaydın etkisinin hem pay sahibi hem de şirket açısından sonuçları incelenecek^{381, 382}

³⁸⁰ Pay senedinin şekline aykırılığın sonuçlarına ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm II, A, 4, c, ii, ayrıca böyle bir halde şirketin pay sahibine karşı sorumluluğuna ilişkin bkz. Bölüm II, A, 4, iii, c.

³⁸¹ Çalışmamızın Giriş kısmında belirtildiği üzere pay senedinin devrine ilişkin düzenlemelere ilgili olduğu ölçüde değinilmiş olup salt devre ilişkin düzenlemeler ve aykırılık halleri çalışmamızın kapsamı dışındadır.

³⁸² Zira, ikinci bildirim yükümlülüğü hamiline yazılı pay senedinin devrine ilişkin olup çalışmamızın kapsamı dışında kalmaktadır. Üçüncü bildirim yükümlülüğüne aykırılık halinde ise metinde açıklandığı üzere pay sahibi paya bağlı haklarını pay senede bağlanmamışçasına kullanabilecektir. Ancak şirket açısından bildirim yükümlülüğüne aykırılık sonuca bağlanmıştır ve bu çalışmamızın Bölüm II, A, 4, b, iii, c başlığında incelenecektir.

ayrıca şirket açısından sonuçlar incelenirken payın ilk kez senede bağlanmasına ilişkin şirketin üçüncü yükümlülüğe aykırı davranması hali de açıklanacaktır.

b) Pay Sahibi Açısından Sonuçları

aa) Pay Sahibinin Şirkete Başvurmamasının Sonuçları

Pay sahibinin mevcut pay senedi üzerinde gerekli kayıt işlemlerinin yapılabilmesi ve kendi bilgilerinin MKK'ye kaydedilmesi için bir form doldurarak şirkete başvurması gerektiğini, bu yükümlülüğe aykırılık halinde ise pay sahibinin paya bağlı haklarını başvuru yapılana kadar kullanamayacağını belirtmiştik. Bu itibarla, çalışmamızın bu bölümünde pay sahibinin şirkete başvurusunu ne zamana kadar yapabileceği, pay sahipliği bildiriminin tamamlanabilmesi için Tebliğ'de belirtilen şirkete başvurudan başka takip edebileceği yöntemler olup olmadığı, başvuru yükümlülüğüne pay sahibinin aykırı davranması ile pay sahibinin başvurusuna rağmen şirketin bildirim yükümlülüğüne uymaması hallerinin pay sahibi açısından yaratacağı sonuçlar incelenecektir.

Öncelikle, 7262 sayılı Kanun ile kanun koyucu, mevcut hamiline yazılı pay senedi sahiplerinin şirkete 31.12.2021 tarihine kadar başvurmaları gerektiğini düzenlemiş, dolayısıyla bu konuda pay sahiplerine 31.12.2021 tarihine kadar bir başvuru imkanı tanımıştır (TTK Geçici m. 14). Diğer yandan 01.04.2021 tarihinden itibaren yapılacak genel kurul toplantılarında MKK'ye yapılan bildirimler dikkate alınarak hazırlanacak pay sahipleri çizelgesinin esas alınacağını belirtmiş ve 7262 sayılı kanunla değiştirilmeden önce TTK m. 417/1'de yer alan hamiline yazılı pay senedi sahiplerinin giriş kartı olarak genel kurula katılabilecekleri düzenlemesini ise 01.04.2021 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırmıştır³⁸³. Dolayısıyla, 01.04.2021 tarihinden sonra MKK'ye bildirilmemiş bir pay sahibinin ismi pay sahipleri çizelgesinde yer almayacağı için genel kurul toplantısına katılması mümkün

³⁸³ Bkz. 7262 sayılı Kanun m. 43/1.a.

olmayacaktır³⁸⁴. Bu anlamda, şirketin genel kurul toplantısının örneğin Ağustos 2021’de yapılması halinde mevcut hamiline yazılı pay senedi sahibi henüz şirkete başvuruda bulunmamışsa MKK’den alınacak pay sahipleri çizelgesinde ismi yer almayacaktır. Kanaatimizce, böyle bir hale ilişkin kanunda herhangi bir hükme yer verilmemiş olması isabetsiz olup 31.12.2021 tarihine kadar şirkete başvurmamış hamiline yazılı pay senedi olan pay sahiplerinin şirketten giriş kartı olarak genel kurul toplantılarına katılabilmeleri gerekmektedir. Aksi yönde bir yorumun kabulü halinde, 7262 sayılı Kanun ile TTK’ye eklenen Geçici m. 14 ile pay sahiplerine tanınan başvuru hakkı amacını yitirecektir. Dolayısıyla, 01.04.2021 ile 31.12.2021 tarihleri arasında yapılacak bir genel kurul toplantısına hamiline yazılı pay senedi sahipleri giriş kartı olarak katılabilecek; ancak pay sahipliğine ilişkin bilgilerinin MKK’ye kaydedilebilmesi için Tebliğ Geçici m. 1 kapsamında düzenlenen usule uyarak 31.12.2021 tarihine kadar şirkete başvurması gerekecektir.

Pay sahibinin MKK’ye kaydedilmesi amacıyla şirkete yapacağı başvuru açısından değerlendirilmesi gereken bir diğer husus, hamiline yazılı pay senedi sahibinin Tebliğ’de belirtilen usulden başka şekilde, örneğin şirkete başvurmaksızın doğrudan MKK’ye başvuru yapıp yapamayacağıdır. Bu durum özellikle pay sahibinin şirkete başvurmuş olmasına rağmen, şirketin bildirim yükümlülüğüne uymaması halinde önem arz edecektir. 7262 sayılı Kanun ile eklenen TTK Geçici m. 14 ve Tebliğ düzenlemeleri incelendiğinde mevcut hamiline yazılı pay senedi sahiplerinin MKK’ye kaydı konusunda bildirimin yalnızca şirket tarafından yapılabileceği anlaşılmaktadır. Bu anlamda, tüm düzenlemelerde yükümlülük; şirket yönetim kuruluna ve/veya şirketi temsile yetkili kişilere yüklendiği, bu bildirim kapsamında üretilen tekil numara ile hamiline yazılı pay senedinin güncellenmesi gerektiği ve şirketi temsile yetkili kişilerce tekrar imzalanması gerektiği için kanaatimizce mevcut düzenlemeler uyarınca pay sahibinin doğrudan MKK’ye başvurması imkanı bulunmamaktadır.

Ayrıca, mevcut hamiline yazılı pay senedi sahiplerinin 31.12.2021 tarihine kadar şirkete başvurmamış olması halinde paydan doğan hangi hakların bu yaptırım kapsamında kullanılamayacağını incelemek gerekir. Kanun koyucu pay sahibinin

³⁸⁴ İstisnai olarak kanun koyucu isabetli bir şekilde 31.12.2021 tarihine kadar genel kurula katılabilecekler listesi düzenlenirken şirkete başvurmuş ancak henüz MKK’ye kaydedilmemiş pay sahiplerinin de dikkate alınacağını belirtmiştir (Tebliğ Geçici m. 2).

başvuru yükümlülüğüne aykırı davranması halinde *TTK'den doğan paya bağlı haklarını kullanamayacağını* belirtmiştir (Tebliğ Geçici m. 1/5). Hakların kullanımı bakımından istisnai bir düzenlemeye yer verilmemiş olmasından hareketle, pay sahibi eğer şirkete başvurmamışsa paya bağlı haklar bakımından herhangi bir ayrıma gidilmeksizin hiçbir hakkını kullanamayacaktır^{385, 386}. Burada belirtmek gerekir ki pay sahipliği haklarının kazanılması için pay sahibinin şirkete başvurması kurucu nitelikte değildir, zira 01.04.2021 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 7262 sayılı Kanun öncesinde basılmış mevcut hamiline yazılı pay senedi sahipleri senedin meşru hamili sayılacaklardır. Ancak bu hakların şirkete karşı ileri sürülebilmesi açısından pay sahibinin şirkete başvurması gerekecektir.

Bununla birlikte, şirkete başvuruda bulunmayan pay sahibine TTK m. 562/13'e göre idari para cezası uygulanacağı belirtilmiştir (TTK Geçici m. 14). Ne var ki TTK'de idari para cezalarının düzenlenmiş olduğu 562. maddede³⁸⁷ uygulanacak para cezaları, şirketin yeni pay senedi çıkarması halinde bildirimde bulunmayanlara yirmi bin Türk lirası ve pay devri sonrasında bildirimde bulunmayan devralana ise beş bin Türk lirası idari para cezası uygulanacağı şeklinde düzenlenmiştir. Dolayısıyla, 31.12.2021 tarihine kadar şirkete başvuru yapmamış pay sahibine hangi hüküm

³⁸⁵ Aksi yönde Aka, s. 58 vd. Yazar tarafından hükmün dar yorumlanması gerektiği belirtilerek hangi pay sahipliği haklarının yaptırımın kapsamında olduğu katılma hakları, aydınlatıcı haklar, koruyucu haklar ve malvarlığı hakları açısından ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Buna göre yazar, hamiline yazılı pay sahibinin şirkete bildirim yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde katılma haklarını, aydınlatıcı hakları ve malvarlığı haklarını kullanamayacağı, ancak koruyucu haklardan olan sorumluluk davası ve fesih davası açabileceği görüşündedir. Yazar, her ne kadar hamiline yazılı pay senedi sahibi Tebliğ ile getirilen usulü takip ederek şirkete başvuruda bulunmamış olsa bile bu davaların açılması ve hamiline yazılı pay senedinin ibrazı ile birlikte pay sahibinin şirkete bildirim yükümlülüğünü yerine getirdiğinden hareketle pay sahibinin bu davaları açabileceği görüşündedir. Ayrıca Aka'ya göre pay sahibinin şirkete başvurmamış olması halinde genel kurul kararlarının usule aykırılığına ilişkin olarak TTK m. 446/1-b uyarınca iptal davası açabilmesi mümkündür. Bu konuda bkz. Aka, s. 68 vd.

³⁸⁶ Şu an yürürlükte olmayan ancak Türk hukukunda 7262 sayılı Kanun ile düzenlenmiş bildirim yükümlülüklerine benzer olan, 2015 yılında İsviçre hukukunda öngörülmüş düzenlemelere aykırılığın yaptırımını pay sahipliği haklarının donması olarak öngörülmüş olup bu konuda yönetsel haklar ve malvarlığı hakları arasında bir ayırım yapılmıştır. Buna göre oy hakkı, bilgi alma ve inceleme hakkı, genel kurul toplantılarına katılma hakkı, özel denetim talep edilmesi gibi haklar ile koruyucu haklardan dava hakları bildirim yapılmadığı sürece ileri sürülemeyecek ve kullanılamayacaktır. Diğer yandan kar payı alma hakkı, rüçhan hakkı, hazırlık dönemi faizi, tesislerden yararlanma hakkı ve tasfiyede pay alma hakkı gibi malvarlığı hakları ise ancak bildirim yapıldıktan sonra kullanılabilir. Bu konudaki açıklamalar için bkz. Aytaç, **Bildirim**, s. 77-78.

³⁸⁷ TTK'nin anonim şirketler kısmı altındaki son bölümde "Cezai Sorumluluk" başlığı ile düzenlenen, anonim şirketler başlığı altında düzenlenmiş olmasına rağmen TTK'de yer alan diğer ticaret şirketlerine ilişkin aykırılık yaptırımlarını da düzenleyen 562. madde düzenlenme tarzı itibarıyla bir ceza hükmü olmasına rağmen karışık ve farklı yorumlamalara açık olması sebebiyle öğretide oldukça eleştirilmektedir. Konuya ilişkin kapsamlı inceleme için bkz. Halil Ali Dural, "**Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Cezai Sorumluluğa İlişkin 562. Maddesinin Uygulama Alanı**", Prof. Dr. Mustafa Dural'a Armağan, 1. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2013, s. 474-480., s. 474 vd.

uyarınca idari para cezası uygulanacağı konusunda açıklık yoktur. Kanaatimizce bu düzenleme ceza hukukunun temel prensibi olan suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile bağdaşmamakta³⁸⁸ olup kanun koyucunun Geçici m. 14'te TTK'ye yaptığı atfın maddenin ilgili fıkrasını da içerecek şekilde yapılması gerekirdi³⁸⁹. Burada pay sahibi olan devralana uygulanan yaptırımla aynı şekilde, mevcut hamiline yazılı pay senedi sahibine de beş bin Türk Lirası yaptırım uygulanabileceği düşünülebilecek olsa da bu da ceza kanunlarının kıyasen uygulanmasına aykırı olacaktır³⁹⁰. Bu anlamda, idari para cezası açısından var olan düzenleme belirsiz olup temel ceza hukuku prensipleri ile uyuşmamaktadır.

bb) Pay Sahibinin Başvurusuna Rağmen Şirketin MKK'ye Bildirimde Bulunmamasının Sonuçları

Pay sahibinin şirkete başvurmuş olmasına rağmen şirketin bildirim yükümlülüğüne uymaması ve pay sahibine ilişkin bilgileri MKK'ye kaydetmemesi halinin de bu konu açısından değerlendirilmesi gerekir. Zira, TTK Geçici m. 14 ile pay sahibinin *şirkete başvurmaması halinde* pay sahipliği haklarını kullanamayacağı düzenlenmiş ancak pay sahibinin şirkete başvurmasına rağmen *şirketin MKK'ye ilgili bildirimleri yapmamış olmasına* ilişkin TTK m. 562/13 uyarınca idari para cezası yaptırımıyla karşılaşabileceğinden başka bir sonuç öngörmemiştir. Dolayısıyla kanun koyucu ilgili düzenlemelerde pay sahibinin MKK'ye kaydedilmesi için şirketle iletişime geçmesini “başvuru” şirketin ise MKK'ye pay sahibine ilişkin bilgileri kaydetmesini “bildirim” olarak nitelendirmektedir. Bu anlamda, hamiline yazılı pay senedi sahibinin şirkete başvurmuş olmasına rağmen şirketin MKK'ye bildirimleri tamamlamaması halinin pay sahipliği hakları üzerinde aleyhe bir etkisi olmaması gerekir. Zira, kanun koyucu pay sahiplerinin paydan doğan haklarını gerekli *başvuru* tamamlanıncaya kadar kullanamayacaklarını düzenlemiştir. Bu itibarla, şirketin

³⁸⁸ TTK'de düzenlenen suç ve cezalar ile bunların hukuki niteliğine ilişkin özellikle idari para cezaları konusunda bkz. Emrullah Kervankıran, “**Türk Ticaret Kanunu'nda Düzenlenen Suçlar ve Kabahatler ile Bunlar İçin Öngörülen Cezai Yaptırımların Hukuki Niteliği – I**”, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2021, C. 6, S.10, s. 177-201, s. 190 vd.

³⁸⁹ Benzer şekilde, devir halinde devralan açısından bildirim süresinin düzenlenmemiş olmasının hükme aykırılık halinde uygulanacak idari para cezası (TTK m. 562/13) açısından belirsizlik taşıdığı ve bunun suçta kanunilik ilkesi ile bağdaşmayacağı yönünde bkz. Baytemur, s. 715 vd.

³⁹⁰ Ceza hukuku açısından açıkça kabul edilen kıyas yasağının (TCK m. 2/3), kabahatler açısından uygulanıp uygulanmayacağına ilişkin farklı görüşler açısından bkz. Ayşegül Kula, “**Kabahatler Kanunu'nun Genel Hükümleri**”, TBB Dergisi, 2019, S. 140, s. 43-71, s. 60.

MKK'ye yapması gereken bu bildirim pay sahipliğinin kazanılması bakımından kurucu olmayacaktır, zira hamiline yazılı pay senedi bildirimden önce kazanılmıştır³⁹¹. Ancak, pay sahibinin MKK'ye bildirilmemiş olması sebebiyle örneğin genel kurul toplantısına katılabilmesi için pay sahipleri çizelgesinde ismi yer almayacak ve hatta pay sahibi hamiline yazılı pay senedinin üzerine tekil numara eklenebilmesi için senedi şirkete teslim edecektir. Bu anlamda, çalışmamızın bu kısmında MKK'ye bildirimin tamamlanmamış olmasının pay sahipliği haklarının kullanımı açısından yaratabileceği sonuçlar incelenecek, bir sonraki başlıkta ise şirketin bildirim yükümlülüğüne uymaması sebebiyle karşılaşılabileceği sonuçlar açıklanacaktır.

Öncelikle yukarıda izah ettiğimiz üzere hamiline yazılı pay senedi sahiplerinin genel kurula katılabilmeleri için MKK'den alınacak pay sahipleri çizelgesinde isimlerinin bulunması ya da 31.12.2021 tarihine kadar şirkete başvurmuş ancak henüz MKK'ye kaydın şirket tarafından tamamlanmamış olması gerekmektedir. Bu anlamda, pay sahibinin şirkete başvurması ve 31.12.2021 tarihinin geçmiş olmasına rağmen MKK'ye bildirim yapılmamış olması halinde pay sahibinin pay sahipleri çizelgesinde ismi yer almadığı için genel kurul toplantısına katılamaması söz konusu olabilecektir. Zira Tebliğ Geçici m. 2, 31.12.2021 tarihine kadar yapılacak genel kurul toplantılarını işaret etmektedir. Bu kapsamda, şirketin MKK bildirimini tamamlamaması ve haksız bir şekilde pay sahibinin genel kurul toplantısına katılmasına izin verilmemesi halinde pay sahibi genel kurula katılma ve genel kurulda oy kullanma hakkını kullanamayacaktır. Benzer şekilde, bilgi alma ve inceleme hakkı (TTK m. 437) ile özel denetim isteme hakkı (TTK m. 438) pay sahibi tarafından genel kurulda kullanılabilecek haklardan olduğu için bu hakları da kullanamayacaktır. Bu itibarla, pay sahibinin MKK'ye bildirimlerinin tamamlanmayarak genel kurul toplantısına katılmasının haksız bir şekilde engellenmesi halinde genel kurul kararının iptali davasını açıp açamayacağı incelenmelidir.

³⁹¹ Her ne kadar konumuzla doğrudan ilişkili olmasa da 7262 sayılı Kanun'a ilişkin TBMM Adalet Komisyonu çalışmaları sırasında hamiline yazılı pay senedinin devri halinde devralanın yapacağı bildirim için de pay devrinin kayıt altına alınmamış olması genel kurula katılım ve sermaye artırımından yararlanma gibi birtakım haklardan yararlanamama sonucunu ortaya çıkarsa da burada kurucu unsur yok edilmemekte, zilyetlikle devir konusunda bir engel bulunmamaktadır denilerek pay devri konusundaki bildirimin pay sahipliğinin kazanılması açısından kurucu bir unsur olmadığı belirtilmiştir. Bkz. TBMM Adalet Komisyonu Raporu, Sıra Sayısı: 247, E. 2/3621, K. 12, 21.12.2020, s. 17. <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss247.pdf> (Erişim Tarihi: 29.11.2021)

İptal davası açabilecek kişilerin düzenlendiği TTK m. 446/1.a uyarınca pay sahibinin toplantıya katılmış ve muhalefet şerhi koymuş olması şartı arandığı için hamiline yazılı pay senedi sahibinin MKK'ye bildirimde bulunulmadıkça bu kapsamda bir dava açması mümkün değildir. Bununla birlikte TTK m. 446/1-b'de toplantıya katılmış olmaktan bağımsız olarak çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini, bu hallerin de genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahibi iptal davası açabilir demektedir³⁹². Bu anlamda, bu şartların gerçekleşmiş olması halinde hamiline yazılı pay senedi sahibi TTK m. 446/1.b uyarınca genel kurul kararının iptalini talep edebilmelidir³⁹³. Bununla birlikte öğretide tartışmalı olan bir husus genel kurul kararının iptali için TTK m. 445 ve 446/1.b'de yer alan şartların birlikte varlığının aranmasının gerekip gerekmediğidir. Bu anlamda öğretide *Çamoğlu* bu iki maddede yer alan şartların birlikte var olması gerektiğini örneğin bir pay sahibinin genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmemesi halinde bu durumun genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ispatlamakla birlikte geçersizlik yaptırımının TTK m. 445 veya 447 kapsamında belirleneceğini belirtmektedir³⁹⁴. Diğer yandan *Kırca*'ya göre TTK m. 446/1.b'de yer alan haller TTK m. 445'ten ayrı usulden kaynaklı iptal gerekçeleri olup yalnızca genel kurul kararının içeriğine ilişkin olarak TTK m. 445'i gerekçe göstererek kararın iptalini talep edilebilmesi mümkündür. Böylece TTK m. 446/1.b'de yer alan pay sahibinin genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmemiş olması koşulu bertaraf edilmiş olacaktır³⁹⁵. Kanaatimizce, pay sahibinin şirkete başvurmuş olmasına rağmen şirketin MKK'ye bildirim yükümlülüğüne uymaması halinde hamiline yazılı pay senedi sahibi TTK'ye aykırılık sebebiyle gerekçesiyle TTK m. 445 uyarınca genel kurul kararının iptalini talep edebilmelidir³⁹⁶. Böylece pay sahibinin kararın alınmasında katılımının etkili olup olmadığını ispatlaması gerekmeyecek ve pay

³⁹² Hükümdeki etki kuralının genel kurul toplantısına katılanların nisabı açısından değerlendirilip değerlendirilmeyeceği konusunda değerlendirmeler için bkz. Tekinalp, **Emredici**, s. 15-16.; Çamoğlu (Tekinalp/Poroy), **Ortaklıklar I**, s. 605 vd.

³⁹³ Aka, s. 63-64.

³⁹⁴ Çamoğlu (Tekinalp/Poroy), **Ortaklıklar I**, s. 605.

³⁹⁵ İsmail Kırca (Feyzan Hayal Şehirali Çelik/Çağlar Manavgat), **Anonim Şirketler Hukuku Cilt 2/2 Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, 2. Baskı, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2017, s. 192-193.

³⁹⁶ Benzer yönde Aka, s. 68. Yazara göre pay sahibinin MKK bildirimlerinin yapılmaması için şirkete başvurmamış olması halinde de genel kurul kararının iptalini talep edebilmesi mümkündür.

sahipliği haklarının kullanılmasının engellenmesini ortadan kaldırma imkanı olacaktır. Son olarak, hamiline yazılı pay senedi sahibinin şirkete başvurmasına rağmen şirketin MKK'ye bildirim yükümlülüğünü tamamlamaması diğer pay sahipliği hakları üzerinde herhangi bir aleyhe etki doğurmayacaktır.

c) Şirket Açısından Sonuçları

Hamiline yazılı pay senedinin MKK'ye bildirilmesi ve kaydedilmesine yönelik ise şirkete iki ayrı yükümlülük getirildiğini belirtmiştik. Bu yükümlülüklerden ilki şirketin ilk kez payı senede bağladığı hallerde, fiziken senetleri dağıtmadan önce MKK'ye paya ve pay sahibine ilişkin bildirimlerin yapılmasını sağlamak ve ikincisi ise mevcut hamiline yazılı pay senedi sahiplerinden 31.12.2021 tarihine kadar kendisine başvuran pay sahiplerine ve pay senetlerine ilişkin bilgileri MKK'ye kaydetmektir.

İlk bildirimin yapılmaması halinde şirket, TTK m. 562/13 uyarınca idari para cezası ile cezalandırılacaktır. Ayrıca, şirketin bildirim yükümlülüğüne uymaması halinde, yönetim kurulunun pay senedi basılmasına ilişkin kararının tescilinin pay senedinin basılması için bir geçerlilik şartı olması ve tescil sırasında sicil müdürünün MKK bildirimlerinin yapıp yapılmadığını kontrol etmesi gerektiğinden hareketle MKK bildirimi yapılmadıkça düzenlenen pay senetlerinin geçersiz olacağını kabul etmek gerekir. Bu anlamda, yönetim kurulunun tescili sırasında MKK bildirimleri yapılmadığını gören sicil müdürünün tescil işlemini reddetmesi gerekmektedir (TTK m. 32). Ayrıca, fiziken pay senedinin basılması sırasında MKK bildirimi sırasında oluşan tekil numaranın pay senedinin üzerinde yer alması zorunludur (Tebliğ m. 4/3). MKK bildirimi yapılmamış olmasına rağmen yönetim kurulu kararı tescil edilmiş ve pay senetleri pay sahiplerine dağıtılmışsa, yukarıdaki pay senedinin geçersizliği hallerinde değindiğimiz yönetim kurulunun ve şirketin sorumluluğuna ilişkin açıklamalarımız bu halde de geçerli olacaktır³⁹⁷. Bu anlamda, pay sahipleri zararlarının tazmini için TTK m. 553 kapsamında yönetim kuruluna veya TTK m. 371/5 uyarınca anonim şirkete başvurabilecektir. Ayrıca, bildirim yükümlülüğüne uymayanlar TTK m. 562/13 uyarınca yirmi bin Türk lirası idari para cezası ile cezalandırılacaktır.

³⁹⁷ Bkz. Bölüm II, A, 3, b, ii ve Bölüm II, A, 3, c, iv.

Burada idari para cezası şirkete uygulanıp şirket bildirim yükümlülüğüne aykırı davranan yönetim kuruluna veya şirketi temsile veya yönetime yetkili kişiye rücu edebilir³⁹⁸.

Şirketin yapacağı ikinci bildirimin ise eğer mevcut hamiline yazılı pay senedi sahibi 31.12.2021 tarihine kadar şirkete başvurursa bu pay senedine ve pay sahibine ilişkin bilgilerin MKK'ye bildirilmesi gerektiğini belirtmiştik. Bu anlamda pay sahibinin şirkete başvurmuş olması ancak şirketin başvurudan itibaren beş iş günü içerisinde bu bildirimi yapmaması halinde öncelikle şirkete karşı TTK Geçici m. 14 atfıyla TTK m. 562/13'te yer alan yirmi bin Türk Lirası idari para cezası uygulanacaktır.

Bununla birlikte, yukarıda pay sahibinin şirket olmaksızın doğrudan MKK'ye bildirim yapamayacağını ve şirketin bildirim yükümlülüğünü tamamlamaması sebebiyle pay sahibinin örneğin genel kurulda oy kullanmak veya bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmak gibi bazı haklardan faydalanamayacağını belirtmiştik. Bu doğrultuda, hamiline yazılı pay senedi sahibi şirkete başvurusunu yapmış olmasına rağmen şirketin bildirim yükümlülüğüne uymaması sebebiyle pay sahipliği haklarını kullanamadığı gerekçesiyle zararın tazminini anonim şirket veya yönetim kurulundan TTK m. 371/5 ve 553 kapsamında isteyebilmelidir³⁹⁹. Ayrıca, tıpkı yönetim kurulunun pay senedinin basılması konusunda karar almaması halinde olduğu gibi bu halde de bildirim yapılmayarak pay sahibinin bazı pay sahipliği haklarını kullanması engellemektedir. Şirket açısından MKK'ye bildirimde bulunmak bir yapma borcudur. Bu anlamda kanaatimizce şirket, pay sahibinin başvurusuna rağmen MKK'ye bildirimde bulunmayarak pay sahipliği haklarının kullanılmasına engel oluyorsa pay sahibi bunu mahkemeden talep edebilmelidir⁴⁰⁰.

³⁹⁸ Ünal, <https://blog.lexpera.com.tr/7262-sayili-kanun-ile-turk-ticaret-kanununda-yapilan-degisikliklerin-degerlendirilmesi/> (Erişim Tarihi: 28.11.2021)

³⁹⁹ Nitekim Tebliğ Geçici m. 2 uyarınca şirkete başvuru yapan ancak henüz MKK'ye bildirim tamamlanmış pay sahiplerinin genel kurul toplantısına katılabilecekleri düzenlenmiştir. Bu anlamda, bildirim yükümlülüğünün amacının pay sahibinin kimliğinin gizli kalmaması olduğu düşünüldüğünde pay sahibinin kendisine düşen yükümlülüğe uygun davranıp başvurmasına rağmen şirketin yükümlülüğüne uymaması sebebiyle uğradığı zararını tazmin edebilmesi isabetli olacaktır.

⁴⁰⁰ Pay sahibinin eda davası ile anonim şirketin borcunun ifasını talebi halinde değerlendirmemiz için bkz. Bölüm II, 4, 1, a, iii.

c. Pay Senetlerinin Şekli

i. İçerik Yönünden

Özellikle pay senetlerinin kıymetli evrak niteliği ile bu sebeple senetle hakkın iç içe geçmesi ve tedavül gücü dikkate alındığında kanun koyucu pay senetlerinin güvenli tedavülü için asgari bazı bilgileri içermesi gerektiğini belirtmiştir. Buna göre hamiline yazılı pay senedinin üzerinde *anonim şirketin unvanı, sermaye tutarı, kuruluş tarihi ve bu tarihteki sermaye tutarı*⁴⁰¹, *çıkarılan pay senedinin tertibi*⁴⁰² ile *bunun tescili tarihi, senedin türü (hamiline yazılı senetler açısından hamiline yazılı olduğu) ve itibarı değeri ile senedin kaç payı içerdiğinin belirtilmesi* gerekmektedir (TTK m. 487).

Kanun koyucu, pay senetlerinin şekline ilişkin yaptığı bu düzenlemenin bazı değişikliklerle birlikte eTTK m. 413'ün tekrarı olduğunu belirtmiştir⁴⁰³. Farklılıkları tespit edebilmek adına, eTTK döneminde pay senedinin üzerinde bulunması gerektiği belirtilen şirketin unvanı, senedin türü, şirketin sermaye miktarı ve tescil tarihi, senetlerin itibarı değeri ve şirket adına imzaya yetkili en az iki kişinin imzası bilgileri⁴⁰⁴ TTK m. 487'de korunurken, bunlara ek olarak senedin üzerine şirketin kuruluş tarihi ve kuruluşundaki sermaye miktarı, senetle birlikte çıkarılan pay senedinin tertibi ile bu payın tescil tarihi ve senedin kaç payı içerdiği bilgilerinin bulunması gerekliliği de eklenmiştir. Esasen eTTK döneminde öğreti, TTK m. 487 ile getirilen bu hususların birçoğunun senedin üzerinde bulunması gerektiğini, eTTK m.

⁴⁰¹ Öğretide *Kendigelen*'e göre “bu tarihteki sermaye tutarı” ile madde metninin devamında yer alan “bunun tescili tarihi” ifadelerinin kuruluş tarihini mi yoksa pay senedinin çıkarıldığı tarihi mi belirttiği konusunda bir tereddüt vardır. Bkz. *Kendigelen*, s. 395. Kanaatimizce buradaki ifadelerden bu tarihteki sermaye tutarı ile kanun koyucu şirketin kuruluş tarihindeki toplam sermaye miktarını, bunun tescili tarihi ifadesi ile ise pay senedinin tertibinden sonra geldiği için pay senedinin çıkarılmasına esas olan sermaye artırımının tescil tarihini ifade etmektedir.

⁴⁰² Pay senedinin tertibi ile kastedilen ortaklığın toplam sermaye artırımları sayısıdır. Örneğin pay senedinin üçüncü tertip olarak yazılması şirketin kuruluşundan sonra yaptığı ikinci sermaye artırımını sonucu pay senedinin çıkarıldığını ifade eder. Bu yönde bkz. Aytaç, s. 74.; Şener, **Ortaklıklar**, s. 614, dn. 339.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 117.

⁴⁰³ Bkz. Gerekçe TTK m. 487.

⁴⁰⁴ eTTK döneminde pay senedinin şekline ilişkin olarak bkz. Domaniç, s. 1292 vd.; Erdem, E., **Senetler**, s. 9 vd.

413'teki düzenlemelerin yalnızca asgari içeriği gösterdiği kabul edilmekteydi⁴⁰⁵. Bu anlamda TTK m. 487 ile birlikte pay senedinin şekli için yapılan eklemeler isabetlidir⁴⁰⁶. Ayrıca TTK'ye eklenmemiş olmakla birlikte, Tebliğ m. 4/3 uyarınca pay senetlerinin MKK tarafından her bir pay senedi için üretilen tekil numarayı da içermesi gerekmektedir. Kanaatimizce pay senetlerinin şekline ilişkin kanunda bir düzenleme yer alırken şekle ilişkin TTK'de hiç bahsedilmeyen bu düzenlemenin Tebliğ'de yer alması uygun değildir. Bu anlamda, TTK m. 487'ye yapılacak bir ekleme ile hamiline yazılı pay senetlerinin MKK tarafından oluşturulacak tekil numarayı da içermesi gerektiği belirtilmelidir.

İçerik yönünden son olarak bahsedilmesi gereken husus ise pay senedinin imzasına ilişkindir. eTTK döneminde, şu an olduğu gibi şirket adına imza atmaya yetkili olanlardan en az ikisi tarafından pay senetlerinin imzalanması gerektiği belirtilirken bu imzanın damga veya mühür şeklinde olabileceği gibi matbu dahi olabileceği belirtilmiştir (eTTK m. 413/1-c.2). TTK'de ise bu düzenleme yer almamış, kapalı anonim şirketler açısından baskı şeklinde imzanın delikli olması veya sahtekarlığı engelleyici diğer güvenlik önlemlerinin uygulanması gerektiği belirtilmiştir (TTK m. 487/2-c.2).

İmzaya ilişkin olarak dikkat çeken ilk husus pay senedinin şirket adına *imza etmeye yetkili olanlardan en az ikisi* tarafından imza edilmiş olmasının şart koşulmuş olmasıdır. Buna göre, öncelikle bu kişilerin mutlaka yönetim kurulu üyesi olmaları

⁴⁰⁵ Erdem, E., **Senetler**, s. 9. Yazara göre eTTK döneminde öğretide ve uygulamada pay senedinin üzerinde belirtilmesi gereken hususlar bunlara ek pay senedinin serisi, eski sermaye artırımları, esas sözleşmenin bazı önemli maddeleri, kuponlara ilişkin bilgiler, nama yazılı senetler bakımından pay defterine kayıt tarihi ve numarası, tali yükümler varsa bu yükümlülükler, kuruluş veya sermaye artırımına izne tabiye ilgili merciin izni ile pay üzerinde herhangi bir imtiyaz varsa bunların belirtilmesidir. Ayrıca tali yükümlülüklerin ve varsa esas sözleşme ile getirilen diğer hususların örneğin bağlam gibi pay senedinde bulunması yönünde bkz. Arslanlı, **Pay**, s. 276.; Aytaç, s. 74.; Domaniç s. 1292 ve 1295.; Çevik, s. 760.

⁴⁰⁶ Öğretide Moroğlu bu hususlara ek olarak pay senedinin düzenlendiği tarihe kadar yapılan sermaye artırımlarının da asgari içerik içerisinde sayılması gerektiği görüşündedir. Bkz. Moroğlu, s. 309. Kanaatimizce, pay senedinin tertibinin senet üzerine yazılacak asgari ibarelerden olması ve şirketin sermaye artırımlarına ilişkin kararların tescile ve ilana tabi olması (TTK m. 456/3 ve TTK m. 36) sebebiyle aleniyet kazanacağından hareketle bu hususun pay senedi üzerinde bulunması pay sahipleri açısından ek bir menfaat yaratmamaktadır. Belirtmek gerekir ki şirketin sermaye artırımlarına ilişkin bilgileri ihtiyari olarak pay senedine yazmasında herhangi bir engel bulunmamaktadır.

gerekmediğini belirtmek gerekir⁴⁰⁷. TTK m. 371/7 uyarınca pay senedinin imzalanabileceğine ilişkin açıkça yetki verilmişse sınırlı temsil yetkisine sahip kişiler de pay senetlerini imzalayabilecektir. Bununla birlikte, TTK'nin tasarı olarak yayınlandığı dönemden itibaren öğretide pay senetlerinin imzası için en az iki kişinin aranması özellikle tek kişilik yönetim kurulu bulunan şirketler bakımından oldukça eleştirilmiştir. Şöyle ki TTK m. 370/1 ile esas sözleşmede aksinin öngörülmemiş olması veya yönetim kurulunun tek kişiden oluşmaması halinde temsil yetkisi çift imza ile kullanılmak üzere yönetim kuruluna aittir denilerek yönetim kurulunun tek kişiden oluşması halinde şirket adına imzaya yetkili tek bir kişi olabileceği ifade edilmiştir. Ancak TTK m. 487 ile en az iki kişinin imzasına ihtiyaç duyulması iki düzenlemenin birbiriyle çeliştiği, tek kişilik yönetim kurulu olan şirketler açısından düzenlemenin eksik kaldığı gerekçesiyle haklı olarak eleştirilmiştir⁴⁰⁸. Bu anlamda, maddeye tıpkı TTK m. 370'deki gibi "yönetim kurulu tek kişiden oluşmuyorsa" yönünde bir ekleme yapılması gerektiği öğretide isabetle ifade edilmiştir⁴⁰⁹. Böylece mevcut TTK uyarınca şirketin yönetim kurulunun tek bir üyeden oluşması ve bu kişinin şirket adına tüm işleri yapmak için münferiden yetkilendirilmiş olması halinde dahi pay senedini imzalayamayacağı gibi bir sonuca ulaşılması engellenecektir. Bununla birlikte, öğretide yönetim kurulu tek kişiden oluşuyorsa bu kişinin pay senedini imzalamasının senedin geçerliliği açısından yeterli olduğu yönünde bir görüş vardır⁴¹⁰. Kanaatimizce, burada örtülü bir kanun boşluğu⁴¹¹ bulunmaktadır. Kanunda var olan hükmün amacına göre sınırlandırılmasını temin edecek bir istisna hükmü düzenlenmemiş, tek kişilik yönetim kurulunun olması hali istisna olarak hükme eklenmemiştir. Bu durum ise anonim şirketin yönetim kurulunun tek kişiden oluşması halinde, pay senedinin geçerliliği için şirket adına imzaya yetkili bir kişinin daha ataması hususunda şirketi yönlendirecektir⁴¹². Bu sebeple, tek bir yönetim kurulu üyesinin olduğu ve şirket adına imza atmaya yetkili başka bir kişinin bulunmadığı anonim şirketler açısından yönetim kurulu üyesinin tek imzası ile hamiline yazılı pay senedinin geçerli olacağının kabul

⁴⁰⁷ Bu yönde bkz. Domaniç, s. 1295. Yazara göre kanun pay senetlerinin imzası için özel bir temsil şekli öngörmemiş olduğu için vekaletname ile dahi pay senetlerinin imzalanması mümkündür. Kanaatimizce burada TTK m. 486'da yer alan şirket adına imza etmeye yetkili kişiler ifadesini TTK m. 370 vd. hükümlerince yönetim kurulunun temsil yetkisini devredebileceği kişilerle sınırlı olarak anlamak gerekir.

⁴⁰⁸ Moroğlu, s. 309.; Kendigelen, s. 395.; Bahtiyar, s. 306.; Aka, s. 33-34.

⁴⁰⁹ Moroğlu, s. 309.; Kendigelen, s. 395.

⁴¹⁰ Domaniç, s. 1294.; Bilgili/Demirkapı, s. 363.; Aka, s. 33. Aksi yönde Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 118.

⁴¹¹ Örtülü kanun boşluğu hususundaki açıklamalar için bkz. Dural, M./Sarı, S., s. 140.

⁴¹² Aka, s. 40.

edilmesi gerekir. Ayrıca TTK m. 370/2 uyarınca yalnızca bir Murahhas üyenin temsil yetkisini haiz olması halinde bu yönetim kurulu üyesinin imzalayacağı pay senedinin de geçerli olması gerekir.

Pay senedinin imzasına ilişkin bir diğer husus ise bu imzanın nasıl olması gerektiği ile ilgilidir. eTTK döneminde mevzuattaki açık hüküm sebebiyle imzanın damga, mühür veya matbu şekilde olabileceği belirtilmiştir. Ancak TTK’de böyle bir düzenleme yer almamış hatta kapalı şirketler açısından imzanın delikli olması veya sahtekârlığı engelleyici diğer güvenlik önlemlerinin uygulanması gerekir denilerek pay senetlerinin güvenilirliği adına ek şartlar getirilmiştir. Bu kapsamda, hükümde yer alan “imzanın delikli olması” ile neyin kastedildiği kanunda veya gerekçede belirtilmemiştir. Genel düzenlemelere bakıldığında ise imza ve imza yerine geçen işaretlerle ilgili TBK m. 15 vd. hükümlerinde bu tip bir kavrama rastlanmamaktadır. Burada belirtilen imza, ıslak imza olabilir⁴¹³. Bununla birlikte, sahtekârlığı engelleyici diğer güvenlik önlemlerinin alınması gerektiği de kanun koyucu tarafından belirtilmiş ancak bu ifadede belirtilen önlemlerin neler olduğu kanunda veya gerekçede açıklanmamıştır. Öğretide *Moroğlu* tarafından isabetle belirtildiği üzere burada gerekli güvenlik önlemlerinin belirlenmesi adına Ticaret Bakanlığı’nın tebliğ çıkarmak ile görevlendirilmemiş olması bir eksiklik⁴¹⁴. Kanaatimizce, burada alınacak güvenlik önlemleri anonim şirketin amblemi gibi tanıtıcı bir işaret ya da bilgilerini koyma olanağını verecek filigranlı ve duyarlı kağıtların kullanılması şeklinde olabilir⁴¹⁵. Ancak bu konuda Ticaret Bakanlığı’nın bir düzenleme yapmasına ihtiyaç duyulduğu şüphesizdir.

Ayrıca, pay senetleri her bir pay için ayrı ayrı çıkarılabileceği gibi birden fazla payı temsil etmek üzere tek bir pay senedi de çıkarılabilir⁴¹⁶. Bu husus, TTK m. 487 ile pay senedinin “kaç payı içerdiğinin belirtilmesi” ifadesi ile anlaşılmaktadır. Bu

⁴¹³ Tekinalp, s. 101, N. 9-13f. Ayrıca bkz. ve karşı. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 118. Her ne kadar yazar daha eski tarihli eserinde imzanın damga, mühür şeklinde veya basılı olabileceğini belirterek TTK m. 487/2’ye atıfta bulunmuş olsa da kanaatimizce burada sehven eTTK m. 413/1-2.c’den bahsedilmektedir.

⁴¹⁴ Erdoğan, s. 309.

⁴¹⁵ Teoman, s. 12.

⁴¹⁶ Hirsch, s. 535.; Birkaş, s. 133.; Arslanlı, **Pay**, s. 275.; Aytaç, s. 67.; Erdem, E., **Senetler**, s. 10. Erdem’e göre esas sözleşmede öngörülmüş olması halinde birden fazla pay için bir senet çıkarılabilir.

anlamda, bir pay senedi birden çok payı temsil ediyorsa pay sahibi bunların ayrı pay senetlerine dönüştürülmesini tedavül kolaylığını sağlamak adına talep edebilir⁴¹⁷. Ne var ki payın bölünemezliği ilkesi gereği bir payı temsilen birden fazla pay senedi çıkarılamaz. Ayrıca, hamiline yazılı pay senedinin bedeli ödenmiş şirket sermayesinden fazla sayıda basılması halinde fazla basılmış olan pay senetleri geçersizdir⁴¹⁸.

ii. Pay Senedinin Şekline İlişkin Düzenlemeye Aykırılığın Sonucu

Pay senedine ilişkin TTK m. 487 ile getirilen asgari içeriğe aykırılığın yaptırım hususunda kanunda bir açıklık bulunmamaktadır. Öğretide ise asgari içeriğe uygun olmayan pay senetlerine uygulanacak yaptırım halinde farklı fikirler benimsenmiştir. Bu konuda hakim görüş, hükümde belirtilen asgari içerikten bazı hususların pay senedinde eksik olması halinde, eğer eksik ibareler senedin ayırt edilmesi için gerekli olanlardan değilse bu eksikliğin senedi geçersiz kılmayacağını belirtir. Buna göre, öğretide *Arslanlı*'ya göre iki temsilci yerine bir temsilcinin pay senedini imzalaması, esas sermaye miktarının yazılmaması, itibari değerın yanlış yazılması, esas sermaye miktarı ile senedin türünün esas sözleşmeye uymaması hallerinde pay sahibi senedin düzeltilmesini talep edebilir ancak bunlar pay senedinin geçersizliğine sebep olmaz⁴¹⁹. *Çevik*'e göre sadece şekil yönünden eksik veya bazı hatalar varsa örneğin sadece bir kişi imzaladıysa hükümsüz değildir buradaki hatalar giderilebilir⁴²⁰. *Tekinalp*'e göre kanunda belirtilen içerik bir geçerlilik şartı değildir. Ancak, imza şartının olmaması, anonim şirketi unvanının bulunmaması, senedin cinsi ve değeri yazılmamışsa bu pay senedi geçersizdir. Ancak diğer eksiklikler pay senedinin geçersizliğine yol açmaz, yalnızca bundan doğan bir zarar oluştuysa tazminat davası açılmasına sebep olabilir⁴²¹.

⁴¹⁷ İmregün, s. 361.

⁴¹⁸ Bozkurt, s. 437.

⁴¹⁹ Arslanlı, *Pay*, s. 281. Yazara göre bu haller dışında kalan aykırılıklarda pay senedi butlanla geçersiz olacaktır. Benzer yönde Sevi, s. 253-254. Yazara göre kolayca düzeltebilecek birtakım eksiklikler varsa menfaatler dengesi gözetilerek bunların giderilmesi yöntemi benimsenmelidir. Örneğin pay senedi üzerinde yetkili bir kişinin imzası varsa bu durumda pay senedi geçersiz olmayacak, buradaki eksiklik ikinci bir imza ile tamamlanabilecektir.

⁴²⁰ Çevik, s. 761.

⁴²¹ Tekinalp, s. 101, N. 9-13f. Ayrıca karşı. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, s. 118. Yazar burada belirtilenlere ek olarak payın grubunun ve itibari değerinin belirtilmemiş olması halinde de pay senedinin geçersiz olacağını ifade etmiştir.

Aka'ya göre pay senedinin hamiline yazılı olduğu, grubu ve itibari değeri yazılmamış olursa pay senedi artık kıymetli evrak niteliği taşımaz ve yalnızca ispata yarayan bir belge olur⁴²². Bununla birlikte, öğretideki diğer görüş ise pay senetlerinin şekli ile ilgili her türlü aykırılığın pay senedinin geçersizliğine sebep olacağını belirtir. *Domaniç*'e göre istisnai olarak nama yazılı senetler açısından pay defterine kayıt hariç olmak üzere diğer pay senetlerinin şekil şartlarına aykırılık halinde bu belge pay senedi niteliğini kazanamaz ve geçersiz olur⁴²³. *Erdem* ise pay senedi içerisinde bulunması gereken ibareler açısından herhangi bir ayırım yapmayarak pay senetlerinin kıymetli evrak olmalarından hareketle kanunda sayılan şekil şartlarının eksikliğinin pay senedini geçersiz kılacağı görüşündedir⁴²⁴. Biz de TTK m. 487'deki ibarelerin pay senedi üzerinde bulunmasının *şart* olduğunun belirtilmesi ve aksi bir değerlendirmede hangi ibarelerin bulunmayabileceğinin yorumla belirlenmesinin hukuk güvenliği ile bağdaşmayacağından hareketle, pay senedinin şekline ilişkin ibarelerin senette mutlaka bulunması gerektiği ve eksikliklerinin pay senedini geçersiz kılacağı görüşüne iştirak ediyoruz.

d. Pay Senedinin Pay Sahibine Teslimi

i. Ön Açıklamalar

Payların senede bağlanmasına ilişkin tüm işlemler tamamlandıktan sonra kıymetli evrakın geçerli bir şekilde var olması için anonim şirket ile pay sahipleri arasında bir oluşum sözleşmesi kurulmasına ihtiyaç vardır. Atipik bir sözleşme olan oluşum sözleşmesi pay senetlerinin pay sahiplerine teslim edilmesi ile kurulur⁴²⁵. Hem eTTK hem de TTK'de pay senetlerine ilişkin birçok hüküm düzenlenmişken pay senedinin pay sahibine teslimine ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. 7262 sayılı Kanun ile birlikte ise mevcut hamiline yazılı pay senetlerinin MKK'ye kaydedildikten sonra pay sahibine iadesi (Tebliğ Geçici m. 1) ve payın ilk kez hamiline

⁴²² Aka, s. 32, dn. 128.

⁴²³ Domaniç, s. 1295.

⁴²⁴ Erdem, E., **Senetler**, s.9.

⁴²⁵ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 108.; Bahtiyar, s. 307.; Göksoy, s. 40.

yazılı senede bağlandığı halde senedin çıkarılması ile pay sahibine teslimi hallerine ilişkin (Tebliğ m. 4/4) hükümler öngörölmüştür.

Pay senedinin pay sahibine teslim edilmesi konusunda pay senetlerinin ne zaman ve nerede dağıtılacağı veya senedin pay sahibine nasıl ulaştırılacağı, teslimi sırasında hak sahiplerinden hangi belgelerin ibrazının aranacağı, senede bağlanmamış pay üzerinde bir aynı hak tesis edildiyse pay senedinin kime teslim edileceğı, pay senetlerinin teslim alınmaması halinde bunların akıbetinin ne olacağı hususlarının açıklığa kavuşturulması şirketle pay sahibi arasındaki muhtemel ihtilafların meydana gelmeden engellenmesi ve pay senetlerinin güvenirliliğinin sağlanması açısından oldukça önemlidir⁴²⁶. Bu itibarla, öncelikle 7262 sayılı Kanun ile yapılan değışiklik öncesindeki durumu ve öğretinin önerilerini, daha sonra ise mevcut durumu açıklamak isteriz.

ii. 7262 Sayılı Kanun Öncesindeki Durum

Belirttiğimiz üzere 7262 sayılı Kanun ile yapılan değışiklik öncesinde pay senetlerinin teslimine ilişkin kanunda herhangi bir düzenleme yer almamaktaydı. Öğretide ise pay senede bağlandıktan sonra ulusal bir gazetede ilan verilerek ve adresi bilinen pay sahiplerine iadeli taahhütlü mektup gönderilerek pay senetlerinin basıldığına ilişkin bilgi verilmesi gerektiğı belirtilmekteydi⁴²⁷. Burada bir hususu hatırlatmak gerekmektedir. Pay senetleri ilk kez düzenleniyorsa paylar henüz senede bağlanmamış olduğı için pay senedi sahipleriyle, intifa hakkı sahiplerinin adı, soyadı, unvanı ve adresleri pay defterinde kayıtlı olması sebebiyle (TTK m. 499) şirketin pay sahiplerinin kimliğine ilişkin bilgiye erişimi bulunmaktadır. Ancak, eğer şirket mevcut hamiline yazılı pay senetlerini iptal edilmesi ve değıştirilmesi maksadıyla toplamış ve yeni bastığı pay senetlerini dağıtacaksa, şirketin eski pay senetlerini topladığı pay sahiplerine ulaşması gerekmektedir. Bu halde, hamiline yazılı pay senetleri toplanırken pay sahiplerinden iletişim bilgilerini alarak yeni senetlerin çıkarılacağına ilişkin bilgi vermesi ve her halükarda pay senetlerinin dağıtılmasına ilişkin ulusal bir

⁴²⁶ Öğretide pay senedinin teslimine ilişkin sorunlar ve öneriler konusunda bkz. Teoman, **Hisse**, s. 1157.; Domaniç, s. 1296.

⁴²⁷ Çevik, s. 767.

gazetede pay senetlerinin hangi tarihten itibaren nereden teslim alınacağını ilan edilmesi öğretide uygun bir yöntem olarak kabul edilmiştir⁴²⁸. Bu bildirim sonrasında ise şirkete başvuran pay sahiplerine pay senetlerinin teslim alma makbuzu karşılığında teslim edilmesi gerektiği belirtilmiştir⁴²⁹. Bu pay senetlerini teslim alabilecek kişiler kuruluş veya sermaye artırım sırasında senede bağlanmamış payın sahibi olarak pay defterinde kayıtlı kişiler olabileceği gibi pay senedinin yenilenmesi maksadıyla hamiline yazılı senedi şirkete teslim eden kişiler de olabilecektir. Ayrıca, öğretide bu kişilerin vekil tayin ettiği kişilerin de vekaletnamelerini ibraz ederek pay senetlerini teslim alabileceği kabul edilmektedir⁴³⁰.

Teslim sırasında düzenlenecek ve pay sahibine veya vekiline imzalatılacak tutanakta ise pay senetlerinin teslim edildiği tarih ile kaç adet pay senedinin teslim edildiği, bunların itibari değerleri ve ne kadar paya karşılık geldiğinin yazılması gerektiği belirtilmiştir⁴³¹. Ek olarak, payın senede ilk kez bağlandığı hallerde, senede bağlanmamış paya ilişkin bilgilerin yer aldığı pay defteri sayfasına da teslim edilen pay senetlerine ilişkin bilgilerin eklenerek bu kısmın pay sahibi ve şirketi yetkililerince imzalanması da önerilen çözümlerden bir diğeridir⁴³². Ayrıca, pay senedi çıkarılmadan önce yerine ilmühaber çıkarılmışsa⁴³³ pay senedinin teslimi sırasında bunların teslim alınması gerektiği de belirtilmiştir⁴³⁴. Bu önlemlerin alınmasının en temel sebebi ise pay sahibinin senedi teslim almadığını belirterek şirkete pay senedinin çıkarılması için bir eda davası yöneltmesi riskini önlemektir⁴³⁵. Ayrıca, pay senedi üzerinde herhangi bir hukuki işlem bulunması halinde ise örneğin bir rehin hakkı veya intifa hakkı kurulmuşsa, pay senedinin rehin halinde alacaklıya ya da intifa hakkı sahibine teslim edilmesi, senedin iyi niyetli üçüncü kişilerin eline geçmesi halinde ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkların bertaraf edilebilmesi ve şirkete karşı bir tazminat davası yöneltilmemesi adına uygun görülmüştür⁴³⁶.

⁴²⁸ Çevik, s. 767.; Aka, s. 20, dn. 79.

⁴²⁹ Domaniç, s. 1296-1297.; Çevik, s. 767.; Tekinalp, s. 100, N. 9-13a.

⁴³⁰ Çevik, s. 768.

⁴³¹ Çevik, s. 768.

⁴³² Domaniç, s. 1297.

⁴³³ Hamiline yazılı pay senetleri açısından ilmühaber düzenlenip düzenlenemeyeceği yönündeki açıklamalarımıza ilişkin bkz. Bölüm II, C.

⁴³⁴ Erdem, E., **Senetler**, s. 9.

⁴³⁵ Tekinalp, s. 100, N. 9-13a.

⁴³⁶ Domaniç, s. 1298.

iii. 7262 Sayılı Kanunla Birlikte Mevcut Durum

7262 sayılı Kanun sonrasında çıkarılan Tebliğ ile ise mevzuatta hem mevcut pay senetlerinin üzerinde MKK bildirimi sonrası yapılacak güncellemeler için hem de ilk kez payın senede ilk kez bağlandıktan sonra pay sahibine teslim edilmesine ilişkin birtakım düzenlemeler yapılmıştır.

Öncelikle, mevcut pay senetlerinin MKK bildirimleri uyarınca güncellenebilmesi adına Tebliğ Geçici m. 1 ile bir usul öngörülmüştür. Buna göre, Tebliğ ile birlikte yayınlanan Ek-2 formu, pay sahibi tarafından iki suret halinde doldurarak pay senedi ile birlikte şirkete teslim edilmelidir. Yönetim kurulu, pay senedinin gerçek ve geçerli olup olmadığı ile pay sahibine ilişkin bilgilerin doğruluğunu kontrol edecektir (Tebliğ Geçici m. 1/2). Bilgilerin kontrolü sonrasında ise şirketin temsile yetkili yönetim kurulu üyesince bu formların her iki sureti de imzalanarak bir sureti pay sahibine teslim edilecek, pay senedi ise pay sahibinden güncellemelerin yapılabilmesi adına teslim alınacaktır. Belirtilmelidir ki yönetim kurulunun pay senedinin geçerliliğini veya pay sahibine ilişkin bilgileri nasıl kontrol edeceği Tebliğ’de açık değildir. Bu anlamda şirketin, pay senedinin gerçekliğine ilişkin olarak pay senedinin güvenliği hususunda uyguladığı önlemlerin senet üzerinde mevcut olup olmadığını, senedin geçerliliğine ilişkin ise TTK m. 487’de yer alan şartların varlığını kontrol edebileceği söylenebilir. Pay sahibine ilişkin ise kanaatimizce şirketin yapabileceği tek kontrol pay senedini ibraz eden kişiye ilişkin kimlik bilgileri ile pay sahibinin tüzel kişi olduğunun beyan edilmesi halinde bu beyanda bulunan kişinin şirket adına yetkisi ile şirketin sicil kayıtlarıdır. Bu anlamda belirtmek gerekir ki mevcut pay senedi sahipleri açısından 31.12.2021 tarihine kadar senedin zilyedi olan herhangi bir kişi meşru hamil olmasa bile hukuki görüşten faydalanarak şirkete başvurup pay sahipliğinin MKK’ye kaydını şirketten talep edebilecektir⁴³⁷.

Pay sahiplerinden yukarıdaki usule uygun olarak pay senedi teslim alındıktan sonra ise şirket tarafından beş iş günü içerisinde MKK’ye bildirim tamamlanarak

⁴³⁷ Taşdelen, s. 29.; Aka, s. 15.

sistemde üretilen tekil numara pay senedinin üzerine yazılmalı ve bu bilginin olduğu kısım şirket adına imzaya yetkili olanlardan en az ikisi tarafından imzalanmalıdır (Tebliğ Geçici m. 1/3). Bu işlem sonrasında ise başlangıçtaki formlar, pay senedinin teslimine ilişkin tekrar pay sahibi ve şirketin temsile yetkili yönetim kurulu üyesince imzalanmalı, güncellenmiş pay senedi ile formun bir sureti pay sahibine iade edilmelidir (Tebliğ Geçici m. 1/4). Buradaki formların amacının yalnızca pay senedinin şirkete teslim edildiğinin ve şirketin pay senedi pay sahibine iade ettiğinin ispatı olduğu ise Tebliğ ile açıkça belirtilmiştir (Tebliğ Geçici m. 1/6).

İlk kez düzenlenecek pay senetleri açısından ise Tebliğ ile farklı bir teslim mekanizması öngörülmüştür. Bu anlamda, payın senede bağlanmasına ilişkin yönetim kurulu kararı alındıktan ve MKK'ye paya ve pay sahibine ilişkin bilgilendirmeler yapılarak yönetim kurulu kararı tescil, ilan edildikten ve varsa şirketin internet sitesinde yayımlandıktan sonra pay senetleri şirket adına imzaya yetkili olanlardan en az ikisi tarafından imzalanıp gerekli kontrollerin yapılmasının ardından imza karşılığında pay sahiplerine dağıtılmalıdır (Tebliğ m. 4/4). Mevcut pay senetlerinin teslim alınması sürecine benzer bir şekilde, burada da şirkete gerekli kontrollerin yapılması yükümlülüğü getirilmiş ancak bu yükümlülüğün kim tarafından, nasıl uygulanması gerektiği konusunda bir açıklama yapılmamıştır. Kanaatimizce buradaki kontrol yükümlülüğü payın senede bağlanmasından ve pay sahiplerine dağıtılmasından sorumlu şirket organı olan yönetim kuruluna aittir⁴³⁸. Pay ilk kez senede bağlandığı için buradaki gerekli kontroller ibaresini TTK m. 487'de yer alan şekli hususların tamlığı ile henüz senede bağlanmamış payın sahibinin pay defterinde bilgileri kayıtlı olan kişi olup olmadığının kontrolü olarak anlamak gerekir. Ayrıca, düzenleme pay senetlerinin imza karşılığında teslim edilmesi gerektiğini belirtirken herhangi bir tutanak düzenlenmesinin gerekip gerekmediği konusunda sessiz kalmıştır. Kanaatimizce pay senetlerini teslim ederken bu düzenleme öncesinde öğretide önerildiği üzere teslim edilen toplam pay senedi sayısı, bunların itibari değeri, karşılık geldiği pay sayısı bilgileri ve MKK'ye yapılan bildirim sonrasında üretilen tekil numaranın da teslim tutanağında yer alması isabetli olacaktır.

⁴³⁸ Bkz. Bölüm II, A, 4, a.

Bu düzenlemelerle birlikte görülmektedir ki Tebliğ ile pay senetlerinin teslimine ilişkin birtakım kurallar getirilmiş olsa da öğretilerde şirket ile pay sahipleri arasında yaşanabilecek muhtemel uyuşmazlıkların bertaraf edilmesi için önerilen teslim alınmayan pay senetlerinin akıbeti veya pay senedinin basıldığına ilişkin ilan ile pay sahiplerine bilgi verilmesi gibi hususlar Tebliğ’de düzenlenmemiştir. Bu açıdan, 7262 sayılı Kanun öncesinde öğretilerde pay senetlerinin teslim alınmaması halinde bunların şirket tarafından saklanması genel kurul toplantılarında meşru hamil olmayan kişilere oy kullandırılmasına imkan sağladığı, bu riskin önlenmesi adına teslim alınmayan pay senetlerinin bir merkezi örgütte saklanması önerilmiştir⁴³⁹. 7262 sayılı Kanun ile birlikte ise hamiline yazılı pay senedi ile pay sahiplerinin bilgileri MKK’de yer alacağı ve genel kurul toplantılarında bu kayıtlar uyarınca oluşturulacak pay sahipleri çizelgesinin kullanılacak olmasından hareketle (Tebliğ m. 6/1), kanaatimizce burada belirtilen risk artık mevcut değildir. Bu açıdan teslim alınmayan pay senetleri şirket tarafından muhafaza edilebilecektir. Bununla birlikte, pay sahiplerine pay senetlerinin basıldığına, teslim edileceği yer ve zamana ilişkin ilan yapılması gerekliliği konusunda ise öncelikle belirtilmelidir ki şirket pay senetlerini çıkarmak için yönetim kurulu kararı aldıktan sonra bu kararı ile birlikte pay senedi sahibine ve paya ilişkin bilgileri MKK’ye kaydetmelidir (Tebliğ m. 4). MKK’ye bilgiler kaydedildiği zaman ise bu konuda pay sahibi için bildirilen iletişim adresine veya numarasına MKK tarafından bilgilendirme yapılacaktır (Tebliğ m. 12/1). Ancak, her ne kadar pay sahibi bu bilgilerin kaydedildiğinden haberdar olsa da halen pay senetlerinin teslimine ilişkin yer ve zaman bilgisine ulaşamayacaktır. Payın senede bağlanmasına ilişkin tüm bu usul işlemlerinin payların bedeli ödendikten sonra üç ay içerisinde tamamlanması gerektiği için kanaatimizce burada pay sahiplerinin adreslerine iadeli taahhütlü mektupla, ulusal gazetede yapılacak bir ilanla ve varsa şirketin internet sitesinde pay senetlerinin teslim edileceği yer ve zamana ilişkin bilgilendirme yapılmalıdır. Bunun yanı sıra, payın senede bağlanacağına ilişkin yönetim kurulu kararı alınırken bu hususların belli olması halinde, şirket yönetim kurulu kararının içerisinde de bu bilgilere yer verebilir.

⁴³⁹ Teoman, s. 14.

B. PAYIN NAMA YAZILI SENEDE BAĞLANMASI

1. Ön Açıklamalar

a. Nama Yazılı Pay Senedinin İşlevi

Anonim şirketlerde payların hamiline veya nama yazılı pay senetlerine bağlanabileceğinden bahsetmiş ve bu kapsamda payın hamiline yazılı pay senedine bağlanması için gereken şartları ve usulü açıklamıştık. Anonim şirket paylarının bağlanabileceği bir diğer senet türü ise TTK m. 484 uyarınca nama yazılı pay senetleridir. Bu anlamda, nama yazılı pay senetlerini bir kişinin adına yazılı olan ve ortaklık payını temsil eden, belirli şekil şartlarını haiz, paydan doğan hakların kullanılmasına imkan veren bir kıymetli evrak türü olarak ifade etmek mümkündür⁴⁴⁰.

Tıpkı hamiline yazılı pay senetlerinde olduğu gibi nama yazılı pay senetleri de esas sermayenin parçası olan payı temsil eder. Payın, usulüne uygun şekilde senede bağlanması ile birlikte anonim şirketin ortaklık hakları ile senet iç içe geçer⁴⁴¹. Bununla birlikte, nama yazılı pay senetleri payı temsil ettiği gibi paya bağlı olan pay sahipliği hakları ile borçları ve pay sahipliği mevkiini temsil eder⁴⁴². Bu kapsamda belirtmek gerekir ki hamiline yazılı pay senetlerinden farklı olarak nama yazılı pay senetlerinin basılması için gereken şartlardan biri pay bedelinin tamamen ödenmesi değildir⁴⁴³. Bu açıdan hamiline yazılı pay senedi sahibi olan kişinin anonim şirkete karşı yalnızca pay sahipliği hakları varken nama yazılı pay senedi sahibinin şirkete karşı sermaye koyma borcu pay senedi basıldıktan sonra da devam edebilir.

Nama yazılı pay senetlerinin bir diğer işlevinin ise paydan doğan hakların kullanılmasını kolaylaştırmak olduğu söylenebilir⁴⁴⁴. Pay bu senet türüne bağlandığı takdirde yine senet ile tedavül gücü kazanacaktır. Ancak bu hususta belirtmek gerekir

⁴⁴⁰ Aytaç, s. 77.; Taşdelen, s. 29.; Bozkurt, s. 438-439.

⁴⁴¹ Arslanlı, **Pay**, s. 272.; Ansay, s. 258.; Kendigelen, **İntifa**, s. 11.; Şener, **Ortaklıklar**, s. 612.

⁴⁴² Aytaç, s. 67.

⁴⁴³ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 130.; Bozkurt, s. 436.; Aka, s. 12.

⁴⁴⁴ Aytaç, s. 67.; Çevik, s. 758.; Taşdelen, s. 27.

ki nama yazılı pay senetlerinin devri için zilyetliğin geçirilmesinin yanı sıra ciro da gerekmektedir⁴⁴⁵. Ayrıca, anonim şirket esas sözleşmesi ile devri sınırlandıran hükümler getirmişse veya bedeli tamamen ödenmemiş bir nama yazılı pay senedi söz konusuysa TTK m. 490 vd. kapsamında bağlam kurallarına göre bu devir işlemine anonim şirketin onay vermesi gerekebilir. Bu itibarla, nama yazılı pay senetlerinin tedavül gücü olsa da bu yönü hamiline yazılı pay senetlerinde olduğu kadar yüksek değildir⁴⁴⁶.

b. Nama Yazılı Pay Senedinin Pay Sahibi ve Şirket Açısından Olumlu ve Olumsuz Yönleri

Çalışmamızın bir üst bölümünde anonim şirketlerde payın hamiline yazılı pay senedine bağlanmasının hem pay sahibi hem de şirket açısından olumlu ve olumsuz yönlerine değinmiştik. Bu kısımda nama yazılı pay senedinin de pay sahibi ve şirket açısından olumlu ve olumsuz yönlerinden bahsedeceğiz. Bu özelliklerin izah edilmesi, özellikle şirketlerin bu pay senedi türleri arasından hangisini ne tür sebeplerle seçebileceğini ve pay sahipleri açısından ise tasarruflarını yatırıma çevirebilmeleri için hangi pay senedi türünün avantajlı olabileceğini açıklamak adına önemlidir.

Öncelikle, hamiline yazılı pay senetlerine bağlam kuralları uygulanmazken nama yazılı pay senetleri açısından değinilmesi gereken en önemli husus bu pay senedi türüne bağlam kurallarının uygulanabiliyor olmasıdır⁴⁴⁷. Bağlamın anonim şirketler açısından payın veya pay senedinin devrini sınırlayan, TTK m. 489 vd. ile ihdas edilen maddeler uyarınca kanuni veya esas sözleşme kapsamında sınırlı hallerde uygulanabilecek kurallar olduğuna değinmiştik. Bu anlamda, bağlamın temel özelliklerinden biri anonim şirketlerde yabancılaşmanın önlenbilmesini

⁴⁴⁵ Hamiline ve nama yazılı pay senetlerinin devrine ilişkin birçoğu yerine bkz. Sevi, s. 205 vd. Belirtmek gerekir ki bunlara ek olarak hamiline yazılı pay senetleri için 7262 sayılı Kanun ile birlikte pay sahipliği haklarının ileri sürülebilmesi için MKK'ye kayıt gerekirken nama yazılı pay senetlerinin devrinin anonim şirkete karşı ileri sürülebilmesi için pay defterine kaydı gerekmektedir (TTK m. 499/4).

⁴⁴⁶ Hamiline yazılı pay senetlerinin hamiline yazılı kıymetli evrak olması sebebiyle tedavül gücünün yüksek olduğuna ilişkin bkz. Ülgen/Helvacı (Kaya/Nomer Ertan), s. 83.; Bozer/Göle, s. 38.; Bozkurt, **Bağlam**, s. 46.; Aka, s. 10.

⁴⁴⁷ Bkz. Bölüm I, B, 3, a, ii.

sağlamasıdır⁴⁴⁸. Bağlamın şirketteki pay sahipliklerinin kontrol altında tutulması yoluyla anonim şirketin menfaatine yönelik olduğu düşünüldüğünde⁴⁴⁹ nama yazılı pay senedi çıkarmanın anonim şirket açısından avantajlı olduğunu belirtmek gerekir. Pay sahibi açısından ise bu durum hem olumlu hem de olumsuz olabilir. Şöyle ki pay sahibi tasarrufuyla yatırım yaptığı şirketin benzer amacı olan örneğin benzer meslek grubundaki pay sahiplerinden oluşmasını isteyebilir⁴⁵⁰. Bu anlamda bağlam kurallarının uygulanabileceği nama yazılı pay senedine sahip olmak pay sahibinin de yatırımı açısından tercih edilir bir sebep olarak ortaya çıkabilecektir. Ancak diğer yandan böyle bir gayesi olmayan pay sahiplerinin senedin devrinde bağlam kurallarıyla sınırlanabilmesi pay sahibi için olumsuz bir sonuç doğuracaktır. Bununla birlikte, anonim şirket açısından ise bağlamın uygulanması pay sahiplerinin nama yazılı pay senedine sahip olan şirketleri tercih etmemesine sebep olabileceği için dolaylı yoldan şirket adına bir olumsuz etkisi olabileceğinden de bahsedilmelidir.

İkinci olarak nama yazılı pay senetlerinin şirkete sağladığı yararlar açısından bu pay senetlerinin şirketin pay defterine kaydedilmesi gerekmesi (TTK m. 499) ve dolayısıyla pay sahiplerinin sayısının, müşterek pay sahipliği varsa bunların anonim şirket tarafından bilinir olması söylenebilir⁴⁵¹.

Üçüncü ve son olarak bahsedilmesi gereken husus ise anonim şirketin nama yazılı pay senedi sahiplerini pay defterine kaydetmesi gerekliliğinin anonim şirkete ek bir yükümlülük doğurması ve bu defterin tutulması sebebiyle ek masrafların⁴⁵² olmasıdır. Öncelikle, pay defteri TTK m. 64 uyarınca bir ticari defterdir ve bu defterin usulüne uygun şekilde tutulmasından yönetim kurulu sorumludur⁴⁵³ (TTK m. 375/1.f). Şirketin pay senetlerinin nama yazılı olması halinde ise payların senede bağlanmamış olduğu döneme ilişkin şirketin pay defterinin tutulması ve pay üzerinde örneğin devir gibi hukuki bir işlem yapılması halinde pay defterindeki kayıtların güncellenmesi

⁴⁴⁸ Aytaç, s. 77.; Taşdelen, s. 30.

⁴⁴⁹ Altay, s. 567.

⁴⁵⁰ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 141.; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2062.

⁴⁵¹ Aytaç, s. 77.; Taşdelen, s. 30.

⁴⁵² Örneğin, pay defterinin açılışı için noter onayının yaptırılması bu masrafa örnek olarak verilebilir.

⁴⁵³ Pay defterinin lehe delil niteliği taşıyabilmesi için HMK m. 222/2 uyarınca kanuna göre eksiksiz ve usulüne uygun olarak tutulmuş, açılış onayı yaptırılmış ve defter kayıtlarının birbirini doğrular nitelikte olması gerekmektedir. Yönetim kurulunun bu defterlerin kanuna uygun şekilde tutulmamasından TTK m. 553 uyarınca sorumluluğu doğar.

gerekmektedir. Oysa hamiline yazılı pay senetleri çıkarıldıktan sonra sermaye artırımı ile yeniden pay oluşana kadar şirketin pay defteri üzerinde herhangi bir güncelleme yapması gerekmeyecektir. Ancak burada 7262 sayılı Kanun ile anonim şirkete getirilen hamiline yazılı pay senedi çıkarılması halinde MKK'ye bildirim yapılması gerekliliği unutulmamalıdır. Dolayısıyla nama yazılı pay senetleri açısından şirketin pay defteri tutma yükümlülüğüne benzer olarak hamiline yazılı pay senetleri açısından MKK'ye bildirim yükümlülüğü bulunmakta olup her ikisi de hem anonim şirkete hem de pay sahibine bazı başvurular ve bildirimler yapma yükümlülüğü getirmekte ve ek yükümlülük getirme anlamında, hamiline ve nama yazılı pay senetlerinin türleri arasında pay sahipleri ve anonim şirket açısından büyük bir farklılık yaratmamaktadır⁴⁵⁴.

2. Payın Senede Bağlanması İhtiyari Olması

a. Ön Açıklamalar

TTK ile birlikte hamiline yazılı pay senetlerinin çıkarılması zorunlu kılınmışken nama yazılı pay senetlerinin çıkarılması ise ancak azlığın talebi^{455, 456} olması halinde zorunlu kılınmıştır. Bu itibarla, TTK m. 486/3 uyarınca azlığın istemde bulunması

⁴⁵⁴ Nama yazılı pay senetlerinin pay defterine kayıt yükümlülüğüne ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm II, B, 4, e. Ayrıca, hamiline yazılı pay senetlerinin MKK'ye kayıt yükümlülüğüne ilişkin bkz. Bölüm II, A, 4, b.

⁴⁵⁵ Öğretide bu tip haklar için hem azlık hem de azınlık kavramı kullanılmış ancak azınlık hakkı kullanımı hakimdir. Azlık kavramını kullanan yazarlar için bkz. Domaniç, s. 814.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, s. 689.; çoğunluğun zıt anlamının azınlık olmasından hareketle bu kavramı kullanan yazarlar için bkz. Ansay, s. 254.; İmregün, s. 308.; Pulaşlı, **Şerh II**, s. 2002.; Şener, **Ortaklıklar**, s. 614. Kanaatimizce, çoğunluğun karşısı azınlık olacağı için bu hakların azınlık olarak ifade edilmesi gerekmektedir. TTK'nin tasarısı olduğu dönemde benzer yöndeki eleştiriler için bkz. Moroğlu, **Değerlendirme**, s. 36.; Bahtiyar, **Değerlendirme**, s. 51. Ancak kanunda yer aldığı şekli azlık olduğu için çalışmamızda bu hakkı azlık hakkı olarak nitelendireceğiz.

⁴⁵⁶ Azlık haklarını hak sahiplerinin tek yanlı irade açıklamalarıyla ve şirketin yönetildiği organının onayı gerekmeksizin kullanılan hakları olarak ifade etmek mümkündür. Bkz. Pulaşlı, **Şerh II**, s. 2013. Ayrıca azlık hakkının tanımı ile bu haklara ilişkin değerlendirmeler için bkz. Mahmut T. Birsal, **"Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları"**, İmran Öktem'e Armağan, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1970, s. 620-659, s. 627 vd.; Ayşe Sümer, **Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Hakkı Nedenle Feshi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, 1990, s. 17 vd.; Halil Ali Dural, **"Olumsuz Azınlık Hakları"**, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, İstanbul, Beta Yayınevi, 2001, s. 179-192, s. 180 vd.; Onur Zorluer, **Anonim Şirketlerde Azınlık Haklarının Kötüye Kullanılmasına Karşı Çoğunluğun Korunması**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, 2020, s. 21 vd.

halinde nama yazılı pay senedi bastırılıp tüm nama yazılı pay senedi sahiplerine dağıtılması gerekmektedir (TTK m. 486/3). Böyle bir talebin bulunmaması halinde ise yönetim kurulu kendi takdiri ile payın nama yazılı senede bağlanmasına karar verebilecektir⁴⁵⁷. Hüküm kapalı anonim şirketler bakımından uygulama imkanı bulacaktır zira borsaya kote halka açık anonim şirketler açısından payların kayden izlenmesi zorunludur (SPK m. 13)⁴⁵⁸.

b. Azlık Talebi Halinde Payın Senede Bağlanması Zorunluluğu

i. Yasal Düzenleme ve Amacı

TTK m. 486/3 uyarınca azlığın istemde bulunması halinde nama yazılı pay senedi bastırılıp tüm nama yazılı pay senedi sahiplerine dağıtılması gerektiğini belirtmiştik. Bu hak bir azlık olduğu için, TTK m. 486/3'ün amacını açıklayabilmek adına azlık haklarının düzenleniş amacına değinmek gerekir.

Anonim şirketler hukukunda kural olarak çoğunluk ilkesi uygulanır⁴⁵⁹. Bu çoğunluk, şirketin karar organı olan genel kurul bakımından esas sermayede bir çoğunluğa sahip olunması ile açıklanır⁴⁶⁰. Ancak, anonim şirketlerde çoğunluk pay sahiplerinin şirketin işleyişini kendi menfaatleri doğrultusunda kullanmalarının önüne geçilmek amacıyla çoğunluğun bu gücü bazı hallerde kanun koyucu tarafından sınırlandırılmıştır⁴⁶¹. Bu tip haklara azlık hakları denilmekte olup TTK m. 486/3

⁴⁵⁷ Bkz. Bölüm II, B, 2, b, ii.

⁴⁵⁸ Bununla birlikte SPK m. 16 uyarınca pay sahibi sayısı beş yüzü aşan şirketler halka açık sayılır ve iki yıl içerisinde paylarını borsaya kote etmeleri gerekir. Bu durumdaki şirketlere de TTK m. 486/3'ün uygulanabileceği yönünde bkz. Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2032.; Bozkurt, s. 395.; Zorluer, s. 78-79.

⁴⁵⁹ Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), s. 116.; Bozkurt, s. 390.

⁴⁶⁰ Çevik, s. 720.; Sümer, s. 3.; Zorluer, s. 8. Yönetim kurulu açısından ise çoğunluk üye sayısına göre belirlenir.

⁴⁶¹ Çevik, s. 720.; Sümer, s. 6.; Pulaşlı, **Şerh II**, s. 2003.; Bahtiyar, s. 297.; Bilgili/Demirkep, s. 354-355. Her ne kadar çoğunluğun gücüne karşı kanun koyucu azlık haklarına TTK'nin çeşitli maddelerinde yer vermiş olsa da Türk hukukunda bu hakların kötüye kullanma denetiminden geçeceği ve bazı hallerde azlık pay sahiplerinin haklarını kötüye kullanarak pay sahiplerine zarar verebilmelerinin mümkün olduğunu kabul etmektedir. Bu konudaki açıklamalar için bkz. Erdoğan Moroğlu, “**Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Paysahiplerinin Azınlık ve İmtiyazlı Paysahiplerine Karşı Korunması**”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 1994, C.17, S.3 s. 47-55, s. 49 vd.; Necdet Uzel, “**Anonim Ortaklık**

uyarınca nama yazılı pay senetlerinin çıkarılması bakımından kanun koyucu tarafından bir azlık hakkı düzenlenmiştir.

Hamiline yazılı pay senetleri bakımından payın senede bağlanması zorunluyken nama yazılı pay senetlerinin bir azlık hakkı olarak düzenlenmiş olması, örneğin neden bireysel hak olarak düzenlenmediği konusunda kanun koyucu herhangi bir gerekçe belirtmemiştir⁴⁶². Kanun koyucu, bu yeni maddenin getirilmesiyle ilgili olarak yalnızca azlığın talebi olması halinde nama yazılı pay senetlerinin bastırılıp tüm nama yazılı pay senedi sahiplerine dağıtılması gerektiğini, böylece kapalı anonim şirketlerde özellikle aile şirketlerinde pay senedinin bastırılmaması ve dağıtılmaması yoluyla baskı yapılması, pay sahiplerinin bu sıfatlarını ispattan yoksun bırakılmaları ve devir olanaklarının sınırlandırılması gibi hukuka aykırı yöntemlerin önüne geçilmek istediğini ilgili maddenin gerekçesinde belirtmiştir⁴⁶³. Ancak azlık hakkı olarak düzenlenmesinin gerekçesi açıklanmamıştır. Öğretide ise nama yazılı pay senetleri bakımından hamiline yazılı senetlerde olduğu gibi her halükarda çıkarılma zorunluluğu olmaması hamiline yazılı pay senetlerinin tedavül amacıyla çıkarılması olarak açıklanmaktadır⁴⁶⁴.

Kanaatimizce, düzenleme mevcut haliyle birçok belirsizlik içermektedir. Öncelikle, düzenlemede belirtilen azlık ifadesinden esas sermayede hangi oranda paya sahip olan pay sahiplerinin azlık olacağının anlaşılamaması, azlığın talepte bulunması halinde nama yazılı pay senetlerinin ne kadar sürede çıkarılması gerektiği, pay senetlerinin çıkarılması için yapılması gereken işlemlerin belirsizliği, örneğin hamiline yazılı pay senetlerinde olduğu gibi bir yönetim kurulu kararına ihtiyaç duyulup duyulmadığı, ihtiyaç olması halinde bu kararın tescil ve ilan edilip edilemeyeceği gibi hususlar açıklanmamıştır. Ayrıca, hamiline yazılı pay senetlerinde değindiğimiz üzere bu senetlerin çıkarılmış olmaları halinde pay sahiplerine nasıl teslim edilecekleri ve pay sahipleri tarafından teslim alınmamaları halinde nasıl saklanmaları gerektiğine ilişkin konular belirsizdir. Son olarak, hükme aykırılığın yaptırımını TTK'de yer

Hukukunda Azınlık Haklarının Kötüye Kullanılması (Mümkün Müdür?) – Makale I: Genel Değerlendirme”, Prof. Dr. Sabih Arkan’a Armağan, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 1293-1303, s. 1302-1303. Zorlu, s. 127 vd.

⁴⁶² Hükme ilişkin eleştiriler için bkz. Moroğlu, s. 308.; Kendigelen, s. 394.

⁴⁶³ Bkz. Gerekçe TTK m. 486.

⁴⁶⁴ Şener, **Ortaklıklar**, s. 613.

almamış ancak kanun koyucu hükmün gerekçesinde pay sahiplerinin mahkemeye başvurabilecekleri şüphesizdir⁴⁶⁵ diyerek yaptırımın şeklini gerekçede göstermiştir. Tüm bunlardan hareketle, TTK’de yapılacak bir değişiklik ile bu hususlardaki belirsizliğin giderilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, mevcut düzenlemeye ilişkin açıklamalarımıza ve önerilerimize aşağıda yer verilmiştir.

ii. Azlık Kavramı ve Azlığın Şirkete Başvurması

Yukarıda değindiğimiz üzere TTK m. 486/3’te nama yazılı pay senedinin çıkarılmasını talep için bir azlık hakkı düzenlenmiş ancak azlık ifadesi ile ne anlaşılması gerektiği kanunda açıklanmamıştır. Şöyle ki azlık haklarının teknik olarak nitelendirilmesi konusunda oransal, nominal⁴⁶⁶ veya fiili nitelikte⁴⁶⁷ olmalarına göre öğretide bir ayırım yapılmaktadır. TTK ile genel olarak pay sahiplerinin esas sermayedeki pay sahipliği oranlarına göre düzenlendiği görülmektedir⁴⁶⁸. Bu anlamda, TTK’de düzenlenen diğer azlık hakları bakımından azlık, kapalı şirketlerde sermayenin en az onda birini⁴⁶⁹ oluşturan pay sahiplerini ifade etmektedir. Ne var ki nama yazılı pay senedinin çıkarılmasını talep edecek azlık bakımından TTK’de herhangi bir açıklama yer almamıştır. Bu husus öğretide haklı olarak hakkın kullanımı için azlık kavramının neyi ifade ettiğinin yeni bir tartışma doğuracağı yönünden eleştirilmiştir⁴⁷⁰. Bununla birlikte, çoğunluk görüş bu yönde bir düzenleme bulunmadığı için kıyasen diğer maddelerdeki azlık tanımının uygulanması gerektiğini, payın nama yazılı senede bağlanması için talepte bulunabileceklerin kapalı anonim şirketin sermayesinin en az onda birini oluşturan pay sahipleri olduğunu

⁴⁶⁵ Bkz. Gerekçe TTK m. 486.

⁴⁶⁶ Örneğin TTK m. 439 uyarınca paylarının itibarî değeri toplamı en az bir milyon Türk Lirası olan pay sahiplerine üç ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden özel denetçi atamasını isteme hakkı tanınmıştır.

⁴⁶⁷ Esas sermayedeki payın oransal ya da payların nominal değerine göre belirlenen azınlık haklarının dışında kalan ve azınlıkta kalan pay sahiplerinin yönetim kurulunda temsil edilmelerine imkan tanıyan çeşitli düzenlemelerin fiili bir azınlık grubu oluşturduğu ve “fiili azınlık” şeklinde ifade edildiği yönündeki görüşlere ilişkin açıklamalar için birçoğu yerine bkz. Zorluer, s. 19.

⁴⁶⁸ Azlık hakkını içeren ve azlığın pay sahipliği oranları esas alınarak tanımlandığı düzenlemeler için bkz. TTK m. 411, 399/4, 420, 439, 531, 559. Ayrıca TTK m. 360’ta belirli grupların yönetim kurulunda temsil edilmesine ilişkin hak azlığa da tanınmış ve bu maddede de azlık, TTK m. 486/3’e benzer şekilde pay sahipliği oranı üzerinden tanımlanmamıştır.

⁴⁶⁹ Halka açık şirketlerde ise yirmide birini oluşturan pay sahiplerini ifade etmektedir.

⁴⁷⁰ Kendigelen, s. 394.; Moroğlu, s. 308.

savunmaktadır⁴⁷¹. Biz de bu hakkın bireysel hak olarak nitelendirilmesinin *de lege ferenda* daha isabetli olacağı kanaatinde olmakla birlikte⁴⁷² madde metninde açıkça azlığın talep edebileceği belirlendiği için bunun bireysel bir hak olarak nitelendirilmesinden bir azlık hakkı olarak nitelendirilmesi ve TTK’de yer alan tüm azlık hakları kapalı anonim şirketler bakımından esas sermayenin onda birini temsil eden pay sahiplerine tanındığı için bu madde kapsamındaki azlığın da esas sermayenin onda birini temsil eden pay sahipleri olduğu yönündeki öğretideki görüşe iştirak etmekteyiz. Ancak, azlık hakkını kullanabilecek pay sahiplerinin oranına ilişkin tereddütün giderilmesi için bu madde kapsamında TTK’de açık bir düzenleme yapılması gerekmektedir.

Düzenleme ile ilgili değerlendirilmesi gereken diğer bir husus ise bu hükmeye aykırı bir esas sözleşme maddesinin düzenlenip düzenlenemeyeceğidir. Bir başka anlatımla, TTK’de azlık hakları için getirilmiş “*esas sermayenin onda birini temsil eden pay sahipleri*” oranının nama yazılı pay senetleri bakımından esas sözleşmede değiştirilmesi veya bu hakkın esas sözleşme ile tamamen kaldırılmasının mümkün olup olmadığıdır.

Türk hukukunda azlık hakları için getirilmiş oranların esas sözleşme ile değiştirilip değiştirilemeyeceği hususunda görüş birliği bulunmamaktadır. Öğretide ayrılığa sebep olan husus ise TTK m. 411-c.2 (eTTK m. 366) ile bir azlık lehine farklı bir düzenleme yapılabileceğinin belirtilmiş olmasıdır. Buna göre öğretide bir görüş bu düzenlemenin istisnai olduğu ve kıyasen diğer azlık haklarına uygulanamayacağını, azlık haklarının amacının çoğunluk ve azınlık olan pay sahiplerinin çıkar çatışmalarının dengelenmesi olduğundan hareketle azlık hakları için kanunda

⁴⁷¹ Şener, **Ortaklıklar**, s. 614.; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2032.; Bilgili/Demirkapı, s. 362.; Zorluer, s. 79. *Pulaşlı*’ya göre bu bir bireysel hak değildir ve sermayenin onda birine tekabül eden payı olmadıkça tek pay sahibi talep edemez. Bununla birlikte, hakkın doğrudan azlık için öngörülmediği, nama yazılı pay senedi çıkarılacak tüm pay sahiplerini kapsadığı ve bu hakkın bireysel bir hak olarak anlaşılması gerektiği yönünde bkz. ve karşı. Sami Karahan (Edit.)/Hayri Bozgeyik, **Şirketler Hukuku**, 2. Baskı, Konya, Mimoza Yayınevi, 2013, s. 672. Ayrıca öğretilde *Teoman* bu düzenlemenin bireysel hak olarak tanımlanması gerektiğini, nitekim azlık hakkı olarak tanımlanmış olmasının anlaşılır olmadığını belirtmekte; ancak yine de bir azlık hakkı olarak hüküm yazılmış olduğu için sermayenin onda birini temsil eden pay sahiplerinin hakkı kullanabileceği şeklinde düzenlemeyi yorumladığı “*sermayenin onda birini temsil eden pay sahiplerinin somut olayda birlikte hareket edip etmediklerini*” ifadesi ile anlaşılmaktadır. Bkz. *Teoman*, s. 15.

⁴⁷² Nitekim bireysel hakları kullanabilmek için esas sermayedeki bir paya sahip olmak yeterlidir. Bu yönde bkz. Sümer, s. 18.; Zorluer, s. 25.

belirtilen oranların hafifletilemeyeceğini ve ağırlaştırılamayacağını belirtmektedir⁴⁷³. Öğretide çoğunlukta olan görüş ise bu oranların azlık lehine esas sözleşmede değiştirilebileceğini savunmaktadır⁴⁷⁴. Yukarıda değindiğimiz üzere esasen TTK’de bu hakkın kullanılabileceği orana ilişkin bir açıklık olmamakla birlikte kıyasen diğer azlık haklarına ilişkin oranların uygulanması gerektiğini belirtmiştik. Bu anlamda, kanaatimizce nama yazılı pay senetlerinin basılmasına ilişkin bu hakkın azlık lehine değiştirilmesi, şirketin esas sözleşmesine yazılacak bir hükümle, payın nama yazılı senede bağlanması için sermayenin onda biri yerine daha düşük bir oran öngörülmesi ve hatta tek bir pay sahibinin talebinin yeterli kılınması mümkündür.

Bu hususta değerlendirilmesi gereken bir diğer nokta ise şirketin esas sözleşmesine konulacak bir hükümle bu hakkın tamamen kaldırılmasının mümkün olup olmadığıdır. Bu konunun TTK m. 340’ta yer alan emredici hükümler ilkesi kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Hamiline yazılı pay senetlerine ilişkin yaptığımız açıklamalarımızda değindiğimiz üzere kanaatimizce bu düzenleme emredici hükümler ilkesinden “sapma” ve sapmaya “açıkça” izin verilmiş olmasına ilişkin öğretideki her iki görüşe göre yapılacak değerlendirme benzer bir sonuca ulaştıracaktır⁴⁷⁵. Nama yazılı pay senetlerinin çıkarılmasına ilişkin hak TTK’de açıkça azlığa tanınmış olup hükmün lafzı sapmaya izin verildiği yönünde herhangi bir yoruma izin vermemektedir. Bu anlamda kanaatimizce esas sözleşmede yapılacak bir değişiklik ile bu haktan vazgeçilmesi mümkün değildir⁴⁷⁶. Nitekim, pay sahibinin şirket dahil olmadan pay sahipliğini üçüncü kişilere karşı ispatlayabileceği bir olanağa sahip olması ve devrinin kolaylaşması bakımından senet çıkarılmasından menfaati vardır⁴⁷⁷.

TTK m. 486/3 kapsamında azlığın bu hakkını nasıl kullanacağı değerlendirilmesi gereken bir başka noktadır. Öğretide *Teoman* tarafından isabetle belirtildiği üzere bu hakkın kullanımı açısından azlığın nasıl bir araya geleceği, şirketin

⁴⁷³ İmregün, s. 325.; Bilgili/Demirkapı, s. 355.

⁴⁷⁴ Arslanlı, s. 237.; Sümer, s. 12.; Bahtiyar, s. 317.; Yasan, s. 172.; Zorluer, s. 29.

⁴⁷⁵ Hamiline yazılı pay senetlerinin basılması zorunluluğunun emredici hükümler ilkesi kapsamında değerlendirilmesine ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm II, A, 2, b.

⁴⁷⁶ Benzer yönde Pulaşlı, *Şerh III*, s. 2032. Bkz. ve karşı. *Teoman*, s. 15.

⁴⁷⁷ Pulaşlı, *Şerh III*, s. 2033.

hangi organına bu talepte bulunabileceği hükümden anlaşılamamaktadır⁴⁷⁸. TTK'de yer alan diğer azlık haklarının kullanım şekline ilişkin açık düzenlemeler bulunmakta olup doğrudan yönetim kuruluna başvurularak⁴⁷⁹, genel kurul toplantısı sırasında⁴⁸⁰ ve son olarak mahkemeden talep edilerek⁴⁸¹ bu hakların kullanılabilirdiği görülmektedir. Nama yazılı pay senetlerinin bastırılması talebinin genel kurul toplantısında yapılması için TTK m. 411/3 uyarınca yönetim kuruluna gündeme bir madde eklenmesi için başvuru yapılması veya TTK m. 416/2 uyarınca çağrısız yapılan bir genel kurul toplantısında bu talebin gündeme oy birliğiyle eklenmesi gerekir. Her halükarda bu talebin genel kurul tarafından onaylanması gerekeceğinden kanaatimizce azlık tarafından bu talebin yazılı olarak doğrudan yönetim kuruluna yapılması uygun olacaktır. Nitekim, hamiline yazılı pay senetlerinin basılması için TTK m. 486/2 ile kanun koyucunun yetkilendirdiği organ da yönetim kuruludur.

Şirketin azlığın talebini aldıktan sonra ne kadar süre içerisinde nama yazılı pay senetlerinin basılmasını tamamlayarak şirketin pay sahiplerine dağıtması gerektiği de hükümden anlaşılamamaktadır. Öğretide isabetli bir şekilde hamiline yazılı pay senetlerindeki üç aylık sürenin nama yazılı pay senetleri bakımından uygulanması gerektiği belirtilmektedir⁴⁸². Bu anlamda kanaatimizce yönetim kurulu azlığın pay senedi çıkarılmasına ilişkin talebini aldıktan sonra üç ay içerisinde nama yazılı senetlere bağlanacak tüm paylar için pay senetlerini çıkararak şirketin tüm pay sahiplerine teslim etmelidir.

Bu düzenlemeye ilişkin son olarak değerlendirilmesi gereken konu ise azlığın talebi olmaması halinde yönetim kurulunun inisiyatifiyle nama yazılı pay senedi çıkarıp çıkaramayacağıdır. Payın senede bağlanmasının önemi ve nama yazılı pay senetlerinin işlevi dikkate alındığında pay sahiplerinin payın senede bağlanması konusunda pay sahipliği haklarının ispatı ve kıymetli evrak niteliğindeki bu senetlerin daha kolay tedavülü sebebiyle bir menfaati vardır. Bu anlamda, kanaatimizce, azlığın

⁴⁷⁸ Teoman, s. 15.

⁴⁷⁹ Bkz. TTK m. 411.

⁴⁸⁰ Bkz. TTK m. 420 ve 559.

⁴⁸¹ Bkz. TTK m. 399/4, 439 ve 531.

⁴⁸² Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2031.; Narbay, **Pay**, s.212.; Şener, **Ortaklıklar**, s. 614.

bir talebi olmasa dahi yönetim kurulu kendi takdiriyle nama yazılı pay senedi çıkarılmasına karar verebilir⁴⁸³.

iii. Hükme Aykırılığın Yaptırımı

Kanun koyucu nama yazılı pay senetlerinin azlık talebi halinde çıkarılması zorunluluğuna ilişkin hükümde aykırılığı ayrıca düzenlememiş ancak gerekçede hükme aykırılık halinde pay sahiplerinin mahkemeye başvurabileceklerini belirtmiştir.

Bu anlamda kanaatimizce, yükümlülüğe uyulmaması halinde hamiline yazılı pay senetlerinde olduğu gibi⁴⁸⁴ payın senede bağlanması için azlık tarafından anonim şirkete eda davası açılması⁴⁸⁵ ve şartlarının bulunması halinde payın senede bağlanmamasından zarar gören pay sahiplerinin TTK m. 553 kapsamında yönetim kurulunun sorumluluğuna başvurması mümkündür⁴⁸⁶.

3. Payın Senede Bağlanması İçin Gerekli Şartlar

a. Ön Açıklamalar

Kapalı anonim şirketlerde pay senedinin nama yazılı olması halinde senedin çıkarılmasının ancak azlık talebi olması halinde zorunlu olduğunu açıklamıştık. Tıpkı hamiline yazılı pay senetleri bakımından olduğu gibi nama yazılı pay senetleri açısından da payın senede bağlanabilir olması için bazı şartların gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Bu anlamda, nama yazılı pay senedinin çıkarılabilmesi için esas sözleşmede bu yönde bir düzenleme bulunması ve TTK m. 486 uyarınca şirketin

⁴⁸³ Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2031-2032, Teoman, s. 15.

⁴⁸⁴ Hamiline yazılı pay senedi çıkarılması konusunda yönetim kurulunun yükümlülüğünü yerine getirmemesi sebebiyle pay sahibinin başvurabileceği yollara ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm II, A, 4, a, iii.

⁴⁸⁵ Pay sahibinin eda davası ile anonim şirketin borcunun ifasını talebi halinde değerlendirmemiz için bkz. Bölüm II, 4, 1, a, iii.

⁴⁸⁶ Tekinalp, s. 348, N. 14-19.; Bahtiyar, s. 300.; Şener, **Ortaklıklar**, s. 614.; Zorluer, s. 78.

kuruluşunun veya sermaye artırımının tescil edilmiş olması gerekmektedir. Burada, iki pay senedi türü açısından büyük bir farklılık bulunmadığı için nama yazılı pay senetleri açısından bu şartlara değinilecektir.

Bu şartları incelemeden önce belirtmek gerekir ki hamiline yazılı pay senetlerinden farklı olarak nama yazılı pay senetlerinin çıkarılması için pay bedelinin tamamen ödenmesi gerekmeyecektir⁴⁸⁷. TTK m. 484/2’de yer alan düzenleme yalnızca hamiline yazılı pay senetleri açısından getirilmiştir. Bu açıdan TTK m. 344 uyarınca nakden taahhüt edilen pay bedelinin en az %25’inin tescilden önce ödenmesi halinde anonim şirket, payı, nama yazılı pay senetlerine bağlayabilecektir. İki pay senedi türü arasındaki fark ise şirketin sermayesinin korunması ilkesi ile ilgilidir. TTK m. 484/2 ile pay sahibinin ancak şirkete karşı olan sermaye koyma borcunu tamamen ifa etmesi ile hamiline yazılı pay senedi çıkarılmasına izin verilmiştir. Oysa nama yazılı pay senetlerinin tıpkı senede bağlanmamış payda olduğu gibi pay defterine kaydı gerekmektedir (TTK m. 499). Bu sebeple payın bedeli ödenmeden nama yazılı pay senedi çıkarılmış olsa dahi anonim şirket sermaye taahhüdü borçlusunu bilecektir⁴⁸⁸.

b. Esas Sözleşmede Düzenleme Bulunması

Anonim şirketlerin paylarını nama yazılı senetlere bağlayabilmeleri için TTK m. 339/2.d uyarınca şirketin pay senetlerinin nama yazılı olduğunun esas sözleşmede belirtilmesi gerekir⁴⁹⁰. Bunun belirtilmiş olması, şirketin hangi hallerde payı senede bağlaması gerektiğini, bu süreçte uygulayacağı usulün nasıl olacağını bilmesini sağlar.

⁴⁸⁷ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 130.; Bozkurt, s. 436.; Aka, s. 12.

⁴⁸⁸ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 130.

⁴⁸⁹ Öğretide 7262 sayılı Kanun ile birlikte TTK m. 484/2 hükmünün gerekçesinin ortadan kalktığı yönündeki görüş ile bu konuda değerlendirmelerimize ilişkin bkz. Bölüm II, A, 3, c.

⁴⁹⁰ Bazı anonim şirketlerin pay senetlerinin nama yazılı olması zorunludur. Bu kapsamda bkz. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 7/1.b., 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu m. 3/2.b., 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu m. 5/1.b. TTK m. 330 uyarınca, bu özel kanunlardaki hükümler uygulanacak ve bu şirketler açısından hamiline veya nama yazılı pay senedi çıkarmak esas sözleşmede seçimlik olarak kararlaştırılamayacak ve tüm pay senetleri nama yazılı çıkarılacaktır.

Hamiline yazılı pay senetlerine ilişkin esas sözleşmede düzenleme bulunması gerekliliğini açıklarken eTTK döneminde m. 409/2 uyarınca bu konuda bir düzenleme olmaması halinde pay senetlerinin nama yazılı kabul edildiğini belirtmiştik. Öğretide bir grup yazar tarafından halen bu durumun uygulanması gerektiği, başka bir deyişle esas sözleşmede belirtilmemiş olması halinde şirketin pay senetlerinin nama yazılı olması gerektiği ifade edilmektedir⁴⁹¹. İlgili bölümde de değindiğimiz üzere⁴⁹², kanaatimizce bu tip bir eksiklik pay senetlerinin türünü doğrudan nama yazılı hale getiremeyecektir, zira pay senetlerinin türü konusunda irade şirketin kurucularına ve sermaye artırımında pay sahiplerine aittir. Bu anlamda, öncelikle pay senetlerinin türünün yazılmadığı bir esas sözleşmenin olmaması gerekmektedir. Zira, bu husus esas sözleşmede belirtilmesi gereken zorunlu içerikten olup TTK m. 32 uyarınca esas sözleşmenin veya sermaye artırımının tescili sırasında sicil müdürü tarafından denetlenmeli ve eksikliği halinde tescil reddedilmelidir. Ancak her nasılsa bu eksiklikle birlikte tescil edilmiş esas sözleşme açısından şirketin kuruluşunda TTK m. 353 uyarınca ilgililerin tescilden itibaren üç aylık hak düşürücü süre içerisinde şirketin feshini talep etmesi mümkündür. Eğer bu eksiklik esas sermaye artırımında meydana gelmişse TTK m. 447 uyarınca pay sahiplerinin butlanın tespitini isteme imkanı her zaman vardır.

Bu hususta son olarak şirket esas sözleşmesinde bazı payların nama, diğer bir kısmının ise hamiline yazılı senetlere bağlanabileceğinin mümkün olduğunu belirtmek gerekir⁴⁹³. Nitekim bu durum, anonim şirketlerde her bir payın birbirinden bağımsız olmasıyla ilgilidir. Bu durumda hamiline veya nama yazılı senede bağlanacak paylar için çalışmamızda bahsettiğimiz kapsamda farklı usuller uygulanacaktır. Ancak, aynı pay için hem hamiline hem de nama yazılı pay senedi çıkarılması mümkün değildir.

⁴⁹¹ Moroğlu, s. 305.; Sevi, s. 206, Bozkurt, s. 438, dn. 867.; Sevi, s. 206. Bkz. ve karşı. Tekinalp, s. 94, N. 9.10i.

⁴⁹² Hükme aykırılığın yaptırımına ilişkin kapsamlı açıklamalarımız için bkz. Bölüm, II, A, 3, a, ii.

⁴⁹³ Arslanlı, **Pay**, s. 278.; Aytaç, s. 77.

c. Esas Sözleşmenin veya Sermaye Artırımının Tescil Edilmiş Olması

Payın nama yazılı pay senedine bağlanabilmesi açısından gereken bir diğer şart ise tıpkı hamiline yazılı pay senetleri için açıklandığı üzere TTK m. 486 uyarınca şirketin veya sermaye artırımının tescil edilmiş olmasıdır. Hükme aykırılık halinde ise çıkarılmış pay senedi geçersiz olacaktır. Kanaatimizce, bu geçersizlik tescil ile birlikte sıhate kavuşamayacak, anonim şirketin pay senetlerini TTK m. 487’de yer alan şekil kuralları uyarınca, ilgili işlemin tescil tarihini de içerecek şekilde yeniden çıkarması gerekecektir. Kanun koyucu, hükme aykırı şekilde pay senedi çıkararak üçüncü kişileri zarara uğratanların bundan sorumlu olacağını TTK m. 486/4 ile belirtmiştir. Hamiline yazılı pay senetleri ile nama yazılı pay senetleri açısından bu şarta ilişkin bir farklılık bulunmadığı için bu konuda hamiline yazılı pay senetleri ile ilgili yaptığımız açıklamalar ile yetiniyoruz⁴⁹⁴.

4. Payın Senede Bağlanması Usulü

a. Yetkili Organ

Anonim şirketlerde nama yazılı pay senetlerinin çıkarılmasının azlığın talebi halinde zorunlu olduğuna değinmiştik. TTK ile hamiline yazılı pay senetlerinin düzenlenmesine ilişkin TTK m. 486/2’de bir usul öngörülmüşken nama yazılı pay senetleri açısından ise kanunda açık bir düzenleme yer almamaktadır. Kanun koyucu “*azlık istemde bulunursa nama yazılı pay senedi bastırılıp tüm nama yazılı pay senedi sahiplerine dağıtılır*” demiş ancak bu konuda usule ilişkin herhangi bir düzenleme getirmemiştir. Bu noktada, payın nama yazılı senetlere bağlanabilmesi için şirketin bir karar alması gerekip gerekmediği, eğer gerekirse bu kararı şirketin hangi organının alacağı, buna ilişkin kararın tescil ve ilan edilebilirliği gibi hususlar belirsiz olup anonim şirket ile pay sahiplerinin ve örneğin devir halinde üçüncü kişilerin

⁴⁹⁴ Bkz. Bölüm II, A, 3, b.

yaşayabilecekleri muhtemel uyuşmazlıkların bertaraf edilebilmesi adına bu hususların çözümlenmesi gerekmektedir.

TTK’de bu husustaki eksikliğe karşın öğretide bir grup yazar, payın nama yazılı senetlere bağlanması halinde hamiline yazılı pay senetlerinin çıkarılması için öngörülen usulün nama yazılı pay senetleri açısından da kıyasen uygulanması gerektiğini savunmaktadır⁴⁹⁵. Kanaatimizce bu yaklaşım isabetli olup ileride doğabilecek muhtemel uyuşmazlıkları da önleyebilecektir. Şöyle ki örneğin payın nama yazılı senede bağlandığından habersiz bir pay sahibi payını çıplak pay olması sebebiyle alacağın temlik hüükümlerine göre devreder ve devralan pay defterine kayıt için şirkete başvurursa anonim şirketin nama yazılı pay senedi çıkarılmış olduğu gerekçesiyle devrin senet üzerinde gerçekleştirilmesi gerektiği, bu sebeple devralanı pay defterine kaydedemeyeceği yönünde bir itirazı olabilecektir. Payın senede bağlanmasına ilişkin bir karar alınması ise şirketin payın senede bağlanması işlemini ispatlayabilmesi ve bu tip bir durumda devralan tarafından yöneltilebilecek pay defterine kayda ilişkin davaya muhatap olması riskini azaltabilmesi için önemlidir.

Bu noktada değerlendirilmesi gereken bir diğer husus ise şirketin hangi organının bu kararı alması gerektiğidir. Bir başka deyişle, hamiline yazılı pay senetlerinde olduğu gibi payın nama yazılı senede bağlanması kararını da yönetim kurulunun mu alacağı yoksa bu konuda esas sözleşme ile genel kurulun yetkilendirilmesinin mümkün olup olmadığı değerlendirilmelidir. Öncelikle yönetim kurulu kanun ve esas sözleşme uyarınca genel kurulun yetkisinde bırakılmış bulunanlar dışında, şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında karar almaya yetkilidir (TTK m. 374). Bununla birlikte, yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkilerinin düzenlendiği TTK m. 375 hükmünde payın senede bağlanmasına ilişkin yönetim kurulunun alması gereken karara ilişkin görevi devredilemez görevlerden biri olarak sayılmamıştır. Ayrıca, TTK m. 408/1 uyarınca esas sözleşmede açıkça düzenlenmiş hususlarda ve yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkilerine girmedeği müddetçe genel kurul karar

⁴⁹⁵ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 114.; Narbay, **Pay**, s. 213.; Şener, **Ortaklıklar**, s. 614.

almak konusunda yetkilendirilebilecektir⁴⁹⁶. Dolayısıyla her ne kadar teknik anlamda kanunda esas sözleşmede genel kurula bu yetkinin tanınmasını yasaklayan açık bir hüküm olmasa da kanaatimizce, hamiline yazılı pay senetlerine ilişkin kararlarda olduğu gibi payın nama yazılı pay senetlerine bağlanması için kararı da yönetim kurulu almalıdır⁴⁹⁷. Zira, bu konuda genel kurulun yetkilendirilmesi bu talebin bir azlık hakkı olarak kanunda tanımlanmış olması sebebiyle hakkın niteliği ile bağdaşmamaktadır. Nitekim genel kurulun karar alabileceğinin kabulü halinde payın nama yazılı senede bağlanması konusunda karar şirket esas sermayesinin çoğunluğuna sahip olan pay sahiplerine bağlı olacaktır.

b. Payın Nama Yazılı Senede Bağlanması Kararının Tescil ve İlan Edilebilirliği

Nama yazılı pay senetlerinin çıkarılması için kanunda herhangi bir düzenleme olmadığı için azlık talebi olması halinde payın nama yazılı senede bağlanması için hamiline yazılı pay senetlerine ilişkin hükmün kıyasen uygulanarak bir yönetim kurulu kararı alınması gerektiğinden bahsetmiştik. Açıklanması gereken bir diğer husus ise şirketin alacağı bu kararın tescil ve ilan edilip edilmeyeceğine ilişkindir.

Öncelikle hamiline yazılı pay senetlerinin çıkarılmasını açıklarken tescil ve ilan bu karara aleniyet sağladığına, böylece üçüncü kişilerin TTK m. 36/3 uyarınca kararın kendilerine karşı sonuç doğurduğunu bilmediklerine ilişkin iddialarının dinlenmeyeceğini belirtmiştik⁴⁹⁸. Bu anlamda nama yazılı pay senetlerine ilişkin alınan kararların da tescil ve ilan edilmesi hem pay sahiplerinin hem de üçüncü kişilerin menfaatlerine olacak, ayrıca bu durum şirketin karşı karşıya kalabileceği uyuşmazlık riskini de azaltacaktır. Şöyle ki pay sahibi payın senede bağlandığından haberdar olacak ve pay üzerindeki hukuki işlemleri pay senedi ile

⁴⁹⁶ eTTK döneminde benzer görüş için bkz. Erdem, E., **Senetler**, s. 8. Erdem'e göre esas sözleşmede pay senetlerinin ihraç zorunluluğu öngörülmüşse pay senetleri genel kurulun alacağı bir karar ile çıkarılır.

⁴⁹⁷ Benzer yönde bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 114.; Narbay, **Pay**, s. 213.; Tekinalp, s. 100, N. 9-13b.

⁴⁹⁸ Öğretide sicilin olumlu etkisi olarak ifade edilen tescil ve ilan bu özelliğine ilişkin açıklamalar için bkz. Karaege, **Sicil**, s. 464.

gerçekleştirebilecektir. Ancak, bu noktada nama yazılı pay senetleri bakımından alınan yönetim kurulu kararlarının tescil edilip edilemeyeceği ve edilmesi halinde ise bunun üçüncü kişiler nezdinde TTK m. 36/3'te yer alan etkiyi doğurup doğurmayacağının değerlendirilmesi gerekir.

Ticaret siciline tescilin yalnızca kanunda öngörülen hallerde olabileceği⁴⁹⁹, bu ise TTK m. 36 ile getirilen sicilin üçüncü kişiler nezdinde etkisinin yarattığı sorumlulukla ilgilidir. Açık bir anlatımla, tescili zorunlu kılınmamış her bir hususun tescili, üçüncü kişiler bakımından büyük bir bilgiyi incelemesi ve takip etmesi anlamına gelecek ve ticaret sicil kurumunun işlevini yerine getirememesine sebep olacaktır⁵⁰⁰. Bu itibarla, kanuni olarak öngörülmemiş hususlarda tescil gerçekleştirilmeyecek, her nasılsa tescil işleminin gerçekleşmiş olması halinde ise TTK m. 36/3 ile düzenlenen tescilin üçüncü kişiler açısından etkisi olmayacaktır⁵⁰¹.

Mevcut TTK m. 486 incelediğinde ise nama yazılı pay senedinin çıkarılmasına ilişkin kararın tescili konusunda açık bir hüküm görülmemektedir. Ancak, bu noktada TTK m. 486/1 ile 486/4 fıkralarının değerlendirilmesi konunun aydınlatılması bakımından yardımcı olacaktır. Şöyle ki kanun koyucu TTK m. 486/1 ile “*şirketin ve sermaye artırımının tescilinden önce çıkarılan paylar geçersizdir*” diyerek pay senetlerinin geçersiz olabileceği bir hali kanunda açıkça belirtmiştir. Bununla birlikte fıkranın devamına ekleyebileceği bir hükmü ayrı bir fıkra olarak düzenlemiş ve “*tescilden önce pay senedi çıkaran kimse, bundan doğan zararlardan sorumludur*” diyerek belirttiği koşula uymadan pay senedi çıkaranların bundan doğan zarardan sorumlu olacağını belirtmiştir. Burada değerlendirilmesi gereken husus, kanun koyucunun 4. fıkradaki “tescil” ile yalnızca TTK m. 486/1’de yer alan “*şirketin ve sermaye artırımının tescili*”ni mi yoksa bununla birlikte TTK m. 486/2’de yönetim kurulu kararının tescilini mi ifade etmek istediğidir.

⁴⁹⁹ Öğretide tescilin zorunlu ve ihtiyari olabileceğine ilişkin farklı görüşler için birçoğu yerine bkz. Merve Aktepe, **Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Etkileri**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017, s. 23 vd.

⁵⁰⁰ Aktepe, s. 23.

⁵⁰¹ Pulaşlı, **Şerh I**, s. 777.; Karaege, **Sicil**, s. 467, dn. 17’de anılan yazarlar; Aktepe, s. 24.

Bu değerlendirmenin yapılabilmesi için hükmün gerekçesi incelendiğinde kanun koyucunun, birinci ve dördüncü fıkraların eTTK m. 412'nin tekrarı olduğunu belirttiğı ancak tescile ilişkin ayrı bir açıklama yapmadığı görölmektedir. Kanaatimizce, tereddüt yaratan husus hükmün eTTK'den aynı şekilde alınması, ancak 2. ve 3. fıkralarda yeni düzenleme yapılması sebebiyle eTTK döneminde maddede tescile ilişkin yer alan "şirketin kuruluşu ve sermaye artırımının tescili" ifadesine ek olarak 2. fıkra ile yönetim kurulu kararının tescilinin de eklenmesidir. Kanun koyucu, tescilin yalnızca şirketin veya sermaye artırımının tescilini ifade etmesi halinde bu şekilde senet çıkaranların sorumluluğuna ilişkin düzenlemeyi ilk fıkranın devamında da belirtebilirdi. Bu itibarla, TTK m. 486/4'te yer alan tescil ifadesinin yönetim kurulu kararını da içereceğı şeklinde yapılacak bir yorum; kıyasen nama yazılı pay senetleri için yönetim kurulu kararı alınması gerektiğı görüşüyle birlikte bu kararın tescilinin mümkün olduğu sonucuna götürecektir. Kaldı ki böyle bir yorum üçüncü kişilerin şirkette nama yazılı pay senedi bastırıldığından haberdar olabilmeleri ve örneğın pay devrini senet üzerinde gerçekleştirmemelerinden hareketle pay devrinin geçersiz olması yönünden zarara uğramalarının önüne geçecektir. Ayrıca, nama yazılı pay senedi bastırılmasına ilişkin hakkın bir azlık hakkı olmasına rağmen azlığın talebi halinde tüm pay sahipleri için pay senedi bastırılması gerektiğinden hareketle pay sahiplerinin paylarının senede bağlandığını bilmek konusunda menfaatleri olduğu şüphesizdir.

Bununla birlikte, tescil ifadesinin yalnızca şirketin kuruluşu ve sermaye artırımının tescilini ifade ettiğı yönünden bir yorumun benimsenmesi halinde şirket yönetim kurulu karar almış olsa dahi tescilin zorunlu olarak öngörölmemiş olması sebebiyle kararın tescil ve ilanı sicil müdürlüğünden talep edilemeyecek, ancak talep edilmesi ve sicil müdürünün TTK m. 32'de yer alan denetiminden bir şekilde geçerek tescil edilmesi halinde dahi üçüncü kişiler açısından etki doğuramayacaktır. Bu anlamda, azlığın talebi ile birlikte çıkarılacak nama yazılı pay senetleri yalnızca azlık için değil tüm pay sahipleri için çıkarılacağından, pay senetlerinin bastırıldığıının yönetim kurulunca TTK m. 499 uyarınca pay defterine kayıtlı pay sahiplerine bildirilmesi ve şirketin esas sözleşmesinde TTSG'de yapılacak bir ilan dışında bir yöntem yer alıyorsa bu şekilde bir ilanın da yapılması gerekmektedir. Ayrıca, şirket bağımsız denetime tabi olması ve dolayısıyla internet sitesi açma yükümlölüğü

bulunması halinde bu kararını internet sitesinde de yayınlatabilir. Ne var ki şirketin özellikle çok fazla sayıda pay sahibinin olması hallerinde bu bildirimi yapması hem masraflı hem de zahmetli olacak, ayrıca tüm pay sahiplerine ulaşamaması söz konusu olabilecektir⁵⁰².

Tüm bunlardan hareketle, kanaatimizce nama yazılı pay senedi çıkarılmasına ilişkin açık bir düzenleme yapılmasına ihtiyaç olduğu muhakkaktır. Mevcut düzenleme ile şirketin yönetim kurulu kararı alıp almaması gerektiği konusunda uygulamada tereddüt bulunmakta, kıyasen hamiline yazılı pay senetlerine ilişkin hükümler uygulanıp karar alınsa bile bunun tescil ve ilan zorunluluğu olup olmadığı bir belirsizlik yaratmaktadır. Çoğu zaman uygulamada yönetim kurulu kararı alınmaksızın veya alınmasına rağmen tescil ve ilan edilmeksizin nama yazılı pay senetleri çıkarılması halinde, pay senedinden pay sahipleri ve üçüncü kişilerin haberdar olmaması sebebiyle çıplak pay üzerinde yapılan hukuki işlemlerin geçersizliği söz konusu olabilmektedir. Kanaatimizce, pay senedinin azlık talebiyle veya takdiri olarak yönetim kurulu tarafından çıkarılması ve bundan pay sahiplerinin bilgilendirilmemiş olması sebebiyle pay sahiplerinin ve üçüncü kişilerin uğradığı zararlardan TTK m. 553 uyarınca yönetim kurulunun sorumluluğu söz konusu olacaktır.

c. Pay Senetlerinin Şekli

Nama yazılı pay senetlerinin şekline ilişkin kanun koyucu bazı özel hükümler ihdas etmiştir. Buna göre öncelikle hamiline yazılı pay senedinde de bulunması gereken⁵⁰³ *anonim şirketin unvanı, sermaye tutarı, kuruluş tarihi ve bu tarihteki sermaye tutarı, çıkarılan pay senedinin tertibi ile bunun tescili tarihi, senedin türü (nama yazılı senetler açısından nama yazılı olduğu) ve itibarî değeri ile senedin kaç payı içerdiği* hususlarının nama yazılı pay senetlerinde de bulunması gerekmektedir (TTK m. 487). Bunlara ek olarak TTK m. 487/2 ile nama yazılı pay senetlerinin

⁵⁰² Pay defterinde kayıtlı adresinin değişmesi ancak pay sahibinin güncellenmesi için bildirimde bulunmamış olması hali buna örnek gösterilebilir.

⁵⁰³ Hamiline yazılı pay senetlerinin şekline ilişkin yaptığımız kapsamlı açıklamalarımız için Bkz. Bölüm, II, A, 4, c.

üzerinde ayrıca pay sahiplerinin gerçek kişi ise *adı ve soyadı* veya tüzel kişi ise *ticaret unvanının, yerleşim yerinin, pay senedi bedelinin ödenmiş olan miktarının* da pay senedi üzerinde yer alması gerekir.

Kanun koyucunun, pay senetlerinin şekline ilişkin yaptığı bu düzenlemenin bazı değişikliklerle birlikte eTTK m. 413'ün tekrarı olduğunu belirtmiş ve hükmün ilk fıkrasında eTTK'den farklı olarak düzenlenen içeriği açıklamıştı⁵⁰⁴. Bu kısma ilişkin yaptığımız açıklamalarımızla yetinip özellikle nama yazılı pay senetleri bakımından yeniden düzenlenmiş olan TTK m. 487/2 hükmünü detaylandırmak isteriz.

TTK'de yer alan 487/2 hükmü esasen eTTK m. 413'e benzemektedir. Buna göre eTTK döneminde nama yazılı pay senetleri için “*ad ve soyadını, ikametgahını, senet karşılığında ödenmiş olan miktarı da ihtiva etmesi şarttır.*” şeklinde bir düzenleme varken TTK ile birlikte nama yazılı pay senetlerinin “*sahiplerinin adı ve soyadını veya ticaret unvanını, yerleşim yerini, pay senedi bedelinin ödenmiş olan miktarını da açıklaması gerekir.*” hükmü getirilmiştir. Bu anlamda, kanun koyucu eTTK'den farklı olarak pay senedi sahibi için tanıtıcı bilgilerde ticaret şirketleri için “ticaret unvanı”nın da bulunması gerektiğini belirtmiştir. Bu düzenleme ise *Kendigelen* tarafından dernek ve vakıfları dışlayıcı olması yönünden eleştirilmiş ve yalnızca “ad” belirtilmesinin bu kişiler bakımından da kapsayıcı olacağı vurgulanmıştır⁵⁰⁵. Ayrıca kanun koyucu, ikametgah ifadesini TMK ile benzer şekilde yerleşim yeri⁵⁰⁶ olarak ifade etmiştir.

Hamiline yazılı pay senetlerini açıklarken değindiğimiz üzere esasen eTTK döneminde öğreti, TTK m. 487 ile getirilen bu hususların birçoğunun senedin üzerinde bulunması gerektiğini, eTTK m. 413'teki düzenlemelerin yalnızca asgari içeriği gösterdiği kabul edilmekteydi⁵⁰⁷. Bu anlamda nama yazılı pay senetleri bakımından pay defterine; kayıt tarihi ve numarası, tali yükümler varsa bu yükümlülükler (TTK m.

⁵⁰⁴ Bkz. Bölüm II, A, 4, c ve Gerekçe TTK m. 487.

⁵⁰⁵ *Kendigelen*, s. 395.

⁵⁰⁶ TMK m. 19 uyarınca yerleşim yeri bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir. Bu anlamda yerleşim yeri ifadesi ticaret şirketleri bakımından şirket merkezinin bulunduğu yer anlamına gelecektir. Pay defteri bakımından yaptığı inceleme kapsamında benzer yönde Narbay, s. 57.

⁵⁰⁷ Erdem, E., **Senetler**, s. 9.

480/4) ve varsa esas sözleşme ile getirilen başkaca hususların (örneğin bağlam gibi) pay senedinde bulunması gerektiği öğreti tarafından ifade edilmiştir⁵⁰⁸. Ancak mevcut düzenleme uyarınca bu hususların ihtiyari olarak nama yazılı pay senedi üzerine eklenmesi mümkün olacaktır.

Ayrıca, TTK m. 487/2-c.2 (eTTK m. 413/2-c.2) uyarınca bu senetler şirketin pay defterine kaydolunur diyerek kanun koyucu, nama yazılı pay senetleriyle pay defteri arasında bağlantı kurmuştur. Bu ifadeyi pay defterine hangi payların nama yazılı pay senetlerine bağlanmış olduğunun kaydedileceği şeklinde anlamak gerekmektedir⁵⁰⁹. Başka bir anlatımla, nama yazılı pay senedi için pay defterinde ayrı bir sayfa açılmayacak, ancak pay senedi çıkarıldıktan sonra henüz senede bağlanmamış olduğu dönemde pay sahibinin kaydedildiği sayfaya nama yazılı pay senedinin çıkarıldığına ilişkin bilgi eklenecektir. Zira TTK m. 499/2 ve 499/4 uyarınca nama yazılı pay senedini devralan ya da lehine intifa hakkı kurulan kişiyi şirket, pay defterine ayrıca kaydedecek, sahip olduğu pay senetlerine ilişkin bilgiyi ise pay sahibinin sayfasına ekleyecektir⁵¹⁰.

Diğer yandan, nama yazılı pay senedinin şekline ilişkin olarak hamiline yazılı pay senetlerinde yaptığımız açıklamaları kısaca hatırlatmak isteriz. Öncelikle nama yazılı pay senetleri için de kapalı anonim şirketler açısından baskı şeklinde imzanın delikli olması veya sahtekarlığı engelleyici diğer güvenlik önlemlerinin uygulanması gerekmektedir (TTK m. 487/2-c.2). Ayrıca, TTK m. 487 uyarınca nama yazılı pay senetlerinin de şirket adına *imza etmeye yetkili olanlardan en az ikisi* tarafından imzalanması gerekir. Bu açıdan öğretide bir grup yazar tarafından isabetle belirtildiği üzere anonim şirketin yönetim kurulunun tek kişiden oluşması ve şirket adına imza etmeye yetkili başka bir kişinin bulunmaması halinde nama yazılı pay senedi üzerindeki tek imza pay senedinin geçerliliği açısından yeterli olmalıdır⁵¹¹.

⁵⁰⁸ Arslanlı, **Pay**, s. 276.; Aytaç, s. 74.; Domaniç s. 1292 ve 1295.; Çevik, s. 760.

⁵⁰⁹ Moroğlu, s. 309.

⁵¹⁰ Bu konudaki açıklamalarımız için bkz. Bölüm II, B, 4, e.

⁵¹¹ Benzer yönde Domaniç, s. 1294.; Bilgili/Demirkapı, s. 363.; Aka, s. 33.; aksi yönde Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 118. Bu konudaki açıklamalarımız için ayrıca bkz. Bölüm II, A, 4, c.

Ayrıca, TTK’de pay senedinin güvenli şekilde tedavülü içi imzanın delikli olması veya sahtekarlığı engelleyici güvenlik önlemlerinin uygulanması gerekir denilmiş ancak bu güvenlik önlemlerinin neler olabileceği hususu açık bırakılmıştır. Kanaatimizce burada alınacak güvenlik önlemleri, anonim şirketin amblemi gibi tanıtıcı bir işaret ya da bilgilerini koyma olanağını verecek filigranlı ve duyarlı kağıtların kullanılması şeklinde olabilir⁵¹². Ancak bu konuda Ticaret Bakanlığı’nın bir düzenleme yapmasına ihtiyaç duyulduğu şüphesizdir⁵¹³.

Ayrıca, nama yazılı pay senetleri de tıpkı hamiline yazılı pay senetlerinde olduğu gibi her bir pay için ayrı ayrı çıkarılabileceği gibi birden fazla payı temsil etmek üzere tek bir pay senedi de çıkarılabilir⁵¹⁴. Bir pay senedinin birden çok payı temsil etmesi halinde pay sahibi bunların ayrı pay senetlerine dönüştürülmesini tedavül kolaylığını sağlamak adına talep edebilir⁵¹⁵. Ne var ki payın bölünemezliği ilkesi gereği bir payı temsilen birden fazla pay senedi çıkarılamaz.

Son olarak, hamiline yazılı pay senetlerinin şeklini açıklarken değindiğimiz üzere öğretilde çoğunluk görüş pay senedi üzerindeki ayırt edici unsurların yokluğu halinde senedin geçersiz olacağını ancak eksikliklerin kolayca giderilebileceği hallerde bu durumun senedi geçersiz kılmadığı yönündedir⁵¹⁶. Bizim de katıldığımız diğer görüş uyarınca pay senetlerinin kıymetli evrak niteliğini haiz olması ve kanunda senet üzerinde bulunması gereken unsurların açıkça belirtilmiş olması sebebiyle TTK m. 487’de yer alan ibarelerin nama yazılı pay senedi üzerinde bulunmaması halinde pay senedi geçersiz olacaktır⁵¹⁷.

⁵¹² Teoman, s. 12.

⁵¹³ Bu yönde Erdoğan, s. 309.

⁵¹⁴ Hirsch, s. 535.; Birkaş, s. 133.; Arslanlı, **Pay**, s. 275.; Aytaç, s. 67.; Erdem, E., **Senetler**, s. 10. *Erdem’e göre esas sözleşmede öngörülmüş olması halinde birden fazla pay için bir senet çıkarılabilir.*

⁵¹⁵ İmregün, s. 361.

⁵¹⁶ Arslanlı, **Pay**, s. 281.; Çevik, s. 761.; Tekinalp, s. 101, N. 9-13f.; Sevi, s. 253.

⁵¹⁷ Domaniç, s. 1295.; Erdem, E., **Senetler**, s. 9.

d. Pay Sahibine Teslimi

Nama yazılı pay senetlerinin çıkarılması usulüne ilişkin TTK’de bir düzenleme olmadığı gibi bu senetlerin pay sahiplerine nasıl teslim edilmesi gerektiği de kanunda açık değildir.

Bu teslimin nasıl yapılacağı konusunda ise TTK’de bir düzenleme yer almadığı için hem eTTK döneminde hem de mevcut TTK kapsamında öğretide teslime ilişkin birtakım öneriler yapılmıştır. Bu hususta hamiline yazılı pay senetlerine ilişkin 7262 sayılı Kanun öncesine ilişkin yaptığımız açıklamalar nama yazılı pay senetleri açısından da geçerli olacaktır⁵¹⁸. Öncelikle senede bağlanmamış pay ilk kez nama yazılı pay senedine bağlanıyorsa veya mevcut nama yazılı pay senetlerinin değiştirilmesi gerekiyorsa şirketin pay defterinde kayıtlı olan pay sahiplerine iadeli taahhütlü mektup gönderilerek pay senetlerinin basıldığına ilişkin bilgi verilmesi gerekmektedir⁵¹⁹. Bununla birlikte şirketin esas sözleşmesinde belirtilen ilan yöntemi ile pay senetlerinin hangi tarihten itibaren nereden teslim alınacağına ilişkin de pay sahipleri bilgilendirilebilecektir⁵²⁰.

Nama yazılı pay senetleri teslim edilirken ise senetlerin teslim alma makbuzu karşılığında teslim edilmesi şirketin teslimini tevsik edici bir belge olması bakımından gereklidir⁵²¹. Bu belge içerisinde pay senetlerinin teslim edildiği tarih ile kaç adet pay senedinin teslim edildiği, bunların itibari değerleri, ne kadar paya karşılık geldiği ve ne kadarlık kısmının bedelinin ödendiğinin belirtilmesi de uygun olacaktır. Aynı zamanda TTK m. 487/2-c.2 ve 499/3 uyarınca pay defterine yapılan kayda ilişkin bilgilerin de örneğin pay defterinde payın nama yazılı senede bağlandığı kaydını içeren sayfanın bilgisi de tutanağa eklenebilir. Bu pay senetleri pay sahiplerine teslim edilebileceği gibi pay sahibinin vekil tayin ettiği kişilerin de vekaletnamelerini ibraz etmeleri suretiyle bu kişilere teslim edilebilecektir⁵²². Ayrıca, pay senedi çıkarılmadan

⁵¹⁸ Hamiline yazılı pay senetlerini açıklarken belirttiğimiz üzere 7262 sayılı Kanun ile birlikte bu senetlerin pay sahibine teslimine ilişkin birtakım düzenlemeler ihdas edilmiştir. Ancak nama yazılı pay senetleri bakımından açık bir düzenleme yer almamaktadır. Bkz. Bölüm II, A, 4, d.

⁵¹⁹ Çevik, s. 767.

⁵²⁰ Çevik, s. 767.; Aka, s. 20, dn. 79.

⁵²¹ Domaniç, s. 1296-1297.; Çevik, s. 767.; Tekinalp, s. 100, N. 9-13b.

⁵²² Çevik, s. 768.

önce yerine ilmühaber çıkarılmışsa⁵²³ pay senedinin teslimi sırasında bunların teslim alınması gerekmektedir⁵²⁴.

e. Nama Yazılı Pay Senetlerinin Pay Defterine Kaydedilmesi

i. Yasal Düzenleme ve Amacı

Anonim şirketlerde TTK m. 499 kapsamında şirket, *senede bağlanmamış pay ve nama yazılı pay senedi sahipleriyle, intifa hakkı sahiplerinin, adını, soyadını, unvanını ve adresini* pay defterine kaydeder^{525, 526}. Bu kapsamda şirketin pay defterine kaydedeceği bilgilerden biri nama yazılı pay senedi sahiplerine ilişkindir. Esasen anonim şirketlerde nama yazılı pay senetlerinin pay defterine kaydedilmesi yükümlülüğü Türk hukukunda 865 sayılı Ticaret Kanunu’ndan beri yer almaktadır⁵²⁷. TTK ile birlikte, eTTK döneminde nama yazılı pay senedi sahibine ilişkin kaydedilmesi öngörülen “ad, soyad ve adres” bilgisine ek olarak ticaret şirketlerini de içerecek şekilde pay sahibinin “unvanı” bilgisinin de yazılması zorunluluğu getirilmiştir.

Anonim şirketlerin pay defteri tutmalarındaki amaç, ortaklığın paya ve dolayısıyla pay senedine bağlı hakları kimin kullanacağını bilmesinin sağlanmasıdır⁵²⁸. Bu anlamda, şirket kural olarak nama yazılı pay senedinin sahibini tanıır⁵²⁹. Nama yazılı pay senetlerinin azlık talebi halinde çıkarılmasının zorunlu

⁵²³ Nama yazılı pay senetleri açısından ilmühaber düzenlenip düzenlenemeyeceği yönündeki açıklamalarımıza ilişkin bkz. Bölüm II, C, 2.

⁵²⁴ Erdem, E., **Senetler**, s. 9.

⁵²⁵ TTK m. 486/2 uyarınca ilmühaberlere kıyasen nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümler uygulandığı için ilmühaberlerin de pay defterine kaydedilmesi gerekmektedir. Bunlara ek olarak, TTK m. 497/3 kapsamında oy hakkından yoksun pay sahibinin de pay defterine kaydedilmesi gerektiği belirtilmiştir.

⁵²⁶ TTK tasarısının değerlendirmeleri sırasında öğretide *Moroğlu*, bu bilgilere ek olarak rehin hakkına sahip olanların da pay defterine kaydedilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bkz. *Moroğlu, Değerlendirmeler*, s. 43.

⁵²⁷ 865 sayılı Ticaret Kanunu m. 407’de nama yazılı pay senedi sahiplerinin “isim, sanat ve ikametgah” bilgilerinin şirketin özel defterine kaydedilmesi gerektiği belirtilmiştir.

⁵²⁸ Bilgili/Demirkapı, s. 373.

⁵²⁹ Pay defterine kaydın açıklayıcı nitelikte olması sebebiyle pay sahibinin pay defterine kayıtlı olmadığı ancak maddi hukuk anlamında nama yazılı pay senedinin sahibi olduğu haller bu kuralın istisnasını oluşturur.

olduğunu belirtmiştik. Kanun koyucu, TTK ile birlikte getirdiği bu zorunluluğun gerekçesini ise nama yazılı pay senetlerinin basılmaması ve pay sahiplerine dağıtılmamasının pay defteri bulunmayan, düzensiz olan ve güncel durumu yansıtmayan şirketlerde daha büyük sakıncalar doğurması olarak belirtmiştir⁵³⁰. Dolayısıyla, pay defteri şirkete karşı pay sahipliği haklarını kullanabilecek kişileri gösterir (TTK m. 499/4)⁵³¹. Buradan hareketle pay defterinin niteliğini de kısaca izah etmek gerekir.

Pay defteri, TTK m. 64/4 uyarınca anonim şirketçe tutulması gereken ticari defterlerden biridir⁵³². Anonim şirketin defter yükümlülüğü şirketin kuruluşunun

⁵³⁰ Bkz. Gerekçe TTK m. 486.

⁵³¹ Şirketin payı ilk kez nama yazılı pay senedine bağladığı hallerde senedin sahibi, henüz pay senede bağlanmadan önce de pay defterinde yer alacağı için nama yazılı pay senedinin çıkarılmış olduğuna ilişkin kaydın pay sahipliğinin kazanılması bakımından bir işlevi olmayacaktır. Ancak pay senedinin devredilmesi ve payın senede bağlanmamış olduğu halindeki sahibinden başka birisinin şirkete başvurarak pay defterine kaydını talep etmesi halinde bu kaydın pay sahipliğinin kazanılması bakımından kurucu veya açıklayıcı işlevi olduğu konusunda öğretide fikir birliği bulunmamaktadır. Bu konuda tereddütün oluşmasının sebebi ise kanun koyucunun TTK m. 499/4 uyarınca şirketle ilişkilerde, sadece pay defterinde kayıtlı bulunan kimse pay sahibi ve intifa hakkı sahibi olarak kabul edileceği ve TTK m. 501/1’de “bedeli tamamen ödenmemiş bulunan nama yazılı bir payı iktisap eden kimse, pay defterine kaydedilmekle şirkete karşı geri kalan pay bedelini ödemekle yükümlü olur” şeklinde hükümler düzenlemiş olmasıdır. eTTK’de de benzer bir düzenleme yer almış olması sebebiyle Türk hukuk öğretisinde bu konuda farklı fikirler paylaşılmıştır. İlk olarak, buradaki düzenleme sebebiyle pay defterine yapılan kaydın pay sahipliğinin kazanılması bakımından kurucu nitelik taşıdığı, bu sebeple pay sahipliğinin ancak pay defterine kayıt ile ispatlanabileceği hem öğretide hem de Yargıtay kararlarında ifade edilmiştir. Bu görüşe ilişkin bkz. Aytaç, s. 98-99. Ayrıca, kaydın doğrudan kurucu olduğunu belirtmemekle birlikte pay sahipliği sıfatının kazanılması için kaydın gerekli olduğu yönünde bkz. Arslanlı, **Pay**, s. 284.; İmregün, s. 366.; Yargıtay 11 HD., E. 1973/13, K. 1973/50, T. 14.09.1973, naklen Narbay, s. 138, dn. 34. Diğer yandan, öğretide çoğunluk görüş ise pay defterine kaydın açıklayıcı bir nitelik taşıdığını, bir kere ciro ve zilyetliğin geçirilmesi yoluyla senedin devredilebilmesinin nama yazılı pay senedinin mülkiyetinin kazanılması bakımından yeterli olduğu, pay sahipliğinin ispatı için pay defterinin tek araç olmadığı, pay defterin kaydın pay sahipliği bakımından aksi ispat edilebilir bir karine olduğunu savunmaktadır. Bu yönde bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 133.; Narbay, s. 146.; Taşdelen, s. 156.; Şener, **Ortaklıklar**, s. 619.; Bilgili/Demirkapı, s. 374.; Bahtiyar, s. 317.; Yargıtay 11 HD., E. 1978/4631, K. 1978/5252, T. 23.11.1978. Kararın tamamı için bkz. Ünal Tekinalp, “**Pay Defterine Yazının Hukuki Niteliği**”, İktisat ve Maliye Dergisi, C.25, S.11, 1975, s. 470-475, s. 470. Ayrıca bkz. Gerekçe TTK m. 499. Kanun koyucu, ilgili maddenin gerekçesinde açıkça hükmün pay defterine yapılan kayıtları kurucu hale getirmediği, kayıtların açıklayıcı olduğu yönündeki Yargıtay kararlarının geçerliliğinin devam ettiğini belirtmiştir. Kanaatimizce, pay defterine yapılan kayıtların kurucu olduğunun kabulü ile pay sahipliğinin yalnız bu şekilde ispatlanabilmesi maddi hukuk anlamında pay senedi sahibi olmasa dahi pay defterine kaydı yapılmış pay sahiplerinin şeklen pay sahipliğini kazanmasını sağlayacaktır. Bu anlamda, pay defterine kaydın aksi ispatlanabilecek bir karine olduğu görüşüne iştirak etmekteyiz. Bu kapsamda, nama yazılı pay senedinin pay defterinde kayıtlı olmayan meşru hamili, pay defterinin gerçeği yansıtmadığını ispatlayarak pay defterindeki kaydın düzeltilmesini talep edebilecektir.

⁵³² eTTK döneminde pay defterinin ticari defter niteliğinde olup olmadığı konusunda farklı fikirler savunulmuş olup öğretide çoğunluk tarafından pay defterinin ticari defterlerden olmadığı kabul edilmiştir. Ancak TTK ile birlikte bu konudaki tereddüt giderilmiş ve pay defterinin ticari defter olduğu açıkça hükme bağlanmıştır. eTTK döneminde pay defterinin niteliğine ilişkin görüşler için birçoğu yerine bkz. Narbay, s. 38 vd.

tescili ile başlar⁵³³. Bu anlamda, şirket henüz nama yazılı pay senetlerini çıkarmamış olsa dahi senede bağlanmamış paylar ve intifa hakkı sahipleri kaydedileceği için pay defteri tutma yükümlülüğü mevcuttur⁵³⁴. HMK m. 222/2 uyarınca ticari defterler kanuna göre eksiksiz ve usulüne uygun olarak tutulmuş, açılış ve kapanış onayları yaptırılmış ve defter kayıtlarının birbirini doğrular nitelikte olması halinde ticari davalarda delil olarak kabul edilebilecektir. Bu itibarla, pay defterinin usulüne uygun şekilde tutulmadığı şirketlerde pay defteri şirket lehine delil olma gücünü yitirir⁵³⁵.

ii. Hükme Aykırılığın Yaptırımı

Öncelikle, pay defteri anonim şirketin tutmakla yükümlü olduğu ticari defterlerden olduğu için pay defteri tutma yükümlülüğüne aykırı davranılması halinde, örneğin TTK m. 64/3'te belirtilen onayların yapılmaması veya TTK m. 65'te yer alan usul kurallarına uyulmadan defter tutulması halinde anonim şirkete 2021 itibariyle 10.242 TL idari para cezası yaptırımı uygulanacaktır⁵³⁶.

TTK m. 375/f.1.-f uyarınca yönetim kurulunun tutmak zorunda olduğu defterlerden biri pay defteridir. Bu yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkilerinden biridir. Dolayısıyla usulüne uygun şekilde tutulmamış pay defteri sebebiyle şirketin veya pay sahibinin zarara uğraması halinde TTK m. 553 uyarınca yönetim kurulu üyelerine sorumluluk davası yöneltebilecekleri kabul edilmelidir⁵³⁷. Bu anlamda, şirketin yukarıda belirtilen idari para cezasına muhatap olması halinde TTK m. 553 uyarınca yönetim kuruluna rücu hakkı bulunmaktadır.

⁵³³ Tekinalp, **Ortaklıklar II**, s. 134.; Bilgili/Demirkapı, s. 373.; Şener, **Ortaklıklar**, s. 618.

⁵³⁴ Bilgili/Demirkapı, s. 374. Bununla birlikte öğretide, tüm payların hamiline yazılı pay senetlerine bağlanması halinde pay defteri tutma zorunluluğu olmadığı belirtilmektedir. Bu yönde bkz. Sevi, s. 259.; Şener, **Ortaklıklar**, s. 618. Kanaatimizce, şirketin pay defterinin TTK m. 82/5 uyarınca on yıl süre ile saklanması gerektiği ve şirketin her zaman esas sermaye artırımıyla yeni pay oluşturabileceğinden hareketle hamiline yazılı pay senetlerinin çıkarıldığı halde pay defteri yükümlülüğünün tamamen ortadan kalktığı söylenemeyecektir.

⁵³⁵ Tekinalp, **Ortaklıklar II**, s. 134.

⁵³⁶ TTK m. 562/1'de yer alan bedel dört bin Türk Lirası olup 2021 yılı için güncellenmiştir.

⁵³⁷ Bilgili/Demirkapı, s. 373.; Şener, **Ortaklıklar**, s. 618.

C. PAYIN İLMÜHABERE BAĞLANMASI

1. Genel Olarak

TTK m. 486/2-c.4-5 uyarınca anonim şirketin pay senedi bastırılıncaya kadar ilmühaber çıkarabileceğini düzenlemiştir. Çalışmamızın ilk bölümünde ilmühaber tanımı ve hukuki niteliğine değinmiş, bu anlamda ilmühaber pay senedi yerine çıkarılan geçici senetler olduğunu ve kıymetli evrak niteliğini haiz olduğunu belirtmiştik⁵³⁸. İlmühaber geçici senet olarak nitelendirilmesinin sebebi ise pay senedi yerine çıkarılmasından kaynaklanır, dolayısıyla paydan kaynaklı hakları temsil eden bu senedin, temsil ettiği pay sahipliği haklarını geçici hale getirmek gibi bir işlevi bulunmamaktadır⁵³⁹. Bu itibarla ilmühaber, şirketin henüz pay senedi çıkarmadığı durumda pay senetlerinin yerine düzenlenen senetler olarak tanımlanabilir⁵⁴⁰.

Mevcut kanunda çeşitli hükümlerde ilmühaberlerden bahsedilmekle birlikte⁵⁴¹ ilmühaberlerin devrine ilişkin eTTK m. 411 hükmüne TTK'de yer verilmemiştir. Ayrıca, eTTK döneminde *nama yazılı pay senetleri yerine nama yazılı ilmühaber, hamiline yazılı pay senetleri yerine nama yazılı ilmühaber ve bedeli ödenmiş payların söz konusu olması halinde hamiline yazılı pay senetleri için hamiline yazılı ilmühaber* olmak üzere üç tür ilmühaber çıkarılabileceği öğretide kabul edilmekteyken⁵⁴² TTK m. 486 hükmüyle birlikte pay senetleri yerine çıkarılacak ilmühaberlerin *nama yazılı* olacağı, *hamiline yazılı* ilmühaber çıkarılmasına ise izin verilmediği anlaşılmaktadır⁵⁴³. Nitekim, kanun koyucu ilmühaberlere kıyasen *nama yazılı* pay senetlerine ilişkin hükümlerin uygulanacağını belirtmiştir (TTK m. 486/2-c.5). Bu düzenlemenin amacını ise ilmühaber için uygulanacak hükümlerin de kapsamlı hale getirilmesi olarak açıklamaktadır⁵⁴⁴.

⁵³⁸ Bu konudaki açıklamalarımız için bkz. Bölüm I, B, 3, c.

⁵³⁹ Arslanlı, **Pay**, s. 274.; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2189.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 169.; Sevi, s. 340.

⁵⁴⁰ Arslanlı, **Pay**, s. 273.

⁵⁴¹ Bu düzenlemeler için bkz. TTK m. 415/2, 417/2, 426, 480/4 ve 488.

⁵⁴² Arslanlı, **Pay**, s. 273.; Domaniç, s. 1278. Aksi yönde Hirsch, s. 535, İmregün, s. 359.; Birkaş, s. 134. Yazarlara göre ilmühaberlerin her halde *nama yazılı* olmaları gerekmektedir.

⁵⁴³ Bilgili/Demirkapı, s. 363.; Bozkurt, s. 476.; Sevi, s. 341.

⁵⁴⁴ Bkz. Gerekçe TTK m. 486.

İlmühaberlerin işlevini hamiline yazılı pay senetleri bakımından pay bedelleri henüz ödenmeden kıymetli evrak niteliğinde senetlerin çıkarılabilmesini sağlaması ve nama yazılı pay senetleri bakımından ise bedelleri ödenmeden çıkarılmış pay senetlerinin bedeller ödendikçe ödenen kısımların senet üzerinde güncellenmesinin gerekmemesi olarak ifade etmek mümkündür^{545, 546}.

2. Payın İlmühabere Bağlanması İçin Gereken Şartlar

Öncelikle belirtmek gerekir ki esas sözleşmede bir düzenleme bulunmadıkça ilmühaberın çıkarılma zorunluluğu bulunmamaktadır⁵⁴⁷. Bu anlamda ilmühaberın çıkarılması ihtiyaridir. Bununla birlikte, düzenlenmesi için esas sözleşmede açık bir hüküm bulunmasına da gerek yoktur zira kanun koyucu açık bir şekilde pay senetleri bastırılınca kadar ilmühaber düzenlenebileceğini belirtmiştir⁵⁴⁸.

TTK’de ilmühaberın düzenlendiğı yer itibariyle oluşan bir tereddüt ilmühaberlerin her iki pay senedi türü yerine çıkarılıp çıkarılamayacağına ilişkindir. Sistematiğ olarak incelendiğinde TTK m. 486/2’de ilmühaberlerin, hamiline yazılı pay senetlerine ilişkin çıkarılma şartlarından sonra düzenlendiğı görölmektedir. Bu sebeple öğretide yalnızca hamiline yazılı pay senetleri yerine ilmühaber çıkarılabileceğı, nama yazılı pay senetleri için ilmühaber çıkarılmasına kanunun izin vermediğı yönünde bir görüş oluşmuştur⁵⁴⁹. Çoğunluk görüş ise her ne kadar sistematiğ olarak böyle bir düzenleme yapılmış olsa da nama yazılı pay senetleri yerine de ilmühaber çıkarılabileceğini kabul etmektedir⁵⁵⁰. Kanaatimizce düzenlendiğı yer itibariyle tartışmalı olmakla birlikte nama yazılı pay senetleri için ilmühaber düzenlenmesini

⁵⁴⁵ Domaniç, s. 1277.

⁵⁴⁶ Nama yazılı pay senetlerine ilişkin düzenlemelerin ilmühaberlere kıyasen uygulanması, ilgili düzenleme ilmühaberın niteliğine ve amacına uygun düştüğü ölçüde söz konusu olmalıdır. Payın bedeli ödenmemişken nama yazılı pay senedi yerine çıkarılan ilmühaber üzerinde pay bedellerinin güncellenmesi ilmühaberın geçici olması işlevi ile bağdaşmamakta, hatta bu halde nama yazılı pay senedi ile ilmühaber arasında bir farklılık kalmamaktadır.

⁵⁴⁷ Domaniç, s. 1281.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 169.

⁵⁴⁸ Bahtiyar, s. 327.

⁵⁴⁹ Ülgen/Helvacı (Kaya/Nomer Ertan), s. 38.

⁵⁵⁰ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 170.; Kendigelen, s. 394.; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2190.; Bahtiyar, s. 327.; Şener, s. 347.

yasaklayan açık bir düzenleme olmamasından hareketle bu pay senedi yerine de ilmühaber düzenlenebilir.

İlmühaberler pay senetlerinin yerine çıkarıldıkları için düzenlenebilmeleri için gereken şartlar bakımından pay senetlerinin çıkarılması için gereken şartlar kapsamında bir inceleme yapılması gerekir. Hamiline ve nama yazılı pay senetlerinin bastırılabilmesi için gereken şartları açıklarken *ilk olarak* pay senedinin türü bakımından esas sözleşmede bir düzenleme olması gerektiğini belirtmiştik. İlmühaber açısından ise bu yönde bir düzenleme olmasına gerek yoktur. Zira, TTK m. 486 uyarınca anonim şirketin düzenleyeceği tüm ilmühaberler nama yazılı olacaktır. *İkinci şart* olarak, payın doğmuş olmasının pay senetlerinin çıkarılabilmesi için zorunlu olduğunu belirtmiştik. İlmühaberlerin de pay senetlerinin yerini tutmak üzere çıkarıldıkları düşünüldüğünde, TTK m. 486/1 ve 486/4 uyarınca her halükarda şirketin kuruluşundan veya sermaye artırımının tescilinden önce ilmühaber çıkarılmaması gerekmektedir⁵⁵¹. Aksi takdirde, tescilden önce çıkarılan ilmühaber geçersizdir ve bunları çıkaran kişi doğan zarardan sorumlu olacaktır. Pay senetlerinin çıkarılma şartlarını incelerken ise *son olarak* pay bedellerinin ödenmesinin gerekip gerekmediğini incelemiş ve hamiline yazılı pay senetleri bakımından bu soruyu olumlu yanıtlamıştık. İlmühaberler bakımından ise yerine çıkarıldığı pay senedinin hamiline veya nama yazılı olmasından bağımsız olarak pay bedelini ödeme zorunluluğu bulunmamaktadır⁵⁵². Bunun sebebi ise ilmühaberlerin de pay defterine kaydediliyor olmasından hareketle anonim şirketin esas sermaye taahhüdünün yerine getirilebilmesi için pay sahibine ulaşabilecek olmasıdır (TTK m. 499).

3. Payın İlmühabere Bağlanması Usulü

TTK'de ilmühaberlerin çıkarılması bakımından farklı düzenlemelere yer verilmediğini, yalnızca nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümlerin kıyasen ilmühabere de uygulanacağını belirtildiğini ifade etmiştik. Payın, pay senedi yerine ilmühabere bağlanması bakımından izlenecek usul ile ilgili ise nama yazılı pay

⁵⁵¹ Domanıç, s. 1281.; Çevik, s. 804.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 171.; Sevi, s. 342.

⁵⁵² Arslanlı, Pay, s. 273.; İmregün, s. 359.; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2190-2191.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 171.; Bozkurt, s. 477.

senetlerine ilişkin usulün uygulanabileceğinin kabulü ile birlikte TTK’de nama yazılı pay senetlerinin çıkarılması bakımından herhangi bir usul öngörülmemiş olması veya hamiline yazılı pay senetlerine ilişkin usulün kıyasen uygulanabileceğinin belirtilmemiş olması sebebiyle payın ilmühabere bağlanması açısından TTK ile getirilen zorunlu bir usul olmadığını belirtmek gerekir.

Öncelikle, hamiline yazılı pay senetlerinin çıkarılması için yönetim kurulu kararı alınmasının zorunlu olduğunu, nama yazılı pay senetlerinin çıkarılmasına ilişkin ise bu hükmün kıyasen uygulanabileceğini belirtmiştik⁵⁵³. Kanaatimizce, anonim şirketin ilmühaberinin çıkarıldığına ilişkin de ispat bakımından bir yönetim kurulu kararı olması gerekmektedir. Zira, ilmühaber, pay sahipliği haklarını sağlamak bakımından pay senetlerinden daha az bir hakkı temsil etmeyecektir. Ayrıca, şirketin esas sözleşmesinde var olan yöntemle bu konuda ilan yapılması ve pay defterine kayıtlı olan pay sahiplerine iadeli taahhütlü mektup gönderilerek ilmühaberleri teslim almaları gerektiği bildirilmelidir⁵⁵⁴.

Usule ilişkin değerlendirilmesi gereken bir diğer nokta ise ilmühaberlerin şekline ilişkindir. Bu konuda TTK’de açık bir hüküm düzenlenmemiştir. Ancak ilmühaberlere kıyasen nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümlerin uygulanacak olduğunun açıkça belirtilmesi sebebiyle TTK m. 487’deki şekil hükmünün kıyasen ilmühaberler bakımından uygulanacağı kabul edilmektedir⁵⁵⁵. Bu anlamda ilmühaber üzerinde, TTK m. 487/1 ve 487/2’de belirtilen unsurların uygun olduğu ölçüde yer alması gerekmektedir. Buna göre, ilmühaber üzerinde asgari olarak anonim şirketin adı, belgenin ilmühaber olduğu, pay sahibinin adı, soyadı, yerleşim yeri, ilmühaber hangi tür pay senedinin yerini tutmak için çıkarıldığı bulunmalı ve şirket adına imza atmaya yetkili en az iki kişi tarafından imzalanmalıdır⁵⁵⁶. İlmühaberlere nama yazılı pay senetlerine ilişkin tüm hükümlerin uygulanacağı belirtilmediği ve kıyasen uygulanır denildiği için ilmühaberlerin niteliğine uyduğu ölçüde nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümlerin uygulanması gerekecektir. Bu anlamda, TTK m. 487/1

⁵⁵³ Bkz. Bölüm II, B, 4, a.

⁵⁵⁴ Bkz. Bölüm II, B, 4, d.

⁵⁵⁵ Arslanlı, **Pay**, s. 274.; Çevik, s. 804.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 169.; Şener, **Ortaklıklar**, s. 615.; Sevi, s. 342.

⁵⁵⁶ İlmühaber içeriğine ilişkin ayrıca bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 169.

ve 487/2 uyarınca nama yazılı pay senedi üzerindeki şekli eksiklikler senedin geçersizliğine sebep olacakken kanaatimizce ilmühaberler bakımından şekli unsurların ilmühabere uygun olduğu ölçüde uygulanması gerekmektedir.

Pay senetleri bakımından belirttiğimiz üzere ilmühaberinin de birden fazla payı temsil edecek şekilde çıkarılması mümkündür⁵⁵⁷. Ayrıca nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması sebebiyle ilmühabere sahip olan kişilerin pay defterine kaydedilmesi gerekmektedir.

Anonim şirketin ilmühaberi ne kadar süre için düzenlemesi gerektiği TTK’de belirtilmemiştir. Hamiline yazılı pay senetlerinin pay bedellerinin ödenmesinden itibaren en geç üç ay içerisinde çıkarılması gerekeceğinden kanaatimizce bu süreden sonra yönetim kurulunun ilmühaberi pay senedi ile değiştirmemesi sebebiyle bir zarar olması halinde TTK m. 553 uyarınca sorumluluğu doğacaktır. Ancak, bu sürenin aşılmış olması ilmühaberi geçersiz hale getirmeyecektir⁵⁵⁸. Nama yazılı pay senetleri bakımından ise azlık pay senedi çıkarılmasını talep etmedikçe veya şirket yönetim kurulu takdiri olarak pay senedi çıkarılmasına karar vermedikçe pay ilmühabere bağlı olarak kalacaktır.

Pay senedi çıkarıldıktan sonra ilmühaberinin pay sahiplerinden alınması ve yeni düzenlenen pay senetlerinin teslim edilmesi gerekmektedir. Öğretide hamiline yazılı pay senetlerinin yerini tutmak için çıkarılmış ilmühaberlerin hamilleri, değiştirmede meşru hamil kabul edileceği, ancak nama yazılı pay senetleri yerine çıkarılmış olanlarda ise pay defterinin esas alınacağı ancak pay defterine kaydın yolsuzluğu ve gerçeğe uymadığının ispat yolunun açık olduğu belirtilmektedir⁵⁵⁹. Kanaatimizce hem hamiline hem de nama yazılı pay senetlerini temsil eden ilmühaberlerin pay senetleri ile değiştirilmesi sırasında pay defterinde ilmühaber sahibi olarak görünen kişilerin esas alınması, eğer pay senedi çıkarılana kadar ilmühaber tedavül etmişse ve pay defterine kayıt gerçekleşmemişse de ilmühaberinin meşru hamili görünen kişilerin pay

⁵⁵⁷ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 169.

⁵⁵⁸ Aka, s. 74.

⁵⁵⁹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 169.; Sevi, s. 342.

defterine kaydedilerek pay senetlerinin kendilerine teslim edildiği pay defterine kaydedilmelidir.

D. SENEDE BAĞLANDIKTAN SONRA PAY SENEDİNİN TÜRÜNÜN DÖNÜŞTÜRÜLMESİ

1. Ön Açıklamalar

Anonim şirketlerde payların esas sözleşmede belirtilerek nama veya hamiline yazılı pay senetlerine bağlanabileceğini ve bu hallerde takip edilmesi gereken usulü üst bölümde açıklamıştık. Şirketin pay senetlerini çıkardıktan sonra karşılaşılabileceği durumlardan biri ise pay senedinin türünün değiştirilmesi sebebiyle yeniden pay senedi çıkarmasıdır. Açık bir anlatımla, anonim şirkette örneğin çıkarılmış nama yazılı pay senetlerinin hamiline yazılı hale getirilmesi söz konusu olabilir. Böyle bir halde uygulanacak hüküm konusunda ise eTTK’de olduğu gibi TTK’de açık bir hüküm düzenlenmiştir.

TTK m. 485 ile *esas sözleşmede aksi öngörülmemişse, payın türünün dönüştürme yolu ile değiştirilebileceği ve dönüştürmenin esas sözleşmenin değiştirilmesiyle yapılacağı* belirtilmiştir⁵⁶⁰. TTK’ye getirilen bu düzenleme esasen eTTK m. 410⁵⁶¹’a benzemekte olup kanun koyucu maddenin ilk fıkrasında pay senedi türünün değiştirilmesi işleminin esas sözleşmenin değiştirilmesi suretiyle yapılabileceğini açıkça belirtilerek hükümle ilgili tereddütlerin ve yanlış uygulamaların önüne geçilmesinin amaçlandığını ifade etmiştir⁵⁶². Bu anlamda, TTK m. 339/2.d’de pay senetlerinin türünün nama veya hamile yazılı olduğunun

⁵⁶⁰ Hükümün devamında ise dönüştürmenin kanunen öngörüldüğü hâllerde yönetim kurulu gerekli kararı alarak derhâl uygulayacağı ve bunun esas sözleşmeye yansıtılması girişimini hemen başlatacağı belirtilmiştir. Bkz. TTK m. 485.

⁵⁶¹ eTTK m. 410’a göre “*esas mukavelede aksine hüküm bulunmadıkça çıkarılan hisse senetlerinin nev’i değiştirilebilir. Şu kadar ki; nama yazılı senetlerin hamiline yazılı senetlere çevrilmesi için de pay bedelinin tamamen ödenmiş olması şarttır.*”

⁵⁶² Gerekçe TTK m. 485.

belirtilmesinden hareketle, tür değişikliği yaparken esas sözleşme değişikliği ile ilgili maddenin değiştirilmesi gerekmektedir.

Belirtmek gerekir ki TTK m. 485'te belirtilen payın türü ifadesini pay senedinin türü olarak anlamak gerekir, zira türünün değiştirilmesi söz konusu olan pay senedir⁵⁶³. Nitekim, maddenin ikinci fıkrasında “nama yazılı pay senetlerinin hamiline yazılı pay senetlerine dönüştürülebilmesi için payların bedellerinin tamamen ödenmiş olması şarttır.” denilerek pay senedinin türünün değiştirileceği kanun metninde de ifade edilmiştir. Bu anlamda, anonim şirketler bakımından esas sözleşmede aksi bir düzenleme olmadıkça⁵⁶⁴ hem nama yazılı pay senetlerinin hamiline yazılı pay senedine hem de hamiline yazılı pay senetlerinin nama yazılı pay senedine dönüştürülmesi mümkün olacaktır.

TTK m. 485 uyarınca pay senedinin türünün dönüştürülmesi için aranan koşullara değinmeden önce pay senetlerinin kıymetli evrak niteliğini haiz olmaları sebebiyle kıymetli evrakta senedin türünün düzenlenmesine ilişkin TTK m. 650 hükmünün burada uygulama alanı bulup bulmayacağını açıklamak isteriz. TTK m. 650 uyarınca alacaklı ve borçlu ilişkisinin mevcudiyeti gerekir; ancak pay senetleri açısından böyle bir durum söz konusu olmamaktadır. Nitekim TTK'da pay senetlerinin türünün dönüştürülmesi için özel bir düzenleme yapılmıştır. Kanaatimizce, bu sebeplerle pay senedinin dönüştürülmesine ilişkin genel hüküm niteliğindeki TTK m. 650 yerine özel hüküm niteliğindeki TTK m. 485 uygulanmalıdır⁵⁶⁵.

Bu itibarla, TTK m. 485 kapsamında pay senedinin türünün dönüştürülmesi için iki koşul arandığı belirtilmelidir. *İlk koşul*, yalnızca nama yazılı pay senetlerinin hamiline yazılı pay senedine dönüştürülmesine ilişkindir. Maddenin ikinci fıkrası uyarınca bu tip bir dönüştürme işlemi ancak pay bedellerinin tamamen ödenmesi halinde mümkündür. Hamiline yazılı pay senetlerinin çıkarılması için pay bedelinin

⁵⁶³ Moroğlu, s. 306.; Kendigelen, s. 393.

⁵⁶⁴ TTK m. 485'te esas sözleşmeyle birlikte kanundaki aksine düzenlemelerin istisna olarak düzenlenmemesinin bir eksiklik olduğu yönündeki görüşler için bkz. Moroğlu, s. 306-307.; Kendigelen, s. 393.

⁵⁶⁵ Benzer yönde Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 118.

ödenmesi gerektiğine ilişkin TTK m. 484/2 düzenlemesini kanun koyucu pay senedinin türü değişirken de ayrıca belirtmiştir. Her iki pay senedi türünün birbirine dönüştürülmesi bakımından uygulanacak olan *ikinci koşul* ise pay senedi türünün dönüştürülmesini sınırlandıran bir düzenlemenin esas sözleşmede bulunmamasıdır. Başka bir deyişle, anonim şirketin esas sözleşmesinde örneğin “pay senedinin türü dönüştürülemez” şeklinde bir düzenleme varsa TTK m. 485’te yer alan koşul gerçekleşmemiş olacak ve anonim şirketin esas sözleşmesi uyarınca pay senedi türünün değiştirilmesine karar verip veremeyeceğinin incelenmesi gerekecektir. Bu itibarla, esas sözleşmede pay senedi türünün değiştirilemeyeceğine ilişkin bir düzenleme olmaması halinde hamiline yazılı pay senedi genel kurulun alacağı bir karar ile değiştirilebilecek ve nama yazılı hale getirilebilecektir. Aynı şekilde nama yazılı pay senetleri ise bedellerinin ödenmiş olması koşuluyla hamiline yazılı pay senedine dönüştürülebilecektir.

Pay senetlerinin türünün dönüştürülmesine ilişkin tereddüt yaratan husus ise esas sözleşmede yapılmış bir düzenleme ile pay senedinin türünün değiştirilemeyeceğinin belirtilmesi halinde senedin türünün değiştirilmesinin hangi koşullarda mümkün olabileceğidir. Bu kapsamda, pay sahiplerinin pay senedi türü üzerindeki haklarının bir müktesep (kazanılmış) hak olup olmadığı ve bu hakkın hangi hallerde değiştirilebileceği incelenmelidir.

2. Pay Senedi Türü Üzerindeki Hakkın Müktesep Hak Olup Olmadığı

a. Müktesep Hak Kavramı

Anonim şirketlerde pay senetlerinin türünün değiştirilemeyeceğine ilişkin hakkın pay sahipleri bakımından müktesep hak olup olmadıkları, açık bir anlatımla bu hakkın ancak pay sahiplerinin rızası ile değiştirilmesi imkanı bulunup bulunmadığını incelemeden önce konunun izah edilebilmesi bakımından genel olarak müktesep hak kavramına değinmek isteriz.

Anonim şirketler hukukunda müktesep hak⁵⁶⁶ kavramı ilk kez eTTK m. 385 hükmü ile birlikte kanunda düzenlenmiştir. İlgili maddeye göre genel kurulun esas sözleşme üzerinde değişiklik yapması ancak bunlar müktesep hakları değiştirmedikçe mümkün olup müktesep haklar ise “*kanun veya esas sözleşme hükümlerine göre genel kurul ve yönetim kurulu kararlarına tabi olmayan yahut genel kurul toplantılarına katılma hakkından doğan*” haklar şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca, kanun koyucu maddede sınırlayıcı olmayan şekilde “*üyelik, oy kullanmak, iptal davası açmak, kar payı almak ve tasfiye payı almak gibi*” hakları müktesep haklara örnek olarak göstermiş ve müktesep hakların ancak hakkı iktisap etmiş pay sahiplerinin rızaları ile değiştirilebileceğini belirtmiştir⁵⁶⁷.

İlgili madde, Türk hukuk öğretisinde tanımın müktesep hakları tanımlamak bakımından yetersiz kaldığı, örnek niteliğinde sayılmış bazı hakların müktesep hak olmayıp vazgeçilemez haklar⁵⁶⁸ oldukları, bu haliyle uygulamada tereddüt yarattıkları yönünden şiddetle eleştirilmiş ve mehz İsviçre hukukunda olduğu gibi kanundan çıkarılması gerektiği belirtilmiştir^{569, 570}.

TTK ile birlikte ise müktesep haklardan yalnızca 452. maddede bahsedilmiş olup kanun koyucu öğretideki eleştirileri dikkate alarak müktesep hak tanımına yer vermemiş ve örnek niteliğinde haklara yer vermemiş; yalnızca genel kurulun, esas

⁵⁶⁶ Müktesep hak kavramı, yalnızca anonim şirketler hukukuna özgü değildir. Genel olarak kavramı bir hukuk özneminin malvarlığına girmiş ve ancak malinin rızası ile üzerinde tasarruf edilmesi söz konusu olan haklar olarak tanımlamak mümkündür. Bkz. İmregün, s. 327.

⁵⁶⁷ Bu hakların tahdidi olmadığı yönünde bkz. Ansay, s. 257.; İmregün, s. 327.; Sıtkı Akyazan, “**Anonim Ortaklıklarda Paydaşların Müktesep Hakları**”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.7, S.3, 1974, s. 37-54, s. 38.; Arslan Kaya, “**Müktesep Haklar**”, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1997, s. 147-151, s. 148.

⁵⁶⁸ Vazgeçilemez hakların pay sahiplerinin rızaları olsa dahi değiştirilemeyecekleri, anonim şirketin temel yapısını teminat altına aldığı yönünde bkz. Bahtiyar, s. 304. Domaniç, s. 928. Tekinalp, s. 353, N. 14-28.; ayrıca iptal davası açılması, bilgi alma hakkı, sorumluluk davasına ilişkin pay sahipliği haklarının vazgeçilemez nitelikte olduğu yönünde bkz. Nuri Erdem, “**6102 Sayılı “Yeni” TTK’ya Göre Anonim Ortaklık Pay Sahiplerinin “Müktesep” (Kazanılmış) Hakları**”, REGESTA, C. 2, S. 1, 2012/1, s. 29-44, s. 31.

⁵⁶⁹ İmregün, s. 329.; Kaya, s. 151.

⁵⁷⁰ İsviçre hukukunda müktesep hakların pay sahiplerinin rızası olmaksızın kendilerinden alınamaz haklar olarak İBK m. 646’da düzenlendiği; ancak sınırlı olmayan bir liste halinde sayılması sebebiyle tüm müktesep hakları yansıtmadığı, ayrıca sayılan bazı hakların vazgeçilemez hak niteliğinde olduğu ve bu sebeplerle kanundan çıkarıldığı ancak maddi bir değişikliğin hedeflenmediği yönünde bkz. Veliye Yanlı, “**Anonim Ortaklıklarda Karın Tamamen Devrine İlişkin Bir Tasarruf Yapılabilir Mi?**”, İÜHF, C. LV, S. 4, s. 201-216, s. 202 vd.

sözleşmede aksine bir düzenleme olmaması halinde bütün esas sözleşme hükümlerini değiştirebileceğini, ancak mütesep ve vazgeçilemez hakların saklı olduğunu belirtmiştir^{571, 572}.

Tüm bunlardan hareketle mütesep hakları, kanun veya esas sözleşme ile pay sahiplerine tanınmış olan ve pay sahibinin rızası olmadan sınırlandırılmayan haklar olarak tanımlamak mümkündür^{573, 574}. Mütesep hakkın amacı ise pay sahiplerinin, özellikle esas sermayede daha az paya sahip olanların korunması ve bunların birtakım haklarının rızası olmaksızın değiştirilmesinin önlenmesidir⁵⁷⁵. Bu anlamda belirtmek gerekir ki pay sahiplerinin esas sözleşme ile kanunun öngörmediği, ortaksal ilişki temeline dayanan haklar tanınması ve bunlara mütesep hak niteliği kazandırması mümkündür⁵⁷⁶.

b. Pay Senetlerinin Türü Üzerindeki Hakkın Mütesep Hak Niteliği

Anonim şirketler hukukunda pay sahiplerinin birtakım haklarının ancak kendilerinin rızası ile sınırlandırılabilmesini, bunların mütesep hak olarak

⁵⁷¹ Bkz. Gerekçe TTK m. 452.

⁵⁷² Öğretide mehaz İsviçre hukukunun aksine mütesep hak kavramına kanunda yer verilmiş olması, vazgeçilemez hakların da kanuna eklenmesi ve gerekçede bu hakların mütesep hak olarak belirtilmesinin isabetsiz olduğu yönündeki eleştiriler için bkz. Moroğlu, s. 269-270.; Kendigelen, s. 351.; ayrıca karşı. Tekinalp, s. 349, N. 14-22 vd.

⁵⁷³ Tekinalp, s. 352, N. 14-25. Ayrıca mütesep hakların değişik tanımlarına ilişkin bkz. İmregün, s. 328.; Kaya, s. 147.; Sevi, s. 222.; Erdem, N., **Mütesep**, s. 31.; Bozkurt, s. 398.

⁵⁷⁴ Öğretide mütesep hakların mutlak ve nispi olarak ayrıldığı, mutlak mütesep hakların sahibinin rızası olmaksızın değiştirilmesi mümkün olmayan, nispi mütesep hakların ise ortaklığın menfaatlerinin gerektirmesi halinde kapsamları sınırlandırılabilen ancak özüne dokunulamayan haklar olduğu yönündeki görüşler için genel olarak bkz. Ansay, s. 256.; Sevi, s. 223.; Erdem, N., **Mütesep**, s. 32 vd.; Moroğlu, s. 270.; Tekil, F., **Anonim**, s. 299. Ayrıca, mütesep hakların mutlak olamayacağı, objektif iyi niyet kuralları göz önünde bulundurularak sınırlandırılmasının mümkün olduğu yönünde bkz. Çevik, s. 728.; Yargıtay 11 HD., E. 2004/2649, K. 2005/990, T. 10.02.2005, <https://legalbank.net/belge/y-11-hd-e-2004-2649-k-2005-990-t-10-02-2005-sirket-genel-kurulu-kararinin-iptali-talebi/386977/> (Erişim tarihi: 22.12.2021). Mevcut TTK m. 452 düzenlemesi ile tüm mütesep hakların mutlak nitelikte olduğu yönünde bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, s. 683.

⁵⁷⁵ Akyazan, s. 37.; Kaya, s. 148.; Dural, H.A., **Yönetim**, s. 111. Yazar, esas sözleşme ile ağırlaştırılan yetersayıların eTTK m. 385 anlamında mütesep hak teşkil ettiğini, bu yolla bireysel pay sahiplerinin ve azınlığın korumasından hareketle açıklamaktadır. Ayrıca, bkz. Yargıtay Ticaret Dairesi, E. 1966/2594 ve K. 1968/2561, T. 03.04.1968. Karar için bkz. Tuğrul Ansay, “**Anonim Ortaklıklar ve Mahkeme Uygulaması**”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 27, S. 1-2, 1970, s. 119-138, s.133.

⁵⁷⁶ Ünal Tekinalp, “**Esas Sözleşmesel Mütesep Hak**”, İktisat ve Maliye Dergisi, 1983, C.30, S.1, s. 21-29, s. 21.

nitelendirildiğini, esas sözleşme ile düzenlenebileceğini ve TTK m. 452 ile genel kurul kararı ile yapılabilecek bir esas sözleşme değişikliğinin müktesep hakları ihlal etmemesi gerektiğini belirtmiştik. Bu anlamda, belirlenmesi gereken bir diğer husus pay senetleri üzerindeki hakkın müktesep hak olup olmadığıdır.

Türk hukuk öğretisinde müktesep hakların yoğun olarak tartışılmasının bir nedeni hangi hakkın müktesep hak niteliğinde olup olmadığının belirlenmesindeki zorluktur⁵⁷⁷. Bir hakkın müktesep hak olabilmesi için hakkın içeriğinin değil, kazanılış şeklinin dikkate alınması gerekmektedir⁵⁷⁸. Ayrıca, bir hakkın müktesep hak niteliğinde olabilmesi için pay sahibine bu sıfatı sebebiyle tanınmış olması, başka bir anlatımla ortaksal bir nitelik taşıması gerekmektedir⁵⁷⁹. Bu itibarla, bir hakkın müktesep hak niteliğinde olup olmadığı öncelikle esas sözleşmede açıkça yazılabilir. Örneğin, esas sözleşmede düzenlenmiş bir hükümle bir hakka ilişkin esas sözleşme maddesinin oybirliği ile değiştirilebileceği öngörülmüşse bu durumda müktesep hak açıkça esas sözleşmede belirtilmiş olacaktır⁵⁸⁰. Bununla birlikte, esas sözleşmede açık bir düzenleme olmaması halinde yorum yoluyla ilgili hakkın müktesep hak niteliği taşıyıp taşımadığı belirlenmelidir. Bu hususta, İsviçre öğretisinde hakkın pay sahibinin rızası olmaksızın değiştirilemezliğinin tespiti için önerilen yorum kriterlerinin Türk hukukunda da uygulanması önerilmiştir. Buna göre, esas sözleşmede getirilen düzenleme amacına yalnızca hükmün değiştirilemez nitelikte olması halinde ulaşabiliyorsa, düzenlemenin koruduğu menfaat sürekli nitelikteyse ve ilgililer bunun sürekli korunması gereken bir menfaat olduğunu düşünüyorlarsa bu esas sözleşme düzenlemesinin müktesep hak olarak kabul edilmesi gerekecektir⁵⁸¹. Belirtmek gerekir ki esas sözleşmenin kanunda yer alan bir düzenlemeye yer vermek yerine ayrı bir hüküm öngörmesi halinde örtülü olarak değiştirilemezlik iradesinin bulunduğu kabul edilmelidir⁵⁸². Bu anlamda, TTK m. 485'in düzenleniş biçimi açısından pay senetleri üzerindeki hak, kanuni olarak müktesep hak niteliğinde değildir⁵⁸³. Nitekim, kanun koyucu esas sözleşmede aksine bir düzenleme olmadıkça pay senedi türünün

⁵⁷⁷ Erdem, N., **Müktesep**, s. 36.

⁵⁷⁸ İmregün, s. 327.; Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1995.; Dural, H.A., **Yönetim**, s. 113. *Dural* ayrıca, bir hakkın müktesep hak niteliğini kazanmasında hakkı sahibine bağlayan bağların sıklığının da etkili olacağını belirtmiştir.

⁵⁷⁹ Tekinalp, **Müktesep**, s. 24-25.; Dural, H.A., **Yönetim**, s. 113.

⁵⁸⁰ Tekinalp, **Müktesep**, s. 25.

⁵⁸¹ Tekinalp, **Müktesep**, s. 25.; Dural, H.A., **Yönetim**, s. 113.

⁵⁸² Tekinalp, **Müktesep**, s. 25.; Dural, H.A., **Yönetim**, s. 113.

⁵⁸³ Benzer yönde Sevi, s. 223.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 118.

dönüştürülebileceğini belirtmiştir. Ancak kanaatimizce, esas sözleşmede pay senedi türünün değiştirilemeyeceği, pay senedi türünün değiştirilmesine ilişkin genel kurul kararının oybirliği ile alınması gerektiği veya bu kararın ağırlaştırılmış nisap⁵⁸⁴ ile alınabileceğine ilişkin düzenlemelerin varlığı halinde, bu hak esas sözleşmesel bir müktesep hak teşkil edecektir⁵⁸⁵. Zira, pay sahipleri esas sözleşme ile bu hakkı iktisap etmektedirler. Ancak belirtmek gerekir ki yasal zorunluluk nedeniyle esas sözleşmede düzenleme yapılmasının ve pay senetlerinin türünün değiştirilmesinin gerekmesi halinde müktesep hak ileri sürülemeyecektir⁵⁸⁶.

3. Pay Senedinin Dönüştürülmesine İlişkin Esas Sözleşme Değişikliği İçin Gerekli Toplantı ve Karar Nisabı

Anonim şirketlerde pay senedinin türünün değiştirilmesi halinde bir esas sözleşme değişikliği yapılması gerekeceğini belirtmiştik. Bu anlamda, esas sözleşme değişikliği için alınacak genel kurul kararı açısından toplantı ve karar nisaplarının belirlenmesi gerekmektedir.

Öncelikle esas sözleşme değişikliğine ilişkin toplantı ve karar nisapları TTK m. 421 hükmünde düzenlenmiş olup bazı kararların ağırlaştırılmış nisap ile alınabileceği kanun koyucu tarafından açıkça belirtilmiştir⁵⁸⁷. Pay senedi türünün değişikliğine ilişkin kararlar ise ağırlaştırılmış nisap gerektiren kararlar arasında sayılmamıştır. Bu itibarla, esas sözleşmede pay senedi türünün değiştirilmesine ilişkin herhangi bir düzenleme yer almaması veya ağırlaştırılmış bir nisap belirlenmemiş olması halinde TTK m. 421 uyarınca esas sözleşmede pay senedinin türünü değiştirecek karar şirket

⁵⁸⁴ Ağırlaştırılmış yetersayıların esas sözleşmesel müktesep hak taşıdıkları yönünde bkz. Dural, H.A., **Yönetim**, s. 110 vd.

⁵⁸⁵ Benzer yönde Sevi, s. 223.; aksi yönde Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 118. Yazara göre esas sözleşmede pay senedi türünün değiştirilemeyeceği öngörülmüşse bu hüküm TTK m. 485 uyarınca geçerlidir ve esas sözleşmesel müktesep hak söz konusu değildir. Ancak bu konuda alınacak bir karar TTK m. 445 kapsamında dürüstlük kuralı ile çoğunluk gücünü sınırlayan diğer ilkelerin denetimi altındadır. Yazarın eTTK döneminde hamiline yazılı pay senedinin nama yazılı pay senedine dönüştürülmesi konusunda kanunda açıkça tanınmış bir imkanın esas sözleşme ile kaldırılması halinde bu düzenlemenin müktesep hak teşkil edeceği yönündeki görüşü için bkz. Tekinalp, **Müktesep**, s. 25.

⁵⁸⁶ Pulaşlı, **Şerh II**, s. 2002.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, s. 684.

⁵⁸⁷ TTK m. 421 hükmüyle pay sahiplerinin oybirliğini (TTK m. 421/2) ve sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan payların sahiplerinin olumlu oyunu (TTK m. 421/3) gerektiren kararlar açıkça belirtilmiştir.

sermayesinin en az yarısının temsil edildiği genel kurulda, toplantıda mevcut bulunan oyların çoğunluğu ile alınacaktır. İlk toplantıda öngörülen toplantı nisabının elde edilmemesi halinde ise en geç bir ay içinde yapılacak ikinci toplantıda şirket sermayesinin en az üçte birinin temsil edilmesi yeterli olacaktır.

Diğer yandan, değerlendirilmesi gereken bir husus ise esas sözleşmede pay sahiplerinin oybirliğiyle pay senetlerinin türünün değiştirileceğinin açıkça belirtilmesi veya pay senedinin türünün dönüştürülemeyeceğinin yazılmış olması halinde genel kurulun bu yöndeki bir karar alması için gereken toplantı ve karar nisabının belirlenmesidir. Esas sözleşmede bu tip bir düzenleme olması halinde bu hakkın pay sahipleri açısından müktesep hak olarak nitelendirileceğini ve hakkın sınırlandırılabilmesi için pay sahiplerinin rızasına ihtiyaç duyulacağını belirtmiştik. Bu itibarla öğretide müktesep hakların sınırlandırılabilmesi için genel kurul nisaplarının ne olması gerektiği konusunda farklı görüşler paylaşılmıştır. *Tekinalp*'e göre müktesep hakkın değiştirilmesi için pay sahiplerinin tümünün oybirliği aranmalıdır⁵⁸⁸. *Çevik*'e göre birden çok kişiden oluşan müktesep hak sahiplerinin rızalarının oybirliği ile değil, çoğunluk oyu ile oluşacak bir kararla alınmasının düşünülmesi uygulama olanağı sağlaması yönünden isabetli olacaktır⁵⁸⁹. *Domanıç* ise eTTK m. 388 (TTK m. 421/2) düzenlemesi ile genel kurulun oybirliği gerektiren kararlarının açıkça belirtilmesinden hareketle bunun dışındaki esas sözleşme değişikliklerinde oybirliği aranmasına gerek yoktur⁵⁹⁰. Yargıtay ise 1968 yılında vermiş olduğu bir kararında müktesep hakkın değiştirilmesi için bütün pay sahiplerinin genel kurul kararına olumlu oy vermiş olması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, bu kararında Yargıtay eTTK m. 388 (TTK m. 421) hükmünde oybirliği gerektiren kararların içerisinde müktesep hakkın değiştirilmesine ilişkin kararların sayılmamasını bir eksiklik olarak değerlendirmediğini, bunun zaten hakkın niteliği itibarıyla sayılmasına gerek olmadığını belirtmiştir⁵⁹¹.

Öğretide, müktesep hakların değiştirilmesi için bütün pay sahiplerinin oybirliğine ihtiyaç duyulduğunu savunan görüş, müktesep hakların bütün pay

⁵⁸⁸ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, s. 683.; Tekinalp, **Müktesep**, s. 25, dn. 7.

⁵⁸⁹ Çevik, s. 729.

⁵⁹⁰ Domanıç, s. 934.

⁵⁹¹ Yargıtay Ticaret Dairesi, T. 30.04.1968, E. 1966/2594, K. 1968/2561. İlgili karar için bkz. Ansay, **Mahkeme**, s. 133 vd.

sahiplerine tanınmış olduğundan hareket etmektedir⁵⁹². Kanaatimizce pay senetlerinin türü bakımından esas sözleşmeye eklenmiş olan müktesep hakkın değiştirilmesi için bu hakkı esas sözleşme ile iktisap etmiş pay sahiplerinin esas sözleşmenin değiştirilmesine ilişkin genel kurul kararına olumlu oy vermesi gerekmektedir⁵⁹³. Açık bir anlatımla, örneğin şirketin pay senetlerinin bir kısmının nama yazılı bir kısmının ise hamiline yazılı olduğu bir halde hamiline yazılı pay senetlerinin nama yazılı pay senedine dönüştürülmesine karar verilebilmesi için hamiline yazılı pay senedine sahip olan tüm pay sahiplerinin olumlu oyu gerekmektedir. Eğer şirketin tüm pay senetleri tek bir türde ise bu durumda pay senedi türünün değiştirilemeyeceğine ilişkin esas sözleşme hükmünün ve pay senedi türünün değiştirilmesi için tüm pay sahiplerinin oybirliği gerekecektir⁵⁹⁴. Ayrıca, pay senedi türünün değiştirilmesi için ağırlaştırılmış nisap öngörülmüş olması halinde bu nisap uyarınca genel kurul kararı alınabilecek; ancak ağırlaştırılmış nisabın değiştirilmesi konusunda alınacak bir genel kurul kararında, bu nisabın müktesep hak niteliği taşıması sebebiyle bu değişiklikten menfaati zarar görecektir pay sahiplerinin olumlu oyu gerekecektir⁵⁹⁵.

Bu konuda tereddüt yaratabilecek bir başka hususu da eklemek isteriz. Pay senedi türlerinin pay sahipleri ve şirket bakımından olumlu ve olumsuz yönlerini açıklarken hamiline yazılı pay senetleri ile nama yazılı pay senetleri arasındaki farklardan birinin bağlam kurallarının uygulanması olduğuna değinmiştik⁵⁹⁶. Bu anlamda, nama yazılı pay senetlerine senetlerin devrini sınırlandırabilecek bağlam hükümleri uygulanabilirken hamiline yazılı pay senetleri bakımından senedin devrinin sınırlandırılması mümkün değildir. Dolayısıyla hamiline yazılı pay senetlerinin türünün nama yazılı olarak dönüştürülmesi halinde şirketin pay sahiplerinin pay devrinin sınırlandırabilmesi söz konusu olabilecektir. Bu anlamda öğretide TTK m. 421/3.c uyarınca nama yazılı payların devrinin sınırlandırılmasının sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla alınabilmesinden hareketle hamiline yazılı pay senetlerinin bağlı nama yazılı hale getirilmesinin yüzde yetmiş beş çoğunlukla ve ancak bunun için makul ve haklı

⁵⁹² Erdem, N., **Müktesep**, s. 35.

⁵⁹³ Genel olarak müktesep hakların değiştirilmesi için yalnızca bu hakkı iktisap etmiş ilgililerin rızasının alınması gerektiğine ilişkin bkz. Erdem, N., **Müktesep**, s. 35.

⁵⁹⁴ Sevi, s. 223.

⁵⁹⁵ Dural, H.A., **Yönetim**, s. 116.

⁵⁹⁶ Bkz. Bölüm II, A, 1, b ve Bölüm II, B, 1, b.

nedenler varsa söz konusu olabileceği belirtilmiştir⁵⁹⁷. Kanaatimizce burada pay senetlerinin türünden bağımsız olarak senedin türü değişecek tüm pay sahiplerinin değişiklik için olumlu oyu aranmalıdır. Zira TTK m. 421/3.c hükmündeki nama yazılı pay ifadesinin nama yazılı pay senedine bağlanacak pay olarak kabulü⁵⁹⁸ halinde bu hüküm hali hazırda pay senetlerinin nama yazılı olduğu belirtilen esas sözleşme değişiklikleri için geçerli olmalıdır. Nitekim, kanun koyucu ilgili maddenin gerekçesinde hükmün hamiline yazılı pay senetlerinin nama yazılı pay senetlerine dönüştürülmesi hususunda uygulanamayacağını ifade etmiştir⁵⁹⁹.

4. Basılmış Pay Senetlerinin Geri Çağırılması

Genel kurulun pay senetlerinin türünün değiştirilmesine ilişkin kararı esas sözleşme değişikliğine ilişkin olduğu için TTK m. 455 uyarınca tescil ve ilan edilmelidir. Bu karar, alındığı tarihten itibaren pay sahipleri, tescil edildiğinde ise üçüncü kişiler bakımından geçerli hale gelecektir⁶⁰⁰.

Genel kurulun kararı nama yazılı pay senetlerinin hamiline yazılı pay senetlerine dönüştürülmesine ilişkin ise yönetim kurulunun çalışmamızın bir üst bölümünde açıkladığımız üzere bir karar alarak pay senetlerinin basılmasına karar vermesi, kararın içeriğinde eski pay senetlerinin şirkete iadesi ile yeni pay senetlerinin teslim edileceğinin belirtilmesi, MKK'ye paya ve pay sahibine ilişkin bildirimleri yapması ve hamiline yazılı pay senetlerinin şeklinde ilişkin TTK m. 487 uyarınca MKK'nin pay senedine özgülediği tekil numarayı da içerecek şekilde pay senedini basarak pay sahibine teslim etmesi gerekmektedir. Bu işlemleri yönetim kurulu üç ay içerisinde tamamlamalıdır⁶⁰¹. Yeni pay senetlerini teslim ederken pay sahibi tarafından imzalanacak tutanağa eski pay senedinin iade edildiğine ilişkin bir ibare düşülmesi de uygun olacaktır.

⁵⁹⁷ Bozkurt, s. 470.

⁵⁹⁸ Senede bağlanmamış payın türüne ilişkin açıklamalarımız için Bkz. Bölüm I, B, 3, d.

⁵⁹⁹ Bkz. Gerekçe TTK m. 421.

⁶⁰⁰ Bahtiyar, s. 334.

⁶⁰¹ Payın hamiline yazılı senede bağlanmasına ilişkin kapsamlı açıklamalarımız için Bkz. Bölüm II, A, 3 ve Bölüm II, A, 4.

Genel kurulun hamiline yazılı pay senetlerinin nama yazılı pay senetlerine dönüştürülmesine karar vermesi halinde ise bir üst bölümde belirttiğimiz üzere hamiline yazılı pay senetlerinin çıkarılmasına ilişkin hükümler kıyasen uygulanmalı ve pay senedinin çıkarılmasına dair bir yönetim kurulu kararı alınmalıdır. Bu halde, şirketin hamiline yazılı pay senedi sahipleri 31.12.2021 tarihine kadar MKK'ye kaydedilmiş olacağı için şirket, senedin türünün değiştirilmesi sebebiyle hamiline yazılı pay senedine ilişkin kayıtları MKK'den silmelidir (Tebliğ m. 9/1). Hamiline yazılı pay senetlerinin çıkarılmasına ilişkin süre kıyasen uygulanarak kanaatimizce nama yazılı pay senedi çıkarılmasına ilişkin bu işlemlerin yönetim kurulu tarafından üç ay içerisinde tamamlanması gerekmektedir⁶⁰².

Son olarak, şirketin pay senetlerinin türünü değiştirilmesine ilişkin genel kurul kararının alınmasından yeni pay senetlerinin basılmasına kadar geçen sürede mevcut pay senetlerinin geçersiz kabul edilmesi ve pay sahiplerinin pay üzerindeki hukuki işlemlerini senede bağlanmamış paya ilişkin hükümler uyarınca yapması gerekecektir. Esas sözleşme değişikliğine uygun şekilde yeni pay senetlerinin çıkarılması halinde ise artık pay sahipliği hakları ile senet tekrar iç içe geçtiği için bu haklar senetle birlikte kullanılmalıdır.

⁶⁰² Payın nama yazılı senetlere bağlanmasına ilişkin açıklamalarımız için bkz. Bölüm II, B, 3 ve Bölüm II, B, 4.

SONUÇ

Anonim şirketlerin paylarının senede bağlanması ile ilgili çalışmamızın sonuçlarına aşağıda yer verilmiştir:

I. Anonim şirketler açısından pay kavramı özel bir anlam ifade eder. Anonim şirketin tanımına ilişkin TTK m. 329 uyarınca anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirkettir. Bu anlamda pay ise anonim şirketin sermayesinin belirli sayıda birim değere bölünmüş parçası olarak tanımlanır. Bu yönüyle pay, anonim şirketler hukuku bakımından merkezi bir kavram olup bu şirket tipine ilişkin birçok kavram ve ilke paydan hareketle açıklanır.

II. Pay kavramı anonim şirketler hukukunda çeşitli anlamlarda kullanılmaktadır. İlk anlamıyla pay, sermayenin bir parçasını ifade eder. Her bir payın bir itibari değeri bulunur ve bu değer anonim şirketlerde sermayeye katılma borcunun miktarının, hakların kapsamaları ile içeriklerinin ve payda varsa prim miktarının hesaplanmasını sağlar. Anonim şirketlerde pay kavramı, bu yönüyle diğer ticaret şirketlerinden ayrılmaktadır. Ne var ki TTK ile birlikte limited şirket paylarının da itibari değerinin olması ve bir ortağın birden fazla sermaye payına sahip olabilmesinden hareketle limited şirket payları da anonim şirket payına yaklaşmıştır. Sermayenin bir parçasını ifade etmesinin yanı sıra anonim şirketler bakımından pay, pay sahipliği mevki ile hakların ve borçların kaynağı anlamına gelecek şekilde de kullanılır. Ayrıca, kanun koyucu TTK’de pay ifadesini birçok halde pay senedini de içerek şekilde kullanmakta ve bu anlamda pay kimi zaman pay senedini ifade etmektedir.

III. Payın senede bağlanabilmesi açısından önem arz eden paya bağlı dört ilke bulunmaktadır. Bunlardan ilki payın anonim ortaklığın kuruluşu ve sermaye artırımının tescili ile oluştuğu ilkesidir. Bu ilke kapsamında anonim şirketlerin bahsi geçen tescil işleminden sonra pay senedini bastırmaları gerekmekte olup şirketin kuruluşu ve sermaye artırımının tescilinden önce pay senedi çıkarılması halinde pay senedi geçersiz olacaktır. Bu ilkelere ikincisi payın senede bağlanmasının payda

değişiklik yapmadığı ilkesidir. Pay senedi, payı temsil ettiği için senede bağlanma halinde paya bağlı haklar, borçlar ve imtiyazlarda herhangi bir değişiklik meydana gelmez. Yalnızca paya bağlı haklar ile senet iç içe geçtiği için senede bağlanmamış pay ile pay senedi üzerinde yapılacak devir, rehin gibi hukuki işlemlerde uygulanacak usuller farklılaşabilir. Çalışma kapsamında açıklanan paya bağlı üçüncü ilke ise payın bölünmezliği ilkesidir. Bu ilke uyarınca bir payın sağladığı hak birden fazla kişi tarafından ayrı ayrı ileri sürülemez. Payın birden çok sahibi olması halinde bu kişiler paya bağlı hakları ortak bir temsilci aracılığıyla kullanabilirler. Bu durumun bir sonucu olarak ise payın senede bağlanması halinde her bir pay ayrı senetlerde temsil edilir; ancak aynı kişiye ait payların tek bir pay senedi ile temsili de mümkündür. Böyle bir halde, pay sahibinin talebi ile payın tek tek temsil edileceği şekilde pay senetleri değiştirilebilir. Paya bağlı ilkeler kapsamında açıkladığımız son ilke ise payın serbestçe devredilebilirliği ilkesidir. Buna göre anonim şirketlerde kural olarak payın devri hususunda anonim şirketin veya üçüncü bir kişi ile kurumun onayının aranmaması esastır. Payın senede bağlanması halinde ise nama yazılı pay senetleri bakımından bu kuralın istisnası olarak TTK m. 490 vd. uyarınca payın devrini sınırlayabilen bağlam hükümleri uygulanabilecekken hamiline yazılı pay senetleri açısından devrin sınırlandırılması mümkün olmayacaktır.

IV. Anonim şirketlerde pay senetleri nama ve hamiline yazılı olarak iki türde çıkartılabilirler. Her iki pay senedi türü de menkul kıymet ve kıymetli evrak niteliğine sahiptir. Pay senetleri kıymetli evrak türleri bakımından ortaklık hakkı veren, açıklayıcı nitelikte, düzenlenmesine sebep olan hukuki ilişki bakımından illi nitelikte olan, şirketin esas sözleşmesi, genel kurul kararları gibi senet üzerinden anlaşılamayacak anonim şirketler hukukundan kaynaklanan birtakım def'ilerin üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilecek olmasından hareketle kamu güvenini haiz olmayan kıymetli evraktır. Ayrıca, pay senetlerinin oluşturulması için taraflarının anonim şirket ve pay sahibi olduğu bir oluşum sözleşmesine ihtiyaç bulunmakta olup bu sözleşme anonim şirket tarafından pay senedinin pay sahibine teslimi ile birlikte akdedilir.

V. Anonim şirketler tarafından çıkarılabilecek pay senetlerinden biri nama yazılı pay senetleridir. Pay senedi isimlendirilirken “nama” ifadesinin seçilmesi ancak devri için TTK m. 490/2 kapsamında emre yazılı senetlere ilişkin devir yöntemi olan ciro ve zilyetliğin geçirilmesi yönteminin benimsenmesi sebebiyle öğretide nama

yazılı pay senedinin hukuki niteliğine ilişkin farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bu çalışma kapsamında kanunen emre yazılı senetlerin TTK’de tanımlanmamış olması ancak emre yazılı senetlerin devir şekli bakımından ciro ve zilyetliğin geçirilmesi yönteminin nama yazılı pay senetleri için de benimsenmesinden hareketle nama yazılı pay senetlerinin kanunen emre yazılı senetler olduğu kabul edilmiştir. Ayrıca, bu senetlerin kanunen emre yazılı olması sebebiyle emre olmadığını belirten açık bir ibare ile gerçek nama yazılı pay senetlerinin meydana getirilmesinin mümkün olduğu kabul edilmiştir. Son olarak, TTK m. 491 uyarınca nama yazılı pay senedinin devrinin esas sözleşmeyle veya kanuni olarak sınırlandırılması halinde bu senetler bağlı nama yazılı pay senetleri olarak ifade edilecektir. Bu anlamda çalışma kapsamında nama yazılı pay senetlerinin üç türü olduğu kabul edilmiştir.

VI. Anonim şirketlerin çıkarabileceği bir diğer pay senedi türü ise hamiline yazılı pay senetleridir. Anonim şirketlerde payın hamiline yazılı pay senedine bağlanabilmesi konusunda 7262 sayılı Kanun ile birlikte köklü değişiklikler yapılmıştır. İlgili değişiklik uyarınca, getirilen ilk bildirim yükümlülüğü, halihazırda hamiline yazılı pay senedi sahiplerinin şirkete 31.12.2021 tarihine kadar başvurmaları ve şirketin pay ile pay sahibine ilişkin bilgileri MKK’ye kaydetmesidir. İkinci bildirim yükümlülüğü, payın ilk kez senede bağlanması halinde paya ve pay sahibine ilişkin bilgilerin şirket tarafından MKK’ye kaydedilmesine ilişkindir. Üçüncü bildirim yükümlülüğü ise hamiline yazılı pay senedinin tedavülü halinde devralanın kendi bilgilerini MKK’ye kaydetmesi gerektiği hususunda getirilmiştir. FATF tavsiyelerine uyum kapsamında yapılmış bu düzenlemeler ile terörün finansmanının ve kara para aklanmasının engellenmesi amacıyla hamiline yazılı pay senedi sahiplerinin MKK’ye kaydedilerek takip edilebilmesi mümkün hale getirilmiştir.

VII. Birinci bölüm tamamlanmadan önce payın senede bağlanmasına ilişkin düzenlemelerin yorumlanması bakımından önem arz etmesi sebebiyle senede bağlanmamış payın türü sorunu incelenmiştir. Bu çalışma kapsamında nama veya hamiline yazılı olmak kavramlarının kıymetli evrakın devir türlerine ilişkin olması, TTK m. 339 kapsamında esas sözleşmede payın değil pay senetlerinin türünün yazılmasının gerekmesi ve pay senedinin türünün belirtilmesiyle birlikte senedin çıkarılması için gereken usulün bilinebileceğinden hareketle senede bağlanmamış payın nama veya hamiline şeklinde bir ayrımı yapılamayacağı sonucuna varılmıştır.

VIII. Anonim şirketlerde, hamiline yazılı pay senetleri bağlam kurallarıyla devrinin sınırlandırılmaması ve devri ile pay sahipliği haklarının şirkete karşı ileri sürülebilmesi için zilyetliğin geçirilmesi ile MKK'ye bildirim yapılmasının yeterli olmasından hareketle sağladığı tedavül kolaylığı bakımından pay sahipleri açısından avantajlıdır. TTK m. 339/2.d kapsamında pay senetlerinin türünün hamiline yazılı olduğu şirketler payın bedeli tamamen ödendikten sonra hamiline yazılı pay senedini üç ay içerisinde çıkartarak pay sahiplerine teslim etmelidir (TTK m. 486/2). Çalışma kapsamında madde metnindeki “hamiline yazılı paylar” ifadesi şirketin pay senetlerinin hamiline yazılı olması halinde hamiline yazılı senede bağlanacak paylar şeklinde yorumlanarak hamiline yazılı pay senetlerinin çıkarılmasının bir zorunluluk olduğu sonucuna varılmıştır. Şirketin pay senedi türünün hamiline yazılı olması halinde TTK m. 340 ile kanuna girmiş olan emredici hükümler ilkesi kapsamında esas sözleşme veya pay sahipleri sözleşmesi ile payın hamiline yazılı senede ancak talep ile bağlanabileceği yönündeki düzenlemelerin geçersiz olacağı çalışma kapsamında kabul edilmiştir. Kuruluş esas sözleşmesinde böyle bir düzenlemenin yer alması halinde TTK m. 353 uyarınca fesih davası ile geçersizliğin tespit edilebilmesi söz konusu olup kuruluş sonrası esas sözleşme değişikliği ile bu yönde alınmış bir genel kurul kararına karşı TTK m. 447 kapsamında butlanın tespiti davası açılabilecektir.

IX. Payın hamiline yazılı senede bağlanabilmesi için esas sözleşmede bu yönde düzenleme bulunması, kuruluştaki esas sözleşmenin veya sermaye artırımının tescil edilmiş olması ve pay bedelinin tamamen ödenmiş olması gerekmektedir. Bu şartlar gerçekleşmeden pay senetlerinin çıkarılması halinde pay senetleri geçersiz olacak ve şartların daha sonra gerçekleşmesi halinde ise bu geçersizlik düzeltilemeyecektir. Böyle bir halde, şartlar gerçekleştikten sonra anonim şirketin TTK'de ve hamiline yazılı pay senetlerinin çıkarılmasına ilişkin 7262 sayılı Kanun sonrasında yürürlüğe giren Tebliğ'de yer alan usulü takip ederek yeniden pay senedi çıkarması gerekecektir.

X. Anonim şirketin hamiline yazılı pay senedi çıkarabilmesi için pay bedelleri ödendikten sonra bu konuda bir yönetim kurulu kararı alması, bu karar ile MKK'ye başvurarak senede bağlanacak paya ve pay sahibine ilişkin bilgileri kaydetmesi gerekmektedir. Bu kayıtlar yapıldıktan sonra yönetim kurulu kararı tescil ve ilan edilmeli, ayrıca şirketin bağımsız denetime tabi olması halinde açmak zorunda olduğu

internet sitesine yüklenmelidir. Tescil işlemi sırasında sicil müdürü MKK bildirimlerinin tamamlanıp tamamlanmadığını kontrol etmelidir. Tescil ve ilan işlemleri sonrası kayıt sırasında MKK tarafından üretilen tekil numara ile TTK m. 487'deki bilgileri içeren pay senedi bastırılarak pay sahibine teslim edilmelidir. Tekil numaranın da pay senedi üzerinde bulunmasını öngören düzenleme Tebliğ'de yer almakta olup pay senedi üzerinde yer alması gereken unsurların bir arada görülebilmesi bakımından TTK m. 487'ye hamiline yazılı pay senetleri bakımından bu unsurun da eklenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Pay bedelinin ödenmesinden sonra en geç üç ay içerisinde burada belirtilen işlemlerin tamamlanması gerekmekte olup aksi takdirde işlemlerin yapılmamasından zarar gören pay sahipleri TTK m. 553 uyarınca yönetim kuruluna bir sorumluluk davası yöneltilebilir. Ayrıca, öğretilen farklı fikirler bulunmakla birlikte çalışmamız kapsamında böyle bir halde pay sahibinin eda davası ile hamiline yazılı pay senedi bastırılmasını mahkemeden talep edebileceği kabul edilmiştir.

XI. Anonim şirketlerde payın bağlanabileceği bir diğer senet türü ise nama yazılı senetlerdir. Nama yazılı pay senetlerine bağlam kurallarının uygulanabilmesi ve pay defterine kaydedilmeleri yönüyle bu pay senetleri hamiline yazılı pay senetlerinden ayrılmaktadır. Nama yazılı pay senetlerinin çıkarılmasına ilişkin TTK m. 486/3 ile bir düzenleme öngörülmüş ve bu senetlerin azlık talebi olması halinde bastırılarak tüm pay sahiplerine dağıtılması gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla azlık talebi olmaması halinde anonim şirketin nama yazılı pay senedini çıkarmak yönünde bir yükümlülüğü bulunmamaktadır.

XII. Nama yazılı pay senetlerinin azlık talebi ile çıkarılacağına ilişkin düzenleme mevcut haliyle birtakım belirsizlikler yaratmaktadır. Şöyle ki TTK'de azlık hakkı olarak düzenlenmiş maddelerde azlığın kapalı anonim şirketler bakımından sermayenin onda birini temsil eden pay sahiplerinden oluşacağı belirtilmiştir. Ne var ki TTK m. 486/3 azlık bakımından herhangi bir oran belirtmemektedir. Çalışmamızda, bu yönüyle hükmün isabetsiz olduğu, nama yazılı pay senedi çıkarılmasının azlık hakkı olarak düzenlenmeyerek bireysel hak olarak düzenlenmiş olmasının daha isabetli olacağı belirtilerek mevcut düzenleme uyarınca açıkça bir azlık hakkı olarak düzenlendiği için, diğer azlık haklarına kıyasen esas sermayenin onda birini temsil

eden pay sahiplerinin nama yazılı pay senedi düzenlenmesini talep edebilecekleri sonucuna varılmıştır.

XIII. Azlık talebinin mevcut olması halinde veya yönetim kurulunun takdiriyle nama yazılı pay senedi düzenlenmesine karar verilmesi halinde hamiline yazılı pay senetlerinin çıkarılması bakımından geçerli olan şartlardan pay bedelinin tamamen ödenmiş olması şartı nama yazılı pay senetleri için aranmayacaktır. Zira, nama yazılı pay senedi sahipleri pay defterine kayıtlı oldukları için anonim şirket sermaye koyma borcunu kimin ifa etmesi gerektiğini bilecek durumdadır. Nama yazılı pay senedi basılması halinde uygulanacak usul TTK’de belirtilmemiştir. Bu konuda bir kanun boşluğu olduğu için hamiline yazılı pay senetlerine ilişkin usulün kıyasen uygulanması yönündeki öğretideki isabetli yaklaşım bu çalışma kapsamında benimsenmiştir. Bu anlamda, yönetim kurulunun nama yazılı pay senedi çıkarılmasına ilişkin karar alması gerekmektedir. Ancak mevcut düzenleme kapsamında bu kararın tescil edilebilirliğinin tereddüt yaratmasından hareketle bu konuda TTK’deki boşluğun bir düzenleme ile giderilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

XIV. TTK uyarınca pay senetlerinin yerine geçici senet olarak nitelendirilen ilmühaberlerin çıkarılabileceği ve bu halde ilmühabere nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümler kıyasen uygulanabileceği düzenlenmiştir. İlmühaberler, özellikle hamiline yazılı pay senetleri yerine çıkarıldığında bedelin tamamen ödenmesinin gerekmemesi ve henüz pay bedeli ödenmemişken nama yazılı pay senetleri yerine çıkarıldıklarında ise nama yazılı pay senetlerinde olduğu gibi bedeli ödenmiş kısmın senet üzerinde güncellenmesinin gerekmemesi yönünden avantaj sağlamaktadır. İlmühabere niteliğine uygun düştüğü ölçüde nama yazılı pay senetlerine ilişkin düzenlemeler uygulanacak olup bu kapsamda pay defterine kaydedilmeleri gerekmektedir.

XV. Anonim şirket, esas sözleşmesinde yer alan pay senedi türü uyarınca pay senetlerini basıp pay sahiplerine dağıttıktan sonra pay senetlerinin türünü değiştirmek isteyebilir. Bu konuda hüküm TTK m. 485’te düzenlenmiştir. Buna göre pay senedi türünün dönüştürülmesi için ilk olarak esas sözleşmede aksi yönde bir düzenleme olmaması, ikinci olarak ise nama yazılı pay senetlerinin hamiline yazılı pay senetlerine dönüştürülmesi halinde pay bedelinin tamamen ödenmiş olması şarttır. Esas

sözleşmede herhangi bir düzenleme yer almaması halinde pay senetlerinin türü genel kurulun esas sözleşme değişikliğine ilişkin TTK m. 421/1 uyarınca alacağı bir kararla dönüştürülebilir. Ancak şirketin esas sözleşmesinde pay senetlerinin türünün değiştirilemeyeceğine ilişkin bir düzenleme bulunması halinde bu hak pay sahipleri için bir esas sözleşmesel müstesna hak teşkil edecektir. Bu durumda, esas sözleşme değişikliği yapılarak pay senedinin türünün değiştirilmesi için türü değiştirilecek pay senedine sahip olan pay sahiplerinin rızası olumlu oyu gerekecektir.

KAYNAKÇA

Aka, Beyza, **Hamiline Yazılı Pay Kavramı ve Hamiline Yazılı Paylar Üzerindeki Hukuki İşlemler**, 1. Baskı, İstanbul, Aristo Yayınevi, 2021.

Akın, Murat Yusuf, **Şirketler Hukukunda ve Özellikle Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sadakat Borcu**, 1. Baskı, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, 2002.

Aktepe, Merve, **Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Etkileri**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017.

Akyazan, Sıtkı, “**Anonim Ortaklıklarda Paydaşların Müktesep Hakları**”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.7, S.3, 1974, s. 37-54.

Antalya, O. Gökhan/Topuz, Murat, **Medeni Hukuk Cilt I**, 4. Baskı, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 2021.

Altay, S. Anlam, “**Türk ve İsviçre Anonim Ortaklıklar Hukukunda Esas Sözleşmesel Bağlam**”, İsviçre Borçlar Kanunu’nun İktibasının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku’nun Türk Ticaret Hukuku’na Etkileri, 1. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, s. 563-637.

Ansay, Tuğrul, **Anonim Şirketler Hukuku**, 6. Baskı, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1982.

Ansay, Tuğrul, “**Anonim Ortaklıklar ve Mahkeme Uygulaması**”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 27, S. 1-2, 1970, s. 119-138. (Anılış: **Mahkeme**)

Ansay, Tuğrul/Schneider, Eric C., **Introduction to Turkish Business Law**, Wolters Kluwer, 2014.

Arslanlı, Halil, “**Anonim Şirkette Pay ve Pay Sahipliği**”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 1958, C. 23, S. 3-4, s. 248-290. (Anılış: **Pay**)

Arslanlı, Halil, **Ticari Senetler Dersleri**, 3. Baskı, Ankara, Üniversite Kitabevi, 1954.

Ayhan, Rıza/Çağlar, Hayrettin/Özdamar, Mehmet, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, 3. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021.

Aytaç, Zühtü, **Sermaye Piyasası Hukuku ve Hisse Senetleri**, 1. Baskı, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1988.

Aytaç, Zühtü, “**İsviçre Hukukunda Anonim Şirket Pay Sahiplerinin Pay Edinimlerinde Bildirim Yükümlülüğüne İlişkin Yeni Düzenlemeler ve Konunun Türk Hukuku Açısından Değerlendirilmesi**”, Prof. Dr. Seza Reisoğlu Armağanı, Ankara, 1. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2016, s. 57-103. (Anılış: **Bildirim**)

Bahtiyar, Mehmet, **Ortaklıklar Hukuku**, 15. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 2021.

Bahtiyar, Mehmet, “**Anonim Ortaklıkta Sermaye Artırımının Tescili ve Tescilin İşlevi**”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 1996, C.18, S.4, s. 11-31. (Anılış: **Tescil**)

Bahtiyar, Mehmet, **Anonim Ortaklık Anasözleşmesi**, 1. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 2001. (Anılış: **Anasözleşme**)

Bahtiyar, Mehmet, “**Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın Dili İle Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi**”, TBB Dergisi, 2005, Yıl: 18, S. 61, s. 47-106. (Anılış: **Değerlendirme**)

Baytemur, Deniz, “**7262 Sayılı Kanunla Hamiline Yazılı Pay Senetlerine İlişkin Yapılan Değişiklikler**”, Terazi Hukuk Dergisi, 2021, C. 16, S. 176, s. 711-720.

Bilgili, Fatih/Demirkapı Erhan, **Şirketler Hukuku Dersleri**, 7. Baskı, Bursa, Dora Basım, 2020.

Birkaş, Hasan, **Ticaret Şirketleri ve Tatbikat**, 5. Baskı, İstanbul, Yeni Üniversite Kitabevi, 1977.

Birsel, Mahmut T., “**Anonim Şirketlerde Tali Yüküm**”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 1976, C. 8, S.3, s. 41-50.

Birsel, Mahmut T., “**Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları**”, İmran Öktem’e Armağan, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1970, s. 620-659. (Anılış: **Azınlık**)

Bozbel, Savaş, “**Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Ortaklıkta Payın Devri**”, Anonim Şirketler ve Sermaye Piyasası Hukukunda Güncel Gelişmeler Türk-Alman Uluslararası Sempozyumu, (25-26 Haziran 2010), İstanbul, 2011, s. 196-210.

Bozer, Ali/Göle, Celal, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 10. Baskı, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2021.

Bozkurt, Tamer, **Şirketler Hukuku**, 13. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021.

Bozkurt, Tamer, **Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam)**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016. (Anılış: **Bağlam**)

Bozkurt, Tamer, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, 2021. (Anılış: **Kıymetli**)

Çamoğlu, Ersin, **Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, 3. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010.

Çamoğlu, Ersin, “**Anonim Ortaklığa Yönetim Kayyımı Atanması**”, İstanbul Barosu Dergisi, 2017, C. 91, S. 5, s. 15-28. (Anılış: **Kayyım**)

Çevik, Orhan Nuri, **Anonim Şirketler**, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2002.

Dinç, Serhan, “**6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketin Kuruluşu**”, Terazi Hukuk Dergisi, 2017, C. 12, S. 135, s. 68-78.

Domaniç, Hayri, **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK Şerhi II**, İstanbul, Temel Yayıncılık, 1988.

Domaniç, Hayri, **Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması TTK Şerhi IV**, İstanbul, Temel Yayıncılık, 1990. (Anılış: **Kıymetli**)

Dural, Halil Ali, **Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulunun Kilitlenmesi ve Hukuki Sonuçları**, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Bölümü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2005. (Anılış: **Yönetim**)

Dural, Halil Ali, “**Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun Cezai Sorumluluğa İlişkin 562. Maddesinin Uygulama Alanı**”, Prof. Dr. Mustafa Dural’a Armağan, 1. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2013, s. 474-480.

Dural, Halil Ali “**Olumsuz Azınlık Hakları**”, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı, İstanbul, Beta Yayınevi, 2001, s. 179-192.

Dural, Mustafa/Sarı, Suat, **Türk Özel Hukuku**, C. 1, 16. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2021.

Eminoğlu, Cafer/Dalgıç Altıntaş, Berrin, “**Türk Ticaret Kanunu’nun 340. Maddesi: Sermaye Şirketleri Hukukunda Sözleşme Özgürlüğünün Sonu Mu?**”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2014, C. 9, S. 2, s. 1-25.

Ercan, Tayfun, “**Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi**”, Terazi Hukuk Dergisi, Haziran 2019, C. 14, S. 154, s. 1244-1248.

Erdem, Ercüment, “**Pay Senetleri İle Değiştirilebilir Tahviller**”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1987, C. 3, S. 1-4, s. 701-739.

Erdem, Ercüment, **Anonim Şirketlerin Çıkardığı Senetler ve Sermaye Piyasası Hukukuna Giriş**, 1. Baskı, Ankara, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1995. (Anılış: **Senetler**)

Erdem, Ercüment “**Nama Yazılı Hisse Senetlerine İlişkin Olarak Uygulamada Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar ve Yeni TTK’nın Çözümleri**”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu 17 Aralık 2011, Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü, S. 25, s. 97-139. (Anılış: **Nama**)

Erdem, Nuri, “**6102 Sayılı “Yeni” TTK’ya Göre Anonim Ortaklık Pay Sahiplerinin “Müktesep” (Kazanılmış) Hakları**”, REGESTA, C. 2, S. 1, 2012/1, s. 29-44. (Anılış: **Müktesep**)

Erdoğan, Ersin, “**Yapma Borçlarının İcrası ve Bazı Temel Sorunlar**”, Ankara Barosu Dergisi, 2017/2, s. 147-175.

Erem, Turgut S., **Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku Prensipleri**, C. 2 Ticaret Şirketleri, 3. Baskı, Hilal Matbaacılık, İstanbul, 1969.

Ergincan, Yakup/ Yayla, Ümit, “**Hisse Senetlerinin Kaydileştirilmesi Sonrası Halka Açık Anonim Şirket Ortaklıklarda Oy Hakkının Kullanılması**”, Prof. Dr. Aydın Aybay’a Armağan, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2004, s. 143-158.

Eryiğit, Harun, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Ortaklıklarda Sermayenin Korunması İlkesi**, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul, 2019.

Göksoy, Y. Can, **Anonim Ortaklıkta Payın Rehni**, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2001.

Hamamcıoğlu, Esra, “**Anonim Ortaklıklarda Tek Borç İlkesine İlişkin Gelişmeler**”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2018, C. 6, S.1, s. 125-145.

Hirsch, Ernst, **Ticaret Hukuku Dersleri**, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, İstanbul, Hak Kitabevi, 1948.

İmregün, Oğuz, **Anonim Ortaklıklar**, 4. Baskı, İstanbul, Yasa Yayıncılık, 1989.

İmregün, Oğuz, **Kollektif, Komandit ve Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Ortaklıklar**, İstanbul, Yasa Yayıncılık, 1989. (Anılış: **Ortaklıklar**)

İmregün, Oğuz, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 3. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2003 (Anılış: **Kıymetli**)

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, **Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021. (Anılış: **Yargıtay**)

Karaege, Özge, “**Anonim Şirketlerde Genel Kurulun Yönetim Kurulu Üyelerini Görevden Alma (Azil) Yetkisi (TTK m. 364)**”, Ankara Barosu Dergisi, 2014, S. 1, s. 71-110.

Karaege, Özge, “**Ticaret Sicili Kayıtlarının Üçüncü Kişiler Bakımından Etkisi**”, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 2020, C. 00, S. 2, s. 461-493, s. 464 vd. (Anılış: **Sicil**)

Karahan, Sami (Edit.), **Şirketler Hukuku**, 2. Baskı, Konya, Mimoza Yayınevi, 2013.

Karasu, Rauf “**TTK Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması**”, GÜHFD, 2008, C. 12, S. 1-2, s. 127-147.

Karasu, Rauf, **Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi**, 2. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2015. (Anılış: **Emredici**)

Kaya, Arslan, “**Müktesep Haklar**”, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1997, s. 147-151.

Kendigelen, Abuzer, **Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (Tıpkı) Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016.

Kendigelen, Abuzer, **Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı**, İstanbul, Beta Yayınevi, 1994. (Anılış: **İntifa**)

Kendigelen, Abuzer “**Anonim Şirketlerde Çıplak Payların Haczi**”, İÜHFM, 2004, C.62, S. 1-2, s.381-402. (Anılış: **Haciz**)

Kendigelen, Abuzer/Kırca, İsmail, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 5. Baskı, İstanbul, 2021.

Kendigelen, Abuzer/Kırca, İsmail, **Şirketler Hukuku Cilt:1**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021. (Anılış: **Şirketler**)

Kervankıran, Emrullah, “**Türk Ticaret Kanunu’nda Düzenlenen Suçlar ve Kabahatler ile Bunlar İçin Öngörülen Cezai Yaptırımların Hukuki Niteliği – I**”, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2021, C. 6, S.10, s. 177-201.

Kınacıoğlu, Naci, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 5. Baskı, Ankara, Nobel Yayınevi, 1999.

Kula, Ayşegül, “**Kabahatler Kanunu’nun Genel Hükümleri**”, TBB Dergisi, 2019, S. 140, s. 43-71.

Kuru, Baki, **İcra ve İflas Hukuku**, 27. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi, 2013.

Moroğlu, Erdoğan, **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler**, 8. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016.

Moroğlu, Erdoğan “**Nama Yazılı Pay Senetlerinin Borsada İşlem Görmesi ve Yargıtay Kararları**”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, 1996, s. 39-73. (Anılış: **Nama**)

Moroğlu, Erdoğan, “**Başbakanlık’a Sunulan Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na İlişkin Genel Değerlendirme**”, TBB Dergisi, 2005, Yıl: 18, S. 61, s. 35-46. (Anılış: **Değerlendirme**)

Moroğlu, Erdoğan, “**Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Paysahiplerinin Azınlık ve İmtiyazlı Paysahiplerine Karşı Korunması**”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 1994, C.17, S.3 s. 47-55. (Anılış: **Azınlık**)

Narbay, Şafak, **Anonim Ortaklıkta Pay Defteri**, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2003.

Narbay, Şafak, “**6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıkta Pay ve Pay Senetlerinin Devri**”, EÜHFD, 2012, C. 16, S. 3-4, s.201-251. (Anılış: **Pay**)

Nomer Ertan, N. Füsün, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü**, 1. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 1999.

Oğuzman, M. Kemal/Öz, M. Turgut, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt–1**, 19. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2021.

Okutan Nilsson, Gül, **Anonim Ortaklıklarda Paysahipleri Sözleşmeleri**, 1. Baskı, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, 2004.

Onsun, Kemal Şükrü, **Ticaret Şirketleri**, 1. Baskı, Ankara, Yeni Matbaa, 1949.

Özelci, Yasin Barış, **Anonim Şirketlerde Primli Paylar**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2020.

Öztan, Fırat, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 24. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2020.

Öztürk Akkartal, Hanife/Kandırallıoğlu Cuyulan, Çağla, “**Şirketler Hukukunda Yan Sözleşmeler**”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, C. 15, S. 2, s. 377-419.

Paslı, Ali, “**Yargıtay Kararları Işığında Anonim Şirket Pay (Hisse) Devri**”, Yürürlüğünün 6. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu Tebliğler ve Tartışmalar 12 Ekim 2018, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 71-158.

Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz, Özekes/Muhammet, **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**, 9. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021.

Poroy, Reha, “**Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Devri**”, İktisat ve Maliye Dergisi, 1970, C.17, S.7, s.302-306.

Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal, **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, 24. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2021.

Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal, **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, 14. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 1999. (Anılış: **1999**)

Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin, **Ortaklıklar Hukuku I**, 15. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2021. (Anılış: **Ortaklıklar Hukuku I**)

Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin, **Ortaklıklar Hukuku II**, 14. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019. (Anılış: **Ortaklıklar Hukuku II**)

Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, 12. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010. (Anılış: **2010**)

Pulaşlı, Hasan, **Şirketler Hukuku Şerhi**, Cilt I, 3. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018. (Anılış: Pulaşlı, **Şerh I**)

Pulaşlı, Hasan, **Şirketler Hukuku Şerhi**, Cilt II, 3. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018. (Anılış: Pulaşlı, **Şerh II**)

Pulaşlı, Hasan, **Şirketler Hukuku Şerhi**, Cilt III, 3. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018. (Anılış: Pulaşlı, **Şerh III**)

Pulaşlı, Hasan, **Bağlı Nama Yazılı Pay Senetleri**, 1. Baskı, Ankara, Dayınlarlı Hukuk Yayınları, 1992. (Anılış: **Bağlı**)

Pulaşlı, Hasan, **Kıymetli Evrak Hukukunun Genel Esasları**, 9. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2021. (Anılış: **Kıymetli**)

Pulaşlı, Hasan, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, 7. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2021.

Serozan, Rona, **Tüzel Kişiler: Özellikle Dernekler ve Vakıflar**, 2. Baskı, İstanbul, Filiz Yayıncılık, 1994.

Serozan, Rona, **Borçlar Hukuku Genel Bölüm İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme**, C.3, 6. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2016, s. 221. (Anılış: **İfa**)

Sevi, Ali Murat, **Anonim Ortaklıkta Payın Devri**, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018.

Sezgin Huysal, Ayşegül, “**Limited Şirketlerde Nama Yazılı Pay Senedinin Hukuki Niteliği**”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, C. 22, S. 1, s. 318-346.

Sümer, Ayşe, **Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Doktora Tezi, 1990.

Şener, Oruç Hami, **Anonim ve Limited Ortaklıklara İlişkin Verilen Yargıtay Emsal Kararlarının Değerlendirilmesi**, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2020.

Şener, Oruç Hami, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku**, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2019. (Anılış: **Ortaklıklar**)

Şehirali Çelik, Feyzan Hayal/Kırca, İsmail/Manavgat, Çağlar, **Anonim Şirketler Hukuku Cilt 1 Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu**, 1. Baskı, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2013.

Şehirali Çelik, Feyzan Hayal/Kırca, İsmail/Manavgat, Çağlar, **Anonim Şirketler Hukuku Cilt 2/2 Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, 2. Baskı, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2017. (Anılış: **Cilt 2**)

Tarhan, Damla Gül “**Türk Ticaret Kanunu’nda Öngörülen Hamiline Yazılı Pay Senedi Devirlerinin Bildirilmesi Zorunluluğu – Anonim Şirketlere İlişkin Temel Dinamikler Bağlamında Bir Değerlendirme**”, 2021, <https://blog.lexpera.com.tr/turk-ticaret-kanununda-ongorulen-hamiline-yazili-pay-senedi-devirlerinin-bildirilmesi-zorunlulugu/>.

Tanör, Reha, **Türk Sermaye Piyasası**, Cilt II Halka Arz, İstanbul, Beta Yayınevi, 2001.

Taşdelen, Nihat, “**6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Anonim Ortaklık Pay Devrine Getirdiği Sınırlamalar**”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez’e Armağan, 2014, C. 16, s. 3351-3387. (Anılış: **Bağlam**)

Taşdelen, Nihat, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sıfatının Kazanılması**, 1. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2005.

Tekil, Fahiman, **Adi, Kollektif ve Komandit Şirketler Hukuku**, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1996.

Tekil, Fahiman, **Anonim Şirketler Hukuku**, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1993. (Anılış: **Anonim**)

Tekil, Müge, “**Anonim Ortaklık Pay Senetleri**”, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Değerlendirmeleri, İstanbul, 1997, s.181-192.

Tekinalp, Ünal, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, 5. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2020.

Tekinalp, Ünal, “**Emredici Hükümler Açısından Genel Kurul Kararlarının İptali ve Butlanı Sorunu**”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Saygı Sempozyumu, S. 2, s. 13-18. (Anılış: **Emredici**)

Tekinalp, Ünal, “**Pay Defterine Yazımın Hukuki Niteliği**”, İktisat ve Maliye Dergisi, C.25, S.11, 1975, s. 470-475. (Anılış: **Pay Defteri**)

Tekinalp, Ünal, “**Esas Sözleşmesel Müktesep Hak**”, İktisat ve Maliye Dergisi, 1983, C.30, S.1, s. 21-29. (Anılış: **Müktesep**)

Tekinay, Selahattin Sulhi, “**Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Devri**”, Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, Ankara, 1960, s. 134-144.

Tekinay, Selahattin Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Halûk/Altıparmak, Atilla, **Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 7. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1993.

Teoman, Ömer, “**Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun Anonim Ortaklık Hisse Senetlerinin Bastırılmasına İlişkin Düzenlemesi**”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 2013, C. 29, S. 2, s. 5-15.

Teoman, Ömer, “**Anonim Ortaklıklar Hukukunda Payın Birim (İtibari-Nominal) Değerinin Oy Hakkının Saptanılmasındaki İşlevi ve Türk Sistemi**”, İktisat ve Maliye Dergisi, C.19, S.12, 1973, s. 498-506. (Anılış: **İtibari**)

Teoman, Ömer, “**Hisse Senetlerinin Güvenilirliği**”, Tüm Makalelerim I-II, 2. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 1155-1158. (Anılış: **Hisse**)

Teoman, Ömer “**Bağlı Nama Yazılı Pay (Senedi) ve Halka Açık Anonim Ortaklık Kavramları Üstüne Düşünceler**”, Tüm Makalelerim I-II, 2. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 51-64. (Anılış: **Bağlı**)

Topal, Önder, “**Senede Bağlanmamış Anonim Şirket Payının Haczi**”, AÜHFD, 2016, C. 65, S. 4, s. 2977-3016.

Türkoğlu Utku, Ferah, “**Borsaya Kote Edilmemiş Nama Yazılı Paylarda Anonim Şirketin Kaçış Klozu Kullanarak Pay Devri Onayı Talebini Reddetmesi**”, Legal Hukuk Dergisi, 2016, C. 14, S. 160, s. 1931-1969.

Tütüncü, Muharrem, “**Anonim Şirketin Sonu: Hamiline Yazılı Pay Senetleri İçin Öngörülen Yeni Düzenlemeler**”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2017, C. 16, S. 2, s. 749-782.

Uzel, Necdet, “**Anonim Ortaklık Hukukunda Azınlık Haklarının Kötüye Kullanılması (Mümkün Müdür?) – Makale I: Genel Değerlendirme**”, Prof. Dr. Sabih Arkan’a Armağan, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 1293-1303.

Ünal, Mücahit, “**7262 Sayılı Kanun ile Türk Ticaret Kanunu’nda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi – Gölge Ortak Uygulamasının Sonu veya Anonim Şirketin “Anonim”liğinin Sonu**”, 2021, <https://blog.lexpera.com.tr/7262-sayili-kanun-ile-turk-ticaret-kanununda-yapilan-degisikliklerin-degerlendirilmesi/>.

Ülgen, Hüseyin/Helvaci, Mehmet/Kaya, Arslan/Nomer Ertan, N. Füsün, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 13. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2021.

Vogler, Manuel/Meili, Mark, “**Switzerland Restricts Bearer Shares Capital Market**”, **International Finance Law Review**, 2020, <https://www.iflr.com/article/b1mb1x3cgkdq80/switzerland-restricts-bearer-shares>.

Yanlı, Veliye, **Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Pay Sahiplerinin Ortaklık Alacaklılarına Karşı Sorumlu Kılınması**, 1. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 2000.

Yanlı, Veliye, “**Anonim Ortaklıklarda Karın Tamamen Devrine İlişkin Bir Tasarruf Yapılabilir Mi?**”, İÜHFİM, C. LV, S. 4, s. 201-216.

Yasan, Mustafa, **Ortaklıklar Hukuku**, 1. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021.

Yazıcı Tıktık, Çiğdem, “**Bir İşin Yapılmasına veya Yapılmamasına İlişkin İlamların İcrası**”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2015, C. 16, S.14, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, s. 2735-2776.

Yıldız, Şükrü, “**Anonim Ortaklıkta İhraç Primleri (Agio)**”, Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2000, C. IV, S. 1-2, s. 547-565.

Yıldız, Şükrü/Özbay, İbrahim, “**Bağlı Nama Yazılı Payların TTK m. 418 f.4’te Yazılı Sebeplerle Kazanılmasında Yönetim Kurulu Üyeleri ile Diğer Pay Sahiplerine Tanınan Gerçek Değerden Satın Alma Hakkı**”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, 15 Aralık 2006, s. 7-40.

Yılmaz, Ejder, **Hukuk Sözlüğü**, 8. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021.

Yongalık, Aynur, **Adi Şirkette Sermaye Payı**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1991.

Yüksel, Sinan H., “**Borsaya Kote Edilmemiş Bağlı Nama Yazılı Payların Devrinde Şirketin Alım Önerisinde Bulunarak Onay İstemini Reddetme Hakkı (Kaçış Klozu** Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Saygı Sempozyumu, S. 2, s. 159-219.

Zorluer, Onur, **Anonim Şirketlerde Azınlık Haklarının Kötüye Kullanılmasına Karşı Çoğunluğun Korunması**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, 2020.

ÖZGEÇMİŞ

TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite : T.C. GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
Enstitü : SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Hazırlayanın Adı Soyadı : Büşra Görkem ÇAY NAİBOĞLU
Tez Başlığı : Anonim Ortaklıklarda Payın Senede Bağlanması
Savunma Tarihi : 03/02/2022
Danışman : Dr. Öğr. Üyesi H. Ali DURAL

JÜRİ ÜYELERİ:

Unvan, Ad-Soyadı

İmza

Prof. Dr. Veliye YANLI

Prof. Dr. S. Anlam ALTAY

Dr. Öğr. Üyesi H. Ali DURAL

Prof. Dr. M. Yaman ÖZTEK

Enstitü Müdürü